

**613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI AYNİYAT DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Vildan ATMACA

Eskişehir 2024

**613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI AYNİYAT DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ**

Vildan ATMACA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Haziran 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Vidan Atmaca'nın "613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı Ayniyat Defterinin Transkripsiyon Ve Değerlendirmesi" başlıklı tezi .../.../2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Yakınçağ Tarihi Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	

Prof. Dr. Saime ÖNCE

Enstitü Müdürü

ÖZET

613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI AYNİYAT DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRMESİ

Vildan ATMACA

Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Haziran 2024

Danışman: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Türk-Rus İlişkilerinin kökeninin İstanbul'un fethinden bile öncesi ticari bağlarla başladığı bilinmekle beraber, diplomatik ve siyasi ilişkilerinin başlangıcının 16. yüzyılda Kazan ve Astarhan'ın Ruslar tarafından ele geçirilmesi ile başladığı görülmektedir. 17. yüzyıldan itibaren ise iki devlet arasında karşılıklı esasa dayalı askeri ve diplomatik münasebetler meydana gelmiş, peş peşe savaşlar dönemi ise 18. yüzyılın sonunda Küçük Kaynarca Antlaşmasının imzalanması ile başlamıştır. 18. yüzyılın son çeyreğinde imzalanan bu antlaşma ile 19. yüzyıl Osmanlı-Rus Harplerinin de teması da çizilmiştir. Bu açıdan iki devletin 19. yüzyıldaki ilk karşılaşmaları 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı ile birlikte gerçekleşmiştir. Bu amaçla çalışmanın konusunu oluşturan 613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı Ayniyat defteri bu harbin 11 Ekim - 8 Kasım 1828 tarihlerini kapsaması bakımından önem taşımaktadır. Sadaret Kaymakamı tarafından cephelerde görevli yetkililere gönderilen ve savaşın bir aylık sürecini yansıtan tezkire suretlerinin yer aldığı bu defterde, savaşta gerçekleştirilen cephelerdeki atamaların, iaşe temininin, asker tedarikinin, esirlerin ve firarilerin durumu ve savaşın genel seyri hakkında bilgilere yer verilmiş ve defterin transkripsiyonu yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ayniyat, Defter, Rusya Meselesi, Osmanlı, Rus

ABSTRACT

THE TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE AYNİYAT BOOK NUMBERED RUSSIA ISSUE NUMBER 613

Vildan ATMACA

Department of Modern Age History

Anadolu University, Institute of Postgraduate Education, Haziran 2024

Supervisor: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Although it is known that the origins of Turkish-Russian relations began with commercial ties even before the conquest of Istanbul, it is seen that the beginning of diplomatic and political relations began with the capture of Kazan and Astarhan by the Russians in the 16th century. From the 17th century onwards, military and diplomatic relations between the two states were established on the basis of reciprocity, and the period of successive wars began with the signing of the Treaty of Küçük Kaynarca at the end of the 18th century. With this treaty signed in the last quarter of the 18th century, the theme of the 19th century Ottoman-Russian Wars was also drawn. In this respect, the first encounters of the two states in the 19th century took place with the Ottoman-Russian War of 1828-1829. For this purpose, the Ayniyat book numbered 613, titled Russia Matter, which constitutes the subject of this study, is important in terms of covering the dates of October 11-November 8, 1828 of this war. In this ledger, which contains the copies of the memoranda sent by the Sadaret Kaymakam to the officials in charge at the fronts and reflecting the one-month period of the war, information about the appointments, food supply, military supply, the situation of prisoners and deserters, and the general course of the war was given and the ledger was transcribed.

Keywords: Ayniyat, Registry, Russian Question, Ottoman, Russian

TEŞEKKÜR

Çalışmamın başından sonuna kadar bana yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini aktaran ve öğrencisi olmaktan büyük mutluluk duyduğum tez danışmanım Prof. Dr. Sedat BİNGÖL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın son aşamalarında transkripsiyon konusunda eksiklerimi tamamlamamda yardımları için değerli hocalarımdan Prof. Dr. Mehmet TOPAL'a, değerli yönlendirmeleri ve farklı bakış açısıyla her daim yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Ayla EFE'ye teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma sürecimde başından sonuna kadar beni sabırla yönlendiren, sorularımı cevaplayan değerli hocam Arş. Gör. Sertaç DEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte daima yanımda olan başta annem Lale MEREDOVA ve kızkardeşim Asya ATMACA'ya ardından sevgili arkadaşlarım Elif SAKARYA, Beyhan UYSAL, Şeyma LAKOT, Kader KAYA, Burcu Buket KARAKURT'a ve çalışmamın konusunu kapsayan defteri arşivden temin etmemi sağlayan sevgili arkadaşım Arş. Gör. Yasemin HAYIRLI'ya teşekkürü borç bilirim.

....../....../2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Vildan ATMACA

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1
1774 Yılına Kadar Osmanlı-Rus İlişkileri	2
1774-1828 Yılına Kadar Osmanlı-Rus İlişkileri	5
1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı.....	9
Ayniyat Defterleri	14
613 No’lu Rusya Meselesi Adlı Defterin Özellikleri	16
BİRİNCİ BÖLÜM: 613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI DEFTERDE	
YER ALAN KONULAR	19
1.1. Tayin ve Atamalar	19
1.2. İaşe ve Erzak	28
1.3. Ordunun Takviyesi	30
1.3.1. Muvazzaf Birlikler.....	30
1.3.2. Gönüllü Birlikler	33
1.4. Firariler	34
1.5. Esirler	35
1.6. Cepheler	36
1.7. Sirozi Yusuf Paşa Meselesi.....	51
1.8. Mora Meselesi	53

İKİNCİ BÖLÜM: 613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI DEFTERİN	
TRANSKRİPSİYONU	58
SONUÇ	232
KAYNAKÇA.....	236
ÖZGEÇMİŞ	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

c. : Cilt

Çev. : Çeviren

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

TTK : Türk Tarih Kurumu

TDA : Türk Dünyası Araştırmaları

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Defterin Numaralandırılma Biçimi	17
Tablo 1.1. 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar	24
Tablo 1.2. (Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar.....	25
Tablo 1.3.(Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar Tablosu	26
Tablo 1.4. (Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar Tablosu	27
Tablo 1.5. 613 Numaralı Defterde Cephelere Gönderilen Erzak Cinsi ve Miktarı	29
Tablo 1.6. 613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri	31
Tablo 1.7. Devam (Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri.....	32
Tablo 1.8. (Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri..	32
Tablo 1.9.(Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri...	33
Tablo 1.10. 613 Numaralı Defterde Gönülü Birlikler ve Hareket Yönleri	33
Tablo 1.11. Firarilerin Miktarı ve Firar Ettikleri Yerler	35
Tablo 1.12. 613 Numaralı Defterde Elde Edilen Esirlerin Miktarı ve Geliş Yerleri	36
Tablo 1.13. 613 Numaralı Defterde Osmanlı-Rus Savaşı'nın Gerçekleştiği Cepheler	36

GİRİŞ

Osmanlı-Rus İlişkilerinin temeli 15. yüzyılda ticari, dini temellere dayanmakla birlikte bu iki devletin savaş diplomasisi üzerinden birbiriyle sıkça karşı karşıya gelmesi 18. yüzyılı bulmuştur. Bu yüzyılda özellikle 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nın imzalanmasıyla Osmanlı 19. Yüzyıla, bu devlete karşı daha çok savunma pozisyonu olarak girmiştir. Bunun nedeni ise bu yüzyılın Osmanlı Devleti'nin daha çok uluslararası meselelerle uğraştığı bir yüzyıl olmasıdır. Bu noktada 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'ı da bir bakıma Osmanlı'nın kendi iç meselesi olan Mora İsyanını İngiltere ile birlikte uluslararası bir mesele haline getirerek bahane etmesiyle meydana gelmiştir. Bu savaşta Osmanlı, Tuna ve Kafkas Cephesi olmak üzere birbirinden uzak iki cephede Ruslara karşı savunma savaşı yapmış, bunun için bu iki cephede gerekli hazırlıklar yapmak için önem vermiş, kalelerin tamir edilmesi, gerekli tayinlerin yapılması ve savaş masraflarının giderilmesi için acil önlemler almıştır.

Çalışmanın konusunu da Bâbîâli Evrak Odasında (BEO). AYN.d. fon koduyla yer alan 613 Numaralı Rusya Meselesi adlı defterin transkripsiyonunu ve değerlendirmesi oluşturmaktadır. Rusya Meselesi adlı bu defterde 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nın 11 Ekim-8 Kasım 1828 tarihleri arasındaki süreci ele alınmaktadır. 613 Numaralı Rusya Meselesi adlı defter, bir aylık süreç üzerinden 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nda cephelerde alınan önlemler, görevlendirilen askeri birlikler, savunma için yapılan atamalar, esirler, firariler ve savaşın genel seyrinin nasıl işlediğini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Bu amaçla çalışmanın giriş bölümünde 1828'e kadar olan Osmanlı-Rus Savaşı'nın başlıklara ayrılarak literatür üzerinden genel bir hattı çizilmiş ve 1828-1829 Savaşı'nın literatür üzerinden bir çerçevesi çizildikten sonra Ayniyat Defterleri hakkında genel bilgi verilerek çalışmanın asıl konusu olan 613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı defterin özelliklerinden bahsedilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, 613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı ayniyat defteri içerisinde ağırlıklı olarak bahsedilen konular hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ikinci ve son bölümünde, 613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı Ayniyat Defterinin Transkripsiyonu verilmiştir.

1774 Yılına Kadar Osmanlı-Rus İlişkileri

18. ve 19. yüzyıl Osmanlı-Rus İlişkilerinin siyasi, askeri ve ekonomik açıdan en yoğun ve uluslararası siyasi konjonktürde yankılarının büyük olduğu bir dönemi kapsadığını söylemek mümkündür. 18. ve 19. Yüzyıldaki bu iki devlet arasındaki ilişkilerin siyasi, askeri, dini ve ekonomik açıdan temelini atan yüzyılın 15. Yüzyıl olduğu bilinmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'nin İstanbul'un fethiyle Balkanların kapısını sonuna kadar açarken, Kuzey'de de başta hiç dikkat çekmeyen Moskova Knezliği, hem Akdeniz'e hem de İstanbul'a doğru kapılarını açarak, asırlarca sürecek planlarının temelini atmaktaydı.

Bizans kroniklerine göre Rusya, Osmanlıdan önce bile İstanbul hedeflerini gerçekleştirmek için harekete geçmiş ve İstanbul'a seferler düzenlemeye başlamıştır. İstanbul'a ulaşmasa da onu bir hedef olarak çoktan gözüne kestirmiş olan Ruslar, 10. Yüzyıldan Ortodoks-Hristiyanlık vasıtasıyla din üzerinden İstanbul ile bir etkileşime geçmiştir ve işte Kiev Rusya'sına Bizans İstanbul'undan akın akın akın hocaların gelmesi bunun bir neticesini oluşturmaktadır. Dini münasebetler yoluyla İstanbul'a bağlanan Kiev Rusya'sı, siyasi olarak da İstanbul'un gündemini takip etmiştir. Buna göre İstanbul'un Türklerin eline geçmesine dini veçhelerden dolayı üzüntüyle tepki veren Kiev Rusya'sı bu andan itibaren İstanbul'u zapt etmeyi amaçlamıştır (Kurat, 1970, s.3).

Bu amaçla İstanbul'a ulaşmak için Ruslar, Türklerle diplomatik araçlarla bir ilişki kurmak için sürekli fırsat kollamışlardır. Türkler ve Ruslar arasında diplomatik münasebetler ise 1492 yılından itibaren kurulmaya başlayacak ve özellikle Osmanlı tarafından zapt edilen Kırım bu iki milletin 16. Yüzyıla kadar devam eden iletişimlerinin diplomatik ayağını oluşturacaktır (İnalcık, 1948, s. 354). İki devlet arasında oluşan diplomatik ilişkinin kaynaklarından birini de ticaret oluşturduğunu belirtmek gerekmektedir. İstanbul'un fethinden önce bile Rusların Türklerle ticari münasebetlerde bulunduğu bilinmektedir. Ruslar zaten daha İstanbul Türkler tarafından ele geçirilmeden önce Bursa gibi Anadolu kentlerinde ticari faaliyetlerde bulunmaktaydı. Ancak Moskova'nın güçlenmesi ile bu ticari bağ Azak ve Kefe üzerinden daha da kuvvetlenmiştir (Kurat, 1970, s. 4).

İstanbul'la kurdukları dini bağın yanında Türklerle kurmak için çabaladıkları siyasi ve ticari bağın yanı sıra Ruslar, Kazan (1552) ve Astarhan'ı (1556) aldıktan sonra yeni bir boyut olarak Osmanlı ile askeri bağları da devreye sokmuş ve Osmanlı'nın

dikkatini Balkanların yanında Kuzey'e de çevirdiği bir süreci başlatmıştır. 1559 Ejderhan Seferiyle de artık bu iki devlet askeri olarak üç asırdan fazla sürecek çatışma ve uzlaşma sürecine girmişlerdir. Nitekim Ruslar 1569 yılında Ejderhan'ı ele geçirdikten sonra Osmanlı ve Rusya karşı karşıya gelmiş, Osmanlı kayıplarını telafi edemese de Terek tarafındaki Rusların kalesini yıkılmasına sebep olmuş, ancak Çar İvan sayesinde bu mesele daha da büyümeden halledilmiştir (Kurat, 1970, s. 5).

Osmanlı Devleti için sorun teşkil edebilecek gruplardan birini Kazaklar teşkil etmekteydi. 1614 yılında Kazak akınları Osmanlı sınırlarında görünmeye başlamış ve İstanbul'a kadar sarkan akınlar büyük korkuya yol açmıştır. Kazaklara, fark ettirmeden attan alta destekleyen Ruslar, 1637 yılında Don Kazaklarının geçici bir müddet için Azak kalesini ele geçirmelerini uygun bulmadığına dair söylemlerde bulunmasına rağmen bu durumu lehine çevirecek davranışlarda bulunmuştur. 17. yüzyılın sonlarına doğru gelindiğinde Osmanlı ve Ruslar 1676 yılında Çehrin kalesinin savunması sırasında yine karşı karşıya gelmişlerdir. Bir tarafta Rus ve Kazak birlikleri bir tarafta ise Kırım ve Osmanlı Kuvvetleri arasında meydana gelen Çehrin'de kurulmaya çalışan üstünlük kurma mücadelesi, Osmanlı lehine gerçekleşerek son bulmuştur. Nitekim Rusların barış istemesiyle iki devlet arasında barış görüşmeleri başlamış, 1681 yılında yapılan barış antlaşması neticesinde Özi'nin Rusya ve Osmanlı arasında uzun bir süre sınır olarak kalmaya devam etmesi kararlaştırılmıştır (Köse, 2012, s.200-201).

1683 yılında Osmanlı'nın Viyana önlerinde yenilmesi ile birlikte kutsal ittifak oluşturulmuş ve Avusturya, Lehistan ve Venedik'in içinde bulunduğu bu ittifaka Rusya'nın da dâhil olması sağlanmıştır. 1696 yılında Rusya'nın Azak kalesini alması Osmanlı Devlet'inde şaşkınlık yaratmış, 1699 da Kutsal İttifak'a karşı Osmanlı'nın kaybetmesiyle savaş neticeye ulaşmış ve Karlofça Antlaşması imzalanmıştır. Kerç Kalesini isteyen Ruslar bu emellerine Karlofça'da ulaşamayınca bu barışa kısa bir süre iştirak etmiş ve Osmanlı ile asıl barış görüşmelerini İstanbul'da yapmaya karar vermiştir (Kurat, 1970, s. 11-14).

Rusya ile Osmanlı arasında 14 Temmuz 1700 tarihini taşıyan İstanbul Antlaşması yapılarak, Ruslar Özi çevresinde belirli koşullar altında bulunma hakkı kazanmışlardır. Azak ve çevresinde Rusların yaptığı kalelerin yıkılması için karar verilmiş ama aynı zamanda Ruslara hem Azak kalesi hem de Azak kalesine tabi kastellerin de verilmesine karar verilmiştir (Köse, 2012, s. 206). Bir açıdan da İstanbul Antlaşmasıyla sonuçlanan

iki devlet arasında bu ilk ciddi karşılaşmanın Prut'a da bir hazırlık oluşturduğu görülmektedir.

Osmanlı ve Rusya arasında ikinci karşılaşma 1711 Prut Savaşı ile meydana geldi. Savaşın nedenlerinden biri 1700 de başlayan Kuzey Savaşları sırasında 1709 yılında Paltova Savaşı'nda İsveç'in Rusya'ya yenilmesi ve Osmanlı'ya sığınması oluşturmıştır. Aynı zamanda savaşı yakından takip eden Osmanlı, Rusların kendi Ortodoks tebasıyla münasebetlerde bulunması ve Rusya'nın İstanbul Antlaşmasında değişikliklerin yapılmasına dair talepleri gibi sebeplerden dolayı Rusya'nın bir savaş hazırlığında olduğu düşüncesine kapılmıştır (Aktepe, 1984, s. 20-23). Bu amaçla hareket eden Ruslar, bir süredir Eflak-Boğdan halkını Osmanlıya karşı kışkırtma faaliyetlerinde bulunmuş, bu sayede Tuna'dan geçemeyecek olan Osmanlı'yı yeneceğini düşünmüştür. Ancak I. Petro'nun bu isteği gerçekleşmeyerek, Prut Nehri'nde 1711 yılında meydana gelen savaşı Osmanlı kazanmıştır. 1713 yılında da Osmanlı ve Rusya arasında Edirne Antlaşması imzalanmıştır (Kurat, 1970, s. 19-21).

Edirne Antlaşmasından sonra Rusya yine de bu antlaşmanın hükümlerine uymayarak Osmanlı'nın tam da İran'la savaştığı sıralarda Avusturya Kralı VI. Şarl ile gizli bir anlaşma yapmıştır. Rusya'nın ilk olarak Lehistan'daki seçimlere müdahale ederek kendi adamının seçilmesini sağlaması, bir yandan da Azak Kalesi'ne saldırması ve Don Nehri'nde Osmanlı lehine faaliyetleri, Osmanlı'nın İran ile gerçekleştirdiği seferden dönerek Rusya'ya müdahale etmesine neden olmuştur. Rusların Or-Kapı mevkiine ilerlemesi ve Bahçesaray'ı yıkması Osmanlı'nın doğudaki askerlerini İran'la olan savaştan Ruslarla olan savaşına kaydırmasına neden olmuştur (Kurtaran, 2015, s. 595-596). Osmanlı-Rusya Avusturya Savaşları, Osmanlı'nın Rusya'ya savaş açmasıyla başlamış, Avusturya ise savaşa daha sonra katılmıştır. 1736 yılında Edirne sınırlarına yönelen Osmanlı, hem denizden hem karadan saldırılarına başlasa da Maraşel Münnich komutasındaki birliklere 1737 yılında Özi civarında yenilmiştir (Kurtaran, 2015, s. 596). 1737 Temmuz ayında Avusturya tarafından ele geçirilen Niş Kalesi 1738 yılında geri alınmış, Avusturya ordusuyla yapılan Konia Savaşı'nda Osmanlı ordusu galip gelmiştir. Cephede peş peşe başarılar elde eden Osmanlı 1738-1739 yılları arasında başta Belgrad olmak üzere birçok kaleyi ele geçirmiştir. Balkan tarafında bu başarıları elde eden Osmanlı, kuzey tarafında da Özi ve Kılburun kalelerini Ruslardan geri alarak savaştan galibiyetle ayrılmış ve netice itibarıyla barış görüşmeleri bu üç devlet arasında başlamıştır (Kurtaran, 2015, s. 597-598). Osmanlı her ne kadar 1736-1739 Osmanlı-

Avusturya Rus Savaşı'nda başarı kazanmış olsa da aslında Rus ve Avusturya ordusunun zaafının üst üste gelmesiyle bir zafer elde ettiği söylenebilir. Nitekim Osmanlı un 1700-1711 yılları arasında disiplinli birliklere sahip olmamasının savaşlarda ordu hanesine eksi yazdığı görülmektedir. Prut'ta olan başarı ise nispeten disiplinsizliğin köprü inşası, erzak temini gibi konulardaki güçlüklerin bir nebze de olsa halledilmesi sayesinde. Bu nedenledir ki 1736-1739 yılları arasında gelen savaşta Osmanlı askerinin disiplinsizliği, düşmanın hataları sayesinde örtülebilmektedir. Osmanlı'nın ikmal gücü her ne kadar iyi olsa da Osmanlı'da emir-komuta zincirinde ciddi bir disiplinsizlik mevcuttur ve bunun giderilmesi savaşlar açısından büyük önem taşımaktadır (Aksan, 2011, s. 128-130).

Osmanlı-Rusya Avusturya Savaşı sonucunda imzalanan Belgrad Antlaşması ile Rusya İstanbul'da sürekli elçi bulundurma hakkını elde etmiş ve Karadeniz'de ticaret için serbest geçiş hakkını tamamen elde etmek için İstanbul'u zapt etme planlarını daha kuvvetli takip etmeye başlamıştır. Bunun neticesinde hem askeri hem de diplomatik faaliyetlerde bulunan Ruslar, I. Petro döneminden itibaren nitelikli diplomatlar ve devlet görevlileri yetiştirmeye başlamış ve Katerina ile milliyetçi bakış açısının yeniden kuvvetli bir şekilde Rusya'da yer bulmasıyla daha da kuvvetli bir hal almışlardır. Bu da Osmanlı Devleti'nin Küçük Kaynarca gibi ağır bir antlaşmayla neticelenecek 1768-1774 Savaşı'na itecek durumların içerisinde bulmasına neden olacaktır.

1774-1828 Yılına Kadar Osmanlı-Rus İlişkileri

1768-1774 Osmanlı Rus Savaşı ve bunun neticesinde imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması çalışmanın konusunu da oluşturan 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nın anlaşılması açısından kilit bir rol oynamaktadır. Nitekim bu savaş 19. Yüzyılda Osmanlı-Rus Savaşlarının genel çerçevesini çizecek ve bir nevi bu yüzyılın rotasının ne olacağına dair ipuçlarını da oluşturacaktır. Bu açıdan bakıldığında Küçük Kaynarca Antlaşmasının Osmanlı'nın Rusya ile imzaladığı Karlofça Antlaşması olduğu söylenebilir. 19. Yüzyılda kendisini hissettiren Rus baskısı daha da artacak ve Osmanlı'nın sürekli savunmada kalarak bu tehdidi püskürtmek için önlemler aldığı görülecektir.

Rusya'da meydana gelen iktidar değişimlerinin, kimi zaman Osmanlı Devleti'ne karşı oluşturulan politikaların uygulanış biçimlerini değiştirdiği görülmektedir. Bir Alman Prensinin kızı ve Petro'nun eşi II. Katerina'nın Çariçe olması ve başa

geçmesiyle Rusya, Osmanlı'ya karşı diplomatik ve askeri olarak aktif bir tutum takınmaya başlamıştır. Böylece Rusya, Osmanlıya karşı aktif siyasetini 1763 yılında Lehistan'da seçimlere müdahale ederek uygulamaya koymuştur. Osmanlı için bu durum Lehistan'ın önemli bir noktada olması nedeniyle kabul etmesi düşünülemeyecek bir olaydı. Ancak Osmanlı'nın bu tutumu Kraliçe Katerina'yı durdurmamış, Katerina önce Karadeniz'e çıkmayı ve bunun için de Kırım'ı, ardından ise İstanbul ve civarını ele geçirerek bir Yunan Devleti kurmayı amaçlamıştır. Aslında Katerina'nın amacı Rusya'nın devlet bile olmadan planladığı ve tasarladığı politika hedeflerini gerçekleştirmektir (Kurat, 1970, s. 24-25). Bu sürece kadar Osmanlı Avrupalı devletlerle barış odaklı bir politika gütmeye karar vermiş, 1739 yılında imzalanan Belgrad Antlaşmasının sonuçlarını elinde tutmayı amaç edinmiştir. Ancak Rusya'nın Lehistan'a müdahalesi durumu değiştirmiştir (Sertoğlu, 2021, s. 2563).

18. Yüzyıl'a gelindiğinde Rus ordularında Rumyantsev, Potemkin gibi nitelikli kumandanlar bulunurken, Osmanlı tarafında 18. yüzyıl başından beri olduğu gibi nitelikli ve donanımlı asker eksikliği mevcuttur. Bu noktada askeri disiplinsizliğin Osmanlı tarafından en önemli dezavantajı, askerin davranışlarının kontrol edilemez ve ön görülemez olmasıdır. Bunun da en büyük sebeplerinden biri savaşın bir noktadan sonra kendi sınırlarında gerçekleşmesiydi. Yani savaş devletin kendi sınırlarına yaklatıkça burada yaşayan kendi tebaasının da yıkımdan koruma mevzusu ortaya çıkmaktaydı. Osmanlı Devlet'inin içindeki firariler, eşkıyalar ise düşman dışında ikinci tehlikeli bir faktör olarak devreye girmektedir. 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda da tebaanın Katerina tarafına geçmesi bu gibi nedenlerle Osmanlı devletinin güç kaybı yaşamasına neden olmuştur (Faroqhi, 2017, s.195-197). Bu açıdan bakıldığında savaş organizasyonunun nitelikli asker ve komutanlar açısından eksik olması devletin sadece askeri olarak değil, halk üzerindeki siyasi itibarını kaybetmesine neden olmuş ve bu yüzden devlet hazırlıksız girdiği savaşta sadece askeri yönden değil meşruiyet üzerinden de bir kayıp yaşamıştır. Nitekim 613 numaralı defterde de savaşın asker tedariki bakımından organizasyonu ve firarilerin yerinin doldurulması hususu savaş boyunca Osmanlı Devlet'ini uğraştıran konulardan biri olduğu görülmektedir.

1768-1774 savaşına Osmanlı Devleti'nin tedbir almadan girmesi ve Hotin gibi önemli bir kalenin yeterli şekilde kuvvetlendirilmemesi Eflak ve Boğdan'ın da ciddi anlamda riske girmesinin de alt yapısını oluşturmuştur. Savaşın ilk aşamasında Hotin

gibi önemli kalelerin elden gitmesinin ardından 1770 Senesinde ise Kartal civarında da zafer kazanan Ruslar, Akdeniz'e de İngiltere'nin yardımıyla inmiş ve burada da önemli başarılar elde etmiştir. 1770 yılında Mora sahillerine ulaşan Ruslar burada bir takım mağlubiyetler yaşasa da 1770 yılının Temmuz ayında Çeşme'de Osmanlı donanmasını yakmışlardır. Rusya en büyük darbesini ise 1771 yılında Kırım'ı işgal ederek indirmiştir. Üst üste yenilgiler alan Osmanlı için artık diplomatik boyutuna geçiş yapmaya karar vermiş ve Fokşan ve Berlin'de Ruslarla görüşmelere başlamıştır (Kurat, 1970, s. 25-27).

Fokşan Barış Görüşmeleri sırasında Kırım diplomatik açıdan tartışılmış ancak Osmanlı için Kırım'ın en çok dini yönden tartışılması önemli bir yer tutmuştur. Boğdan'da bulunan Fokşan kasabasında yapılan görüşmelere, Osmanlı tarafından Yenişehirli, birinci yetkili olarak, Yasinizade Osman Efendi ikinci yetkili olarak toplamda iki yetkili gönderilmiştir. Rus temsilcileri arasında ise Orlov ve Obreşkov bulunmaktaydı. Bu müzakereler sırasında Çariçe Katerina'nın Kırım halkını önemseydiği için Tatarlardan edindikleri bilgiler doğrultusunda Kırım'dakilerin serbestiyet istediklerine dair ısrarları Osmanlı tarafında olumlu bir dönüş alamamış, sürekli ara verilen görüşmeler neticesinde Fokşan Görüşmeleri neticelenmeden sona ermiştir (Yıldız, 2022, s.7-17). Sonuç itibarıyla bu görüşmelerden netice alınamayınca Tuna Nehri'nin kıyı kesiminde yer alan Küçük Kaynarca adlı bir köyde barış antlaşması imzalanmıştır. 28 temel ve 2 ayrı maddeden oluşan ve Fokşan görüşmelerinden sonra hazırlanan antlaşmaya göre Kuban nehri sınır kabul edilmiştir (Kurat, 1970, s.27). Osmanlı için 17. Yüzyılın sonu Karlofça gibi ağır bir antlaşmayla bitmişken, yüzyılın sonu da en az onun kadar ağır bir antlaşma olan Küçük Kaynarca ile bitmiştir. Bu antlaşmaya göre Kırım, Koban gibi yerlerin sadece dini nitelikler açısından Osmanlı'ya bağlı kalması kabul edilmiştir Küçük Kaynarca Antlaşmasının bir diğer önemli maddesi ise Osmanlı bünyesindeki Ortodoksların koruyuculuğu vazifesinin Rusya'ya verilmesidir. Bu Küçük Kaynarca Antlaşmasının maddelerini daha ağır bir vaziyete getirmiştir (Beydilli, 1999, s. 65-66). Ancak 7. ve 14. Maddeleri içeren konu farklı yorumlara neden olarak tartışmalara neden olmuştur.

Bu konuda tartışmalara bir açıklama getiren Davison'a (2016, s. 66) göre, tarihçiler arasında süren bu tartışmaların nedeninin en önemli sebebi dil meselesidir. Buna göre barış antlaşmasının Fransızca ve İngilizce çevirileri üzerinden

değerlendirilmesi Rusların Ortodoksluğun koruyucusu olduğuna dair tartışmaları alevlendirmekteydi. Asıl antlaşma Rusça, Türkçe ve İtalyanca olarak imzalanmıştır. Buna göre Rusçada (zaşçita) kelimesi, savunma ve koruma anlamına gelirken, Türkçe metinde siyanet kelimesi muhafaza ve koruma anlamına gelmektedir. Burada İtalyanca metinle bunun doğruluğu teyit edilmesi için İtalyanca metne bakılacak olunursa Osmanlı'nın Ruslara öylesine bir muhafaza değil İtalyanca metnin teyit ettiği gibi Rusların ifade ettiği gibi bir korumacılık verildiği anlaşılmaktadır. Ancak 7. maddede bu koruyuculuğu sağlayan devlet bu maddede Rusya değil, Osmanlıdır. Ve 7. madde de ve onu tamamlayan 14. Madde de Rusların ne Ortodoksların ne de Ortodoks kiliselerinin savunuculuğunu ve korumasını üstlenemeyeceği, sadece Beyoğlu'nda bir Rus-Greko Kilisesi'nin koruyabilecekleri ve onunla ilgili meselelere dâhil olabilecekleri bu maddelerde geçmektedir. Aynı zamanda bu kilisenin sadece Rumları ifade edecek şekilde Greko olarak belirtilmemesi Rusların himaye konusundaki sınırlılığının bir diğer göstergesi olduğu anlaşılmaktadır (Davison, 2016, s. 68-73).

Kafkasya'nın ötesine geçmek isteyen Katerina Gürcistan'ı ele geçirmek için 1780 li yıllardan itibaren çalışmalara başlamıştır. Savaş hazırlıklarına başlayan Rusya'nın müttefiki 1787 yılında Avusturya İmparatoru II. Josef'ti. Böylelikle Rusya Osmanlı'ya karşı açacağı savaş hazırlıklarına başlamış ve Özi üzerinden Osmanlı Devlet'ini kışkırtarak onu savaşa çekmeye çalışmıştır. Daha önceki savaşlarda olduğu gibi Ruslar yine Eflak-Boğdan civarında yaşayan Osmanlı tebaasını da isyana teşvik edecek faaliyetlerde bulunmuştur (Kurat, 1970, s. 35-36). II. Katerina ve II. Josef'in antlaşması ise Osmanlı'nın Avrupa'dan çıkarılarak buradaki mirasını denk bir şekilde paylaşılmasına dayanmaktaydı (Koçak, 2017, s. 462). Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinin nedeni sınırlarını tehdit eden bir Rusya olmasının yanı sıra Kırım'ı geri alabilmektir. Rusya'nın amacı ise Kırım'daki varlığını sağlamlaştırmak için Özi, Bender, İbrail ve Silistre'yi alarak Balkanlarda hâkimiyet alanını genişletmektir (Koçak, 2017, s. 464). Amacına ulaşan Ruslar 1788 yılına gelindiğinde Özi kalesini, ardından İsmail kalesini de muhasara ederek ele geçirince nihayetinde Aralık 1791 yılında iki taraf arasında Yaş Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Küçük Kaynarca Antlaşmasının maddeleri aynen kabul edilerek yeniden tasdik edilmiş ve Kırım'ın Ruslara tam anlamıyla katılması kabul edilmiştir (Kurat, 1970, s. 37).

Osmanlı-Rus Savaşları açısından bir diğer önemli savaş, 1806-1812 Osmanlı Rus savaşıdır. 1798 yılında Mısır'ın işgali sırasında Rusya ile müttefiklik yapan Osmanlı, Rusya'nın bu sıralarda Yedi Ada civarında iletişime geçtiği Rumları isyana ve huzursuzluğa teşvik eden faaliyetlerde bulunmasından ötürü yeniden Rusya ile karşı karşıya gelmek zorunda kalmıştır. Rusya'nın diğer savaşlarda olduğu gibi Eflak-Boğdan'da ve şimdi de Dalmaçya kıyılarında faaliyetleri Osmanlı'yı endişelendirmeye başlamıştı. İngiltere bu savaşta Rusya'nın müttefiki olarak yer alırken, Fransa'da Osmanlı'yı savaşa dâhil olması için teşvik etmekteydi (Uçarol, 2000, s. 94-97). Bunun yanı sıra Boğazlarda artan Rus baskısını bertaraf etmek isteyen Osmanlı, Rus gemilerinin boğazdan geçişini yasaklamıştır. Bu savaş sonucunda Osmanlı Ruslara karşı mağlup olmuş ve Mayıs 1812 tarihinde Osmanlı ve Rusya arasında Bükreş Antlaşması imzalanmıştır. Sınırın Prut kabul edildiği antlaşmada Ruslar bu savaşta işgal ettikleri Eflak-Boğdan'dan çekilmiş ve Basarabya'yı bünyesine dâhil etmiştir. Bunun yanı sıra Ruslar Sırplarla ilgili Osmanlı Devlet'inden imtiyaz isteyerek Osmanlı'da milliyetçi temalı isyanlarının da fitilini yakmıştır (Çiçek, 2021, s. 51).

Bu savaşın ardından Osmanlı Devleti içeride Yunan isyanı ile uğraşmaya başlamış, bunu fırsat bilen Rusya Bükreş Antlaşmasının bazı maddeler konusunda tepki göstererek bu maddelerin müzakere edilmesini istemiştir. Bunun üzerine iki taraf Sırbistan'ın özerkliğini onaylayan ve onlara anayasa düzenleme hakkı veren 1826 tarihli Akkerman Sözleşmesini imzalanmış ve bu sözleşmeyle Rusya, Rumeli ve Kafkasya'da kendi lehine düzenlemeler elde etme hakkına sahip olmuştur (Uçarol, 2000, s. 143).

1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı

1821' de ortaya çıkan Mora İsyanını destekleyen Rusya'nın bu isyanı fırsat bilerek Osmanlı üzerinde baskı yapması, 1826 Mart ayında Osmanlı'nın Eflak-Boğdan'dan çekilmesini istemesi ve 1812 yılında imzalanan Bükreş Antlaşmasının hükümleri üzerinde çıkabilecek pürüzlerin halledilmesi için ultimatom vermesi gibi olaylar İngiltere'yi endişelendirmişti. Zaten Rusya'nın bu ultimatomunun içeriğinde Mora isyanı ya da bu hususla ilgili bir şey yoktu ve asıl amacı Osmanlı'daki karışık durumdan faydalanmak ve Osmanlıya savaş açmaktı. İngiltere aracılık görevi üstlenerek hem Yunan Sorununa el attı hem de Osmanlı-Rusya arasındaki gerilimi azaltmayı hedeflediğini belirterek Rusya ile Nisan 1826 da St. Petersburg Protokolünü imzaladı. Bu belgeye göre Yunanistan, Osmanlı'ya sadece vergi yoluyla bağlı olacak özerk bir

devlet olacaktı (Armaoğlu, 2013, s. 189-190). Nitekim protokolü reddeden Osmanlı Akkerman Sözleşmesini yaparak Bükreş Antlaşmasının maddelerini kabul etmiştir. Ancak Osmanlı'nın Petersburg Protokolünü reddetmesi İngiltere ve Rusya'nın Osmanlıya karşı fiili olarak hareket etmesine neden olmuştur. İngiltere ve Rusya bu sefer Fransa'yı da Mora Meselesine dâhil ederek Ağustos 1826 da Londra Antlaşmasını imzalamışlardır. Bir ultimatoma niteliğinde olan bu bildiriye Osmanlıya göndermişler ve Osmanlıda reddedince Mora'yı abluka altına alan bu üç müttefik 1827 Ekim'inde Osmanlı Donanmasını Navarin' de yakmış ve Osmanlı donanmasının neredeyse tamamen yok etmiştir (Armaoğlu, 2013, s. 191-193). Yunan Meselesiyle kendine uygun savaş ortamı bulan Rusya, 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın da kaldırılmasıyla emellerine daha hızlı ulaşma fırsatı bulmuştur. Donanma açısından zaten büyük bir kayıp yaşamış olan Osmanlı, yeniçerilerin ortadan kaldırılmasıyla karada da dezavantaja düşmesine rağmen Rusya'ya 1827 yılında savaş ilan etmiştir. Bu kadar erken tarihte savaş ilan etmesi istekliliğinden değil, yeni kurmuş olduğu Asakir-i Mansure-yi Muhammed'in gücünü arttırmak için propaganda yapmaktı. Nitekim 1828 yılında devlet adamları arasında savaşa girilip girilmemesi konusunda ciddi tartışmalar da dönmüştür (Aksan, 2011, s. 357-358).

Rusya İran'la girdiği savaş neticesinde 1828 yılında Türkmençay Antlaşmasını yapmış ve Doğuda İran meselesini hallederek 1828 Nisan'ında Osmanlı Devlet'ine savaş açmıştır. Savaş Tuna ve Kafkas Cepheleleri olmak üzere iki cephede cereyan etmiştir. Rusların Tuna Cephesi komutanı General Debiç iken, Kafkas Cephesi komutanı ise General Paskeviçti. Savaş boyunca Tuna Cephesi Rusya için daha zorlu savaşlar gerçekleştirdiği bir cephe iken General Paskeviç komutasında birlikler Kafkas Cephesi'nde daha kolay başarılar kazanmışlardır (Armaoğlu, 2013, s. 194-195).

Savaşın Tuna kısmındaki harekât hattındaki Tuna Nehri ve Balkan Dağları, Osmanlı açısından stratejik konumlardı. Çünkü burası Osmanlı'ya doğal bir savunma alanı meydana getirmekteydi. Bunun yanı sıra bu alanda bulunan kale sistemi sayesinde Osmanlı kolay bir şekilde İstanbul kanalından gerekli ikmal ve iaşe ihtiyaçlarını karşılayabiliyordu. Tuna'nın sağ kısmında Tuna Cephesinin en önemli hatları olan Vidin, Ruscuk, Niğbolu ve Silistre bulunurken, Tuna'nın solunda İbrail, Rusçuk'un tam karşısındaki Yergöğü ve yine Vidin'in tam karşısında konumlanan Kalafat Kaleleri yer almaktaydı. Yine Küçük Balkan Dağları olarak konumlanan Şumnu ve Varna kaleleri

yine Karadeniz kısmında olan Bulgaristan sahilleri için doğal bir savunma hattı oluşturmaktaydı. Bu açıdan bakıldığında bölge, ikmal ve iaşenin tedariki ve Osmanlı'nın savunma savaşı yapması için uygun coğrafi şartları sağlamaktaydı (Karanfil, 2005, s. 29).

Rusya'da Tuna kısmının coğrafi konumunu göz önüne alarak birliklerini üç hat boyunca ayırmıştır. Vidin-Ruscuk hattı, Silistre hattı ve Varna'dan İstanbul'a kadar uzanan hat savaş güzergahını oluşturmuştur (Aksan, 2011, s. 362). Osmanlı ise Varna ve Şumnu hattının önemli olacağının bilincinde olarak Serasker Hüseyin Paşa komutasındaki birlikleri Şumnu'ya, Veziriazam Selim Paşa komutasındaki birlikleri Balkan Dağlarının kuzey kısımlarına göndermiş ve Rusya'nın bu savaşta nihai hedefi olan Edirne ve Batı bölgesinde de padişahın kalmasına karar verilmiştir (Karanfil, 2005, s.30). Çalışmanın konusunu oluşturan 613 numaralı Rusya Meselesi adlı defterde de Rusların Edirne ve civarına ulaşamaması için Balkanların batı sahil kısımlarının tahkim edilmesine özellikle dikkat edildiği görülmektedir. Osmanlının askeri gücünü oluşturan askeri birliklerin hangileri olduğuna değerlendirme kısmında değinildiği için burada yer verilmeyecektir. Ancak kısaca bu birliklerin hangileri olduğunu belirtmek gerekirse Osmanlı kara ordusunu oluşturan bu üç unsur: Asakir-i Mansure-yi Muhammed, Nefir-i âm ve Evlâd-ı Fâtihân askerleridir. Buradan da anlaşıldığı gibi Osmanlı kara ordusunda daha önceki Rus Savaş'ında yakınılan bir konu olan disiplinli asker sayısının eksikliği bu savaşta da kendini göstermiştir.

Rus ordusuna gelindiğinde ise güçlü olduğunu İran ve Napolyon savaşlarındaki faaliyetlerinden anlamak mümkündür. Rusya'nın her koşulda savaş için askeri hazır bulunmaktaydı (Karanfil, 2005, s.31).

Ruslar ilk olarak Bulgaristan'a geçmek için giriş kapısı niteliğinde olan Dobruca'ya giriş yapmıştır. Ardından Tuna Nehri'nin diğer tarafına geçiş yapmaları açısından stratejik bir konumu olan İbrail kalesini kuşatmışlardır. Bu sayede Varna, Şumnu ve Silistre hattında Osmanlı Devleti'ni rahat bir şekilde sıkıştırabilmişlerdir. Osmanlı'ya ulaşan bilgilere göre İbrail, Niğbolu, Vidin ve Hırsova bölgelerini ele geçirmek için bulunan Rus askeri sayısı 60.000 dolaylarında olduğudur (Engin, 2022, s. 647). Bazı kaynaklarda da sadece 16.000-18.000 civarında bir kuvvetin İbrail kalesini ele geçirmek için hazırlandığı belirtilmektedir (Karanfil, 2005, s. 35). İbrail Kalesi Muhafızı İbrahim Paşa Şumnu'da görevlendirilmiş, Maçin Muhafızı Mirmiran

Süleyman Paşa ise İbrail Kalesine, bir rütbe verilerek gönderilmiştir. İbrail kalesi zahire ve mühimmatlarla ve surların etrafında 11 tabyayla iyi bir şekilde tahkim edilmiştir (Engin, 2022, s. 647-648). Sonuç olarak İbrail kalesinin iyi bir şekilde tahkim edilmesi Rusları zorlamış ancak bu direnişi zorla da olsa kırarak Ruslar bu kaleyi ele geçirmişlerdir (Armaoğlu, 2013, s. 195).

Bundan sonra Ruslar, Osmanlı ile mücadelelerin en zor geçeceği Varna, Şumnu ve Silistre hattına yönelmişlerdir. Temmuz ayında Pazarcık ve Yenipazar'ı ele geçiren Ruslar, Şumnu'da ilerlemeden önce Varna'dan gelebilecek saldırılara karşı önlem olarak bazı birlikleri Varna tarafına yollamıştır. Bu sırada Osmanlı Devleti de Varna'yı tehdit eden birliklere karşı savunma yapmak için Varna tarafına Sirozi Yusuf Paşa ve Kaptan İzzet Paşa'yı buraya görevlendirmiştir (Karanfil, 2005, s.37-38). 1828 yılının Temmuz ayında Şumnu tarafına yönelen Ruslar burada Türklere karşı bariz bir üstünlük elde edememişler ve buradaki kaleyi kuşatsalar da hem bu kaleyi, hem de Silistre tarafını kuşatma konusunda istediklerine ulaşamamışlardır. Varna Kuşatması ise ancak Eylül ayında başlayabilmişti (Efe, 2006, s.152-153). Varna'nın Karadeniz'e yakınlığı nedeniyle iki devlete de açık bir konumda bulunması, Osmanlı'nın donanma için hazırlıklar yapması gerektiği anlamına gelmekteydi. Nitekim Osmanlı Ruslarla bir çatışmaya girdiği Eylül ayında donanma bir kez de olsa Rus kuvvetleriyle karşılaşabilecek düzeye erişebilmişti. Ancak donanmanın Ruslarla bu karşılaşması başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Aslında Varna'ya Ağustos ayında gelen Çar liderliğindeki Rus ordusu 9000 bin civarında olduğu için takviyeye ihtiyaç duymaktaydı. Askerlerin takviye edilmesi ile birlikte birliklerini 18.000-20.000 civarında bir sayıya ulaştıran Ruslar, Varna kalesinin kendilerine teslim edilmesi gerektiğini Varna Muhafızı Sirozi Yusuf Paşa'ya bildirmişlerdir. Sadrazam Ömer Vrione Paşa'yla birlikler gönderilmiş ve bu sayede sayısı 25.000 civarında olan askerlerle paşa Varna'ya varmıştır. İlk başta Kurttepe dolaylarında Rus kuvvetlerine karşı üstünlük elde edemeyen Ömer Vrione Paşa ve komutasındaki birlikler, Eylül'ün sonunda Ruslara karşı daha kendinden emin bir tavır sergilemişlerdir. Ancak burada Yusuf Paşa'nın Varna kalesini teslim etmesi sebebiyle Varna 11 Ekim 1828 yılında düşmüştür (Aksan, 2011, s. 366-367). Temmuz ayının sonlarında ise Silistre kuşatılmış ve 4 Kasım tarihinde kalenin teslimini talep eden Rusların isteği kabul edilmemişti. Ancak üç buçuk ay direnen Silistre'de her iki taraf açısından da büyük kayıplar yaşanmıştır. Vidin karşısındaki Kalafat da Ekim sonunda Rusların eline geçmiş, bunun sonucunda Eflak'taki durum Osmanlı'nın

aleyhine bir sonuç doğurmuştur. İstanbul ve Çanakkale yolunun kapatılması ise zahire ve iaşe açısından İstanbul'u zor duruma sokmuştur (Karanfil, 2005, s. 56). Kafkas Cephesi'nde ise General Paskeviç komutasında ilerleyen birlikler ise daha hızlı galibiyetlere ulaşmış ve Erzurum gibi Osmanlı'nın doğudaki önemli bir mevkiini ele geçirmişlerdir. İstanbul'u sıkıştıran Rusların 20 Ağustos 1829 yılında Edirne'yi kuşatması ve ele geçirmesiyle savaşın son noktasına gelinmiş ve Osmanlı Devleti barış istemek durumunda kalmıştır (Kurat, 2014, s. 344).

Kafkas Cephesi'nden de bahsetmek gerekirse Kars, Erzurum ve Ahıska'nın defterde bu cephenin önemli mevkileri olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu cephede meydana gelen olaylar çalışmanın değerlendirme bölümünde yer almaktadır. Bu cephedeki tahkimatların Batı Cephesine nazaran yeterli düzeyde yapılmadığı görülmektedir. Kafkas Cephesinde ilk korku ise Kars kalesinin düşmesi ile yaşanmıştır. 28 Haziran 1828 tarihinde General Paskeviç komutasındaki birlikler Kars'a doğru ilerlemişler, Temmuzda topçu ateşleriyle Kars Kalesi'ne saldırılar başlamış ve 7 Temmuz'da Kars Kalesi Rusların eline geçmiştir (Saygılı, 2021, s. 3). Ahıska savunmasına gelindiğinde ise General Paskeviç'in karşısında Osmanlı kuvvetlerinden Köse Mehmet Paşa bulunuyordu. Ahıska Kalesi'nin tahkim edilmesi için ise Acaralı Ahmet ve Livaneli Ahmet Bey bölgeye 1828'in Mayıs ayında ulaşmışlardı. 21 Ağustos'ta Rusların taarruzuyla başlayan bu ilk taarruzda tam bir netice elde edemeyen Ruslar nihayetinde 28 Ağustos 1828 tarihinde Ahıska Kalesini de ele geçirmiştir (Gök, 2008, s. 27-34). Defterde Ahıska ve Kars Kalesi'nin elden çıkmasıyla Osmanlı Devleti'nin acil bir şekilde Erzurum'u tahkim etmeye ve asker sevkıyatı gerçekleştirerek buranın elden çıkmaması için uğraştığı görülmektedir. Nitekim defterde de Dersâadet'e gönderilecek 1000 neferin buraya gönderilmeyerek Erzurum'a geçirilmesinin önemli olduğundan bahsedilir. Yine Sivas tarafında ikamet eden eski Rakka Valisi Behram Paşa öldükten bir saat sonra Erzurum'a doğru görevlendirildiği bilgisi oğlu Hüseyin Paşa'ya ulaşınca, Canik ve Sivas tarafından sorumlu Osman Paşa maiyetinde babasının yerine Hüseyin Paşa'nın buraya asker sevkini gerçekleştirmek için görevlendirildiğini de defterin cepheler başlıklı değerlendirme kısmında yer verilmiştir.

Ancak bütün bu önlemlere rağmen Salih Paşa komutasındaki Erzurum birliklerinin Ruslara karşı mağlup olmasıyla Erzurum 8 Temmuz 1829 yılında Ruslara teslim edilmiştir (Gök, 2008, s. 51). Kafkas Cephesi'nde Rus ilerleyişi görüldüğü üzere

daha erken sonuçlanmış Edirne'nin de Rusların eline geçmesiyle 1829 yılında iki taraf arasında Edirne Antlaşması imzalanmıştır. Yunanistan'ın bu antlaşmayla tam bağımsızlık kazanması kesin olarak sağlanmış, Eflak-Boğdan ve Sırbistan'a verilen imtiyazlar arttırılmıştır. Tuna kısmının sol tarafındaki sahili, Tuna adaları ve Karadeniz'in doğu sahilinin belirlenmiş kısmına kadar olan kısım ve Ahıska Ruslara teslim edilmiş ve Osmanlı'nın 8.5 milyon harp tazminatı ödemesine karar verilmiştir (Kurat, 2014, s. 344-345). Rumlar açısından bakıldığında ise bu savaşın sonunda milliyetçilik akımları etkisiyle 1821'den beri uğraştıkları bağımsız olma amaçlarına ulaştığı söylenebilir. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı hem Tuna hem de Doğu gibi iki birbirine çok uzakta bulunan cephelerde gerçekleşmesi ve bütün halkın seferber olduğu bir savaş olması açısından 1877-1878 Savaşı'yla benzerlikler taşımaktadır ve bir nevi 93 Harbinin de hazırlığı niteliğinde bir savaş olmuştur.

Ayniyat Defterleri

19. yüzyıldan itibaren tutulmaya başlayan Ayniyat defterlerinin ne olduğu hakkında TDV İslam Ansiklopedisinde tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “*Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda sadâretten nezâretlere, çeşitli dairelere ve vilâyetlere yazılan tezkirelerin sûretlerinin kaydedildiği defterlere verilen ad.*” (Aktaş, 1991). Bu defterlerin müsveddelerine ise Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Bâbîâli Evrak Odası vesikalarından bulmak mümkündür. BEO'da toplam 1875 defter mevcut olup, H.1227-1330/ M. 1892-1912 yıllarını kapsayan Ayniyat Defterlerine BEO. AYN. d fon koduyla ulaşılabilmektedir (Osmanlı Arşivi Rehberi, 2017, s. 119).

Bu defterler sayesinde Osmanlı Tarihi Alanında çalışan araştırmacılar 19. Yüzyılda Osmanlı Bürokrasisi ve Osmanlı müesseseleri hakkında bilgi sahibi olabilmektedir (Aktaş 1991).

Ayniyat Defterleriyle ilgili araştırmak yapmak isteyenler için bu defterleri dört ana başlık altında birleştirmek gerekir:

I.Yazıldığı **makama** göre: Vilayetler: Anadolu (Adi, Mühimme, Hafâyâ), Rumeli (Adi, Mühimme, Hâfayâ), Ankara, Konya, Aydın, Amasya, Edirne, Adana, Şarki Rumeli, Bosna, Yenipazar, Cezair-i Bahr-ı Sefid, Kıbn, Sisam, Cebel-i Lübnan, Halep, Hicaz, Sivas, Trablusgarb, Tuna, Trabzon, Canik, Kastamonu, Kars, Ayvalık, Girid, Mısır, Tunus, Tırhala, Yanya, Arabistan, Kegalık Defterleri: Nezaretler: Deavî, Bahriye, Ticaret, Nafia, Sıhhiye, TelgrafPosta, Hariciye Adliye, Defterhane, Rusûmat, Seraskerlik, Maarif, Hazine-i

Hassa, Maliye, Meşihat, Evkaf, Dâhiliye, Harbiye, Zaptiye, Orman-Meadin Defterleri. Daireler: Şura-yı Devlet, Şehremaneti, Tekaûd Sandığı Defterleri. 2. Yazının **mahrecine** göre; Müsteşarlık, Meclis-i Muvakkat, Sicil-i Ahval, Vergi emaneti, Divan-ı Muhasebât Defterleri. 3. Yazıların **cinslerine** göre; Tahrirat-ı Askeriye, Tezkire, Buyruldu, Emr-i Ali, Emirnâme, Talimatlar Defterleri. 4. **konularına** göre: Yunan Meselesi, Mısır Meselesi, Bedirhan, Tepedelenli Ali Paşa, Rusya Meselesi, Harcırâh ve atıyye, Kürek cezası, Tayinât, Rum fesadı, Karantine, Sırp Meselesi Defterleri (Mutaf, 1996, s.386-387).

Ayniyat Defterleri içerisinde bulunan belge türlerinden de bahsetmek gerekirse 613 Numaralı defterde de sık sık geçen mektub, şukka, tahrirat, tezkire, kaime gibi belge türlerinin bir tanımının yapılması gerekmektedir. Ayniyat defterleri, Merkez-Taşra arasında ve şehirlerarasındaki dairelerin kendi içindeki yazışmaları ihtiva etmekle birlikte doğrudan padişah adına gönderilen fermanları da kapsamaktadır.

Mektub: Mektub kelimesinin Arapça kelime kökeni “ketb” kökünden gelmektedir ve mef’ul vezninde yazılarak sözlükte “yazılmış” anlamına gelmektedir. Ancak diplomatik dilde iki belde ya da iki memleket arasındaki şahıslara, iş, tebrik, taziye gibi sebeplerle gönderilen yazılar için mektub kelimesi kullanılmaktadır (Kütükoğlu, 2018, s.221).

Tahrirat: Arapça kökenli bir kelime olup, tef’il vezninde tahrir kelimesinin çoğulu olarak kullanılan bu kelime, posta ile çeşitli yerlere gönderilen resmi mektub olarak tanımlanmaktadır. Osmanlı Diplomatik dilinde de tanımına benzer bir anlamda kullanılarak İstanbul’da bulunan merkezi birimler, vilayetler ve dış temsilcilikler ve bu birimlerin birbirleri arasındaki yazışmaları ihtiva eden belgelerdir. Tahriratın en önemli özelliği ise bu resmi yazının küçük olan daireden büyük olan daireye yazılmasıdır. Ancak zamanla bu özellik muğlak bir hal almaya başlamış ve kimi zaman alt makamdan üst makama da tahrirat olarak ifade edilen belgeler gönderilmiştir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki kaime, şukka gibi belgenin cinsi belgelerde belirtilirken, tahriratta belgenin cins olarak tahrirat olup olmadığı pek belirtilmemektedir. Hatta kimi zaman arîza olarak adlandırılabilen belgenin tahrirat olarak isimlendirilebildiği görülmektedir. Bu açıdan tahriratın taşra ile yapılan yazışmalar olması nedeniyle genel bir kapsamda adlandırıldığı anlaşılmaktadır (Kütükoğlu, 2018, s. 229).

Şukka: Şukkada çalışmamızı içeren belgeler içerisinde görüldüğü gibi merkez-taşra veya taşralar arasındaki yazışmaları içeren bir belge türüdür. Bu belge türünün

özellği yazışmaları üst makamdan alt makama olacak şekilde gerçekleştirilmesidir (Kütükoğlu, 2018, s. 233).

Tezkire: Arapça kökeni “zıkr” olan tezkire, tezekküre sebep olan şey anlamına gelmektedir. Diplomatik anlamda ise aynı beldelerde bulunan iki resmi daire ya da şahıs arasındaki haberleşmeleri sağlamak için kullanılmaktadır. Tezkirelerin amacı haberi detaya inmeden, anlatılabilecek en sade haliyle anlatıp ilgili daireye ulaştırmaktır. Tezkire türlerine birkaç örnek verilecek olursa: Divan tezkiresi, Kalemîyye tezkiresi, İrade tezkiresi, Mubayaa tezkiresi, Arz tezkiresi, Ruus tezkiresi vs. şeklinde belirtmek mümkündür (Kütükoğlu, 2018, s. 245).

Kaime: Çalışmanın konusu olan defterde en çok görülen belge türü kaimedir. Kelime kökeni olarak Arapça olan kaime iki anlama gelmektedir: İlki ayakta duran ikincisi ise bir şeyin yerine geçen anlamındadır. Diplomatik açıdan ise kaime arîza ve tezkire olmak üzere iki belge türü anlamında da kullanılmaktadır. Arîza yerine geçen kaimeler arizada olduğu gibi alt makamdan üst makam değil, üst makamdan alt makama yazılmaktadır. Tezkire yerine geçen kaimeler ise hazine tezkiresinin hazırlanmasını sağlayan kaimelerdir. Genelde Maliyenin mukataa, mevkufât vs. gibi dairelerinde kullanılırdı (Kütükoğlu, 2018, s.275-277).

Ferman: Fermanlar padişahın tuğrası bulunan, emir, hüküm, name gibi belgelerle bizzat padişahın yazısını içeren belgeler bu belge türünün içerisine girmektedir. Genelde fermanlar tek başına değil, ferman-ı âlîşan, ferman-ı hümayûn gibi terkiblerle birlikte alınır. Fermanlar, Divan-ı Hümayûn ve Paşakapısında bulunan divanlardaki kararlarlara paralel yazılan ve tuğra barındıran padişahın emirleridir (Kütükoğlu, 2018, s. 99).

613 No’lu Rusya Meselesi Adlı Defterin Özellikleri

Bâbîâlî Evrak Odası’nda 1-1869 şeklinde numaralandırılarak sıralanmış Ayniyat Defterlerinden Rusya Meselesini ihtiva eden defter sayısı 7 adettir. 612-618 sırasıyla verilen bu defter serilerinden 613 numaralı defter çalışmanın konusunu oluşturan ve aynı zamanda bu defter serisinin ilk defteridir. Bu defter serisi H.29.04.1244/ M.8.11.1828 tarihiyle başlayıp, H.5.11.1271/ M.20.07.1855 tarihiyle sonlanan Rusya Meselesi konusunu ele alan bir defter serisidir.

Bu defter serisinin ilk defteri 613 numaralı defter bu serinin ilk defteridir ve defterin ilk sayfasında defterin içeriğinden bahsedilmektedir: “Bin ikiyüz kırk dört

Senesi mah-ı Rebî-ül-âhir guresinden bed'an ile cenâb-ı hazret-i kaim-makamiden taraf-ı cenâb-ı serdar-ı ekremiyye ve mahall-i sâireye yazılan mekâtib-i seniyyenin defteridir.” Miladi takvime çevrildiğinde ise defter 11 Ekim 1828-8 Kasım 1828 tarihleri sırasında kaymakamdan serdar-ı ekremiyye ve diğer makamlara yazılan mektuplardan meydana gelmektedir. 613 Numaralı Rusya Meselesi konulu bu defter 35 varaktan oluşmaktadır. Arşivde numaralandırma sistemine göre de defter 71 sayfadır. Arşivin numaralandırma sistemi sayfa numaralandırması şeklinde olup, her sayfaya bir rakam ve sayı verilmiştir. Defterin numaralandırma aşağıdaki biçimde verilmiş, bu sayıların yanısıra bu sayfalara varak cinsinden de ek olarak bir numaralandırma yapılmıştır.

Tablo 1.*Defterin Numaralandırılma Biçimi*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
[1a]	[1b]	[2a]	[2b]	[3a]	[3b]	[4a]	[4b]	[5a]	[5b]
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
[6a]	[6b]	[7a]	[7b]	[8a]	[8b]	[9a]	[9b]	[10a]	[10b]
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
[11a]	[11b]	[12a]	[12b]	[13a]	[13b]	[14a]	[14b]	[15a]	[15b]
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
[16a]	[16b]	[17a]	[17b]	[18a]	[18b]	[19a]	[19b]	[20a]	[20b]
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
[21a]	[21b]	[22a]	[22b]	[23a]	[23b]	[24a]	[24b]	[25a]	[25b]
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
[26a]	[26b]	[27a]	[27b]	[28a]	[28b]	[29a]	[29b]	[30a]	[30b]
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
[31a]	[31b]	[32a]	[32b]	[33a]	[33b]	[34a]	[34b]	[35a]	[35b]
71	[36a]								

Yukarıda görüldüğü gibi rakam ve sayılarla ifade edilen kısım arşivde defterin numaralandırması şeklinde olup, rakam ve sayıların altındaki kısımda varak biçimine uygun bir şekilde numaralandırılmıştır. Kısacası her iki tür numaralandırma biçimi de hem değerlendirme hem de transkripsiyon kısmında verilmiştir. Altı çizili olan 35, 36, 39 numaralı kısımlar boş sayfayken, 37 ve 38 numaralı kısımlar ise sayfa olarak mevcut değildir. Defterde tarihler arasında atlama da görülmektedir. Örneğin defterin 22 numaralı [11b] numaralı varak kısmından önceki kısımda tarih 23 Rebî-ül-âhir'den (2 Kasım 1828) devam ederken, 22 numaralı [11b] numaralı kısımda kaimenin yazıldığı tarih 8 Rebî-ül-âhir (18 Ekim 1828) olarak geçmektedir. Aynı zamanda bu varakta kaimenin kime yazıldığına dair başlık belirtilmeyip Ahıska hakkında anlatılan konunun yarından başladığı görülmektedir. Yine 20 numaralı [10b] numaralı varak kısmında tarih kendinden önceki varaklarda 8 Rebî-ül-âhir'den devam ederken hemen ardından 23 Rebî-ül-âhir'den devam etmektedir. 49 Numaralı [25a] ve 50 Numaralı [25b] varakta da tarih geriye giderek 8 Rebî-ül-âhir'de yazılırken kendinden önceki kaimelerin tarihi 22 Rebî-ül-âhir (1 Kasım 1828) olarak verilmiştir. Kısacası defterde kaimelerin her zaman kronolojik bir sıra takip etmediği görülmektedir. Yine defterde bazı varakların ilk ve son kelimelerinde silik kelimeler bulunmaktadır ve okunamamaktadır. Bu kısımlar ...(silik) şeklinde transkripsiyon bölümünde belirtilmiştir.

Defterin konusu kısmına değerlendirme kısmında detaylıca bahsedilecektir. 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında üst makamdan alt makamlara gerekli önlemlerin alınması için gönderilen mektupları içeren bu defterde başlıca öne çıkan konular şunlardır: Tuna ve Kafkas Cephesinde kalelerde gerekli tahkimatların yapılması, zahire ve asker tedarikinin karşılanması için gereken önlemlerin alınması, cephelere yapılan tayin ve aziller, firariler, esirler, Sirozi Yusuf Paşa'nın ihaneti ve Mora Meselesidir.

BİRİNCİ BÖLÜM: 613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI DEFTERDE YER ALAN KONULAR

1.1. Tayin ve Atamalar

1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı Tuna ve Kafkas Cephesi olmak üzere iki cephede gerçekleştiğinden defterde de bu iki cepheye yapılan tayinlere yer verilmektedir. Yapılan tayinler çoğunlukla Tuna cephesinde yoğunlaşsa da özellikle Kars ve Ahıska kalelerinin düşmesi ve düşman askerinin Erzurum'a yönelme ihtimalinin verdiği korkuyla Kafkas cephesinde de atamaların bu durumdan itibaren yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir.

1/[1a] numaralı H.1.04.1244/M.11.10. 1828 tarihli Sadrazam Efendi'ye yazılan kaime de Mirmirandan Aliş Paşa'ya vezaret rütbesi verildiği ve iş başında iken memurların vezaret kavgasına girişmelerini önlemek için Aliş Paşa'nın kendisine, Hamid Sancağı ve yirmi beş bin kuruş altın hediye nin gönderildiği anlaşılmaktadır. Bu durum aynen Serasker Hüseyin Paşa'ya da beyan edilmiştir. Aliş Paşa'nın yağmadan dönüşünde direkt Varna'ya dönmesi gerektiği Serasker Hüseyin Paşa'ya da bu durumdan emin olması için yazılacağı belirtilmektedir. Aynı zamanda Aliş Paşa'nın Yenipazar tarafında başarılar elde ettiği, buradan ganimet elde etmiş olarak Şumnu'ya dönüp, derhal Varna'nın imdadına yetişmesi ve burada düşmanı perişan ederek kahretmesi emredildiği ferman yoluyla bildirilmiştir.

8 /[4b] numaralı tarihi belirtilmeyen varakta Sadrazam Efendi'ye gönderilen kaime de Varna'nın durumundan sonra düşmanın nasıl hareket edeceği bilinemediğinden gerekli tedbirlerin alınması ve düşmanın Şumnu karşısından çekildikten sonra Silistre, Ruscuk ve Niğbolu üzerine tasallut olabileceği düşünülerek buraya atamalar yapılması istenmiştir. Misivri, Bosna Muhafızı Abdürrahim Paşa'ya tevcih edilirken, Mirmirandan Halil Paşa'nın ise Ahyolu tarafına memur olunduğu Sadrazam'dan haber alınmıştır. İneada'nın muhafaza ve tahkimatı için ise daha önceden Cebahanecibaşı Emin Ağa kulları memur kılınmıştır. Daha önceki görevlendirmesinde Hasan Paşa İneada muhafazası için gönderilmişken, sonrasında bu vezaret rütbesi kendisinden alınmış ve Edirne civarındaki çiftliklerde bulunması kararlaştırılmıştır. Cebahanecibaşı Emin Ağa'nın İneada'ya memur olmasıyla beraber buraya bir vezir tayini gerçekleştirilmesi de şart olmuştur. Bunun için o sıralar Dersaâdet'e gelen Nurullah Paşa'ya ya da başka bir vezaretten kişiye bu görevin verilmesi hususunda

Serasker Hüseyin Paşa'dan bu durum hakkında bilgi istenmiştir. Yine Ruscuk ve Niğbolu tarafları içinde iktidarlı bir vezirin tayin edilmesi gerekliliği bildirilmiştir. Dersaâdet'e yedi sekiz bin askeri ile gelen Celaleddin (Celal) Paşa'nın ise Ruscuk tarafı seraskerliğine ve Ruscuk ve Yergöğü kalelerinin muhafazası için görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Celaleddin (Celal) Paşa'nın emrinde olmak üzere yine Şumnu ordusunda bulunan Karaman Valisi Emin Paşa ve yine geçmişte Niğbolu Muhafızı olan Ahmed Ağa'nın Niğbolu muhafazasında olmaları için memur ve tayin edildikleri bildirilmiştir. Daha sonrasında ise Samakovcuk Nazırı Salih Bey'in idaresinde bulunan dökümhanenin İneada civarında bulunmasından dolayı Hasan Paşa'nın hem dökümhane işlerine gayret etmesi hem de İneada'nın muhafazası için Emin Paşa'yla birlikte adı geçen adayı muhafaza etmesi için buraya tayin edilmesine dair emir verilmiştir. 9/[6b] ile devam eden Balkanlar tarafına atama işlerinde Halep Valisi İbrahim Paşa ile Teke ve Hamid Sancakları mutasarrıfı Alişan Paşa'nın Pravadi tarafının vurulmasına memur olarak gönderildikleri müzakere edilerek bildirilmiştir.

9/ [5a] numaralı H.3.04.1244/M.13.10.1828 tarihli Ordu-yu Hümâyûn kethüdasına gönderilen kaimede, Balkan Muhafızı Derviş Paşa'nın emrindeki eski Tekfurdağı ayanı Hacı İbrahim Ağa'nın kasapbaşı olarak tayin edilmesi nedeniyle bu tayini için akçe gönderilmesi tahrirat ile bildirilmiştir.

10/ [5b] numaralı H.3.04.1244/M.13.10.1828 tarihli Şumnu Ordusu Seraskeri Hüseyin Paşa'ya gönderilen kaimede; Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda kâtiplik hizmetinde bulunan Divan-ı Hümâyûn kâtiplerinden Pertev Efendi'ye hocalık görevinin verilmesi dair haber, Hoca Saib tarafından yazı ile bildirilmiştir. Kendisine gönderilen ruûsun da Serasker Hüseyin Paşa'ya gönderildiği bu kaimede belirtilmiştir.

13/[7a] numaralı H.4.04.1244/M.14.10.1828 tarihli Sadrazam Efendi'ye gönderilen kaimede İneada Muhafazasında görevli askerden, önceden firar eden Aydın Sancağı kazalarından getirilmiş olan iki yüz askerin yerlerine yeni askerlerin konulması ve başlarına da bir başbuğ tayin edilmesi gerektiği, bu kişi olarak da Kilas kazasından Dumanlızade Hasan Ağa'nın tayin edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Başbuğlarıyla birlikte sekiz yüz nefer asker ve her birine yüz onar kuruş harçlık verilmiş ve Şevval, Zilkade ve Zilhicce ayları için doksan kuruş verilmiş, muhafazada bulunan askerlere muharrem ve sefer aylıkları olarak her birisine altmışar kuruştan toplam otuz altı bin kuruş teslim edildiği haber verilmiştir.

14/[7b] numaralı H.5.04.1244/M.15.10. 1828 tarihli varakta Behram Paşa'nın oğlu Hüseyin Paşa'ya gönderilen kaimede, eski Rakka Vâlisi ve Sivas'ta ikamet eden Behram Paşa'nın vefat etmesi üzerine vefatından hemen bir saat sonra Erzurum'a memuriyete tayin edildiği haberi gelmiştir. Babasının vefatı nedeniyle Sivas Valisi Osman Paşa'nın emrinde Hüseyin Paşa'nın babasına verilen görevi yerine getirmesi kararlaştırılmıştır. Bunun için Hüseyin Paşa'ya Mirmiran rütbesi kendisine tevcih edilmiştir.

16/[8b] numaralı H.6.04.1244/M.16.10.1828 tarihli Serd Mahmud Paşa'ya gönderilen varakta Sert Mahmut Paşa'nın düşmanı yenmek için gittiği Silistre'de, Hasan Bey'in kapıcılık rütbesiyle buraya tayin olması kendisine yazıyla bildirilmiştir.

23/[12a] numaralı 8.04.1244/M.18.10.1828 tarihli İneada Muhafızına gönderilen kaimede, İneada ve Misivri taraflarında büyük bir tabya inşa edilmesi gerektiği ve bu tabyaların inşası için Mimar Halim Efendi'nin buraya atanmasına karar verildiği belirtilmiştir.

25/[13a] numaralı H.9.04.1244/M.19.10.1828 tarihli Erzurum Vâlisi tasdiğiyle Abbas Beğ'e gönderilen tahriratta, Erzurum ve ahâlisinin tahkimi ve düşmandan kurtarılması için Diyarbakır, Rakka, Sivas, Karahisar-ı Şarki'de bütün reislerin müşirlik için atandıkları emri mübaşir ile gönderilmiştir. Sivas Eyaleti Canik Muhassılı Osman Bey'e tevcih olunmuş, gelmesi için Çıldır Muhafızı Hakkı Paşa'ya dahi gizlice emir gönderilmiştir. Trabzon Valisinin Hasan Paşa'nın bugünlerde çok hasta olması işlerini yerine getirmediği haber olunması nedeniyle kendisinin Trabzon ve havalisinin seraskeri olarak görevini yerine getirmesi zararlı olarak görülmüş, böylece Trabzon'un da Osman Paşa'nın uhdesine verilmesi kararlaştırılmıştır.

40/[20b] numaralı H.12.04.1244/M.22.10.1828 tarihli Trabzon Vâlisine gönderilen kaimede, kendisinden önce Trabzon valisi olan Elhac Hüseyin'in yazısı özetlenmiş ve bu yazıya cevap yazılarak Trabzon ve etrafındaki bütün yerlerin Trabzon valisine tevcih edilerek buraların seraskerliği görevine Trabzon valisinin tayin edilmesi emri verilmiştir.

41/[21a] numaralı H.13.04.1244/M.23.10.1828 tarihli Serasker Paşa'ya yazılan varakta ise Karahisar-ı Sahib mütesellimi ve silahşörandan Mollazade İsmail Ağa'nın, sekiz yüz askeri ile Ordu-yu Hümâyûn'a yönelerek Dersaadet'e geldiği ve kendisinden

önce Çakır Ahmet Ağa'ya kapıcıbaşılik rütbesi ihsan edildiği ardından kendisine de ayın rütbenin verildiği bildirilmiştir.

Kars kalesinin düşüşü buradaki önlemlerin ve atamaların artmasına sebep olmuş ve defterin 42/[21b] numaralı varağında H.13.04.1244/M.23.10.1828 tarihli Erzurum Valisi'ne başlıklı kaimede bu durum hakkında bilgi verilmiştir. Bu kaimeye göre Kars'ın yerli ağalarından Abo isimli bir şahıs, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra güya kendisini ahaliye âyân olarak seçtirip buradaki ehl-i ırzdan olan Hatunzade Mustafa Ağa'yı başka yere def etmiştir. Ardından eski Sivas Valisi Mehmed Paşa Kars'a erişmeden yandaşlarıyla birlikte Kars kalesini küffara teslim etmiştir. Ahıska Eyaletinde de Mehmet Paşa'nın emrindeki asker sayısının yetersizliği gibi sebeplerden burada başarısız olması, Ahıska Eyaleti'ndeki bu kaybın Selimpaşazade Acaralı Ahmed Bey'e Ahıska Eyaleti'ne tayin edilmesiyle telafi edilebileceği düşünülmüş ve Ahıska'nın ileri gelenlerinin önerileri neticesinde bu tayinin gerçekleştiği anlaşılmıştır.

43/[22a] numaralı H.14.04.1244/M.24.10.1828 tarihli varakta Halil Rıfat Paşa'ya gönderilen kaimede, Şumnu ordusundaki Asakir-i Mansure-i Muhammediye taburları için miralay tayininin gerektiği bildirilmektedir. Buna göre İskender Ağa, Sadullah Ağa, Hayreddin Ağa ve Birinci tabur binbaşı Ali Ağa'nın miralaylığa hak kazandıkları ve tayinlerinin gerçekleştirilmesi emri verilmiştir. Her birine aylık bağlanacağı ve miralayın yanında bir alay emini ve kaymakamın seçilerek atanacağı, 1244 Senesi muharrem'ül haramdan itibaren maaş tahsis edileceği, Serasker Paşa ve Asakir-i Mansure-i nazırı efendinin bu kararı ortaklaşa olarak aldıkları haber verilmiştir. Mahiye tahsis edilen miralayların her birine bin ikişer yüz, kaymakamlara dokuzar yüz ve alay eminlerine sekizer yüz gurus mahiye (aylık) tahsis edilmiştir.

46/ [23b] numaralı H.26.04.1244/M.5.11.1828 tarihli varakta Silistre Valisine gönderilen kaimede Selim Paşa'nın sadaret makamından azledilerek Mehmet İzzet Paşa'nın yerine geldiği ve Serasker Hüseyin Paşa'nın Silistre'ye yardım göndererek Mehmet İzzet Paşa ile ortaklaşa Silistre'yi muhafaza etmeleri gerektiği emri verilmiştir.

47/ [24a] numaralı tarihi belirtilmeyen varakta Sadrazam Efendiye Bend-i Evvel başlığıyla gönderilen kaimede, kendisine daha önce Hamid Sancağı verilen ve bunun yanında vezaret rütbesi vaat edilen Aliş Paşa'ya bir de Ordu-yu Hümâyûn çarhacılığı görevi verilmiştir. Kendisinden önce Ömer Paşa'nın boşalttığı Teke Sancağı, Hasan

Paşa'ya tevcih edilmişse de kendisi İneada Muhafazasına tayin edilmiş ve aynı zamanda Hasan Paşa harp veziri olmadığı için Teke Sancağının da Hamid Sancağı ile birlikte Aliş Paşa'ya verilmesine kararlaştırılmış ve Sadrazam efendiye bildirilmiştir. Böylece Hasan Paşa'nın vezaretten alınarak, Edirne civarında çiftliklerde ikamet etmesi buyurulmuştur. Kendisinden boşalan diyar kapudanlığı da Hasan Paşa'nın Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşılardan Galata Nazırı Hamid Paşa bendelerine verilmesi uygun görülmüş ve Paşa'nın azledilmeden önce görevli olduğu İneada Nezaretine ise tersane kethûdası Âli Bey bendelerine, Tophane-i Âmire Nezareti Humbaracıbaşı Mir-i Ahur eski Hacı Âli Bey, Humbaracıbaşı Dergâhı kapıcıbaşılardan Bostancıbaşı esbak İbiş Ağa ve Humbarahane Nezareti sabık Tophane Nazırı Tâhir Bey kullarına tevcih edildiği anlaşılmaktadır.

47/[24a] ve 48/[24b] numaralı H.22.04.1244/M.1.11.1828 tarihli varakla devam eden Sadrazam Efendi'ye gönderilen Vidin'in tam karşısında bulunan Kalafat yakınlarında meydana gelen savaşta asker eksikliği Vidin muhafızı tarafından haber verilmiştir. Kalafat açık bir yer olduğundan top ve mühimmat, düşmanın Ruscuk, Yergöğü ve Niğbolu gibi taraflara saldırma ihtimali düşünülerek buralara geçirilmiş ve buralarda iktidarlı bir vezir atanması gerektiğine dair husus yeniden vurgulanmıştır. Yine Piravadi ve Kozluca kazalarından Niğbolu'ya asker talep edilmiş, Serasker Hüseyin Paşa'da Niğbolu'yu muhafaza etmek üzere Niğbolu Kaleler Muhafızı olarak atanmıştır. 53/[27a] numaralı H.24.04.1244/M.3.11.1828 tarihli Samakovcuk Nazırına gönderilen kaimede Karahisar-ı Sahib Sancağı Mutasarrıfı Abdürrahim Paşa Misivri ve Nurullah Paşa Ahyolu'na tayin edilmişlerse de askerin tayinatları için zahire gerektiğinden Rusikası'ndan zahire ihtiyacının karşılanmasına kararlaştırılmıştır. Temin edilecek zahirenin ellerinde bulunan elli bin kuruştan harcanacağı ve makbuz senetlerini almak için oraya nüzul emini olarak Ahyolu ileri gelenlerinden Hacı İsmail Ağa'ya, Ordu-yu Hümâyûn hazinesinden yirmi bin kuruş verilerek eski sadrazam Selim Paşa tarafından nüzul emini olarak Misivri'ye ve önceden Sirozi Yusuf Paşa'nın emrinde nüzul emini olan Mustafa Bey'in Ahyolu'ya atanması uygun görülmüştür. 70/[35b] numaralı H.24.04.1244/M.3.11.1828 tarihli varakta Şam Valisine yazılan kaimede Erzurum Valisi Salih Paşa'nın Şam Eyaletinden tertip edilmiş bin beş yüz askerin aynen ihracı ya da bedeliyle yerine başka askerler getirilmesi seçeneklerinden birini seçme ve asker tedarik etme memuriyeti verilmiştir. Buna göre Salih Paşa ile müzakere edilmiş ve Şam eyaletinden üç aylık yoldan gelen askerin neredeyse yarısının

firar edeceği bu nedenle yerlerine asker getirme seçeneğinin daha makul olduğu kaimede belirtilmiştir. 64/[32b] numaralı H.28.04.1244/M.7.11.1828 tarihli Bostancıbaşı Ağa'ya yazılan kaimede Karaburun ve Ağacli gibi yerlerde palankaların tamiri ve zeminlik ve ahır inşası için Silahşöran-ı Hassadan Mehmed Ağa memur ve tayin edildiği bildirilmiştir

Tablo 1.1. 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar

Kişiler	Görev Yeri	Tarih	Defterdeki Yeri No/Varak
Mirmirandan Aliş Paşa	Vezirlik Rütbesi	H.01.04.1244./ M. 11.10.1828	1/[1a]
Bosna Valisi Sabık Abdürrahim Paşa	Misivri Muhafızlığı	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
Mirmirandan Halil Hamdi Paşa	Ahyolu Muhafızlığı	H. 03.04.1244/ M. 13.10.1828	8/ [4b]
Cebahaneci Emin Paşa	İneada Takviye ve İstihkamı	H. 03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
İneada Muhafızı Hasan Paşa	Edirne Çifliklerinde Memur ve ardından İneada'ya Memur	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
Maraş Valisi Celaleddin (Celal Paşa)	Ruscuk Seraskerliği Ruscuk ve Yergöğü kaleleri Muhafazası	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
Karaman Valisi Emin Ağa	Niğbolu Muhafazasına memur	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
Niğbolu Muhafızı Ahmed Ağa	Niğbolu Muhafazasına Memur	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]
Çirmen Mutasarrıfı Ahmed Ağa	Balkanlar Tarafına Vezir	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	8/ [4b]

Tablo 1.2. (Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar

Halep Valisi İbrahim Ağa	Pravadi ve Şumnu Tarafına Memur	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	9/[5a]
Teke ve Hamid Sancağı Mutasarrıfı	Pravadi ve Şumnu Tarafına Memur	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	9/[5a]
Tekfurdağı Ayanı Sabık Hacı Ali	Balkanlar Muhafızı Emrinde Kasapbaşı	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	9/[5a]
Şumnu Ordusunda Divan-ı Hümayun Katibi Pertev Efendi	Şumnu'da Hocalık Görevi	H.03.04.1244/M. 13.10.1828	9/[5a]
Dumanlızade Hasan Ağa	İncada Muhafazasına Görevli 200 Askerin Başbuğu	H. 04.04.1244/ M. 14.10.1828	13/[7a]
Behrampaşazade Hüseyin Ağa	Erzurum'a Mirmiranlık rütbesiyle	H. 06.04.1244/ M.16.10.1828	14/[7b]
Hasan Beğ	Silistre ve Kapıcıbaşılik Rütbesi	H. 07.04.1244/ M.17.10.1828	16/[8b]
Mimar Sabık Halim Efendi	Misivri Tarafına Hendek Kazılması ve Tabyalar İnşası	H. 08.04.1244/ M. 18.10.1828	23/[12a]
Canik Muhassılı Osman Beğ	Trabzon Eyaleti Seraskerliği, Anapa Muhafızlığı, Canik Muhassıllığı	H. 08.04.1244/ M. 18.10.1828	50/[25b]
Mir-i Ahur-u Sani Abbas Beğ	Şark Ordusu Memuru ve Sivas Eyaletinden Asker İhracı Memuru	H. 09.04.1244/ M. 19.10.1828	25/[13a]

Tablo 1.3. (Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar Tablosu

Mollazade İsmail Ağa ve Akşehir Mütesellimi Çakır Ahmet Ağa	Kapıcıbaşılik Görevi	H. 13.04.1244/ M. 23.10. 1828	41/[21a]
Selimpaşazade Acaralı Ahmet Ağa	Ahıska Eyaleti Mirmiranlığı	H. 13.04.1244/ M. 23.10. 1828	42/[21b]
İskender Ağa	Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda Asakiri Mansure-i Muhammediye Mirmiranlığı	H. 14.04.1244/ M. 24.10.1828	43/[22a]
Hayreddin Ağa	Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda Asakir- iManusre- iMuhammediye Miralaylığına	H. 14.04.1244/ 24.10.1828	43/[22a]
Birinci Tabur Binbaşısı Ali Ağa	Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda Asakir- iManusre- iMuhammediye Miralaylığına	H. 14. 04.1244/ M. 24.10.1828	43/[22a]
Mirmirandan Alish Paşa	Ordu-yu Hümâyûn Çarhacılığı	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	44/[22b]
Galip Paşa	Balıkesir'e Memur	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	46/[23b]
Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşılarından Galata Nazırı Hamid Paşa	Diyar Kapudanlığı	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	46/[23b]

Tablo 1.4. (Devam) 613 Numaralı Defterde Tayin ve Atamalar Tablosu

Tersane Kethüdası Ali Beğ	İğneda Nezareti	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	47/ [24a]
Tophane-i Amire Nezareti Humabaracı Mir-i Ahur-u Sani Hacı Ali Beğ	İğneda Nezareti	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	47/[24a]
Humbaracıbaşılık Dergâhı kapıcıbaşılardan Bostancıbaşı Esbak İbiş Ağa	İğneda Nezareti	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	47/[24a]
Humbarhane Nezareti Sabık Tophane Nazırı Tahir beğ	İğneda Nezareti	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	47/[24a]
Şumnu Seraskeri Hüseyin Paşa	Niğbolu Kıl'a Muhafızı	H. 22. 04.1244/ M. 1.11.1828	47/ [24a] ve 48/ [24b]
Hacı İsmail Ağa	Misvri Nüzul Nezareti	H. 24.04.1244/M. 3.11.1828	53/ [27a]
Mustafa Beğ	Ahyolu Nüzul Emaneti	H. 24.04.1244/M. 3.11.1828	53/ [27a]
Erzurum Valisi Salih Paşa	Şark Tarafı İçin Askr Tedariki Görevi	H. 24.04.1244/M. 3.11.1828	70/ [35b]
Silahşöran-ı Hassadan Mehmed Ağa	Karaburun, Ağaçlı ve Ermani'de Zeminlik ve Ahur İnşası ve Tanzim Görevi	H. 28.04.1244/M. 7.11.1828	64/[32b]

1.2. İaşe ve Erzak

Savaşa hazırlık ve savaş esnasında zahire ihtiyacı, defterin ana meselelerinden birini oluşturmuştur. Bunun en önemli sebebi defterin, kış aylarına yaklaşan bir süreçte, Ekim-Kasım aylarını kapsamasıdır. Bu sebepten ötürü kış yaklaşmadan devlet özellikle Tuna Cephesi'nde erzak ve iaşenin sağlanması için gerekli tedbirleri alma ihtiyacı görmüş ve bunun için kimi zaman doğrudan Dersaâdet'ten, kimi zaman çevre kaza ve eyaletlerden özellikle ordunun tayinatı açısından önemli olan zahire ihtiyacının bir an önce karşılanması için yazışmalarda bulunmuştur. Defterde daha çok hinta olarak geçen buğday ve şair olarak belirtilen arpanın ordunun iaşesi için talep edildiği görülmektedir. Aynı zamanda saman ve hatab olarak belirtilen odunda kışın yaklaşması nedeniyle iaşe açısından yine en çok talep edilen iaşe malları arasındadır. Nitekim Defterin 3/[2a] numaralı H.1.04.1244/M.11.10.1828 tarihli varağında, taşradan hareket eden ordunun tayinatı için kış gelmeden saman tedarik edilmesi gerektiği, bunun için de Çatalca, Terkos, Kumburgazı vs. bölgelerinden iskelelere samanların bir an önce gönderilerek ihtiyaç olan yerlere saman tedarikinin kayıklarla gerçekleştirilmesi için emir verildiği görülmektedir. Ancak burada Çiftlik sahiplerinin samanı daha yüksek bahada satmak için ellerindekileri sakladıkları, buna karşı devletin de önlem olarak fiyatlara belirli bir sınırlama getirmeye karar verdiği görülmektedir. Bunun için samanın tertip edileceği kazalardan bir çiftlik kethüdası ve ikişer uygun kişinin seçilerek samanın, sınırlandırılmış bir fiyatla satın alınmasının sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Bu varakta doğrudan tertip edilen ordunun tayinatı için saman iaşesinin bir örneği görülürken, zahire ve erzak iaşesi kimi zaman yakındaki cephelerden de talep edilebiliyordu. Örneğin 5/[3a] numaralı H.2.04.1244/M.12.10.1828 tarihli varakta Vidin tarafında zahirenin yokluğu nedeniyle Sofya Nazırlığı'ndan mevcut bulunan zahirenin miktar ve durumuna göre Vidin tarafına gönderilmesi ve bunun bir an önce olmasının gerekliliğinden bahsedilmektedir. Taşradan gelen orduların Dersaâdet'te toplandığı sıralarda direkt gerekli zahire ve erzakın burada toplanmasına da ayrıca dikkat edildiği yine kaimelerden anlaşılmaktadır.

Zahire hususunda bir diğer önemli konu ise zahire bahasının karşılanması için gerekli olan akçe miktarıdır. Defterde gerekli hinta ve şairin karşılanması için belirli miktarda akçenin nüzul eminine ya da seraskere gönderilmesi için yazışmalara da yer verildiği anlaşılmaktadır. Örneğin 16/[8b] numaralı H.1.04.1244/M.11.10.1828 tarihli varakta defterdara, Karaburun'u muhafaza eden askerin sıkıntı çekmemesi için seferiye

akçesinden 25.000 kuruşun Karaburun Nüzul Eminine gönderilmesine dair emir verildiği görülmektedir. Zahir ihtiyacının ne kadar mühim ve elzem olduğuna dair bir örnek daha verilecek olursa 11/ [7b] numaralı H.4.04.1244/M.14.10.1828 tarihli varakta Varna'ya Nüzul Emini olarak tayin olan Serfiçeli Mehmed Ağa'nın şehit olarak vefat etmesi üzerine Dersâadet'ten hareketi sırasında yalısında bıraktığı bir adet beyaz sandık ve birkaç bin keselik altının durumundan bahsetmek gerekmektedir. Buna göre bahsedilen sandığın mührü devlet tarafından açılarak hem sandığın içindekiler, hem de birkaç bin keselik altın askerin zahir ihtiyacının karşılanması için kullanıldığı varaktan anlaşılmaktadır. Defterde her kaimede, nereye ne cinsten, miktarda ve kıymette zahir ve erzak iâşesi sağlandığı belirtilmediği için miktar ve cinsinin belli olduğu kısımlar tespit edilerek, daha net görülebilmesi için tabloda verilmiştir. Bu tabloda defterde net bir şekilde cinsinin, miktarının ve zahirenin hangi tarihte nereye gönderildiği ve defterdeki yeri belirtilerek 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı sırasında ihtiyaç duyan yerlere gönderilen erzaklar hakkında genel bir kaniya varılması amaçlanmıştır.

Tablo 1.5. 613 Numaralı Defterde Cephelere Gönderilen Erzak Cinsi ve Mikdarı

Cinsi	Miktarı	Nereye	Tarih	Defterdeki Yeri No/ Varak
Peksimed	250.000 Kile	Karaburun	H.7. 04 1244/M.17.10.1828	16/[8b]
İstanbuli	4 Yük Kile	Dersâadet	H.11. 04.1244/M.21.10.1828	30/[15b]
İstanbuli Hint	51.000 Kile	Dersâadet	H.11.04.1244/ M.21.10.1828	30/[15b]
Hint	20.000 Kile	Çirmen?	H.13. 04.1244/M.23.10.1828	41/[21a]
Şair	10.000 Kilw	Çirmen?	H.13. 04.1244/M.23.10.1828	41/[21a]
Kızılca Hint	5000-10.000 Kile Civarı	Misivri ve Ahyolu	H. 24. 04.1244/M.3.11.1828	53/[27a]
Hint	150.000 Kile	Dersâadet	H.24. 04. 1244/ M.3.11.1828	70/[35b]
Lahm-ı Ganem	8400 Kıyye Değerinde	Şumnu Ordusu	H.28. 04. 1244/ M. 7.11.1828	65/[33a]
Şair	3 Yük 49.000 Kile	Şumnu Ordusu	H. 28. 04. 1244/M.7.11.1828	65/[33a]
İstanbuli Hint	74.500 Kile	Şumnu Ordusu	H. 28. 04. 1244/M.7.11.1828	65/[33a]
Nan-ı Aziz	42.000 Kıyye	Şumnu Ordusu	H.28. 04. 1244/M.	65/[33a]

1.3. Ordunun Takviyesi

1.3.1. Muvazzaf Birlikler

Defterde ilk varaklarda 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'nın gerçekleştiği iki önemli cepheden biri olan Tuna Cephesi'nde kuvvetlendirme çalışmalarına ve asker tedarikine önem verildiği anlaşılmaktadır. Özellikle bu durum defterin 8/[4b] numaralı tarih belirtilmeyen varağında, Varna'nın durumu sonrası Balkanlar sahillerinde asker tedariki ve önlemlerinin artmasıyla daha belirgin hale geldiği anlaşılmaktadır. Varakta Varna'dan sonra özellikle Misivri ve Ahyolu gibi sahil şeridinde bulunan kaza ve sancaklara diğer kazalardan asker tedarik edildiği ve buralarının kuvvetlendirildiği görülmektedir. Yine Kafkas Cephesi Olan Kars, Ardahan, Ahıska ve Erzurum taraflarını kapsayan kısımlarında da Kars ve Ahıska'nın düşmesi üzerine Rusların Erzurum'a doğru yürüyüşe geçeceklerine dair endişeler görülmektedir. Bu durumdan sonra Kafkas Cephesi'nde de asker tedariki bakımından birliklerin yoğun olarak görevlendirildikleri görülmektedir. 11/[6a] numaralı varakta görüleceği gibi aslında Sivas'tan Dersaadet'e gönderilecek 1000 nefer askerin, tehlike altında olduğu düşünülerek Erzurum'a gönderilmesi kararlaştırıldığı ve buna dair emir verildiği görülmektedir. Başka kazalardan asker tedarikinin sebeplerinden birinin de, kimi zaman devletin başka yerlerinde ortaya çıkan isyanları önlemek için olduğu görülmektedir. 9/[5a] numaralı H.3.04.1244/M.13.10.1828 tarihli Kandiye Muhafızına gönderilen kaimeden anlaşılağı üzere Girit Yarımadası'ndaki fesat hareketlerini önlemek için 3000-4000 civarında asker bu adaya gönderilmiştir. Asker tedarikinin başka bir sebebi de savaş öncesi ya da sırasında asker firarlarının gerçekleşmesidir. Firar edenlerin yerini tazmin etmek için genelde firar eden kazalardan asker tazmin edilir, eğer bu kazalarda asker yoksa yerine başka kazalardan asker tedariki gerçekleştirilirdi. Asker tedarikini sağlanması ise, cepheleri muhafaza etmek için tayin edilen başbuğ, serasker ya da askeri rütbe ve mevki verilen kişilerin emrinde olanların doğrudan devlet tarafından görevlendirilmesiyle gerçekleştirilirdi. Bazen de kazalardan gönüllü birliklerin süvari ya da piyadeleriyle bir Ağa ya da başbuğ eşliğinde Dersaadet'e gitmeleri şeklinde olabilmekteydi. Nitekim Aşağıda Gönüllü Birlikler başlığının altındaki belirtilen tabloda da görülebileceği gibi Boyabad, Kırşehir ve Akhisar'dan gelen birliklerin bir kısmının gönüllü birliklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 1.6.613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri

Nereden	Nereye	Miktar	Tarih	Defterdeki No/Varak	Yeri
-	Varna	4000 Asker	H.2 04.1244/M.12.10	3/[2a]	
Şumnu	Varna	2 Tabur Asakir-i Mansure-i Muhammed	H.2 04.1244/ M.12.10.1828	3/[2a]	
Şumnu	Varna	1600 Kırcalı Asker	H.2 04.1244/M.12.10	3/[2a]	
Karahisar-ı Sahib	Dersâadet	95 Nefer Süvarive Piyade	H.2.04.1244/M.12.10	6/[3b]	
Karahisar-ı Sahib	Dersâadet	2 Nefer Kavas	H.2.04.1244/M.12.10	6/[3b]	
Maraş	Dersâadet	7000-8000 Süvari	-	8/[4b]	
Çirmen ve Varna	Balkanlar	11.000 Asker	-	8/[4b]	
-	Girid	2000-3000 Asker	H.3.04.1244/M.13.10	9/[5a]	
Kilis Kazası?	İneada	800 Nefer	H.4.04.1244/M.14.10	13/[7a]	
Halep	Misivri ve Ahyolu	500 Süvari	H.5 04.1244/M.15.10	14/[7b]	
?	İneada	3000 Asker	H.5 04.1244/M.15.10	15/[8a]	
Sivas	Erzurum	1000 Asker	H.8 04.1244/M.18.10	18/[9b]	
Boyabat	Sinop?	60 Topçu Askerleri	H.8 04.1244/M.18.10	50/[25b]	
Galata ve Kasımpaşa	İneada	1000 Asker Kalyoncu	H.8 04.1244/M.18.10	22/[11b]	
Kayseri	-	500 Asker	H.8 04.1244/M.18.10	24/[12b]	
-	Esbekeşan	200 Süvari Asker	H.9 04.1244/M.19.10	24/[12b]	
Doğanhisarı Kazasına Bağlı Argıthanı Hassası	Akşehir	60 Asker	H.11.04.1244/M.21.10	29[15a]	
Viranşehir	Dersâadet	200 Asker	H.11 04.1244/M.21.10	33/[17a]	
Eskişehir	Dersâadet	150 Asker	H.11 04.1244/M.21.10	33/[17a]	

Tablo 1.7.*Devam (Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaı Birlikler ve Hareket Yönlere*

Kastamonu	Dersâadet	300 Asker	12.04.1244/M.22.10.1828	33/[17a]
Bolu	Dersâadet	300 Asker	12.04.1244./M.22.10.1828	33/[17a]
Muğla	Dersâadet	250 Asker	12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Menteşee	Dersâadet	250 Asker	12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]

Tablodan da anlaşılacağı üzere kimi zaman Anadolu'daki kazalardan kimi zaman cephele arasında asker sevkini gerçekleştirildiği görölmektedir. Anadolu'daki kazalardan gelen askerlerin genelde Dersâadet'ten geldiği görölmektedir. Bunun nedeni Tuna Cephesi'ne gönderilecek askerlerin Dersâadet'te toplanarak ardından cepheye geçiş yapacak olmalarıdır

Tablo 1.8.*(Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaı Birlikler ve Hareket Yönlere*

Hüdavendigâr	Dersâadet	400 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Karesi	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Kocaeli	Dersâadet	300 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Bozok	Dersâadet	250 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Çorum	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Amasya	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Karahisar-ı Sahib	Dersâadet	200 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Karahisar-ı Şarki	Dersâadet	200 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Trabzon	Dersâadet	200 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Canik	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Adana	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Hamid	Dersâadet	450 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Aydın	Dersâadet	450 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Saruhan	Dersâadet	450 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Konya	Dersâadet	450 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Aksaray	Dersâadet	100 Asker	H.12.04.1244/M.22.10.1828	33/[17a]
Akşehir	Dersâadet	100 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Kırşehir	Dersâadet	100 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Yenişehir	Dersâadet	100 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Niğde	Dersâadet	150 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
İçel	Dersâadet	350 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Alanya	Dersâadet	225 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]

Tablo 1.9.(Devam) 613 Numaralı Defterde Muvazzaf Birlikler ve Hareket Yönleri

Kayseriye	Dersâadet	500 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Kütahya	Dersâadet	500 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Ankara	Dersâadet	400 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Kengri	Dersâadet	400 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Teke	Dersâadet	450 Asker	H.12.04.1244/ M.22.10.1828	33/[17a]
Şam	Kars	3000 Asker	H.13.04.1244/ M.23.10.1828	42/[22b]
Ağlasun Kazası	Dersâadet	25 Süvari Asker	H.14.04.1244/ M.24.10.1828	43/[22a]
KeçiborluKazası	Dersâadet	5 Süvari Asker	H.14.04.1244/ M.24.10.1828	43/[22a]
Kütahya	Dersâadet	100 Süvari Asker	H.14.04.1244/M.24.10.1828	43/[22a]
Ruscuk	Silistre	1027 Asker	H.22.04.1244/M.1.11.1828	45/[23a]
	Silistre	800 Asker	H.22.04.1244/ M.1.11.1828	45/[23a]
Karaağaç	Dersâadet	63 Süvari Asker	H.22.04.1244/ M.1.11.1828	46/[23b]
Sofya	Niğbolu	1000 Asker	H.23.04.1244/ M.2.11.1828	49/[25a]
Akşehir	Misivri	417 Süvari Askeri	H.23.04.1244/ M.2.11.1828	21/[11a]
Saruhan	Dersâadet	150 Süvari Askeri	H.25.04.1244/M.4.11.1828	57/[29a]
İskenderiye	Vidin	3000 Asker	H.25.04.1244/M.4.11.1828	57/[29a]
Yakova	Vidin	1000 Asker	H.25.04.1244./M.4.11.1828	57/[29a]
Esbekeşan	Dersâadet	76 Süvari Askeri	H.25.04.1244/ M.4.11.1828	57/[29a]
Şumnu	Niğbolu	1000 Asker	H.26.04.1244/ M.5.11.1828	52/[26b]
Dugakin	Pirakin	1000 Asker	H.26.04.1244/M.5.11.1828	58/[29b] ve 59/[30]
Kadeniz Sevahili (Of, Sürmene, Rize ve Gümüşhane)	Erzurum	6000 Nefer Piyade ve 2000 Süvari Askeri	H.28.04.1244/M.7.11.1828	63/[32a] ve 64/[32b]

1.3.2. Gönüllü Birlikler**Tablo .10.613 Numaralı Defterde Gönülü Birlikler ve Hareket Yönleri**

Nereden	Nereye	Miktarı	Tarih	Defterdeki Yeri No/Varak
Akhisar	Dersâadet	11.000.Süvari Asker	H.3.04.1244/M.13.10.1828	9/[5a]
Kırşehir	Dersâadet	98 Süvari Askeri	H.5-04.1244/M.15.10.1828	13/[7a]
Boyabad	Dersâadet	20 Süvari Askeri	H.5.04.1244/M.15.10.1828	13/[7a]

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi gönülü birliklerde Dersâadet'te toplanıp cepheye gönderiliyordu. Yine tablodan anlaşıldığı üzere genelde Anadolu kazalarından gönderilen birliklerin çoğunluğunu süvari askerleri oluşturmaktaydı.

1.4. Firariler

Defterde firariler meselesinin birkaç şekilde işlendiği görülmektedir. Firarilerin bazen cepheden birer ikişer kaçtıkları bazense başlarında bir başbuğ ile kaçtıkları anlaşılmaktadır. Aşağıda defter içerisinde sayısal olarak ifade edilen firarilerin tablosu verilmiştir. Bu tabloda 7/[4a] numaralı H.2.04.1244/M.12.10.1828 tarihli varakta, Dersâadet'ten kaçıp Silivri'ye firar eden 4 neferin sayısı verilmiştir. Buna göre bu firarilerin yanlarında mürur tezkiresi olmadığı için yakalandıkları ve bir kavas ile birlikte men'-i mürur maddesi gereğince ocağa geri gönderildikleri anlaşılmaktadır. Defterde 14/[9a] numaralı H.5.04.1244/M.15.10.1828 tarihli varakta görüleceği gibi özellikle Varna'nın Rusların eline geçmesinden sonra Balkanlar sahillerinde kuvvetlendirmelerinin artmasıyla beraber Misivri ve Ahyolu gibi sahil kısımlarına gönderilen askerlerin içerisinde firariler var mıdır diye sık sık sorgulamaların arttığı fark edilmektedir. Devletin firari sorgulamalarının yanı sıra firar edenlerin yerinin de derhal doldurulmaya çalışıldığı kaimelerde sıkça görülmektedir. Nitekim 13/[7a] numaralı H.4.04.1244/M.14.10.1828 tarihli varaktan da anlaşılabileceği gibi İneada'ya Edremit ve Denizli tarafından gönderilmiş olan askerlerden 200 neferinin buradan başoğullarıyla beraber firar ettikleri ve yerlerinin hemen doldurulması gerektiğine dair tahrirat verildiği anlaşılmaktadır. Kimi zaman ise firarilerin yerine onların ailelerinden gerekli meblağın karşılandığı görülmektedir. Nitekim 17/[9a] numaralı H.7.04.1244/M.17.10.1828 tarihli varakta Çirmen Mutasarrıfına gönderilen kaimede Şumnu'dan firar edenlerin yakalanarak yerlerine konulması gerektiği ve kazalarında alınan meblağın ailesinden alınmasına dikkat edilmesi ve firarilerin derhal yakalanması, yerlerinin boş bırakılmamasına özen gösterilmesine dair emir verildiği görülmektedir. Firarilerin bazen cephe düştüğünde düşmana esir olarak gidebilme ihtimalleri de bulunmaktaydı. Nitekim 33/[17a] numaralı H.12.04.1244/M.22.10.1828 tarihli varakta Sirozi Yusuf Paşa'nın ihaneti ve sonrasında emrindekilerle birlikte Rusya'ya firar edip etmediğinin ya da esir olarak askerlerin, düşman askerinin eline düşüp düşmediğinin de araştırılmasının istendiği anlaşılmaktadır. 51/[26a] numaralı tarih belirtilmeyen varakta firarların sadece Tuna Cephesinde gerçekleşmediğini, Kafkas Cephesinde de Kars'ın düşmesinden sonra Ahıska ve Erzurum'a gönderilen halktan oluşturulan, derme çatma

askerlerin firar ettiklerinin bilgisi verilmektedir. Burada ilk bölümde de bahsedildiği gibi askerlerin disiplinli birliklerden oluşmaması firari vakalarının sıkça görülmesine neden olmaktadır. Nitekim özellikle Kafkas Cephesi'nde, eli silah tutan herkesin seferberlik ilan edilerek cephe ilerisine sürülmesi, karşısındaki düşmandan korkanların firar etmesine neden olmaktadır. Yine tabloda 6 Firarın Kütahya'dan çıkarılırken firar ettikleri anlaşılırken, 58/[28b] numaralı H.26.04.1244/M.5.11.1828 tarihli varakta Pirakin Kalesini muhafaza etmek için toplamda 250 neferin buraya gönderilmesi ve 250 neferden 100 miktarının Dugakin kazasından gönderilmesi amaçlandığı ve bu neferler Pirakin Kalesinin muhafazası için oradayken firar etmişlerse de sonradan yakalanarak yerlerine iade edildiklerinden bahsedilmektedir.

Tablo 1.12. Firarilerin Miktarı ve Firar Ettikleri Yerler

Nereden	Miktar	Tarih	Defterdeki Yeri No/Varak
Dersâadet	4	H.2.04.1244/M.12.10.1828	7/[4a]
İneada	200	H.4.04.1244/M.14.10.1828	13/[7a]
Şumnu	802	9.04.1244/M.19.10.1828	26/[13b]
Varna	6000	12.04.1244/M.22.10.1828	33/[17a]
Kütahya	6	25.04.1244/M.4.11.1828	56/[28]
Pirakin	100	26.04.1244/M.5.11.1828	58/[29b]

1.5. Esirler

Aşağıdaki tablodan görülebileceği gibi esirlerin çoğunun muharebelerin yoğun olarak gerçekleştiği Varna üzerinden elde edildiği ve bu esirlerin bir kısmının yerlerine gönderilerek korundukları anlaşılmaktadır. 11/[6a] numaralı H.4.04.1244/M.14.10.1828 tarihli varakta da görüleceği gibi Varna muharebesi sırasında ele geçirilen 115 Rus esirin ilk olarak Âsitane'ye gönderildiği ancak daha sonra önceki esirler gibi bu esirlerin dahi Heybeliada'ya gönderilerek korunmaları gerektiği belirtilmektedir. 2/[1b] numaralı H.1.04.1244/M.11.10.1828 tarihli varakta Kozluca ve Gömeç kariyeleri arasındaki bir bölgede gerçekleşen savaş sırasında alay çavuşu Hüseyin Ağa'nın 324 nefer esir aldığı ve bunları tahsis kılınmış olan mahallere gönderdiğinden bahsedilmektedir. Yine firariler kısmında da bahsedildiği gibi Sirozi Yusuf Paşa'nın ihanetiyle neferlerin bir kısmının Rusya içlerine giderek esir mi oldukları yoksa bir kısmının Varna yoluyla

Şumnu ve Silistre tarikiyle Tuna'ya geçip geçemediklerinin bilinmediği sorgulanmaktadır.. Buradan esirlerin genelde muharebelerde elde edildikten sonra kendileri için tahsis edilen yerlere gönderildikleri sonucuna varılmaktadır. Esirlerin genelde korunması yanında 11/[6a] numaralı H.4.04.1244/M.14.10.1828 tarihli varakta da olduğu gibi Asitane'ye gönderilerek Tersane-i Amire Eminine haber verilerek, ihtiyaç duyulan hizmetlerde de kullanılmasının da sağlandığı da görülmektedir.

Tablo 1.12. 613 Numaralı Defterde Elde Edilen Esirlerin Miktarı ve Geliş Yerleri

Nereden	Miktarı	Tarih	Defterdeki Yeri No/Varak
Varna	20 Kişi	H.1.04.1244/M.11.10.1828	2/[1b]
-	324 Kişi	H.1.04.1244/M.11.10.1828	2/[1b]
Varna	115 Kişi	H. 4.04.1244/M.14.10.1828	11/[6a]
-	265 Kişi	H. 26.04.1244/M.5.11.1828	52/[26b]

1.6. Cepheler

Tablo 1.13.613 Numaralı Defterde Osmanlı-Rus Savaşı'nın Gerçekleştiği Cepheler

Tuna Cephesi	Kafkas Cephesi
Varna	Kars
Şumnu	Erzurum
Silistre	Ahıska
Vidin	
Ruscuk	

Yukarıdaki tabloda da gösterildiği gibi 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı Tuna ve Kafkas Cephesi olarak iki cephede gerçekleşmiştir. Rusların Balkan ve Kafkas tarafında kazanımlarını arttırmak istemesi nedeniyle başlayan savaşta Ruslar Balkan Cephesi'nde ilk olarak Balkan tarafına ve oradan açtığı yolla İstanbul'a girmek için üç koldan bu cephede savaşını sürdürmüştür. Bu üç koldan biri Vidin-Ruscuk, diğeri Silistre ve sonuncusu ise İstanbul'a girişin kapısı da olacak Şumnu ve ardından en önemli hat olan Varna olacaktı. Nitekim 1828'in sonunu bulan muharebeler daha çok Şumnu ve Varna hattı üzerinde gerçekleşmiştir (Aksan, 2011, s.362). Özellikle de yaz aylarından itibaren Rusların hem Tuna hem Anadolu cephesinde ilerleyişlerini sürdürdüğü görüle de

savaşın kritik cephelerinden biri olan Silistre’de Osmanlı Devleti önemli başarılar elde etmiştir (Uçarol, 2013, s.149). İncelenen defterde de savaşın en önemli cephesinin Tuna cephesi olduğu ve alınan tedbirlerin bu cephe üzerinde yoğunlaştığı ve hatta bu yoğunluğun Şumnu ve Varna cephelerinde daha çok olduğunu söylemek mümkün. Birazdan da bahsedileceği gibi bu bölgelerin iase ve ikmallerine özel bir önem verildiği ve tayinlerin bu bölgeler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak Kars kalesinin düşmesinden sonra Ahıska ve Erzurum’un tehlikeye girmesiyle Kafkas cephesine de asker takviyesi açısından önem verildiği anlaşılmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde defter üzerinden 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı’nın 11 Ekim-8 Kasım 1828 yılları arasını kapsayan süreci, Osmanlı Devleti’nin iki cephede aldığı önlemler ve savaşın genel seyri açısından incelenecektir.

1/ [1a] numaralı varakta 11 Ekim 1828 tarihli Sadrazam’a gönderilen fermanla Silistre hizmetinde bulunan Aliş Paşa’ya vezaret rütbesi ve 25 bin kuruş altın ve Hamid Sancağı tevcih edilerek, yağma ve saldırılardan döndüğünde derhal Varna’ya hareket etmesi gerektiği emri verilmiştir. Bunun yanı sıra Aliş Paşa’nın Şumnu yakınında bulunan Yenipazar tarafında önemli başarılar elde ettiği ve bir an önce Varna’ya giderek Rusları perişan etmek için çalışması ve bütün bu tayin ve görevlendirmelerin Serasker Hüseyin Paşa’ya da bildirildiği görülmektedir. Kısacası devlet, Mirmiran Aliş Paşa’ya vezaret rütbesi vererek Varna’ya gitmesini sağlayarak Ruslara karşı savaşması için görevlendirmiştir. Sadrazam’a gönderilen bu fermanla da anlaşılabileceği üzere Ekim ayında Varna savunması kritik bir noktaya gelmiş ve bunun üzerine devlet, hızlıca burayı muhafaza etmek için atama ve asker sevklerini gerçekleştirmiştir.

İki devlet arasında geçen muharebeler esnasında ele geçirilen savaş esirlerine gösterilen muamelelere de defterde yer yer değinilmektedir. Örneğin 2/[1b] numaralı 11 Ekim 1828 tarihli Sadrazam Efendi’ye gönderilen fermanla, Varna muharebeleri sırasında elde edilen esirlerin ve eşyanın bir kıt’a defter ile gönderildiği bildirilmektedir. Ve bu esirlerin kendileri için tahsis edilen yerlere ulaştırılarak bu muharebe sırasında elde edilen kılıç, palaska ve tüfek gibi eşyaların da Cephane-i Âmire’ye gönderildiği belirtilmektedir. Gece gündüz askerin Varna’da düşman tazyikine maruz kaldıklarını ve Varna’nın şu günlerde düşmandan kurtarılmasının da önemine değinilmektedir. Bu varaktan da anlaşıldığı üzere savaşta ele geçirilen esirler için belirli yerler tahsis edilmektedir.

Her ne kadar savaşın hem Tuna hem de Kafkas Cephesi'nde sonunu getirecek olay Edirne'nin düşmesi olacak olsa da 2/[1b] numaralı varakta Edirne Sarayı'nın taarruza uğrama ihtimali göz önünde bulundurularak burada gerekli kuvvetlendirme ve tamir işlemlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınmasına dair bir kaime gönderildiği görülmektedir. Bunun için Edirne Sarayı'nın bina eminine elli bin kuruş hesaplanarak gönderildiği ve bir an evvel sarayın tamirine muhtaç olan yerlerinin tamir edilip temizlenmesi, Saray-ı Hümayûn ve Paşa Kapısının tamirlerinin tamamlanması ve orada bulunan ahalinin gerekli yerlere tamir bitene kadar yerleştirilmesi emredilmiştir.

1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'nda asker tedariki büyük önem kazanmış, savaş sırasında düzenli birliklerin kimi zaman bulunmaması cephelerde devleti zor duruma sokmuştur. Bunun en önemli sebebinin savaşa çok yakın bir tarih olan 17 Haziran 1826 yılında yeniçeri ocağının ilga edilerek yeni bir ordu olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye adlı yeni bir ordunun kurulmuş olmasıdır. Bu ordunun başına ilk başta Celâlüddin Paşa düşünülmüşse de onun reddetmesi üzerine Serasker olarak Hüseyin Ağa ve Saib Ağa getirilmişlerdir (Sertoğlu, 2021, s.2900). Orduda bu yönlü değişimlerin tezahürü sık sık defterde Serasker Hüseyin Paşa emrindeki Asakir-i Mansure-i Muhammediye askerlerinin Tuna ve Kafkas Cephesi'nde görevlendirilmeleri şeklinde kendini göstermiştir. Asakir-i Mansure-i Muhammediye birliklerinin daha yeni olması ve devletin iki cephede savaşıyor olması nedeniyle Evlâd-ı Fâtihân ve Nefir-i âm askerlerinden de yararlandığı defterde çeşitli birim ve cephelere gönderilen kaimelerden anlaşılmaktadır. Bu birliklerden biri olan Evlâd-ı Fâtihân, ilk olarak Anadolu'dan Tuna tarafına göç ettirilen Yörükler için kullanılmışsa da daha sonra burada artan fetihler sonucu iskânın artması ile birlikte 17. Yüzyılda bu birliklere özel nizamnameler yayınlanmaya başlamıştır. Bu Yörükler gruplar olarak isimlendirilmiş ve Selanik, Vize, Naldöken Yörükleri vs. şeklinde adlandırılmışlardır (Halaçoğlu, 1995). Selanik Yörüklerinden olan Evlâd-ı Fâtihân birliklerine defterde de yer verildiği görülmektedir. Bunun yan sıra bu Tuna'da oluşturulan birliklerin 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nın hemen öncesinde bir nizamname çerçevesinde teşkilatlandırılıp bir nizama sokulmaya çalışıldıkları anlaşılmaktadır. (Bodur, 2016, s.55). Osmanlı-Rus Savaşı'nda yeniden örgütlenen Asakir-i Mansure ve Evlâd-ı Fâtihân teşkilatından başka Nefer-i âm askerinden de 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'nda yararlandığı defter üzerinden anlaşılmaktadır. Nefir-i âm askeri terim olarak; İslam ülkesindeki bütün erkeklerin işgal durumunda askere gitmelerini içeren bir yükümlüğü içinde

barındırmaktaydı (Boyacı, 2019 s.41). Aşağıdaki varakta da görüleceği üzere defterde de hem Tuna hem Kafkas Cephesi'ne gönderilen askeri birlikler içerisinde bahsedilen bu üç birlik türüne sık sık yer verilmektedir.

3/ [2a] numaralı 12 Ekim 1828 tarihli Sadrazam Efendiye gönderilen kaime de bu birliklerden Asakir-i Mansure-i Mu hammediye'nin görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Varna'da meydana gelen Rus baskısı ve burada geçen savaş nedeniyle Varna'da bulunan Kapudan Paşa ve Yusuf Paşa'nın orada sabırlı ve mert mücadelelerine rağmen askerden bazısının hıyanet etmesi nedeniyle bu tarafa bir an önce takviye asker gönderilmesini talep ettikleri görülmektedir. Bunu Şumnu'da görevli olan Serasker Hüseyin Paşa'ya da tahriratla bildirdikleri ve Varna'ya ilk aşamada Asakir-i Mansure taburlarının görevlendirildikleri anlaşılmaktadır. Böylece Aliş Paşa, talep üzerine iki tabur Asakir-i Mansure-i Muhammediye ve iki bin piyade kırcalı askeriyle Varna için yola çıkmıştır. Ancak Yusuf Paşa ve Kaptan Paşa durumun çok acil olduğunu belirtmiş, bu nedenle İsmail Paşa ve İbrahim Paşa, diğer dört bin civarında askeriyle Kumluk yoluyla Perşembe gecesi Varna'ya gönderilmişlerdir. Yine Şumnu'dan Varna için iki tabur Asakir-i Muhammediye askeri ve bin altı yüz kırcalı askeri, Aliş Paşa bendeleriyle de bin yedi yüz süvari askeri 7 Ekim günü yola çıkarılmıştır. Selanik'ten de Evlâd-ı Fatihân askerleri gönderilmiş Serasker Hüseyin Paşa dahi dört bin miktar askeri ile 9 Ekim günü Varna için yola çıkmıştır. Ancak Şumnu'da da düşman tehdidi sürdüğü için artık Varna tarafına asker yollamanın uygun olmayacağı Şumnu içinde artık asker tedarikinin büyük önem arz ettiği belirtilmiştir. Görülüyor ki artan Rus baskısı ve kimi zaman askerlerin ihaneti nedeniyle acil olarak asker sevk edilmesi gerekmiş ve bunun devlet tarafınsan hızlıca gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

4/ [2b] numaralı ve 12 Ekim 1828 tarihli varakta Vidin Muhafızına gönderilen kaime de ise Vidin'in tam karşısındaki Kalafat'tan hareket eden sekiz bin civarında süvari ve piyade asker ve yeterli miktarda top ile 25 Eylül tarihinde hareket eden birliğin, Cordi kasabasında sabah yediden gece üç buçuğa kadar devam eden muharebe sırasında her ne kadar düşmana ciddi anlamda bir hasar vermişse de Osmanlı askerinin yaralı olması nedeniyle yeterince dayanıklılık gösteremediği ve bu durumdan ötürü düşman askerlerinin Osmanlı askerine zarar vererek onun Kalafat'a kadar çekilmesine neden olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Vidin yakınlarında olan Kalafat bölgesi için Sofya Nazırı, Vidin'e zahire gönderilmesine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiş ve bu

durumun ayrıntılarını ise kilercileri Aziz Ağa anlatmıştır. Vidin’de meydana gelen bu durumdan haberdar olunduktan sonra Vidin Muhafızına verilen cevapta burada çok sayıda muharebe meydana geldiği ve bu muharebelerde düşmanın birçok yenilgiye uğratılsa da savaşta yenmek kadar yenilmenin de mümkün olduğu yazılmıştır. Balkan’ın berü yakası olan Şumnu ve Varna’da da birçok muharebenin zuhur ettiği ve mirmiran, reisler ve serkerdeganların hepsinin Vidin’de düşmanın şımarmasını engel olmak ve burada zaferler elde etmek için hırslandırılıp teşvik edilmesi emredilmiştir. Vidin’deki zahire ihtiyacı konusunda ise mümkün mertebe bu ihtiyacın giderilmesi için çalışılacağı ve firarların, ihanetlerin ve aldatmaların önlenerek yeniden askerin toparlanıp birlik ve beraberlik içinde muharebeler için teşvik edilmesi emri verilmiştir.

Varaktan anlaşıldığı üzere Vidin yakınlarındaki Cordi kasabasında meydana gelen muharebeler esnasında Vidin’de bulunan askerin uzun saatler süren savaşta üstünlük elde edememesi ve Kalafat’a kadar çekilmesi, askerde bir umutsuzluğa neden olmuş ve zahire sıkıntısı da askeri daha da zor bir duruma sokmuştur. Ancak Vidin muhafızına gönderilen cevapta askerin yeniden sefer için teşvik edilerek bu umutsuzluğun sürmemesi ve zahire ihtiyacının bir çaresine bakılacağı kaime ile bildirilerek bu umutsuzluğun önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

5/[3a] numaralı ve 12 Ekim 1828 tarihli Silistre Valisine gönderilen kaimede ise Silistre Vâlisi’ne yardım için yüz bin kuruşun gönderildiğini ve kendisine savaş açan düşmana karşı yakadan aralık aralık yardım geldiği bildirilmiştir. Ancak buna rağmen Silistre kalesinin kuvvetlendirilerek düşman askerin her türlü perişan edilmesi gerektiğine dair yazının kaleme alındığı görülmektedir.

Savaş sırasında askerin iaşesi ve kalelerin kuvvetlendirilmesi kadar askerin kışlasının ve ikamesinin nasıl olacağı da defterde yer alan önemli hususlardan biri olmuştur. Nitekim 5/[3a] numaralı ve 12 Ekim 1828 tarihli Belgrad Muhafızına ulaştırılan kaimede Kemerköprü kalesinde askerin ikame edebilmesi için özel bir yer olmadığı ve askerin han ve kahvehanelerde kaldığı belirtilmektedir. Ancak kış bastırdığı zaman bu geçici ikame durumunun sorun teşkil edeceği düşünüldükçe asker için bir an evvel kazı işlemlerinin yapılarak zeminlik inşa edilmesi ve zeminlik inşasının masraflarının miktarının ne olacağının defter tutular açık bir şekilde belirtilmesi gerektiği bildirilmiştir.

5/ [3a] ve 6/ [3b] numaralı varakta Sofya Nazırına gönderilen kaimede, Sofya’da zahire miktarının belirlenerek, yeterli miktarda zahire bulunması durumunda Vidin’de zahire kıtlığı yaşanmasından ötürü derhal oraya yeterli miktarda zahirenin ulaştırılması emredilmiştir.

8/ [4b] numaralı tarihi belirtilmeyen Sadrazam Efendiye gönderilen kaimede Varna’nın düşmesinden sonra özellikle Misivri ve Ahyolu gibi sahil kısımlarında bulunan yerlerin kuvvetlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Gerek Balkan taraflarında ve gerek Şumnu’nun karşı tarafından asker çekilir çekilmez düşmanın Silistre, Ruscuk ve Niğbolu taraflarına yöneleceği bilindiğinden oralara gerekli imdat ve yardımın gerçekleştirilmesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu amaçla özellikle Misivri, Ahyolu ve İneada’da atamaların önem kazandığı ve Bosna Valisi Abdürrahim Paşa’ya Misivri Muhafızı görevinin ihale edildiği, Ahyolu Muhafazası için ise Mirmirandan Halil Hamdi Paşa’nın memur olarak gönderildiği ve Cebahanecibaşı Emin Ağa’nın ise İneada tarafına tayin ve atamasının yapıldığı görülmektedir. Ruscuk ve Niğbolu kalelerinin kuvvetlendirilmesi ve buraların muhafazası için ise kuvvetli bir vezirin tayin edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu amaçla yedi sekiz bin süvari asker ile Dersaadet’e gelmiş olan Maraş Valisi Celaleddin Paşa’ya Ruscuk bölgesinin seraskerliği yanında Ruscuk ve Yergöğü kalelerinin muhafazası da verilmiş ve Şumnu ordusunda bulunan Emin Ağa ve önceki Niğbolu Muhafızı olan Ahmed Ağa’da, Maraş Valisi Celaleddin Paşa’nın emrinde olarak Niğbolu muhafazasında görevlendirilmişlerdir. Devlet, tayin ve atamaların gerçekleştirildiği Ruscuk, Niğbolu gibi bölgelerin kuvvetlendirilmesinin, buralara ehil kişilerin atanması yanında çokça asker miktarına da bağlı olduğunun bilincindeydi. Bu nedenle buraya muktedir bir vezir olarak Çirmen Sancağı Mutasarrıfı Esad Paşa’nın getirildiği ve önce Varna daha sonra Drama ardından Edirne’de Vecihi Paşa ile birlikte toplamda on bir bin nefer ulaştırılmasına karar verildiği görülmektedir. Aynı zamanda Çirmen Mutasarrıfı Esad Paşa’nın sadece burada görevli olmayarak nerede bir eksik varsa derhal oraya yardım için görevlendirildiği ve Halil Hamdi, Nurullah ve Abdürrahim Paşa’nın ise Balkanlarda görevlendirildikleri yerlerde kalmaları emredilmiştir. Hasan Paşa’nın da Emin Ağa’nın emrinde hem İneada’da dökümhane işlerine bakması hem de beş yüz yetmiş nefer asker tedariki için İneada’ya tayin olmasıyla şimdilik Balkanlar sahillerinin korunması yeterli olacağı karar kılındığı anlaşılmaktadır.

Şumnu tarafı için ise Halep Valisi İbrahim Paşa ve Teke Sancağı mutasarrıfı Alişan Paşa, diğer memurlar ile birlikte Şumnu'ya gönderilirken, Serasker Paşa ise kendi ile daire-i halkı ve mahiyeli askeri ile Şumnu'ya gönderilmiştir. Aynı şekilde eksikleri tamamlanmış nefer-i âm askeri ile birlikte Karaman Valisi Emin Paşa'nın Ruscuk tarafına gönderilmesi ve oradan sonra karadan ve denizden olarak Silistre'nin yardımına yetişmesi emredilmiştir. Karaman Valisi Emin Paşa bu görevlerinin yanı sıra Tuna sahillerinde nezaret edecek ve Yergöğü tarafına biraz asker göndererek Tuna'nın öte yakasında muharebelere girecektir. Şumnu'da ise boş durulmayarak burada Pravadi ve Kozluca gibi yerler tutularak bu bölgelerde gerekli yerlere asker yerleştirilerek muharebe işlerinin gerçekleştirileceği ve Edirne'ye yaklaşılsa ileride çaresine bakılacağı belirtilmiştir. Bir önceki baharda Şumnu'da muharebenin Balkan'ın öte yüzünde olacağı durumu görevlilerle görüşülüp konuşularak uygun görülmüş olup, eğer düşman Balkan sahillerine saldıracak olursa sahillere yakın olmasa da İslamiye ve Yanbolu'da muharebe tehlikesi olmayacağı düşünülerek burada kışlanılması kararlaştırılmıştır.

Bu amaçla Aliş Paşa ve İbrahim Paşa'nın Pravadi tarafının vurulması için görevlendirildiği görülmektedir. Ancak zahirenin yokluğu nedeniyle birçok devletle görüşülerek Vidin ve Ruscuk tarafına zahire gönderilmesinin çaresine bakılması ve bunun müzakere edilmesi gerektiği emri verilmiştir. Anlaşıyor ki Balkan'ın öte yüzünde özellikle Varna'nın durumu nedeniyle sahil tarafında tedbirlere özellikle de buralarda asker ve erzak tedarikine ciddi bir şekilde önem verilmektedir.

Osmanlı Devleti 1828-1829 savaşı boyunca gerekli tedbirleri almak için ne kadar hızlı olsa da kimi zaman Tuna Cephesi'nde özellikle zahire ihtiyacını karşılamakta zorlandığı zamanlar olduğu defterden anlaşılmaktadır. Bu nedenle zahire ihtiyacı duyan bölgelere devlet tarafından ihtiyaçların sağlanana kadar sarraflardan borç almaları önerildiği görülmektedir. Nitekim 10/[5b] numaralı 13 Ekim 1828 tarihli varakta Ordu-yu Hümayûn kethüdasına gönderilen kaimede Balkanlar Muhafızı Derviş Paşa'nın kasabbaşısı olan Silahşörandan Tekfurdağı ayanı eski Hacı İbrahim Ağa'nın memuriyeti nedeniyle kendisine akçe gönderilmesi gerektiği adı geçen paşa tarafından tahriratla bildirilmiştir. Derviş Paşa'nın emrinde olan nüzul emini Hacı Ahmed Ağa'ya, Yanbolu'dan gönderilecek zahirenin yeterli gelmeyeceği, koyun bile bulunamaması nedeniyle Paşa'nın kendi esamından birkaç kıt'a mukataasını satarak bu ihtiyacı

gidereceği ancak bu muacceleler elde edilene kadar o süre zarfında sarraftan borç alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Akçe ihtiyacının ise Ordu-yu Hümâyûn hazinesinden karşılanarak giderilmesi emri verilmiştir.

Balkan sahillerinin korunmasının ne kadar önemli olduğundan bahsedilmişti. 10/[5b] numaralı varakta Nuri Paşa'ya gönderilen iki kaimede de Rusların Karadeniz tarafında boş buldukları yerleri kuşattığı haber alınmış ve bu nedenle Misivri ve Ahyolu Muhafazasına atanan Nuri Paşa'nın bir saat evvel Dersâadet'e vararak derhal görev yeri olan Misivri ve Ahyolu'ya acil olarak gitmesi gerektiği emri verilmiştir.

12/ [6b] numaralı varakta Ruscuk Muhafızına yazılan 14 Ekim tarihli kaimede ise Ruscuk kalesinin binalarının bitmesine az kaldığı, ancak bu binaların masrafının daha fazla olduğu ve bu nedenle bu tarafa altmış bin akçenin önceden gönderildiği bildirilmiştir. Ancak gönderilen akçenin yeterli olmadığı ve daha fazla akçeye ihtiyaç duyulduğu ve bu kaleyi muhafaza edecek askerin burada kalabilmesi için hendek yollarında zeminlik ve ahır inşa edildiği ve kışın hayvanların bu tarafa geçirilmesi zor olacağından kış için odun ve saman gönderilmesi emrinin çıkarıldığı anlatılmaktadır. Ve yine çevre kazalardan getirilen beş yüz askerin getirilmesine müsâade edilmesi ve lağım için Ruscuklu Mehmed Ali halifenin araştırma yapması, istenilen yüz bin kuruşun gönderilmesi sıkıntılı olması sebebiyle kırk bin kuruşun gönderilmesine karar verildiği görülmektedir. Ayrıca askerin arpa, buğday, ekmek gibi erzak ihtiyaçlarının karşılanması ve odun ihtiyacının ise bulundukları kazalarda orman ve kayıkhaneye bulunduğu için buradan temin edilmesi ve kalenin düşmandan korunması emredilmiştir. Görüldüğü üzere kimi zaman kale muhafazalarında iaşe konusunda sıkıntılar yaşansa da devlet olabildiğince askerin ve kale muhafazasında görevli kişilerin mağduriyetini önlemek için çaba harcamaktadır.

Kafkas Cephesi'ne gelindiği zaman Erzurum'un Ruslar tarafından baskı altına alınması tehlikesine karşı birtakım tedbirlerin alındığı görülmektedir. Bu amaçla 14/[7b] numaralı 15 Ekim 1828 tarihli varakta Behram Paşazade Hüseyin Paşa'ya gönderilen kaimede önceden Rakka Valisi olan ve Sivas'ta ikamet eden babası Behram Paşa'nın Erzurum'a gitmek için görevlendirildiği ancak vefatı nedeniyle Sivas Valisi Osman Paşa'nın emrinde oğlu olarak kendisinin Sivas'a görevlendirildiği bildirilmektedir.

Balkan sahillerinin muhafazası önem kazandıktan sonra Misivri ve Ahyolu'nun muhafazası, buradaki asker tedariki, zahire miktarı gibi hususlara defterde sıkça yer verildiği görülmektedir. Nitekim 14/[7b] numaralı 15 Ekim 1828 tarihli varakta Samavkov Nazırına gönderilen kaimede Misivri ve Ahyolu muhafazası için görevlendirilen Nurullah Paşa'nın görevlendirildiği yere varana kadar bu iki yerin muhafazasına dikkat edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Yine buralarda mevcut olarak bulunan asker dışında Halep'ten de beş yüz asker gönderildiği ve bu askerin içinde firar etmiş var mıdır zahire sıkıntısı çekiyorlar mı bunun haber verilmesi ve gereken tedbirlerin alınması ve bu yerlerin muhafazasına ehemmiyet gösterilmesine gayret edilmesi emredildiği anlaşılmaktadır.

Balkanların İstanbul'a açılan önemli bir kapısı olan Varna'nın düşüşü mevzuna da defterde yer verilmiştir. 15/ [8a] numaralı 16 Ekim 1828 tarihli varakta Serasker Paşa'ya gönderilen haberde Varna'nın düşüşünün ne şekilde gerçekleştiği anlaşılmasa da düşmanın eline geçtiği ancak yine de bir ümidin olduğu ve çabalamaya devam etmeleri gerektiğinin iletiliği görülmektedir.

Balkanların muhafazası sırasında bölgelerde yardıma ihtiyaç duyulduğu zaman akçe gönderilmesi için defterdar efendiye yazıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim 16/ [8b] numaralı 17 Ekim 1828 tarihli varakta Silistre'de bulunan Serd Mahmut Paşa, yardıma ihtiyacı olduğunu tahriratla bildirmiş ve bunun üzerine defterdar efendinin Silistre tarafına seferiye akçesinden elli bin kuruşla gönderilmesi emri verilmiştir. Özellikle Balkan muhafazasında akçe, zahire ve asker tedarik edilmesi yardımlarıyla beraber en önemli tedarikin askeri mühimmat olduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin bu konuda da hızlı bir şekilde eksiklikleri kapatmaya çalıştığı ve Tophane Nazırlarına Balkanların muhafazası için gerekli mühimmatların derhal temin edilip gönderilmesine dair emirler gönderdiği anlaşılmaktadır. 16/[8b] numaralı 17 Ekim 1828 tarihli varakta da Tophane Nazırı ve Topçubaşıya gönderilen kaimelerde İneada ve Vidin tarafına abüs, balyemez, kebir-i münezzel vs. gerekli mühimmatların çavuşlarla beraber taşınarak gönderilmesi gerektiği bildirilmesi bunun bir örneğini teşkil etmektedir. Yine Erzurum'a asker ve zahire gönderilmesinin önemini, 18/[9b] numaralı 18 Ekim 1828 tarihli varakta Sivas Kaymakamına gönderilen kaimede görmek mümkündür. Sivas'ta Darende'de fazla olan zahirenin ve Akdağ Maden-i Hümayûn'a bağlı olan Karahisar ve Behram Paşa kazalarından tertip edilmiş olan bin neferin buradan gönderilmesi, seferiye

hisselerinin tahsili karşılığında bahsedilen Maden-i Hümâyûn emini Salih Ağa'ya adam gönderilmiştir. Ancak Salih Ağa bu hisselerin gelirlerinin serbestiyet hakkıyla kendisine ait olduğunu belirtmiş ve bu nedenle burasının hisselerinin sancağa bağlı olmadığı cevabını vermiştir. Şam'dan getirilen ve Sivas'ta bulunan üç yüz elli askerin ise Dersaâdet'e yollanacakken Sivas'ta toplanmasına ve altı yüz yetmiş dokuz nefer ile birleştirilerek bu askerlerin hepsinin Erzurum tarafına yollanması kararlaştırılmış ve bu bölgede seferberlik ilan edilmiştir. Bunun üzerine burada memur olan Hasan Ağa'nın ahalinin rızası olmadan ve kendisine emir verilmeden seferberlik için gereken tahrir işlemleri gerçekleştirmemesi ve kendi halinde ikamet etmesi gerektiği eğer bunu yapmaz ise başka bir yere gönderilmesi emri verilmiştir. Akdağ Madeni mevzusunda ise gerekli araştırmaların yapılması üzerine buraya daha önce serbestiyet verildiği ancak şu an olağanüstü savaş koşulları nedeniyle burasının hisselerinin tahsil ve tahririnin devlete verilmesi kararı çıkarılmasına ve askerlerin ulufelerinin sefere gitmeleri nedeniyle sefer için kullanılması kararlaştırılmıştır. Buradan anlaşılan o ki 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı için devlet kullanabileceği bütün kaynakları temin etmeye çalışmış ve sefer için yarar sağlayabilecek en küçük kaynağı bile göz ardı etmemiştir. Nitekim Sivas Kaymakamına 18 Ekim 1828 tarihinde gönderilen bu kaimede de görüldüğü gibi Akdağ Maden-i Hümâyûn'unun hisseleri sancaktan bağımsız olsa da sefer için bu hisselerin yeniden sancağa bağlı hale getirilmesi kararı verilmiş ve asker ulufelerinin bile sefer için harcanması istenmiştir.

Defterde 22/[11b] numaralı 18 Ekim 1828 tarihli kaimede konunun başına yer verilmediği görülse de Ahıska'nın düşüşü ile ilgili olduğu sayfanın geri kalanında verilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Ahıska'nın düşman eline geçmesiyle birlikte Erzurum'un tehlikeye girmesi ihtimali nedeniyle Canik'ten gelecek olan Osman Ağa ile haberleşip, Sivas'tan dahi takım takım Erzurum'a asker gönderilmesi gerektiği bildirilmiştir.

22/ [11b] numaralı Sadrazam efendiye gönderilen 18 Ekim 1828 tarihli varakta Varna'nın düşmesinden sonra düşmanın, Balkanlar'da sahil kısımlarına sarkması ihtimali olduğundan bahsedilmiştir. Ruslar Karadeniz'de birkaç köye gemi göndermişse de buraya saldırma ihtimalinin düşünülmediği ve bu nedenle Balkan sahillerinde gerekli önlemler alınması gerektiği bildirilmiştir. Bu durumdan hareketle İneada'da büyük bir tabya inşasına girişilmesine başlanmıştır. Buradaki cephe tabyasının terkedilmesi

nedeniyle buradaki haneleri de içine alacak büyük tabyanın inşası işleriyle Cebahaneci Emin Ağa'nın ilgilenmesi ve bunun için Misivri ve Ahyolu'da görevli olan Nurullah Ağa'nın dahi buraya gelmesi kararlaştırılmıştır. Ancak bu tabyaların zeminliksiz olmasının mümkün olamayacağı düşünülerek buraya zeminlik inşa edilmesi gerektiği ve bu iş için de Mimar Halim Efendi'nin görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Burada tabya ve zeminlik inşa işlemleri için bir de bir tane mühendisin getirilmesi emredilmiştir. Bunun yanı sıra düşman gemileri buraya saldırır ise atılacak topların kaç çapında olması ve ne şekilde kullanılması gerektiğinin tespit edilebilmesi için bir Kaptan'ın eşlik etmesi gerektiği ve Tophane-i Âmire'den top ve mühimmatların temin edilmesinin önemli olduğu bildirilmiştir. Karaburun'a ise burada bulunan askerin iaşesi için iki yüz elli kantar peksimet ve yine seferiye akçesinden buraya yirmi, İneada'ya da elli bin kuruş akçe gönderilmesine karar verilmiştir. Tophane-i Âmire'den topçu neferler gönderilmesi ve Donanma-yı Hümâyûn neferlerinden Galata ve Kasımpaşa ahalisinden emekli olmuş olanların araştırılarak Donanma-yı Hümâyûn'a gönderilmesi ve Tersane-i Amire'den ise bin nefer temin edilmesi emredilmiştir.

25/ [13a] numaralı Sivas Eyaletinden asker sevkine memur Mir-i Ahur-u San-i Şehriyari Abbas Beğ'e Karahisar şerifi sancağından asker sevkine Memur Vacid Beşe kethûdası Kapucubaşı Vahid beğ ve Maadin-i Hümâyûn'a merbut kazalardan asker sevkine memur Behram Paşa, Kethûdası Kapucubaşı Ahmet Ağaya, Edirne Sancağından askerler sevkine me'mur Muhsin Beğ'e Hazinesarı silahşöran hazret-i Mustafa Beğ'e gönderilen 19 Ekim 1828 tarihli kaimede Tokat, Amasya, Çorum, Darende, Divriği gibi sancaklardan Erzurum'un korunması için gönderilen askerlerin burada kış nedeniyle bu kadar askerin toplanmasıyla hem ahaliye masraf olarak yük olacağı ve hem de zahirelerin telef olacağı endişesiyle bu bölgelerdeki askerlerin yerlerinden şimdilik hareket etmemelerine karar verilmiştir. Onların yerine Of, Sürmene, Gümüşhane ve Rize taraflarından aylıklı askerin tedarik edilebileceği Sivas ve civarından gelen askerlerin ise emir gelene kadar ağır hareket edip yerlerinden hareket etmemesi gerektiği tenbih edilmiştir.

Defterde Osmanlı-Rus Harbine dedelerin de gaza ve cihat uğruna katıldıkları görülmektedir. 26/[13b] numaralı 19 Ekim 1828 tarihli varakta Çelebi Efendi Hazretlerine gönderilen kaimede küffar olarak geçen Rusların, Ümmet-i Muhammed aleyhine olan suikast ve ihanetleri dolayısıyla bütün Ehl-i İslam için cihadın farz olduğu

belirtilerek bu amaçla Nurullah Paşa emrine dokuz nefer dede katılarak Karahisar ve Kütahya Dergâhlarına da Bursa beşinci Reşadlı Salih Dede başbuğ olarak atandığı ve dinin düşmandan kurtarılacak düşmanın perişan edilmesinin amaçlandığı kaimede belirtilmektedir.

Defterde sık sık söz edildiği ve burada da bahsinin geçtiği gibi Rusların Karadeniz’de bazı bölgelere taarruzu nedeniyle Karadeniz’in kuvvetlendirilme çabalarına da sefer sırasında yer verildiği görülmektedir. Örneğin 27/ [14a] numaralı 19 Ekim 1828 tarihli varakta Tophane-i Âmire ve Topçu başına gönderilen kaimede, Karadeniz’deki kalelerin korunması ve takviye edilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Burada yeterli top bulunmasına rağmen yeterli topçu bulunamadığını, bu nedenle buraya topçu ve arabacı olarak gönderilen neferlerin emekliliklerinden önce on beş kuruş maaşla görevlendirildiklerinden bahsedilmektedir. Ancak bu gönderilen neferlerin çoğunun fakir ve çıplak olması nedeniyle Tophane-i Âmire’den onlara bir çift çizme, yağmurluk, entari ve şalvar verilmesi emri verildiği ve bunun yanı sıra tüfek kullanan neferlerin bir kısmını kapsayan iki yüz neferin topçuluk hizmetinde bulunması için Karadeniz’deki kalelere gönderildiği görülmektedir.

Defterde Kafkas Cephesi’nin iki önemli mevki olan Kars ve Ahıska’nın düşünce de yer verilmiştir. 42/ [21b] numaralı 23 Ekim 1828 tarihli Erzurum Valisine gönderilen varakta bundan önce Şark tarafında emrinde askerle Erzurum’a giden eski Sivas Valisi Mehmet Paşa’nın üç bin askerini Kars’a gönderdiği ve kendisinin de düşman karşısında tehlikeye giren Kars’a gittiği anlatılmaktadır. Ancak Mehmet Paşa’nın, Kars’a varmadan önce Yeniçeri Ocağı’nın ilga edilmesinden sonra Tokat ve Amasya’da bazı şahısları idam ettiği gibi kendilerini de idam edeceğini düşünen Kars’ın yerli ağalarından Abo Ağa adlı kişi güya kendisini Kars’ta ayan seçtirip, Kars’ta bulunan ehl-i ırz kişileri ve Hatunzade Mustafa Paşa’yı bir bahane ile oraya buraya def ettirdiği anlaşılmaktadır. Kendisi gibi ihanet eden kişiler ile beraber Mehmet Paşa’nın Kars’a gelmesine vakit bırakmadan Bayhoca adlı kişi ile birlikte Kars kalesini Ruslara teslim etmiş, bunun üzerine Kars’ın kurtarılması için devlet tarafından her ne kadar Hatunzade Mustafa Paşa düşünülmüşse de Karahisar’da memur, Erzurumi Osman Paşa’nın buradaki ahali ile münasebeti ve daha önce de Kars kalesini muhafaza etmesi nedeniyle Kars’a onun görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Ahıska’nın Kars’tan sonra tehlikeye girmesi nedeniyle de Mehmet Paşa ve Hatunoğlu Mustafa Paşa emrindekiler ile birlikte

Ahıska'ya yardıma gitmiş ve Ahıska'ya bir saatlik bir mesafede ordularını kurmuşlardır. Ordularını kurmalarının ardından düşman ile birkaç saatlik bir muharebeye tutuştuktan sonra Osmanlı askerinin galip mi mağlup mu olduğu bilinmemiş ancak Osmanlı tarafından askerinin dalga dalga firar ettikleri görülmüştür. Gerçekleşen firarlar nedeniyle zor anlar yaşayan askerler böylelikle geri çekilmeye mecbur kalmıştır. Ahıska kalesinin bile bu hale geldiğini ancak Ahıska içinde olan ehil ve yirmi dört sancak, önceki muharebeler gibi seferde gayret göstermişlerdir. Ancak Ahıska Beylerbeyinin başarısızlığı, Mehmet Paşa'nın bunca askeri muharebe sırasında kumanda etmek için bir yol, yöntem bulamaması, savaşta işe yarar bir adam bulunmaması ve idarede yaşanan aksaklıklar Ahıska'nın da düşman eline geçmesine sebebiyet vermiştir. Ancak Ahıska eyaleti dâhilinde olan Acara, Livane ve bunun gibi kazalarda çokça asker olduğu ve bu askerlerin talebi üzerine istihdamı Çıldır Beylerbeyi olan ve önemli askeri güce sahip olan Selimpaşazade Acaralı Ahmet Bey'in Ahıska kalesini düşman askerinin istilasından kurtarabileceği umulduğu bazı kimseler tarafından haber verilmiştir. Ayrıca Galip Paşa'nın da görevinde başarılı olamayarak Kars ve Ahıska kalelerinin düşman tarafından tutulmasında etkili olduğu belirtilerek, bu göreve Acaralı Ahmet Bey'in daha münasip olduğuna karar verilmiştir. Kars konusunda Hatunoğlu Mustafa Bey'den Ahıska konusunda ise Acaralı Ahmet Bey'in işe yarayacakları ve bir an evvel düşmanın perişan edilmesi ve kalelerin kurtarılması gerektiği emri verilmiştir.

Tuna Cephesi'ne geldiğimizde ise Defterde Silistre'nin de muhafaza edilmesine önem verildiğine varaklarda yer verilmektedir. Nitekim 45/ [21b] numaralı 1 Kasım 1828 tarihli Sadrazam Efendiye gönderilen kaimede Silistre Vâlisi ve Mahmud Paşa'nın Serdar-ı Ekremiye ile birlikte, Silistre üzerinde düşmanın baskı kurması sebebiyle Silistre'nin muhafaza edilmesinin ciddi derecede öneme sahip olmaya başladığını, gönderdikleri tahrirlardan anlamak mümkündür. Buna göre her ne kadar Vidin tarafına barut gönderilmişse de bu zamanlar Silistre'de düşman tazyikinin hat safhaya ulaşması nedeniyle buradaki barutun acilen Silistre'ye gönderilmesi emredilmiştir. Bunun yanı sıra yine Ruscuk ve Yergöğü taraflarından da gerekli barut ve top gibi mühimmatların Silistre'ye ulaştırılması emrinin verildiği görülmektedir. Şumnu'dan ise Serasker Hüseyin Paşa'nın sekiz yüz Evlâd-ı Fâtihân askeri tertip edip acilen Silistre'ye gitmesinin istendiği ve Ordu-yu Hümâyûn askerinden bin yirmi yedi askerin Said Paşa emrinde gönderilmesi talep edildiği anlaşılmaktadır.

47/ [24a] numaralı 1 Kasım 1828 tarihli varakta Sadrazam Efendiye gönderilen tahriratta Kalafat yakınlarında meydana gelen muharebede askerin dayanıksızlığı nedeniyle Vidin Muhafızının haber vermiş ve Vidin tarafının muhafazası için Kalafat tarafının açık bir yer olması nedeniyle kışın burada ikametinin mümkün olmadığı bildirilmiştir. Ayrıca daha önce buraya gönderilen top ve mühimmatın beri adaya geçirilmesi gerektiğine dair emir verilmiştir. Bunun üzerine daha önceki varaklarda da bahsedildiği gibi Ruscuk ve Yergöğü taraflarında kuvvetli bir vezir atanması gerektiği hususu yeniden vurgulanmıştır. Vidin muhafazası için ise Asakir-i Mansure ve Evlâd-ı Fâtihân veyahut Bosna askerinden beş altı bin askerin tayin edilmesi emredilmişse de Ruscuk ve Niğbolu'ya asker gönderildiği için Vidin'e Asakir-i Mansure'den asker tayini gerçekleştirilmenin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bosna askerinin ise yeterli savunmayı yapabilecek mizaca sahip olmaması nedeniyle gönderilmesinin uygun olmayacağı belirtilmiştir. Böylece defterdeki bu kaime muhafazanın daha çok Ruscuk, Niğbolu ve Yergöğü hattında yoğunlaştırılmasının daha uygun görüldüğü sonucuna varılmaktadır.

51/[26a] numaralı tarihi belirtilmeyen varakta Sivas Vaîisi olarak atanan Hakkı Paşa'ya gönderilen kaime Tuna ve Kafkas cephelerinde gerçekleşen Osmanlı-Rus Savaşı'nın şu ana kadarki durumu hakkında genel bir bilgi verilmiş ve Balkanlar tarafında Ruslara karşı galibiyetlerinin Anadolu tarafına gelindiğinde sağlanamadığından ve bu nedenle cephede alınması gereken önlemlerden bahsedilmektedir. İlk olarak Rus askerlerinin Tuna ve Anadolu taraflarında hücumla geçtikleri, Balkan tarafında Osmanlı Devleti'nin Şumnu, Silistre ve Varna üzerinde gerçekleşen muharebelerde düşman askerini perişan ettiklerini ancak bu başarıları Anadolu tarafında elde edemedikleri ve burada düşmana karşı üstünlük elde edemedikleri hakkında savaşın genel seyri hakkında kısa bir bilgi verildiği görülmektedir. Bunun için Erzurum Valisi Galip Paşa'ya her türlü yardımın gönderildiği ve eski Sivas Valisi Mehmet Paşa'nın da emrindeki askerler ile birlikte Erzurum'a tayin edilerek gönderildiği ama Erzurum'a tayininden önce Kars'a gönderilmiş olduğu belirtilmektedir. Ancak Mehmet Paşa'nın Erzurum'dan sonra Kars'a geçecek olması Kars'a yetişememesine ve orada gerçekleşen ihanet nedeniyle Kars kalesinin düşmesi sonucunu doğurmuştur. Kars'ın düşmesinden sonra dikkatler Ahıska'ya verilmiş ve Ahıska üzerine gönderilmek üzere Sivas'tan çıkarılması planlanan askerlerin tertipli bir birlikten ziyade derme çatma köylülerden ve ömründe

eline silah alıp kavga etmemiş insanlardan oluşmalarından kaynaklı düşman askeriyle muharebeye tutuşma aşamasına gelemeyip düşman askerinin yüzünü görür görmez firar ettikleri görülmektedir. Her ne kadar Ahıska ahalisi mücadele etse de asker eksikliği, firarlar ve düşman askerinin çokluğu Ahıska kalesinde de Osmanlının mağlubiyeti sonucunu doğurmuştur. Ermeni taifesinin Ruslara tabi olması ve Acem Ermenilerinin de Ruslar tarafına katılmaları ve Rusların Erzurum'a doğru geldiği söylentileri, devleti Erzurum üzerinde tedbirler almaya itmiştir. Bunun için Erzurum üzerinde hendekler ve çukurlar kazılıp, tabyalar inşa edilmiştir. Ancak Erzurum Valisi ve Şark Seraskeri olan Salih Paşa hazretleri ve Şark Ordusu Arif Efendinin gönderdiği tahriratla haber olunduğuna göre bir an önce Erzurum'a yeterli miktarda asker yetiştirilmezse buradaki ahalinin tehlikeye gireceği belirtilmiştir. Mehmet Paşa'nın her ne kadar üç beş nefer askeri ile burada kalıp düşman askerini def etmeye çalıştığı söylene de bu konuda bir başarı sağlayamadığı ve bu nedenle Osman Paşa'ya hem Sivas eyaletine hem de Trabzon'da da rütbe verilerek Sivas eyaleti ve çevre kazlardan asker toplaması emri verildiği görülmektedir. Bu amaçla Sivas, Çorum, Amasya ve Divriği sancaklarında kaza voyvoda ve ayanların çıkarabildikleri kadar asker çıkarmaları ve Osman Paşa emrine verilmesi kararlaştırılmıştır. Sivas, Adana ve Erzurum'dan toplanan harp ve darp erbabının hepsine ayrı olmak üzere her birine kapıcıbaşı ve gediklilerden olmak üzere birer mübaşir tayin edilmesi ve silahşörandan ve gediklilerden bir eşlikçi emrine verilmesi istenmiştir. Süratli bir şekilde Sivas Eyaleti'nde kaza voyvoda ve ayanların topladığı askerlerin Erzurum'a yetiştirilmesi için Mir-i Ahur-u Sani Abbas Bey görevlendirilmiştir. Canik sancağından da bin nefer asker tertip edilerek bir an önce vakit kaybetmeden Erzurum'a erişmeleri görevlilere yazılarak haber verilmiştir.

61/ [31a] numaralı 7 Kasım 1828 tarihli Erzurum Vâlisi Serasker Paşa'ya yazılan kaime de daha önce de bahsedildiği gibi Sivas eyaleti ve çevre kazalardan kaza voyvoda ve ayanlarının topladığı askerlerin Erzurum'un düşman tehlikesine girme ihtimali ile tertip edildiğinden bahsedilmiştir. Bu varakta da bu gönderilen askerlerin maaşlarının ayarlanması sırasında Kafkas Cephesi'nde görevli General Paskeviç'in Erzurum'a gelmeyi gözüne kestiremediği mevcut olan askerlerini Ahıska, Ardahan ve Bayezıd kalelerine yerleştirerek kendisinin Kars kalesine gittiğini bildirilmiştir. Paskeviç'in iki bin kadar askerini de Tiflis'e göndererek askerlerini dağıtması nedeniyle Erzurum'a gelmeyeceği düşünülmüştür. Ancak ihtiyatlı olunması gerektiği ve bu nedenle Erzurum'un düşman saldırısı ihtimaline karşı muhafaza edilmesinin önemli olduğu

düşünülecek Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Amasya, Darende ve Divriği sancaklarından çıkarılan askerin tertip edilip düzenlenmesi istenmiştir. Ancak daha sonra onların yerine Karadeniz sahilleri civarından altı bin piyade ve iki bin nefer süvari asker tedarik edilerek Canik'ten de çıkarabildikleri kadar asker çıkarmaları talimatı verilmiştir. Ahıska'nın düşüşünden sonra Erzurum'a asker celbinin önem kazandığı ve bu amaçla Hakkı Paşa'nın da görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Varakta kışın yaklaşmış olması nedeniyle Sivas ve çevre kazalardan tertip edilen askerin oraya gitmesinde bir takım zorluklar olacağı gerekçesiyle bir sonraki emre kadar yerlerinden oynatılmaması gerektiği bildirilmiş ve bekleme sürecinde işe yarar asker ve mevcut askerler içerisinde değiştirilmesi gerekenlerin değiştirilmesi ve birlikler içerisinde bir düzen ve tertip oluşturulması emredilmiştir.

1.7. Sirozi Yusuf Paşa Meselesi

Sirozlu İsmail Bey'in oğlu olan Sirozi Yusuf Paşa'nın ilk görevi 1233 yılında vezirlik rütbesiyle Eğriboz Muhafızlığı olmuştur. 1242 yılında Halep Valisi olarak görevini icra eden Sirozi Yusuf Paşa 1828-1829 Osmanlı-Rus Harbinde görevlendirilerek 1827-1828 yılında yaptığı Halep Valisi görevinden ayrılarak Varna Muhafızı olarak Varna'da bulunmuştur (Sicill-i Osmani, 1996, s.1694). Ancak defterde de yer verildiği üzere Varna'nın düşmesinin müsebbibi olarak görülerek Varna haini olarak anılmaya başlanmıştır. Sirozi Yusuf Paşa'nın Çar ile temasa geçerek emrindekilerle birlikte 11 Ekim 1828 yılında düşman askerine sığınması Varna'nın da düşüşünü beraberinde getirdiği görülmektedir. (Sertoğlu, 2021, s.2909).

Çalışmanın konusunu oluşturan defterde 17/[9a] numaralı varakta Varna'nın düşüşü ile ilgili bilgilere Sadrazam Efendiye 17 Ekim 1828 tarihinde gönderilen kaimesden ulaşılmaktadır. Defterde Sirozi Yusuf Paşa'nın kötülüğü ve ihaneti nedeniyle Varna'nın düşman askerine karşı çaresiz kalarak düştüğü, hadisenin ayrıntısının ne olduğunun bilinemediği ve bu olayın Osmanlı tarafında şaşkınlık içinde karşılandığından bahsedilmektedir. Ömer Paşa tarafından gönderilen şukkada hadise hakkında bilgilere ulaşılabilsede Ömer Paşa'nın yazısında birbirini tutmayan şeyler olduğunun belirtildiği görülmektedir. Yine Kapudan Paşa'nın ve diğer serkerdeganların durumunun ne olduğu hakkında hiçbir şey yazılmadığı ve bunca kadın, çocuk ve erkeğin sonunun ne olduğu sorulmaktadır. Bunun yanı sıra Ömer Paşa ve Palaslı Ömer

Paşa'nın ordularının ne tarafta olduğu çifte tatar ile bu olayın gerçek yüzünün ne olduğunun bulunmasına dair ferman verildiği görülmektedir.

Defterde Sirozi Yusuf Paşa'nın ihanetinin devlet tarafından hayretle karşılandığını ve Varna'da görevlendirilen askerlerinin durumunun ne olduğuna dair varsayımlarda bulunulduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 33/ [17a] numaralı 22 Kasım 1828 tarihli Serasker Hüseyin Paşa'ya gönderilen kaimede bu duruma değinilmiştir. Buna göre Kapudan Paşa tarafından Varna'nın Sirozi Yusuf Paşa'nın kötülüğü nedeniyle düşmana geçtiği belirtilmiştir. Kapudan Paşa tahriratında; Sefa Paşa'nın altı bin askeriyle, Piravişte Çorbacısı Abdülkerim bey, Pazarcık askerleri Başbuğu Fındıkzade Hacı Feyzullah Ağa gibi isimler yanında Aydın ve Saruhan sancaklarından hayli asker ve Kapudan Paşa'nın emrindeki kişilerden birçok kişinin düşman askerine firar ettiğini bildirmiştir. Yusuf Paşa'ya bunca zaman birçok ihsan ve inayet buyrulduğu ve bu zamana kadar kendisinin kötü herhangi bir eylemde bulunmadığı ve bunca asker ile firar etmelerinin devlet nezdinde şaşkınlık yarattığı görülmektedir. Firar edenlerin sayısının çok olmasının şaşkınlık yaratarak varsayımlara neden olduğu görülmekte ve bu firar edenler genel olarak Ruslara esir olma beklentisiyle ve anlaşarak mı gitmişlerdir yoksa görünürde tabi olarak Varna'dan çıktıktan sonra Şumnu-Silistre yoluyla Tuna'ya mı çıkmışlar veyahut bunların bazıları memleketlerine doğru mu gitmişlerdir her ihtimal düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bunun üzerine Şumnu'nun Varna'ya yakınlığı sebebiyle Serasker Paşa'nın bu konuda haber alması durumunda bunu bildirmesi emredilmiştir.

41/ [21a] numaralı 23 Ekim 1828 tarihli varakta her ne kadar orduların Varna'da başarılı hücumlar gerçekleştirmişken ve Aliş Paşa ve Halil Paşa emrindeki on bir bin neferin Varna'ya yardıma gidip kaleyi istiladan kurtarmaya yaklaşmışken Sirozi Yusuf Paşa'nın ihanetinin meydana gelmiştir. Nitekim varakta Sirozi Yusuf Paşa emrindeki askerlerle beraber Ruslara tabi olup düşmana firar ettiğinden bahsedilmektedir. Bunun üzerine Varna kalesinde Kaptan Paşa'nın daire-i halkı ve Asakir-i Mansure ordusundan başka kimsenin kalmadığı belirtilmektedir. Bundan sonra Varna'dan sonra yakın bir mesafede olması nedeniyle Misivri, Ahyolu ve özellikle de Şumnu'nun tehlike altında olacağı vurgulanarak gerekli tedbirlerin alınması için emir verilmiştir.

48/ [24b] ve 49/[25a] numaralı 1 Kasım 1828 tarihli varaklarda Rus gemisinin Ahyolu tarafına gelerek, bu gemiden gelen Rusların Sirozi Yusuf Paşa'nın burada ve Selanik ve Siroz tarafındaki mal ve eşyalarını istediği anlatılmaktadır. Bunun

karşılığında ise Osmanlı Devleti'nin Rusya'da esir olarak tutulan Ehl-i İslam'ın salıverilmesi maddesinin deşilmesinin istediği görülmektedir. Ancak bu salınanlar içinde Tekfurdağlı Hacı Mehmed ve Zağralı Mustafa Ağa ve Çirmenli Hâlil adlı kimseler ve Zihne âyânı Hacı Âli Bey ve Bekirlizade Âli Bey ve Piravişte Çorbacısı Abdürrahim Bey'de bulunduğu için bunların fesat çıkarmamasına dikkat edilmesi gerektiği ve Sirozi Yusuf Paşa'nın bahsi geçen yerlerdeki mallarının araştırılması ve ne şekilde uygulamaya konulacağı Sadrazam Efendi nasıl uygun görürse o şekilde hareket edilmesine dair ferman verilmiştir.

Görüldüğü üzere defterde Sirozi Yusuf Paşa'nın ve emrinde Ruslara tabi olup esir olan askerin ihanet ettiklerine yer verilse de özellikle emrindekilerinin ihanet edip etmediği hakkında kesin bir bilgiye ulaşılmadığı ve bunun üzerine tahminler yapıldığı görülmektedir. Nitekim Sirozi Yusuf Paşa hain midir değil midir bunun neticesi bilinemese de Yusuf Paşa esir olarak Rusya'da kaldığı süre zarfında Kasım ayında iki mektubunu dolaylı bir şekilde ve iki şifre anahtarı ve kodla beraber Dersaâdet'e yollamış bu şekilde iki devlet arasında arabuluculuk görevi yapmak istediğini de belirtmiştir (Bingöl, 2022, s.79). Sirozi Yusuf Paşa'nın iki devlet arasında arabuluculuk yapma hevesinin altında üzerine yapışan hain damgasını silmek amacı taşıdığı da söylenmektedir (Bingöl, 2022, s.87).

1.8. Mora Meselesi

15. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı Devleti'nin bayrağı altında yaşayan Rumlara bu tarihten itibaren dini, siyasi, ekonomik ve ticari açıdan diğer uluslara nazaran daha fazla ayrıcalık verilmiştir. Devlet işlerinde diğer Hristiyan gruplar bulunamazken Rumlar devlet işlerinde yer alabiliyor, zamanla onlara verilen hakla Ortodoks kiliselerinde önemli görevlere getirilebiliyorlardı. Rumlar deniz ticaretinde öyle bir noktaya gelmişlerdi ki 18. Yüzyıla gelindiğinde Akdeniz ticaretini bu yüzyılda neredeyse ele geçirecek konuma ulaşmışlardır (Uçarol, 2000, s.135). Osmanlı içerisinde refah bir konumda yaşayan Rumlar nasıl oldu da isyan ettiler diye sorulacak olursa cevap için o dönemin siyasi konjonktürüne bakmak gerekir. Osmanlı Devleti'nin peş peşe savaşa girdiği bu dönemde devlet, bir yandan Fransa ile Mısır'da 1798-1802 yılları arasında savaşmış, bu savaştan birkaç yıl sonra 1806-1812 yılları arasında Osmanlı-Rus İngiliz Savaşı'nı gerçekleştirmiştir. Yine bu sırada Sırp İsyanı meydana gelmiş ve bu isyan neticesinde Sırp lar özerklik kazanmışlardır. Bunun yanı sıra Vehabi hareketi ve

Kabakçı Mustafa İsyanı gibi olaylarında peş peşe olması Mora İsyanı için uygun bir zemin oluşturmuştur (Uçarol, 2000, s.136).

19. yüzyılın ulusçuluk akımlarının etkisiyle 1821 yılında Mora İsyanı başlamış bu isyanının liderliğini ise Aleksander İpsilanti üstlenmiştir. İpsilanti Mora'dan önce Eflak ve Boğdan'da bir isyan başlatmışsa da bu isyan başarılı olamayınca Mora'nın isyan için daha uygun olduğuna karar vererek 1821 yılında burada isyan çıkarmaya karar vermiştir. Bunun üzerine isyanın daha önce kurulmuş olan Filiki Eteryia Cemiyeti ve Fener Rum Patrikhanesinin işbirliğiyle gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. 1821'de başlayan isyanın Rumların yaşadığı adalarda yayılması neticesinde isyan, Osmanlı devletini Müslümanlara çağrı yaparak ve birlik olarak halledilmeye çalışılmışsa da durdurulamamıştır. İsyanın Avrupalı devletlere yayılmasının nedenine gelinecek olunursa Demetrios İpsilanti'nin 1821'in Aralık ayında kurucu bir meclis oluşturma kararıdır. 2. Mahmut bu karardan hiç hoşnut olmamış, İngiltere ise devreye girerek Mora İsyanı'nın uluslararası bir mesele haline gelişinin başlangıcını oluşturmuştur (Toprak, 2021).

Rusya 1774 Küçük Kaynarca Antlaşmasını bahane ederek her ne kadar Ortodoksların güvencesini isteyerek Mora İsyanı için destek verse de Rumların bu tutumdan hoşnut olmamaları ve Avrupalı Devletlerinin Kutsal İttifak düşüncesiyle olaya destek vermemeleri üzerine Rusya'da Osmanlı ile uzlaşma yoluna girmiştir. Anca Rusya'nın bu tutumu yönetimde meydana gelen değişimler ile Rumları desteklemeye varan süreci yeniden alevlendirmiştir (Uçarol, 2000, s.143). İngiltere zaten Mora'da bir meclis kurulması nedeniyle tepkisini göstermişti. Ancak İngiltere'nin tutumunda Mehmet Ali Paşa'nın Mora'da bulunması ve kamuoyu baskısı nedeniyle değişimler meydana gelmiş, bunun üzerine İngiltere'de Rusya ile ittifak kurma sürecine girmiştir. Rusya ve İngiltere'nin 1826 yılında imzaladıkları Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'ne sadece vergi yoluyla bağlı Özerk bir devlet statüsünü içeren St. Petersburg Protokolü hususlarını Osmanlı'ya göndermişler ancak Mora'ya girmiş ve başarılı bir şekilde isyan faaliyetlerini bastıran Osmanlı bu protokolü kabul etmeyeceğini bildirmiştir.

Bunun üzerine Fransa'da bu noktada devreye girmiş ve İngiltere, Rusya ve Fransa Mora Meselesinde Osmanlı karşı bir tutum takınarak birleşmişlerdir (Uçarol, 2000, s.145). Osmanlı donanmasının yok olmasına neden olan 1827 Navarin Olayı sonrası siyasi ilişkiler taraflar arasında keskin bir şekilde sonlanmıştır. Rusya'nın bunu fırsat

bilerek bir savaş sürecini başlatacak girişimlerde bulunması üzerine İngiltere ve Fransa gerilimi azaltma girişimlerinde bulunmuş, isyanı neticelendirmeyi ve savaşa mani olmaya çalışmışlardır. Bu amaçla hareket ederek Mora'da orduları bulunan Mehmet Ali Paşa'nın buradan askerlerini çekmesi istenmiş bunu kabul eden Paşa ile bir protokol Ağustos 1828 yılında imzalamıştır.

Eylül ayında Fransa Yarımada'ya Mehmet Ali Paşa'nın askerlerini buradan çıkarmak bahanesiyle gitmiş ve 1828-1829 Osmanlı Rus Savaş'ından sonra ise burada kalıcı olarak yerleşerek tamamen işgal etmiştir (Uçarol, 2000). Defterde de Mora Meselesi tam bu noktada Fransa'nın askerleriyle Mora'ya girmesi endişesinin Osmanlı tarafında nasıl bir tutumla karşılandığı anlatılmaktadır. Bu amaçla aşağıda defterdeki varaklar üzerinden Mora Meselesinden nasıl bahsedildiğı anlatılmıştır.

1/ [1a] numaralı 11 Ekim 1828 tarihli Tuna ve Eğriboz Valisine yazılan kaimede, Düvel-i Selase olarak belirttiğı Rusya, İngiltere ve Fransa devletlerinin ortaklaşa olarak Reisiülküttap efendiye gönderdikleri bir kıt'a mektup ve beyanname tercümesinden bir müddetten beri duydukları meseleden bahsedilmektedir. Mektup ve beyanname mevzu bahis husus Fransa'nın Mora'ya giriş sebebidir. Reisülküttap'a bu amaçla gönderilen mektupta Fransa'nın Mora'ya girmesinin nedeninin Mora Valisinin ve askerlerinin Mora'dan çıkarılarak iki taraf arasında barışı sağılamaktan başka amacının olmamasıdır. Bu mektuptan daha önce yazılmış mektuplarda ise Fransa'nın Mora'ya biraz asker çıkaracağı rastgele bir şekilde belirtilmiştir. Ancak durum aslında Fransa'nın sekiz bin kadar Fransız askerini Mora'ya çıkarması olduğı anlaşılmıştır. Fransızlar Mora Vâlisi'ni Mora'dan çıkarmaktan başka bir memuriyetleri olmadığını belirtseler de aslında bahsedilen Mora Vâlisi'nin altı bin civarında askerinin Mora'dan İskenderiye'ye gönderildiğı ortaya çıkmıştır. Fransa askerinin Mora'ya gelme haberinin Prusya ve Nemçe hükümdarları tarafından da duyulduğı, Fransa milletinin sefirlerinin işleri olan bu meselede uygunsuz bir iş yapma gayesinde bile olsalar ve sekiz binden fazla asker de çıkarsalar bir fenalık getiremeyecekleri belirtilmiştir.

Ancak Fransa'nın bu uygunsuz hareketleri de bir an önce bırakması gerektiğini ve bu hareketlerinin amacını anlayamadıklarını ve İngiltere eğer bu harekete karşı ise neden bir tepki vermemiştir bunun sorgulandığı görölmektedir. İleride Mora Vâlisi buradan çıkıp gidince bu devletlerin de Mora'dan çıkması gerektiğı biliniyorsa da İngiltere'nin Fransa'nın hareketini kesin olarak gizleme durumundan uzak olmadığını

ve bunun için bu konuda bazı incelemelerde bulunduğu belirtilmiştir. Ancak Fransa askeri Mora Vâlisi'nin buradan çıkıp gittikten sonra dediği gibi çıkıp gidecek mi yoksa başka türlü mü davranacak daha önce reisülküttap tarafından gönderilen mektupların cevaplarından anlaşılacağı bilinmektedir. Yine de bu Eğriboz ve Tuna Vâlisine gönderilen kaimede bu valilerin her ihtimale karşı uyanık ve dikkatli olmalarının önemli olduğu bildirilmektedir. Bu nedenle gerekli önlem ve hazırlıkları şimdiden almaları, Fransızların bu söylemlerine rağmen gözüne kestirdiği yerlerden birinin de Atina Kalesi olduğu bilinmekte bu nedenle Atina ve Eğriboz taraflarının tahkim edilmesine dikkat etmeleri konusunda valiler uyarılmaktadır.

69/[35a] numaralı 8 Kasım 1828 tarihli Tuna Valisine yazılan kaimede, Fransızların biraz asker ile geçerken Badra (Patra) ve Tuna kalelerinin arasına girerek deniz yolunu boydan boya kestiğinin, bundan önce Tuna Vâlisi'nden haber alınmış olduğu anlatılmaktadır. Bahsedilen iki gemiden iki parçasının gelip Mora Vâlisi İbrahim Paşa tarafından Badra Muhafazası için atanmış olan Hacı Abdullah ile sohbet etmiş ve gemilerden birisi orada kalırken birisi geri dönmüştür. Sonrasında bu bahsi geçen gemiler Badra'ya gelmiş ve kaleye de biraz asker dikerek kalenin teslim edilmesi için haber göndermiştir. Bu durum karşısında nasıl hareket edilmesi gerektiğine dair cevaplar yazılmış olsa da Hacı Abdullah Ağa gelen cevaba bakmadan Badra kalesini teslim etmiştir. Düzenlenen sözleşme senedinin ise Tuna valisine gönderilmiş olduğu ve bu bahsi geçen senedinin içeriğinde Mora Kalesinin de teslimi yer almaktadır. Bu nedenle burasının direkt gâvurlar tarafından hücumu uğradığı, bahsi geçen kaleye biraz asker ve zahire gönderilmesi İnebahtı Muhafızı İbrahim Paşa'ya haber olarak gönderilmiştir.

Mısır valisi tarafından gönderilen fezlekede ise Mora kalelerinin sekiz aylık zahiresinin temin edildiği, Ehl-i İslam'ın kalelerde bulunduğu, her birine birer savaşı asker bırakıldığını anlatmaktadır. İbrahim Paşa'nın gitmesi hususuna gelindiğinde ise güya İbrahim Paşa İngiltere Amirali ile konuşarak Mora'dan gitmeye karar verdiği yazılmışsa da Modon Muhafızı Hüseyin Paşa tarafından yazılan tahriratta, Fransızlının Navarinde asker başbuğu olan cenerali tarafından adamlar göndererek kaleyi teslim teklif ettiğinden bahsetmektedir. Ardından İngiltere ve Fransızlının iki parça kapağı gelerek ısrarla ve kaleye asker dikerek ve sonunda kalenin kapılarını kırarak asker

ceneralinin içeriye girdiğini ve kendisinin de İskenderiye'ye gönderildiğini yazılı olarak bildirmiştir.

Yine İzmir Muhafızı Hasan Paşa tarafından gönderilen tahriratta Modon Kalesi ahalisinin bir kısmının ve adı geçen İbrahim Paşa sefinelere bindirilerek Mısır'a gönderilmiş ve kendisi gittikten sonra İngiltere ve Fransız gemileri gelip, aynen yazıldığı gibi Fransız askeri karaya çıkmış ve savaşarak kaleyi zapt etmiştir. Fransızlar kaleyi ele geçirdikten sonra ahalinin bir kısmını Mısır tarafına bir kısmını ise İzmir tarafına yollamışlardır. İki yüz otuz dört kişiden oluşan muhacirlerin İzmir'e gelmiş olduğu bilinmekte ve padişaha bildirilmektedir. Balya Badra Muhafızı Çorum Mutasarrıfı Mirmirandan Ahmed Paşa'nın vefatında bu livaya İnebahtı Muhafızı İbrahim Paşa tayin olunması sui saadetlerine bildirilmişse de bazı tetkikatlar sonucunda icra olunamamıştır. Bahsi geçen Mora Valisinin ardında bıraktığı adamların kötülükleri sebebiyle Mora Kaleleri bu hale gelmiş ise de sırası gelindiğinde bu durumun icabına bakılacağı bildirilmiştir. Ancak işler bu noktaya geldiğine göre Mora dışında İnebahtı ve bazı kalelerin de ve belki Atina kaleleri ve diğer bazı yerlerin düşman tarafından suikasta uğrama ihtimali düşünüldüğü, bu durumun ciddi zararlara yol açacağı, bunun için şimdiden bunların muhafaza ve istihkâm edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Eğer bu bahsedilen kalelerin parça parça ya da tamamen düşman tarafından suikasta uğrama ihtimali olursa savunarak savuşturulması için çalışılması gerektiği ve Tuna Vâlisi olarak bu kalelerin tahkimlerine ve iaşelerine dikkat etmeleri hakkında kaimele belirtilmektedir.

Defterdeki varaklardan da anlaşılacağı üzere Fransa, askerini Mora'ya sokarak İbrahim Paşa'yı İskenderiye'ye göndermiş ve bu durum Osmanlı Devleti'nde Atina gibi yerlerinde Mora'da sonra tehlikeye girebileceği endişesinin meydana gelmesine neden olmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM: 613 NUMARALI RUSYA MESELESİ ADLI DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU

1

[1a]

Bin ikiyüz kırk dört Senesi mah-ı Rebî-ül-âhir gurrelerinden bed'an ile cenâb-ı hazret-i kaim-makamiden taraf-ı cenâb-ı serdar-ı ekremiyye ve mahall-i sâireye yazılan mekâtib-i seniyyenin defteridir.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Malumu'l-übbebet-lüzum-ı veliyyü'n-niamaneleri buyrulduğu vech ile mirmirandan Âliş Paşa bendelerinin uğur-ı din ve devlet-i âliyyede vuku' gelen silistre hidmat-ı mebruresi nezd-i meâli-vüfûr-ı şâhâne cümleten makbul ve mu'teber ve bu misüllü hidmat-ı cihâdiyyede ibraz-ı mes'a-yı meşkûreye can ve baş fedasıyla çalışanlar haklarında taraf-ı saltanat-ı seniyyeden bir cihetle diriğ muamelesi tecviz buyrulmayacağı emr-i izhar olub hatta bundan akdemce zibayış-i bahş-ı mestur olan hatt-ı Hümâyûn-ı keramet makrûn-ı mülûkanede Paşa-yı mûmâ-ileyhe ve yine sâye-i vezâret i'tası huzur-güzar ise de iş üzerinde birdenbire vezâret gailesine düşmemek için bu defalık dahi yirmi beş bin guruşluk altun atıyye-i Hümâyûn gönderilüb bi-avn-i Teâlâ bundan böyle kendisinden me'mûl olan fütihat-ı celîleye muvaffakiyetinde ve fehvahından i'la cereâğ buyrulacağı kendisine vaad-i âli-i şâhâne olmak üzere tahrir ve tebşir kılınması emr ü ferman cenâb-ı kiti-sitanı buyrulmuş ve keyfiyyet aynen Paşa-yı mûmâ-ileyhe tahrir ve iş'ar ve atûfetlü serasker Hüseyin Paşa hazretleri bendelerine dahi beyân ve izbar kılınmış olduğundan başka çend-rûz mukaddemce hâk-i pay-ı serdar-ı ekremlerine beyân ve iş'ar kılındığı üzere Paşa-yı mûmâ-ileyh hakkında sebk itmiş olan vaad-i âli-i cenâb-ı cihânbâniye berâat olmak ve İnşaaallah u Rahman bundan böyle dahi avn ü nusret-i cenâb-ı bârî ile din ve devlet-i âliyyeye hüsn ü hidmet ibrazıyla hakkında olan vaad-ı sami'-i şâhâne fevke-mâ-yutasavver icra buyrulmak üzere şimdilik Hamid sancağı Paşa-yı mûmâ-ileyhe tevcih ü ihsân-ı Hümâyûn buyurulmuş ve ol vechle tekrar Paşa-yı mûmâ-ileyhe teşrifat-ı lazime derciyle taraf-ı çâkeriden tahrirât irsal kılınmış ise de mukaddema müteallik olan irad-ı seniyye-i şâhâne mucebince Paşa-yı mûmâ-ileyhîn çapuldan avdetinde Varna'ya irsal iylemesi hususu dahi muahharan serasker

müşârün-ileyhe te'kiden yazılmış olacağına ve Paşa-yı mûmâ-ileyh bendeleri bu kere dahi Yenipazar tarafında bir hayli yüz ağılığı ile mansuran ve ganimen Şumnu'ya avdet ile derhal Varna imdadına i'zam olunmuş olduğu bu defa serasker müşârün-ileyhîn iş'arından müstebân olarak İnşaallah u Teâlâ ... (silik) selamete ve afiyete hâk-i pay-ı serdar-ı ekremilerine rû-mal olmuş olacağından vaad-i âli-i mezkur canib-i veliyyü'n niamelerinden dahi kendüsüne irad ve te'yid buyrula teşrifat-ı lazime ve tergibât-ı mukteziyye bi'l-icrâ heman cenâb-ı vâcibü'l-vücudun avn ü nusret iylemesiyle Varna üzerinde olan küffar Rusya'nun kahr ü izmihlâlleri hidmet-i hayriyesinde istihdam buyurmaları zımnında keyfiyyet-i vaad-i âli malumu'l-übbebet lüzum-ı serdar-ı ekremileri buyrulmak için iş'ara ibtidar kılınmış olduğu muhat-ı ilm-i âlem-ârâ-yı veliyyü'n niameleri buyruldukda bi-minnet'ül-kerim Paşa-yı mûmâ-ileyh bendelerinin ol taraflara vürudunda hakkında bu vechle mebzul olan iltifat-ı âli ve vaad-i sami' cenâb-ı kiti-sitaneye mukabele Varna üzerinde olan küffar bendegarın havl-ı vuku'nda hazret-i bârîye istinâden fahr-ı istîsâlleri emrinde lazım gelen gayret ve ikdamın icrasıyla nail-i vaad-i âli olmaklığa şenâr-ı mâ-hasıl-ı kudret iylemesini bi'l-ifade bi-avnillahi Teâlâ iş görüvermekliğe himem-i mekârim-i tev'em-i serdar-ı ekrem-i şâyân buyurulmak babında emr-ü ferman.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Rumili Vâlisine ve Eğriboz Muhafızına

Bu defa düvel-i selase elçileri tarafından bi'l-iştirak izzetlû reisü'l-küttâb efendi tarafına muharrer bir kıt'a mektub ve bir kıt'a beyânname tercümesinin Frengi mefhumu bir müddetten berü işidilmekde olan Fransa askerinin Mora'ya duhullerinin sebebi güya mücerred atûfetlû Mora vâlisi hazretlerinin ve askerinin Mora'dan ihracıyla Yunan müsâlemetinin istihsâli garazından nâşî olduğu ve başka dürlü meramları olmadığı beyândan ibaret olarak Der-saâdet'de mukîm kılınan elçisi dahi sanien gönderdiği haberde mukaddemce mûmâ-ileyh reis efendi canibinden Fransa ve İngiltere elçilerine yazılan cevâb-nâmeleri derhal İzmir'e göndermiş ve andan kendülerine serian irsal olunmuş ise de bu defa ki işbu müşterek mektupları anın vusulünden evvel olub zikr olunan mektuplar vardıkdan sonra tekrar zuhur idecek cevablarına muntazır olduğunu ve işbu mektubda Mora'ya biraz asker çıkarılacak denilerek ale'l-ıtlak yazılmış ise de kân sekiz bin kadar Fransa askeri olub güya başka dürlü me'muriyetleri dahi olunmayarak

ancak müşârûn-ileyh Mora vâlisi hazretlerini Mora'dan çıkarmak maslahatına mebni idüğünü müşârûn-ileyh çıkub gider ise ihtî'mal ki bunlar dahi çıkub gitmeleri lazım geleceği ve kendü istimâ'ına göre müşârûn-ileyh Mora vâlisi henüz Mora'dan çıkmamış ise de altı bin kadar ademisini çıkarub İskenderiye'ye göndermiş olduğunu işitdiğini irad ve beyân eylemiş ve işbu Fransa askerinin Mora'ya gelmeleri havadisini Nemçe ve Prusya elçileri dahi istimâ' ile mukaddem ve muahhar gönderilen ...(silik) haberlerde bu maddenin vukû' güya mücerred Fransa milleti süfehâsının işleri olarak Fransa devleti me'murları dahi uygunsuz murahebede ve iftihara mâil-i medlûn bir kavim olduklarından böyle bir şeye tasaddi itmişler ise de Mora'ya gönderecekleri sekiz bin olmayubda velev ziyade olsa dahi bununla başlı bir iş göremeyecekleri müsellemler iken böyle nâ-beca hareketleri terk-i iktiza itmiş ve hakikati ne vechle

2

[1b]

anlayamadıklarını ve güya İngilterelünün buna rızası yohsa hasbel-hâl muhalefet dahi itmeyerek her ne garaze mebni ise sebep göstermiş idüğünü ve zâhir halde Mora vâlisi müşârûn-ileyhîn çıkmasıyla bunların dahi avdeti iktiza idecek gibi anlaşılıyor ise de ilerüde İngilterelünün dahi buna dair bir tasmin hafiyesi ihtî'malden baid olmadığını ve bunun emsâli bazı mutalaâtlarını irad itmişler ise şimdiki halde maslahat Mora vâlisi müşârûn-ileyhîn Mora tutacağı harekete raci' görünmekle Fransa askeri geldi deyübdü çıkub gideceğinden yohsa aher dürlü mü hareket idecektür her ne suret-i hal bundan böyle vürud idecek tahrirâtdan ve kezâlik elçilerin nihayet hareketleri dahi mukaddemce yazılan ve davetnamelerin gelecek cevabından anlaşılacağı derkar ise de keyfiyyet-i mezkure ihtiyaten zât-ı seraskerleriyle atûfetlü Eğriboz muhafızı hazretlerine bildirilerek herhalde mütebassır u agah bulunmaları hususuna irade-i seniyye-i şâhâne ta'alukatıyla ol babda hatt-ı humayun keramet-makrûn-ı tacidari levh-i zebib-i sudûr olması mucebince keyfiyyet muhafız müşar-ileyhe tahrir ve iş'ar kılınmış olmağla mecbul oldukları mâye-i kâr-dâni ve fütuvvet iktizası ve emr-i ferman cenâb-ı padişahi muktezası üzere merasim hazm-ı ihtiyata riayet ve daimen ve müstemerman mütebassır u agah bulunarak lazımu'l-muhafaza olan mahal ü muvaza'a evvelkiden ziyade takviye ve istihkâmıyla emr-i muhafaza ve muhat-ı seniyyesi esbabını istihsal ve ikmale himmet-i iktiza-ı halden olub şöyle ki Fransalunun işbu hareket-i reddiyesini el-yevm ne demek olduğu ve ne denilince vireceği mechul gibi ise de âli-i külliü'l-takdir uygunsuz bir

keyfiyyet olduğu suret-i halden ne mikdar ve ez-cümle şimdiki halde meramları yalnız Mora nizamı ve ... ibaret olmak üzere tefevvüh olunmakda ise de Frenklerin math-ı nazarları olan memâlikin biri dahi Atina kal'ası tarafları olduğu nezd-i muşirilerinde tarifden müstağni olduğuna nazaran şu Atina ve Eğriboz taraflarının bir faidemiz takviye ve istihkâmatı lüzumuna itina ve dikkat buyurmaları siyakında kaime.

Fi Gurre Rebi'ülâhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Bi-Nusretullah-ı Teâlâ mukaddemce Varna üzerinde zuhura gelen muharebe-i harbiyede ahz olunmuş olan yirmi nefer esir ve bazı eşya bir kıt'a defter ile irsal ve teshir buyurulmuş olduğu mütazammın hame piray-ı ta'zim ve tevkir olan tahrirâtı mehasin-i abât-ı serdar-ı ekremileri mezaya-yı samiyesi hîn-i iz'an-ı bende-i ihlas-semir ve hâk-i pay-i mekârim paye-i hazret-i mülûkaneye dahi arz ve takdim ile meşmûl lahza şevket-i efza-yı cenâb-ı şehînsah kişver-gîr olmuş ve üsera-yı mesfûre tahsis kılınan mahale irsal ve isra tûfeng ve palaska ve kılıç misüllü eşya dahi cebehane-i mamure-i isbal ve i'ta olunmuştur dinimiz Teâlâ hazretleri ism-i azamı ve peygamberimiz efendimiz olan nebi-i muhterem ve müfehhami hürmetine herhalde liva-yı vefz'n-neva-yı serdar-ı ekremilerini vesâir ve ayat zafer-abat kaffe-i erbab teveccüdü daimen ve müstemeran mansur ve a'dâ'-yı ... kâriben her yerde münhezim-i makhûr iderek leyl ve nihar tazyik-i kefare istihlâsına intizar üzere olduklarımız şu Varna kal'a ve havâlisinin avn u inayet cenâb-ı bârî dair-i himem-kerde endazı serdar-ı ekremileriyle şu günlerde tasallut-ı a'dâ'dan halâsı gaye-i hayriyyesi tekrar ref' ü bargâh icab-penah cenâb-ı perverdegar kılınmış ve kılınmakda olduğu bi-nimet-i te'âlâ-yı muhat-ı ilmi samileri buyruldukta zât-ı bi-hümna-yı asafâneleri bahş-ı cenâb-ı hadd olan cevâhir-i hemkarı ve atûfet iktizasınca bir an evvel kefer-i mesfûrenin istihsal vesail kahr u nekâl tedmir ve asafânelerine himmet-i seniyyeleri şâyân ve cümlemiz mestur u handan buyrulmak babında emr ü ferman.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Hüseyin Paşa'ya

Mirmirandan Âliş Paşa'nın Kozluca ve Gömeç kariyeleri arasında ve Türk Arnavutluğu civarında Müşe boğazı tabir olunur mahalde bi'l-muharebe ele getürmüş olduğu zâbitân ve neferat olarak ba-pusula alay çavuşları Hüseyin Ağa bendeleriyle

cem'an üçyüz yirmi dört nefer üsera getirülmüş olduğu ifadesini şâmil bu defa reside-i dest-i muvâhât olan tahrirât-ı saâdet-ayat-ı ve mesfûraneleri me'l ve mezayası rehîn-i ıtlâ' velâ-nümûd-ı hâk-i pay-i Hümâyûn-ı şâhâneye dahi arz ile meşmûl lehaza-yı şevket ifaza-yı cenâb-ı padişahi muzaffer cünûd olmuş zikr olunan üsera dahi tahsis kılınan mahale irsal kılınmıştır Allahü'l-hamd ve'l-minne bu defa dahi küffar-ı hâksârin ahz u istihsalleri saha-yı teessürde cilve-nüma olmuş olduğundan İnşaaallahu'l-melikü'l-nasir bundan böyle dahi avn u nusret-i hazret-i bârî ile külliyyen muzmahil perişan olmaları eltaf-ı bigaye-i hamdaniyeden me'mûl ve müsted'â ve gice ve gündüz taraf-ı seraskerilerine ahbar-ı meserretin vüruduna terakkub ve intizarımız derkar idüğü hüveyda olmağla mechul olanları mâye-i merdi şecâ'at-ı ridai besâletkarı ve fütunları iktizasî üzere bundan böyle dahi ol havâlîde olan küffar tebeh-kârin ba-avn cenâb-ı bârî külliyyen kahr u tedmirleriyle ahz ü sar u intikama bi'l-ittifâk mezid-i sa'y ve himmet ve ahd-ı karinde vücud-ı habaset ... ol taraflarda mahv ve izale ile mazhar-ı envai fütuhât olarak cümlemizin vasıl-ı efsiü'l-gâye-i şadi iş'arı ve meserret buyurmaları hasseten me'mûl ve matlub idüğü beyânıyla kaime.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Belgrad Muhafızlığına

Becde kain baron Direk nam bazirgândan on bin aded harbelü tûfeng mübayaa'a olunması hususu mukaddema veliyyü'n-niam devletlü sadrazam efendimiz hazretleri canibinden sui âlilerine iş'ar olunmuş ve bazirgân mersûmun zemunda mevcud olan harbelü tûfenglerinden marifet-i müşiriler ile bin beşyüz aded tûfengin mübayaaa olunarak derine gönderilmiş on bin tûfengin bahalarına dair bazirgân tarafından vürud iden kağıd bu tarafa irsal kılınmış ise de muahharan buna dair bir gûne orada zuhur itmemiş olduğundan mezkur tûfenglerin mübayaa'ası hususu bi-d-defât taraf-ı düstûrilerinden sûal ve bu defa dahi zemun ceneral tarafından tercüman vüruduyla husus-u mezburun bu tarafa iş'ar olunması iltimas olunmuş olduğu beyânıyla ceneral mersûm tarafına ne vechle cevab yazılmak iktiza ider ise sui saâdetlerine bildirilmesi hususuna dair kapukethûdalarına efendi bendelerine mersûm şukka-i şerifeleri taraf-ı hâlisânemize bi'l-irae me'l ve mezayası rehîn ıtlâ' halv u sureti olmuştur bazirgân mersûmdan ...(silik) ol vechle on bin aded tûfeng mübayaaaası hususu savb-ı saâdetlerine iş'ar olunmuş ve bin beşyüz aded tûfeng ...(silik) mübayaaa kılınmış ise de diğerlerinin bahaları ve verilecek akçenin cins ve keyfiyyeti hakkında

bazirgân mersûmun bir takım mugalata ve tas'ibat vuku' gelmiş her ne ise Allahü'l-hamd ve minnetü'l el-hâletü'l-hâzihi tûfenghane-i âmire nizâmına girerek şimdiye kadar külliyyetlü tûfeng i'mal olunmuş ve olunmakda olduğundan sâir taraftan tûfeng mubayaasına hâcet olduğunu me'murlar ihbar itmiş ve bu cihetle zikr olunan

3

[2a]

tûfenglerin lüzumu olmadığını beyân birle ceneral mersûme ber-vech-i muharrer hüsn-i suretle müdâfaa-i havi cevap verilmesi lüzum gelmiş olmağla zât-ı saâdetleri ber-minvâl-i muharrer iktizasının icrasına himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaimmakamına

Edirne Sarayı Hümâyûnu bina eminine elli bin guruş ale'l-hesab akçe irsâliyle saray-ı mezkurun noksan ve tâmire muhtaç olan mahallerinin emin mûmâ-ileyhle bi'l-ittifâk bir uçtan tamir ve serian tekmiline ikdam mübaderet ve Paşa kapusunun dahi tekmil ve tamiriyle güzelce tanzif ve tathir ve tehiyyesine ihtimam ve dikkat etmeleri şâmil gönderilen tahrirâtımız ve meblağ-ı mezburun vusulünden ve zikr olunan saray-ı Hümâyûn ve Paşa kapusunun sür'at-i tamir ve termim ve tetmimlerine itina ve ihtimam iylemekte olduğunuzdan bahisle Paşa kapusunun tamiri vesilesiyle kimesneye ser-rişte verilmemek için kethûdalara mahsus olan daireye nakl itmek üzere isenizde mahal-i âhire nakl olunub olunmaması isti'lâmına dair vürud iden tahriratınız mezayası malumumuz ve bu suretle sür'at-i tesviye maslahata teşebbüs ve mübaderetiniz mucceb-i mahzuzatımız olmuştur iş'arınızdan müstebân olduğu vechle sizin mahal-i diğere nakliniz takririne hâlife-i ser-rişte verilmiş olacak zâhir ve âyân ve bu cihetle cenâbınızın zikr olunan kethûda dairesine nakl ve ikametiniz ve hîn-i istihsân olmağın mükteza-ı gayret ve fetanetiniz üzere siz daire-i mezkura nakl ve ikamet ile gerek saray-ı Hümâyûn mezkurun tamir ve gerek Paşa kapusunun termim ve tanzif ve tathiriyle bir an evvel ikmal ve tetmimi hususunda müsara'at ve tekmil-i haberi tarafımıza iş'ara mübaderet etmeniz için kaime.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çekmece ve Silivri ve Ereğli ve Çatalca ve Terkos Kazaları Âyânına ve Çiftçiler Kethûdasına

Siz ki âyân-ı mûmâ-ileyhimsiz aşîyan-ı şâhâne ve ıstabl-ı âmire ve merkeb-i Hümâyûnda mevcut süvari asakir-i hassa vesâir süvari sunûf-ı asakir doğan-hane-i âmirede kain tavişkan ve arabacıyan hayvanatı pey-der-pey taşradan tevarüd iden askeri tayinatı ve mu'ayyenât-ı sâirenin idaresi külliyyetlü samana muhtac ve mu'ayyenat-ı merkume için mevsim-i şitada muktezi olan samanın şimdiden tedarik ambara ithal olunması lazimedden idüğü vareste-i kayd-ı ihtiyaç ise de el-hâletü hâzihi der-saâdete tevarüd iden saman bir iki sefineden ibaret olarak derece-i kifayede olmadığından zaruret çekilmekte olduğundan saman nakl itmek üzere müceddeden kayık tertib ve Çekmece ve Kumburgazı ve Bigados ve Silivri ve Ereğli iskelelerine tesrib olunmuş ise de ashâb-ı çiftlikânın mezkur iskelelere nakl iyledikleri samanı muhtekir makûleleri ahz ile ashâb-ı çiftlikan bahası ziyadeye çıkar me'mûlüyle ba'dehû gâni baha ile fûruht itmek üzere ketm iderek der-saâdete nakl idecek rüesaya i'ta itmediklerinden biran Çatalca ve Terkos kazalarından külliyyetlü saman celb oluna gelür iken ol taraflarda olan samanı dahi muhtekir makuleleri ketm ve ihfa itmiş olduklarından kış içinde saman hususunda müzayaka çekilmemek için bu hususun bir hüsn-i surete rabt ve tevessük olunması lazım gelerek çiftçiler kethûdası ve zikr olunan kazalardan ikişer münasib adam celbiyle mir-i ahur hazret-i şehriyari izzetlü Ağanın nezdinde mübayaaa olunacak samana bir fiyat-ı kat' ve takdir olunarak ashâb-ı çiftlikan ve muhtekir makuleleri yedlerinde mevcut samanın zâhire ihracıyla iskelelere nakil ve tenzil ve kadim-i vechle ve der-saadete nakl idecek rüesaya fûruht ittirilmek ve Çatalca ve Terkos ahâlisi dahi mevcut samanlarından biran der-saâdete nakl ve fûruht iylemek üzere taahhüd ittirilmesi hususunu bu defa zâhire nazırı Ağa bâ-takrir inhâ' eylemiş olmağla minvâl-i muharrer çiftlikler kethûdasıyla kazalarınızdan ikişer nefer muhtarın bu tarafa i'zamına dikkat ü sekte çiftlikler kethûdası mûmâ-ileyhsin sen dahi mâiyyetine terfik olacak muhtarlar ile der-saâdete azimetine mübaderet eylemeniz için müzekkire.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Varna'nın çekünegi hal ü keyfiyyetini Maşallahu Teâlâ atûfetlü kapudan Paşa ve Siroz-i Yusuf Paşa hazretlerinin mürekkez-i merd ü besâletde sebat ve metaneti

tafsilatdan bazı askeri taifesinin hıyânetlerinden bahisle asker eriştirilmesine dair müşârün-ileyhüma hazretlerinin vâkî olan iş'arlarına mebni mirmirandan Âliş Paşa bendelerine talep buyurılan iki tabur asakir-i Mansure-i Muhammediye ile iki bin piyade kırcalu askerinin süra'at-i irsal ve isâli Şumnu ordusu seraskeri atûfetlü Hüseyin Paşa hazretlerine tek'id buyurulmuş olduğundan bi-nimeti Teâlâ Paşa-i mûmâ-ileyh geldükde tasavvuratla i'mal ve istihdam buyurulacağı şâmil ve müşârün-ileyh Kapudan Paşa ve Yusuf Paşa hazretlerinin mütakiben vâkî olan ta'cil ve inhâ'larına binaen mûmâ-ileyh Âliş Paşa bendelerinin gelmesine bakılmayarak atûfetlü İsmail Paşa ve İbrahim Paşa bendeleri ve me'murin-i sâire mâiyyetleriyle dört bin mikdarı asker fevz-i measirin bi't-tevfik İnşaallahu Teâlâ Kumluk tarikiyle pençşenbe gicesi Varna'ya i'zamına ne vechle teşebbüs buyurulmuş ve müşârünün-ileyhüma Kapudan Paşa ve Yusuf Paşa'nın şukka ve iradesi gönderilmiş olduğunu müştemil hame-yi piray-ı ical olan fermanname-i nami-i asafâneleri mel ve mezaya-yı seniyyesi ve hîn-i iz'an hususiyet-i nişanem olub suret-i iş'ar veliyyü'n-niamelerine nazaran avn ü ihsân-ı hazret-bârî ve semere-i tedbir ve ikdam serdar-ı ekremileri ile Hamdüllahü Teâlâ Varna tarafına âmâde-i tefeyyüz rev-nümâ ve İnşaallahu Teâlâ tasmin buyurılan dört bin kadar askerin şimdiye kadar Varna'ya ırcaları müsbed olmuş ise mahz-ı isabet ve mahsurinin teceddüd kuvvetlerini muceb bir keyfiyyet olacağı hüveyda ve müşârünün-ileyh Hüseyin Paşa hazretlerinin bu defaa tahrirât-ı seniyyelerini müteakib vürud iden tahrirâtta dahi kendüsüne olan iş'ar-ı asafâneleri üzere Şumnu'dan iki tabur asakir-i Mansure ile bin altıyüz kırcalu askeri ve mûmaileyh Âliş Paşa bendeleri ...(silik) bin yediyüz mikdarı suvari güzeran idüp mah-ı rebü'l-evvelin yirmi yedinci günü Varna'ya mâiyyet-i serdar-ı ekremilerine acilen ihrac ve i'zam olunmuş idüğü hamegüzar-ı inba olarak zikr olunan emir-nameleri huzur-ı keramet-vufûr hazret-i mülukaneye arz ve takdim ile meşmûl-ı lehaza atûfet ifaza-yı cenâb-ı şehînşahi buyurulmuşdur geçende hâk-i pay-ı veliyyü'n-niameleri beyân ve iş'ar kılındığı üzere mübarek karime-i sabiha-yı hazret-i mülükânenen şeref sudûr iden irade-i seniyye şâhâne mucebince bu taraftan üç tabur Asakir-i Mansure-i Muhammediye ihrac ve i'zam olunmuş ve ber-minvâl-i muharrer müşârünün-ileyh Hüseyin Paşa hazretlerin dahi şimdiden matlub-ı veliyyü'n-niameleri olan asakiri ve mûmâ-ileyh Âliş Paşa bendeleri ihrac ve irsal itmiş ve bu günlerde birkaç bin nefer evlad-ı fatihan askerin Selanik'ten gelüb heman mâiyyet-i asafânelerine irişmek üzere bakılmış vesâir-i asakiri mersule dahi fevc fevc gitmekde

oldukları istihbar olunmuş olduğuna ve zât-ı serdar-ı ekremileri dahi mah-ı mezburun yirmi dokuzuncu pençşenbe gicesi ol vechle Varna canibine.

Der-Kenâr

Magnezya Mütessellimine

Magnezya hanedanından Kara Osman zade Bekir Ağa ve Sadık zade Hacı efendi ve Çağal Osman Beğ ve Bademizade Hacı şeyh nam kimesneler ba-ferman-ı âli malum- ul olmikdar asakir ile umur-u cihada me'mur olmuş iselerde henüz ifa-ı me'muriyet itmedikleri ve merkum sadıkzade ... ve ihtiyar olarak ifa-ı me'muriyete muktedir olamadığı bu defa istihbar ve tahkik olunmuş olduğundan merhamete merkum Sadıkzadenin me'muriyeti afv kılınmış olub ancak cümleye malum olduğu vechle dinimize düşman olan küffar-ı hüsarın ümmet-i muhammed aleyhîne ilan-ı husumet ve taraf taraf Memâlik-i İslamiye tahattiye cihetiyle ba-avn u nusret- cenâb-ı perverdegar ahz u intikam ve sar olunmak üzere orduyu Hümâyûnlarda asakir-i külliyyenin lüzumi derkar ve bu cihetle merkumlar me'mur tedariki oldukları asakir ile serian ifa-ı me'muriyet itmeleri lazimedden idüğü âşikâr olmağla vusul-ü kağıdımızda merkum Sadıkzadiden maada sâirlerinin me'mur tedariki olmikdar asakir ile tamamen ve serian ihrac ve irsallerine dikkat-i hilafetden kendü vesaret iylemek içün mahsus işbu kaime.

Fi Gurre Rebî-ul-âhir Sene 1244.

4

[2b]

dört bin mikdarı asker idhâli tertibine teşebbüs buyurmuş olduklarına göre İnşaallah şimdiye kadar gerek Şumnu tarafına gelecek ve gerek canib-i serdar-ı ekremilerinden irsal buyrulacak asakir-i nusret-meser Varna'ya vusul ile derkar olan müzayakanın bir taraf olacağı el-tafû'l-ilahiden mes'ul ve müsted'a ve Anadolu tarafından tevarüd iden asakir geldiği gibi bu canibde erişdirilmeyerek mâiyyet-i veliyyü'n-niameleri ba's ve irsal olunmuş ve hatta mikdar ve kemmiyeti mübeyyin bir kıt'a ilm ü haber pusulası dahi ol vâkît hâk-i pay-ı asafânelerine takdim ve irsal kılınmış ise de ondan sonra şimdiye kadar gelüb gönderilenlerin ve gerek esna-ı rahda gelmekte olanların dahi bir kıt'a ilm ü haber pusulası tanzim olunarak bu defa su-i veliyyü'n-niameleri gönderilmiş bundan böyle varid idecekler dahi geldikleri anda taraf-ı eşrefi serdar-ı ekremilerine isra

olunacakları hüveyda olmağın heman zât-ı himemkarileri şu cümlemizin math-ı nazırlarımız velâ-sima şevketlü kerametlü veli-nimeti bi-minnetimiz padişah-ı âlem-penah efendimiz hazretlerinin akdem-i efkar-ı hayrın asar-ı mülûkaneleri olan şu Varna kal'a ve havâlisinin hasr u tazyik kefereden tahlisine himmet-i seniyye-i kâliü'l-cibal-i asafâneleri buyurduğu ve ibtidal buyrulmak cümlemizin hâk-i pay-ı veliyyü'n-niamelerinden niyaz-ı zarianelerimiz olub kaldı ki Varna'nın a'âda tarafından şiddet-i muhasarası cihetiyle Şumnu'dan ise birer askerin bi'l-ifraz Varna imdadına gönderilmesi şu günkü günde ehem ve elzem görüldüğünden olvecihle icra olunmuş ise de el-hâlet ü hâzihi Şumnu tarafına olan düşman ordusunun ... nazaran hasb'el-ihityat artık bundan böyle Şumnu ordusundan harice asker istenilmek uymayacağı gibi görüldüğünden başka belki Şumnu ordusuna bir taraftan imdad-ı asker yetiştirilmesinin çare ve tedbirine bakılmak lazım geleceğinden bu keyfiyyet taraf-ı âlilerine dahi işrab olunarak heman bi'l-ittifâk her taraftan olur ise bir ucdan asker iriştirilmekle mübaderet kılınması bu defa şeref-sudûr buyurılan hatt-ı Hümâyûn mülûkanede emr ü ferman şâhâne buyrularak bi'l-cümle bendeganı sıdk-ı nişanlarıyla bu hususun iktizası dahi söylenilmekde olduğundan İnşaaallahu rahman bundan böyle dahi evvel-bi-evvel Varna'ya ve mümkün mertebe Şumnu cânibine dahi icabına göre asker yetiştirilmesi emrine sa'y u ikdamda kusur olunmayacağı bi-nimeti Teâlâ muhat-ı ilm-i âlileri buyruldukda ber-minvâl muharrer şu Varna ve havâlisinin eyadi tazyik-i kefereden istihlâsı emr-i ehemmine inayet-i seniyyeleri şâyân buyrulmak babında emr ü ferman.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Vidin Muhafızına

Bundan akdem vâkî olan iş'ar-ı müşirileri vechle güzât? iden rebîü'l-evvelinin on beşinci günü müstebânan bi-Allahu Teâlâ sekiz bin mikdarı süvari ve piyade asker ü mikdar vâfî top isti'cabıyla Kalafat'dan hareket ve Cordi kasabasına azimet ve ol tarafda olan a'dâ-i din ile muharebeye kıyam ve mübaderet olunarak saat yediden ahşama kadar ve leylen dahi saat üç buçuğa değin iş'al-i te'sire kâr-zâr ile hayli küffar-ı ... dereke-i dar-ül bevâr kılınmış ise de Hikmetillâhı Teâlâ cünud-ı muvahhidinin gicelik hâliyle ceriha sebatsızlığı cihetiyle kefare-i makhure münhezim olduğu halde bir mikdar karz bulmuş olduğundan Kalafat'a avdet kılınmış ve zâhire hususuna dair Sofya nazırı tarafından su-i âlilerine vürud iden tahrirât takdim kılınmış idüğü beyânıyla tefasil-i keyfiyyet kilercileri Aziz Ağa bendelerinin takrir-i şifahisinden malum olacağı

ifadesine şamil bu defa resîde-i dest-i ... olan tahrirât-ı sa'adet-i âyât ve düsturileri ve nazır mûmâ-ileyhin tahrirâtı modası rehîn-i ıtlâ hulusveri olmuş ve hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şâhâneye dahi arz ile meşmûl nigah şevket-i iktinah-ı cenâb-ı padişahi buyurulmuş cenâb-ı müşirileri gayur ve cesur zevatdan olarak mukaddem ve muahhar bi-avn cenâb-ı hatt-ı müteâl Vidin tarafında haylice fütuhât ve galebe zuhur iderek zât-ı saâdetlerinin din ü devlet-i âliyye uğurunda can hakkıyla çalışacağınız halat u sahihiden ve beyâna hâcet olmadığı üzere ahval-i harpte bozmak ve bozulmak ikisi dahi mukadderat-ı ileyhiden olmaktan naşı İnşaaallahu Teâlâ kârîben nice nice fütuhât-ı celîle teakubunu müstelzem olmuş eltaf-ı ileyhiden mes'ûl ve mütemennâ olub ancak düşman-ı din gerek orada ve gerek berü Şumnu ve Varna üzerlerinde bi-d-def'ât bozulmuş ve bozulmakda iken hareket-i mezbuhane ile yine kendüsünü düşürüb ve can ü haysiyetini dişine alub cabalamakda olduğu misüllü bir taraftan dahi hasbe'l-takdir bir kere ba'del galebe bozulmak ile artık bütün bütün baş göstermiş gibi davranmak candan caiz ve münasib olmayacağından başka bu suret Maazallahu Teâlâ düşmanın şımarmasını muceb olacağı bilakis cünud-ı muvahhidin dahi yine toplanub meh-mâ-emken sebat ve metanet gösterilmekde azim-i faide derkar idüğü cihetleriyle zât-ı saâdetleri ne mana böyle bir şey olmuş ise de bi'l-cümle rüesa ve mirmiran ve serkerdegan ile bir yere gelerek bu müzayayı her birine tefhim ve asakir-i İslamiyye-i bu kere mazur-ı add ider gibi her birini münasib-i vechle teşvik ve tahris ile bi'l-farz ki tekrar düşman üzerine gidilemez ise bile Maazallahu Teâlâ birdenbire külliyyen berü yakaya avdet ve perişanlık sureti göstermeyerek bi-Tevfikullahu Teâlâ imkanı merteb-i sebat ve gayret olunması lazımeden olduğu zâhir ve âyân ve mâiyyet-i müşirilerinde bulunan mirmiran vesâir serkerdegan neferat-ı askeriye ile şayed işbu firar maddesinde vuku' gelen isaetlerinden dolayı derunlarına havf ve desise girerek zât-ı saâdetlerinden cenge çıkacakları revş-i halden nümâyân olmak mülâbesesiyle cenâb-ı müşirilerine hi'tâben bir kıt'a ferman-ı âli ısdar ve hassa haspeyklerinden biriyle irsal ve tesyar olunduğu halde müessirce olarak me'murlara a'raz olan işin desisenin izalesiyle yeniden lüzum-ı ittifak ve ittihadın istihsâline sebep olacağı derkar ve irade-i seniyye-i şâhâne dahi bu merkezde devvar olarak ol babda nakş-ı efgan-i sahife-i sudûr buyurulan hatt-ı şerif-i keramet-i redif-i mülûkane mucebince cenâb-ı müşirilerine hitaben bir kıt'a emr-i âli ısdar ve mahsus hassa haspeyklerinden haspeyki ile irsal ve tesyar olunmuş ve Vidin'e zâhire irsâlinin çaresini istihsal iylemesi hususu bundan mukaddemce savb-ı hulusuduriden mahsus nazır-ı mûmâ-ileyhe yazılmış ise de bu defa dahi taalluk iden

irade-i Âliyye-yi şâhâne icabınca muahharan tekrar iş'ar kılınmış olmağla zat-ı samileri emr-i âli-yi mezkuru cümle muvacehesinde kıraat ve ber-minvâl-i muharrer asakir-i İslamiyeyi bu kere ma'zur add ider gibi herbirini münasib vechle teşvik ve tahrise himmet iderek ve mirmiran ve serkerdeganın herbirini dahi münasib vechle istima'ına virerek herhalde Cenâb-ı Hakk'ın avn ü nusretine itimad ve sahib-i şeref-i âliyye-i efzaü'l-tehiyye efendimizin

5

[3a]

imdad-ı ve ruhaniyetine i'tisam ve istinad birle bundan böyle kaza-ı mâ-fât itmemekle bi'l-ikdam imkan-ı mertebe sebat ve gayret bi-Hüvallahu Teâlâ tenkil ve müdâfaa-ı a'dâ'ya sarf ü say müferrideden buyurmaları siyakında kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Silistre Vâlisine

Takviye-i bazı-yı iktidarları irade-i inayet-âdesiyle mukaddemce ihsân buyurulan yüz bin guruşun gönderildiğine ve bazı vesaya-yı lazıme dair meb'ûs su-i vâlâları olan neymika-yı hulusverinin ve meblağ-i mezburun vusuluyla ol babda ifa-i resm-i şeker-güzarı ve Mehmed Paşamız ve a'dâ'-yı dinimizin karşı yakadan aralık aralık imdadı gelmekte ise de şerait-i tahaffuzun ikmal ve esbab kahr u nekâl müşevvikinin istihsâline ne vechle sa'y-ı bi-hemal buyrulmakda olduğu keyfiyyatı müstemil en-mile pira-yı meveddet olan tahrirât-ı şerifeleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulus-siret ve icra-yı lazime-i teşekkür ve mahmedet ve ifa-yı mübtega-yı besâlet-kariye himmetleri ve ... mahzuziyyet olarak tahrirât-ı mezkureleri hâk-i pay-ı atûfet-i paye-i cenâb-ı şâhâneye arz ve takdim ile meşmûl nigah-ı mekârim-i iktinah-ı hazret-i şehînşahkerdeden menkib buyurulmuşdur beyâna hâcet olmadığı üzere dinimiz din-i Mübeyyin mahmedet olarak herhalde muayyen ve tasyirimiz hazret-i Hüda ve iki âlemde sahib-i dest-i kebirimiz cenâb-ı seyyidü'l-enbiya efendimiz olduğundan ve kefare-i makhurenin bu kere ki ilan-ı harb ve husumeti bila-sebeb mücerred cebel-i ümmet-i Muhammed aleyhîne olan ihanet ve mel'ânetlerini icra ve daiyye-i batılasına mebni idüğinden İnşaallah İnşaallah dinimiz Teâlâ hazretlerinin ihsân ve inayet ve sahib-i şerîat-ı âliyye-i es-salavat'ü-nebi efendimiz hazretlerinin imdad-ı ruhaniyetiyle kâriben mecmu' ehl-i imân mansur ve muzaffer ve her yerde bulunan kaffe-i a'dâ-yı dinimiz makhur ve

müdemmer olacağı eltaf-ı sübhane delaletiyle zâhir ve celî ve kefare-i mesfûrenin her ne kadar ol vechle imdadı gelse bile hazret-i Allah'ın ihsân ve inayetiyle bir şey yapamayarak cümlesi berbad ve perişan olması dergâh-ı icabet-penah cenâb-ı bârîden malumumuz idüğü bedihi olmağın mükteza-ı dirayet ve hamîyyet-i düstûrileri üzere bade-zin dahi kaviü'l-kalb ve ceriü'l-cenan olarak kefare-i mesfûreye şevket-i bâhire-i İslamiyyenin ibraz ve irâesiyle fahr u tenkil ve istisâlleri esbab ve vesailinin istihsâline heman ale'd-devam kal'a-yı padişahînin kema-yenbagî revabıt ve hırasat teşyid ve tahkimine bezl-i mukadderet birle zât-ı samilerinden ve muntazır olan sıdk u gayret ve hamîyyet ve besâleti teyide sarf-ı rü'yet buyurulmaları siyakında kâleme.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Belgrad Muhafızına

Mosgovlu tarafından Miloş ve Sırpluya aralık aralık kurir vürud itmekde olub bu defa dahi yine gelüb gitmiş olduğunu casuslar haber virmiş ve şimdiye kadar mersûm kuririn gelüb gitmesinden bir şeyini istizan olunamamış olduğu ve şimdiki halde Sırplu ve Miloş izhar-ı mutavaat itmekde oldukları ifadesine şâmil bu defa kapu kethûdaları efendi bendelerine mersul şifre müşirileri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulusveri oldukdan sonra hâk-i pay-ı Hümayûn-ı şâhâneye lede'l-arz Rusyalunun aralık aralık mersûm Miloşa ademisi gelüb gitmekde olduğu birkaç defadır vâkî olan inhâ'-yı müşirilerinden malum olmuş ve beyanatlarındaki takrirleri nedir orası bilenemeyüb mersûm ketmine ihtimam itmekde olduğundan haber alınması müşkilce görünmüş ise de elbette mersûmun milletinden mahrem-i esrarları olmak iktiza ideceğinden zât-ı saâdetlerinin usul-ı taharri ve tahkikatından hüsn olmamaları hususiyetine irade-i seniyye-i şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i keramet-i redif-i mülûkane tarafında sahife-i sudûr olmuş olmağla dirayet-i zatiyeleri iktzası ve emr ü ferman-ı Hümayûn cenâb-ı mülûkâne muktezası üzere bundan böyle dahi tecessüs ve taharriden hüsn olmayarak mersûmun milletinden esrarı olanlardan ber-takribü'l-takrib ile mersûmun vürud itmekde olan kurir ile sohbetleri nedir tahkik ve iştirakı vesaili istihsale sarf-ı himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Belgrad Muhafızına

Kemerköprü kal'asında asakir ikamesine mahsus mahâl olmayub kal'a-ı merkume muhafazasına me'mur asakir ahâlinin hanelerine ve bazı han ve kahve-hanelerde ikame itdirilmiş ise de el-hâletü-hâzihi eyyam-ı şitâ takarrib itmekde olduğundan lüzumuna mebni asakir-i merkume için şimdiden mikdar-ı kifaye süknâ tedariki atûfetlü Niş muhafızı hazretleriyle bi'l-mekâtibe mukim olunmuş ve bu babda kal'a-ı merkume ahâlisi tarafından ilam vürud itmiş olduğundan ve eyyam-ı şitada askerinin ehil ile maân-hanelerde olmaları tarafına saadetini muceb olacağından bir gûne uygunsuzluk olmamak için askerinin için mikdar-ı kifaye ve zeminlikler inşası tensib ve hafri zımnında sui saâdetlerinden ademler tayin olunmuş olduğu beyânıyla icab iden zeminliklerin inşasıyla hîn tekmlinde mikdar-ı masarifi mübeyyin lüzum gelen defteri irsal kılınacağı ifadesine şâmil bu defa varid olan tahrirât-ı müşirileri ve takdim buyurılan ilam me'l ve mezayası rehin-i itlâ' hulusveri olmuşdur fi'l-hakika asakir-i merkumenin ol vechle eyyam-ı şitada hanelerde ikametleri tarafına saadetine muceb olacağından bu suretle asakir-i merkume için zeminlik inşasıyla asakir-i merkumenin iskan ve eyvâlârı hususuna himmet ve hin-i tekmlinde mikdar-ı masarifi mübeyyin lazım gelen defterinin irsâline mübadere buyurulmaları siyakında kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sofya Nazırlığına

Vidin cânibinde zehairin fıkdanı cihetiyle mukteza-yı me'muriyetiniz üzere Sofya tarafından tedarik ve irsal eylemeniz hususu mukaddema tarafınıza tahrir ve iş'ar olunmuş ve Sofya'da mevcut olan zehâirin mikdar ve keyfiyetinden bahisle ol babda isti'lam-ı hüsn-i şâmil varid olan tahrirâtınıza cevaben mukaddemce gönderilen tahrirâtımızda Vidin tarafında zehairin lüzumuna mebni münasib gördüğünüz zehairden mikdar ve ol zehairin ne suretle olur ise olsun sür'at-i irsâline mübaderet eylemeniz tenbih ve izbar kılınmış idi bu defa atûfetlü Vidin muhafızı hazretleri Vidin'de zehairin lüzumu tarafında ba-tahrirât beyân ve iş'ar ve zâhire hususuna dair tarafınızdan dahi kendüye vürud itmiş olan tahrirâtınız irsal ve tesyar itmiş olub mukaddem ve muahhar tarafınızda tahrir ve iş'ar olduğu üzere her bar ve ale'l-mahsus şu günlerde Vidin'e zâhire irişdirilmesi lazimedden mukteza-ı irade-i seniyye-i şâhâniden olarak bu defa dahi müşârünün-ileyhîn varid olan tahrirâtı.

[3b]

bila-sene şeref efza-yı sudûr olan hatt-ı Hümâyûn inayet-makrûn-ı şâhânedede bu hususun tarafınıza tek'id ve iş'arı emr ü ferman-ı Hümâyûn-ı mülûkane buyurulmuş olmağla ber-mukteza-yı irade-i seniyye mukaddemce vâkî' olan iş'arımız vechle münasib gördüğünüz zehairden mikdar-ı vâfi zehairin ne suretle olur ise olsun bir saat evvel Vidin'e sür'at-i isâli hususuna mübaderet iylemeniz için kaime.

Fi Gurre Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Karahisar-ı sahibden Der-saâdete gelen doksan beş nefer süvari ve piyade iki nefer kavas mihmandarlığıyla müstashib mâiyyet-i serdar-ı ekremileri olan ordu-yı Hümâyûna i'zam olunmuş idüğü Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi âlileri buyruldukta emr-ü ferman.

Ordu-yu Hümâyûn Kethûdasına

Ordu-yu Hümâyûn-ı Şâhânedede bulunan cerrahlar kifayet mikdarı olmadığı beyânıyla işe yarar on on beş nefer cerrahın serian tertib ve münezzel ile irsal ve tesribi hususuna şâmil tevarüd iden tahrirâtınız manzur ve me'li malumumuz olub derhal keyfiyyet-i ser-etıbbâ-yı sultanı izzetlü faziletlü efendi hazretlerine havale olunarak Kadıköylü Hâlil ve Trabzonlu Mehmed ve Vidinli Hüseyin ve diğer Kadıköylü Hacı Mehmed ve Kavarnalı İshak nam beş nefer cerrah efendi müşârünün-ileyh hazretleri marifetiyle tedarik ve tertib olunmuş olduğundan İnşaallah-u Teâlâ tarih-i nemîkamızdan iki gün sonra menzil ile çıkarılacağı ve kusuru dahi Varadin ... heman irsâline bakılacağı beyânıyla şukka

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Ordu-yu Hümâyûn Kethûdasına

Ordu-yu Hümâyûn-ı şâhânedede müşemma' fenarın lüzum ve iktizası olduğu tevarüd iden tahrirâtınız mel'inden müstebân olub tabk-ı iş'arınız vechle serian yüz aded müşemma' fenar tedarik ve bir nefer kavasa teslimân münezzel ile gönderilmiş olmağla vusulünde ahz ve haberinin iş'arına himmet eylemeniz siyakında şukka.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Aksaray sancağında Ateşoğlu Rüstem Ağa Der-saâdete vusûlü tarihinden itibaren aylıkları işlemek üzere yüz elli nefer ile ordu-yu Hümâyûna me'mur olmuş ise de Ağa-yı mûmâ-ileyh tedarik idebildiği yetmiş beş nefer süvari ile Rebî'ül-evvelin onuncu günü Der-saâdete gelerek bir nefer kavas mihmandarlığıyla muayyen mâiyyet-i zafer...? serdar-ı ekremilerine i'zam kılınmış olmağla Ağa-yı mûmâ-ileyhin ordu-yı Hümâyûna vusulünde mâiyyetinde olan neferat-ı merkumenin icab iden mahiyelerinin yevm-i mezkurdan itibaren kayd-ı lazım geleceği ve keyfiyyet yedinde olan emr ü şerifden dahi tebyin ideceği Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi samileri buyruldukta emr ü ferman.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Darbhan-e-i Âmire Nazırına

Şumnu Ordu-yu Hümâyûnu seraskeri Atufetlü Hüseyin Paşa hazretleri tarafından varid olan tahriratda ayluklu askerin ulufesine mahsuben akçe gönderilmesi muharrer ve mezkur ve keyfiyyet hâk-i pay-ı merâhim-i ihtiva-yı şehînşahiden lede-l-istîzân darphane-i âmireden beş yüz kise akçe gönderilmesine irade-i mekarim-i ifade-i cenâb-ı cihandari müteallik olarak ol babda hattı şerif-i inayet-redif-i mülûkane zinet-i efza-yı sahife-i sudûr olmağla ber mantuk irade-i âliyye sâlif-üz-zikr beş yüz kise akçenin tanzim ve i'tası hususunda mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Bundan akdem Varna'da vuku' bulan muharebeye ahz olunup rif'atlü sadrazam efendimiz taraflarından vürud ile geçen gün cebehane-i âmireye gönderilmiş olan üçyüz yirmi altı aded harbelü tüfeng ve iki yüz otuz dört aded ... ve yedi aded ... ve yedi aded boru ve bir aded taburmaç? topuzu ve aded İstanbulikari hilali kılıç ve yüz dört aded mosgovlu kılıcı ile bir aded bandura? iktiza iden mahallerde keyfiyetlerini kayd ettirterek sâlifü'z-zikr tüfenglerden İstanbulikari iki yüz doksan beş adedi muhtac-ı tamir olduğu ihya olunmağla lede-l-hace mezkur tüfenglerin cebehane-i âmire nazırı efendi ile bil-müzakere tamirleri hususunda mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Mora Zâhiresi Maslahatına Me'mur Hacı Edhem Efendiye

El-hâletü-hâzihi nezdinizde zehair ve akçe kalmayub ve bundan böyle zâhire çaresi istihsâli küçülmüş ve atûfetlü İbrahim Paşa hazretleri dahi Modon'a azimet idüb canib-i Mısırdan dahi zehair hamulesiyle otuz kıt'a mikdarı sefain gelmiş ve sizin ol tarafda ikametinizin mucib-i hâlet kalmamış idüğü beyânıyla zuhur idecek irade-i seniyyeye muntazar olduğunuzu havi tevarüd iden şukkanız me'l ve mezayası malumumuz olmuştur sizin me'muriyetiniz Mora'ya zâhire sevki suretinden ibaret olub elhalet müşârün-ileyhîn Modon'a azimetleri tarafınızdan inhâ' olunmuş ise de müşar-ileyhîn azimete dair bu tarafa kağıdı gelmemiş idüğüne binaen kemâ-kân olduğunuz mahalde adamınız dikkat ü halden olmağla ba'de-zin dahi olduğunuz mahalde ikamet ve herhalde icra-yı levâzım-ı mehamdani me'muriyete dikkat iylemeniz için şukka.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Esbekeşan Hassa Voyvodasına

Adû-yu dinimiz olan Mosgovludan ba-avn-i cenâb-ı bari ahz ü sar ve intikam olunmak irade-i hayriyesiyle taraf taraf me'muriyet ve asakir-i neferin rehin-i sevk olunmuş olduğına ve sen dahi malumü'l mikdar süvari asker ile sefer-i Hümâyûna me'mur olarak semeni me'muredeki müteveccihen yola çıkmış olduğun haberi virildiğine nazaran şimdiye kadar vürudun me'mul olunmakda ise de ilâ'n-ân gelüb zuhur itmemiş olduğundan vel-hâletü-hâzihi ordu-yu Hümâyûnda asakirin şiddet-i tarumar-u derkar idüğinden biran akdem irişilmek ve yine vücuba vardığı vâzihâtndan ve bir taraftan mevsim-i şita dahi takarrüb itmekde olmak hasebiyle

7

[4a]

heman kâffe-i me'muriyetin iş başında bulunarak iş görmeleri lazimedden olmağla işbu tahrirâtımız kangı merhalede tarafınıza vasıl olur ise iki konağı bir iderek ve giceyi gündüze katarak seyr-ü seri' ile semeni me'mur ki irişmeğe kemal-i şî'tab ve sür'at iylemek için mektub.

Fi 2 Rebi'ül-âhir Sene 1244.

Şark Defterdarı Arif Efendiye

Şark ordusu tertibatı keyfiyetinden ve akçenin lüzumundan bahisle külliyyetlü meblağ irsal kılınmasını havi bu defa tevarüd iden tahrirâtınız me'l ve mezayası malumumuz olmuş ve bu babda sabık ve lâhık Erzurum vâlisi hazretlerinin dahi tahrirâtları gelmiş idüğinden me'l ve mezayaları malumumuz olarak hâk-i pay-ı Hümâyûn şâhâneye dahi arz ve takdim ile Manzur-u Hümâyûn-ı Şâhâne buyurulmuşdur işbu akçe hususu geçende dahi tarafınızdan inhâ' olunmuş ve şark seraskerliğinin atûfetlü Sâlih Paşa hazretleri uhdesine ihalesi sırasında müşârûnün-ileyhe bin kese akçe irsal birle keyfiyyet tarafınıza dahi ol vâkît yazılmış olup salef'üz-zikr tahrir itmenizde muharrer-i tertibat ve mevâdd-ı sâire tebeddül usul-u cihetiyle Serasker lahık müşârûn-ileyhîn inzimam-ı re'y ve marifetiyle görülecek mevaddan ve sırası geldükde bundan böyle bu taraftan dahi akçe irsâliyle iâneniz bakılacağı bu babda olmağla heman siz gayret ve sadakatiniz iktizası üzere Serasker lahık müşârûn-ileyhe bil-ittifâk icra-ı şerait-i me'muriyetine dikkat iylemeniz içün kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Maraş Vâlisi Celaleddin Paşaya

Mukteza-ı me'muriyeti düstûrileri üzere savb-ı me'murelerine müteveccihen esna-yı rahda oldukları taraf-ı müşirilerinden mukaddem ve muahhar iş'ar olmuş ve bir yerde eyleşmeyerek biran akdem mahâll-i me'muriyetlerine vusule şî'tab ve sürat buyurulmaları bid-def'ât taraf-ı saâdetlerine te'kid kılınmış olduğundan iktizasının icrasına sarf-ı mâ-hasıl kudret buyuracakları hamîyyet-i diniyye ve dirayet-i zatiyyeleri delaletiyle meczum ise de dakika-yı dâhilde tehirin tecviz itmeyerek bir kıdem akdem savb-ı me'murilerine vusule mübaderet buyurmaları lazimedden ve icab-ı irade-i kat'a-ı şâhânedden olduğuna ve bu defa dahi şeref-sudûr olan hatt-ı Hümâyûn-ı şâhânedde nerelere gelmiş oldukları sual-i Hümâyûn buyurulmuş idüğine binaen cenâb-ı saâdetlerinin biran evvel ifa-ı me'muriyet eylemeleri icab-ı halden olmağın muttasıf oldukları gayret ve hamîyyet muktezası üzere evvelinde işbu nemîka-yı hâlisaniemiz kangı merhalede vasıl-ı dest-i samileri olur ise giceyi gündüze katarak ve biran ve dakika-yı esna-yı rahda bir mahalde tevakkuf ârâmı tecviz itmeyerek seyr-ü ser'i ile daireniz ve asakir ile savb-ı me'murilerine sürat-i vusule ve say-ı beşerde olan gayret ve

ikdamı icra ve el-hâletü-hâzihi nerelerden gelmiş olduğunuzu savb-ı hâlisanimizde tahrir ve inba buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaimakamına

Der-saâdet'te soldan birinci top arabacısı Hasan Ağanın takriratından malumü'l esami dört nefer bu taraftan firar iderek Silivri'ye vürudlarında yedlerinde mürur tezkiresi olmadığından tarafınızdan olhavâliye me'mur olan marifetiyle neferat-ı merkume tutularak yanlarına kavas terfikiyle bu tarafa irsal olunmuş olduğunu şamil tevarüd iden tahrirâtınız me'li malum ve ol babda neferat-ı merkumenin esamilerini mübeyyin takdim olunan pusula manzurumuz olmuş ve meni' mürur maddesine derkar olan tek'idiniz cihetiyle neferat-ı merkumenin tutulup gönderilmesinden hat olunmuştur ve neferat-ı merkume dahi ocağı tarafına gönderilmiş olmağla bundan böyle dahi o makule tezkiresiz hiç kimesnenin âmed-şod idememeleri rabitasının te'kidine mübaderet eylemeniz için kaime.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Erzurum Vâlisi Sâlih Paşa'ya

Bazı ifadat-ı hâliyeyi mutezamının kapukethûdaları ağa bendelerine mersul şukka-i seniyyeleri savb-ı hulusveri takdim olunmuş ve bu babda selefleri Gâlip Paşa hazretleriyle akçe istidâ'sını şâmil şark defterdarı izzetlü Arif efendi bendelerinin dahi tahrirâtları bir takım evrak gelmiş olduğundan me'l ve mezayaları malum-ı mahlas olmuş ve hâk-i pay-ı şâhâneye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı hazret-i cihandariye buyrulmuşdur bundan akdem Erzurum eyaletiyle hatab-ı seraskerinin uhde-i istihal-i düstûrilerine ihalesi cihetiyle maüşârün-ileyh Gâlip Paşanın iş'arat ve ifasına bir güne hükm-ü terettüb itmeyüb ve şukka-yı seniyyelerinde muharrer mevadd dahi uhde-i vâlalarına ihale olduğundan haberiniz olmaksızın yazılmış olduğuna ve bundan böyle şark ordusunun kâffe-i mesalihi re'y-i rezin seraskerlerine müfevviz idüğüne mebni suret-i me'muriyet-i düsturaneleri mukaddemce bil-etraf sui saadetlerine bildirilmiş ve muahharan dahi Sivas valiliğinin tebeddülü ve asakir-i külliye tertibatı keyfiyatı birkaç gün evvelce tafsilen yazılmış idüğü derkar ve tahrirât-ı mersuleden müstefad olduğu vechle ol tarafta olan Rusyalı serkerdesi ... sancaklara yazdığı kağıdın ehl-i imândan olanlara elbette mukteza-yı gayret-i diniyyeleri üzere kabul etmeyüb bil-

ittifâk su-i eşrefi sebat itmeleri lazımeden idüğinden zât-ı salâbet simâtları bu sancaklar ahâlisi yoluyla sevk ve gayrete düşürerek iş gördürmeye muvaffik olmanız da'vat-ı icabiyyesine levh-i pira-yı sudûr olan hatt-ı Hümâyûn-u keramet-makrûn-ı şâhânede buyurduğu bid-dirîğ sezavar olub asakir-i mertebe dahi İnşaallahu Teâlâ ahd-i karibde mâiyyet-i seraskerilerinde tecemmu' ve ihtîşad birle heyet-i mecmu' dilirâne kesret bularak hazret-i hayru-l fatihinin avn ü nusretiyle galib ve mansur ve adû-yı dinimiz ... kahr ü gazab perverdegarı zuhuruyla her dürlü belasını bularak perişan ve makhur olacakları eltaf-ı cenâb-ı bârîden memul ve zât-ı âlileri nice nice fütuhât-ı azimeye nail ve bilcümle ehl-i imâna sürur ve şad-malı hasıl olarak ila-âhirü'l kıyam namı namını seraskerleri ziver-i sine-i âlemiyân olması dergâh-ı vahibü'l atayadan mütemenna ve sual olmağla meftur oldukları besâletkari ve hamîyyetleri muktezası üzere biran evvel asakir-i merkumenin celb ve tedabir-i icabiyenin icrasıyla ifa-yı lüzum serasker ve me'muriyete himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 2 Rebiülâhir Sene 1244.

Der-Kenâr

Hazret-i hûda-yı şeyhine a'dâ'-yı din-i mübeyyininimiz olan mosgovlu keferesi Memâlik-i İslamiye'ye hücum ve iftîhâm iderek cibilliyet-i reddiyesinde mezkur olan hıyânet ve mel'anet-i ümmet-i muhammed aleyhine icraya çalışmakta ve ale-l-husus bu esnada Varna kal'a ve havâlisini muhasara iderek ziyade tazyik itmekde olduğundan avn ü ihsân-ı hazret-i hûdaya itimad ve sahibi şeriat-ı âliyye efendimiz hazretlerinin ruhaniyet-i seniyyelerine istinaden asakir-i vafiye irsâliyle hasr-ü tazyik-i kefereden tahlise hasb-el zâhir sa'y olunmakda olduğundan dinimiz teâlâ hazretlerinin inayet ve merhameti peygamberimiz zî-şânımız efendimizin imdad ve ruhaniyyeti ile İnşaallah-ül rahman kârîben her tarafta veliyy-ün-siyyemâ Varna üzerinde bulunan a'dâ'-yı dinimizin menfur ve müdemmer olacağından şüphemiz yoğsada herhalde bu misüllü dikkat-i müzayaada bazı salavat-ı münciyye ve eda'ıya me'sûre? ile inayet-i samedâniyye istid'â'sında manen envai fevz ve fütuh-u cilve-nümâ-yı sahen ve sünuh olduğuna mebni hemen bu gice elli kadar fukara-yı dervîşan karındaşlarımız ile ... kal'asının vesâir tazyik-i keferede bulunan mahallerin ve bunca dîn karındaşlarımızın tasallut-u düşman dinden istihlâsa niyet-i halisanesiyle ve tamamen teberrüken meclis-i vahidede yetmiş bin salat-ı münciye-i şerife kıraatine himmet-i şerifeleri iltimasıyla fukara-yı dervîşan karındaşlarımız hazerâtına iktizasına göre tevzî' ve takdim olunmak üzere taraf-ı

şeriFinize bin guruş irsal olunmuş olmağın minvâl-i muharrer Bilâd-ı İslamiyenin ve kâfe-i ehl-i imânın muhafaza ve selameti ale-l-husus Varna kal'a muhasarası üzerine musallat olan kefere-i makhurenin izmihlâl ve ... niyet-i halisanesiyle salat-ı şerife-i mezkurenin bu gice kıraatine ve meblağ-ı mezburenin münasibi üzere tanzimine himmet-i şerifeleri me'mul-u acizanemdir.

Fi 2 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

8

[4b]

Sadrazam Efendimize

Varna keyfiyetinden sonra düşman-ı dinin ne vechle hareket-i mel'anet-kârâneye tasaddi ideceği bilinmeyerek her ne ise merasim-i hazm ve ihtiyata riayete tedâbir-i icabiyenin icrasıyla evvel-ba-evvel Misivri ve Ahyolu misüllü sevahil ve gerek Balkanlar taraflarının vech-i ihtimam-ı istihkâm ve muhafazalarına ikdam olunmak ve kezâlik muahharan Şumnu karşısındaki küffar çekildikten sonra Silistre ve Ruscuk ve Niğbolu üzerlerine küffarın tasallutu revâbıtına mebni oralara dahi imdad ve ianenin çaresine bakılmak lazım gelmiş ve binaberin tiz elden Misivri Muhafızlığı Bosna vâlisi sabık atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretlerine ihale ve i'zam olunmuş ve mirmirandan Hâlil Hamdi Paşa bendeleri dahi Ahyolu tarafına me'mur buyurulduğu su-i Serdar-ı Ekremilerinden inba olduğuna hasbel-vâkît ve'l-hâl İneada'nın dahi takviye ve istihkâmı lazimedden olarak mukaddema cebehanecibaşı Emin Ağa kulları bu taraftan me'mur olmuş ve selefleri tarafından ada-yı mezkure muhafazasına gönderilmiş olan Hasan Paşa harb veziri olmadığından muahharan yine ref vezâretiyle kemâ-kân Edirne civarında kain çiflikanda ikamete me'mur ve mûmâ-ileyh Emin Ağanın bu tarafta hidmet-i mahsusası olmak mûlabesesiyle ada-yı mezkurede bir vezir ikamesi münasib mütalaa kılınmış olduğuna mebni şeref-sünuh buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince ada-yı mezkure muhafazasına bu günlerde Der-saâdet'e gelmek üzere olan atûfetlü Nurullah Paşa bendelerinin ve-yahûd aher vezâretten bir zatın me'muriyeti hususu sui serdar-ı ekremilerinden isti'lâm ve isti'ar kılınmış ve Ruscuk ve Niğbolu kal'alarına dahi muktedir birer vezir tayini mûcibât-ı hâlden görünüb Maraş vâlisi atûfetlü Celaleddin Paşa hazretleri mukteza-yı me'muriyeti üzere yedi sekiz bin süvari asakir ile Der-saâdete gelmiş bulunduğuna binanen müşar-ileyh Ruscuk canibi

seraskerliğiyle Ruscuk ve Yergöğü kal'alarının muhafazasına ve Şumnu ordusunda bulunan Karaman valisi atûfetlü Emin Paşa hazretleri dahi Niğbolu muhafızı sabık Ahmed Ağa kulları yine müşârün-ileyhin mâiyyetinde olmak şartıyla Niğbolu muhafaza-i me'mur ve tayin olmuş oldukları kifayeti çend-rûz mukaddemce sui âlilerine yazılmış ise de ol babda takdim-i hâkipayi veliyy-ün niâmeleri kılınan arıza-yı benganemin vusulünden evvel bu defa hame-pirâ-yı ta'zim olan tahrirât-ı seniyye-i serdar-ı ekremilerinde Balkanlar mahasine mümkün mertebe asakir ık'ad ve isra ve sevhil tarafının dahi esbab-ı istihkâmına ... tehiyye ve icra olunmuş ise de mahall-i mezkurenin kemâ-hiye hakk u ha muhafaza ve muhâresesi külliyyetlûce asakirin vücudiyetine menut ve bu maksudun husule ... civarda muktedir bir vezirin me'muriyetine merbut olduğuna ve hala Çirmen sancağı mutasarrıfı atûfetlü Esad Paşa hazretleri tiz elden bu me'muriyetin erbabı idüğüne binaen mukaddem ve muahharan gerek liva-yı mezburdan ve gerek nezareti uhdesinde olan Varna'dan çıkarılan Drama sonra Edirne kaimakamı Vecihi Paşa bendeleri marifetiyle ordu-yu Hümâyûn mâiyyetine verilen aylıktan maada nefir-i âmm asakirinin topu on bir bin neferi resîde olub elyevm mevcudatdan hayli noksanı var ise de çarçabuk yerlerine kazalardan asker celbiyle ez vâkîtte in'am ve ikmal ideceğine bianen asakir-i merkumenin cümlesi mâiyyetine verilerek müşârün-ileyh Esad Paşa hazretleri şimdilik gerek asker ve gerek zâhire maslahatlarını destgahlığınca kadar her tarafa semt ve civar olan ehli? karinesinde ikamet ve Balkanlar ve sevhil muhafazasına nezaret ve nereye icab eder ise derhal imdad ve muavenet itmek üzere me'mur buyurulmaları müşârün-ileyhüma Abdürrahim Paşa ve Nurullah Paşa hazeratı ve mirmirandan Hâlil Paşa bendeleri Balkanlar muhafızları kemâ-kân yerlerinde ibka ve fakat mûmâ-ileyh Hasan Paşa bendeleri sonra bil-mutalaa sâir-i hidmet-i mukteziyyede istihdam olunmak üzere İneada'dan celb ve Samavkovcuk nazırı Kapucupaşa Sâlih bey kulları irade-i uhdesinde bulunan dökümhane dahi İneada civarında bulunduğu ve oralar reaya yatağı yerler olub mûmâ-ileyhin dahi her tarafa vukufu olduğuna mucceb-i defter cem'an bin beş yüz yetmiş nefer mikdarı asker mevcut olmak iktiza ideceğine mebni hem dökümhane maslahatına ihtimam ve hem mûmâ-ileyh Emin Paşa ile bi'l-ittihâd emr-i muhafazaya itmek üzere mir-i mûmâ-ileyh ada-yı mezkure tayin kılınması suretlerinde Balkanlar ve sevhil taraflarının emr-i muhafazasına şimdilik vâkî olacağından ordu-yu serdar-ı ekremilerinde bulunan Halep vâlisi atûfetlü İbrahim Paşa ve Teke Hamid sancakları mutasarrıfı atûfetlü Âlişan Paşa hazeratı me'murin-i sâire ile ordu-yu Hümâyûna bil-

istishâb Şumnu tarafına azimetleri takdirinde atûfetlû Serasker Hüseyn Paşa hazretleri daire-i halkı ve kendü malum ve mahiyelû askeri ve uhdesinde bulunan elviyeden müretteb olub noksanlarının etmamı musammım olan nefir-i âmm askeriyle Karaman vâlisi müşârün-ileyh Emin Paşa hazretleri mevcut mâiyyeti olan asker ile Ruscuk tarafına sevk ve irsal ve oradan Silistre kal'asına berren ve bahren imdad-ü iane levazımının çaresi istihsal kılınacağından gayr-ı serasker müşârün-ileyh bundan böyle Tuna sevhilinde nezaret idecek ve icabına göre Yergöğü tarafına dahi biraz asker imdad iyleyerek Tuna'nın öte yakasında muhabereye tuduşulacağı ve Şumnu'da dahi kış vesilesiyle boş durulmayarak mesela Pravadi ve Kozluca tutularak ve ele alınan mahallerde asker konularak iktiza iden yerlere asker sevkiyle muharebe maslahatında bulunacağı ve Edirne'ye doğru yaklaşulub uydurulabildiği halde ilerüsünün çaresine bakılacağı Bimenillah-ı Teâlâ evvel-i baharda Şumnu'da bulunularak muharebe bit-tabî Balkanın öte yüzünde vâkî olacağı keyfiyyâtı me'murlar bendeleriyle müzakere ve tensib olunmuş olub küffar-ı töhmetkar mukaddemce olanca kuvvet-i keyfiyyeti sevhil tarafına virerek bir gûne mel'anete cesaret idecek olur ise ordu-yu Hümâyûn Balkanın öte tarafında bulunarak vaktiyle imdad-ı mümkün olamayacağını ve İslamiye ve Yanbolu kazalarının sevhilde kurbiyeti yoğ ise de Balkanın beri yüzünde olarak bir gûne muharebe gâilesi olmayacağından

9

[5a]

lede-l-hâce imdad-ı inayetinde suhûlet mutaalası cihetiyle İslamiye ve Yanbolu taraflarında kışlanılması hususu selefleri müşârün-ileyh hazretleri canibinden iş'ar kılınmış ise de her bir hususu emr ü ferman-ı keramet nişan-ı şâhâneye menut ve mahsus idüğü müşârün-ileyhüma Âlişan Paşa ve İbrahim Paşa hüzaratı mâiyyetlerine münasib mikdar asakir virilerek Pravadi tarafının urulmasına me'mur ve irsal buyurulmuş olduğu ve zâhirenin killetine mebni hidmet-i riyasetden nice devletin elçisiyle söyleşilerek Ruscuk tarafına ve-yahûd Vidin canibine nakl olunmak üzere nice yakasından zâhire iştirası mümkün olur ise iktiza-ı hâlin icrasına bakılınması hususları muharrer ve mezkur olmağın bilcümle müzaya-i seniyyesi rehin-i iz'an çakeranem olarak derhal takımıyla rikab-ı münasabet-i hazret cihandariye arz ve takdim ile meşmûl nazır-ı mekârim eser-i hazret zıllulahi buyrulduktan sonra iktiza-yı hal-i huzur fâiz-ün-nûr cenâb-ı şehinşahilerine lede-l müzakere.

Kandiye Muhafızı Süleyman Paşa'ya

Girid ceziresi ahâlisinin uygunsuz halleri ve Kandiye'de vuku bulan fesad keyfiyeti tafsilatıyla bazı düvel takımıyla olunan mülakat ve mukâlematı ve asker istidâ'sını şâmil bu defa fûruhtade ve isra buyurulan tahrîrât-i şerifeleri me'l ve mezayası ve bu babda taraf-ı müşirilerine meb'us olub takdim olunan Resmo muhafızı Seherab? Paşanın şukkası müveddası malum-u hal ü suret olmuş ve cümleten huzur-u Hümâyûn şâhâneye dahi arz ü takdim ile meşmûl lehza-yı merahim-i efza-yı hazret-i padişahiye buyurulmuşdur hasb-el-vâkît vel-hal iş'arları vechle şu aralık Girid ceziresine iki üç bin asker irsâli vâkıâ münasib olacağından Bimennihi Teâlâ mevsim ve sırası düşdükte ifası çaresi istihsâline bakılacağı derkar olub ancak zat ü düstûrileri reddiye ve fetanet ile muttasıf vüzera-yı azam saltanat-ı seniyyeden olarak cezire-i mezkurenin vâla-ı şami ve seraskeri müstefi olduklarından şimdiki halde mevcut olan ahâli ve askerinin böyle i'mal ve istihdamları çaresini bularak İslamiye-yi Hakimaneyi riayyet etmeniz lazımeden ve emr ü ferman keramet-unvan şahînşahi iktizasından olmağla mukteza-yı ... ve dirayetleri üzere herhalde hakimâne hareketle mevcut olan ahali ve askerinin böyle istihdamları vesail lazimesi bil-istihsal icrayı şerait tahaffuzkari me'muriyete himmet buyurmaları siyakında ferman.

Fi 3 Rebiülâhir Sene 1244.

Ordu-yu Hümâyûn Kethûdasına

Balkanlar muhafızı atûfetlû Derviş Paşa hazretleri mâiyyetine Kasabbaşı tayin olunan Silahşöran-ı hassadan Tekfurdağı ayanı sabık Hacı İbrahim Ağanın umur-u me'muresinin hüsnü iradesi zımnında alel-hesab bir mikdar akçe irsal hususu müşârün-ileyh tarafından ba-tahrîrât-ı iş'ar ve müşârünileyh mâiyyeti nüzul emini olan Hacı Ahmed efendiye dahi Yanbolu'dan virilecek zehair vefa itmeyeceğinden ağnam dahi bulunamayacağından ve mevcut akçesi dahi olmadığından idare-i tayinatına murad olmak üzere uhdesinden olan malumü'l esam çend kıt'a mukataanın fûruhtuyla muaccelelerinin tarafına vüruduna kadar vech-i istikraz sarrafı canibinden akçe irsal kılınması efendi mûmâ-ileyh tarafından tahrir ve tezkâr olunmuş olub mûmâ-ileyhümanın umur-u me'mureleri ehem ve bu keyfiyyet nezd-i şerifinizde daima malum olan mevaddan idüğü vareste-i kuyudum olmağla mûmâ-ileyhümanın teshil-i umur me'mureleri zımnında ordu-yu Hümâyûn hazinesinden alel-hesab birer mikdar akçe i'ta

buyrulması suret-i mütebâdir der-hâtır olmuş ise de ol vechle tanzimi ve-yahûd bu taraftan iktizasının icrasına bakılmak üzere icab-ı hâlin iş'arı hususuna himmet etmeniz için kaime.

Fi 3 Rebiülâhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Akhisar kazasından gönüllü olarak Babanzade Ahmet Ağa mâiyyetiyle Dersââdete tevarüd iden on bir nefer süvari asker bu defa hâk-i pay-ı serdar-ı ekremilerine i'zam ve irsal olunmuş idüğü Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi âlileri buyruldukta emr-ü ferman.

Fi 3 Rebiülâhir Sene 1244.

10

[5b]

Serasker Paşa Hazretlerine Tezkire

Mukaddemce atûfetlü Rumeli Vâlisi hazretleri tarafından bazı hususa dair varid olan tahrirâtın Bimennihi Teâlâ yarınki Çıharşanba günü müzakere olunmuş musammim ise de zât-ı âlilerinin dahi birlikte bulunmaları elzem olmağla Bimennihi Teâlâ sabah saat dörtte bab-ı âliye teşrife himmet buyrulmaları siyakında.

Fi 3 Rebiülâhir Sene 1244.

Misivri ve Ahyolu Muhafızı Nuri Paşaya

Bundan akdem ifa-yı vezâretleriyle Misivri ve Ahyolu muhafızlığı uhde-i vâlâlarına ihale ve tefviz buyurularak me'muriyet-i düstûranelerine nâtık-ı tesyir olunan emr-i âli ve tahrirat-ı mahlasının vusulünden bahisle mukteza-ı me'muriyetleri üzere çend-rûz zarfında mükemmel kapuları halkı asker ile hareket ideceğiniz ifadesi şamil ve kapu kethûdaları efendi bendelerinin takririne havale olunan iltimas-ı düstûrileri im'ân ve tecvizini müştemel fırsatda ve isra buyurulan tahrirât-ı şerifeleri mezayası malum-u hulusveri olmuş ve hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı hazret-i padişahiye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı cenâb-ı tacidari buyurulmuşdur mukaddemce şeref-sünuh buyurulan müsâade-yi seniyye-i hazret-i mülûkane mucebince kapuları halkı ve mevcut olan askeri kethûdaları mâiyyetiyle çâr-taktan bila-murad zât-ı samileri dahi beş on

adamlarıyla Der-saâdet'e vusule şî'tab ile Bimennihi Teâlâ bu taraftan dahi bir saat evvel me'mur muhafazası oldukları Ahyolu ve Misivri taraflarına sûrat-i azimet buyurmaları hususu mukaddemce savb-ı müşirilerine yazılmış ve muahharan seyir ve hareket-i saâdetlerinden sual-i Hümâyûn-I şâhâne buyrularak ol babda dahi sûrat-i azimetleri tek'id ve isti'câl kılınmış olmak hasebiyle şimdiye kadar keyfiyyet-i irade-i seniyye malumları olarak icra-yı muktezasına himmet buyuracakları derkar ise de Mosgovlu sefain mahsusası Karadeniz'de geşt-i gûzar ve boş bulduğu mahallere îsâl-i hussâr dâiyesinde olduğu rû-nüma ve bu cihetle bir an evvel mahall me'murlarına vusulleriyle emr-i muhafazaya kıyam eylemeleri ferâiz-i hâliyyeden idüğü hüveyda olarak bu defa dahi tekrar tek'idi şamil tahrirât-ı ifadesi emr-ü ferman-ı Hümâyûn-ı şâhâne iktizasından olmağla evvel ve âhir vâkî olan iş'ar ve meccanemiz vechle kethûdaları mâiyyetiyle kapuları halkı ve asakir-i taifesini kâfe-i çâr-tâktan imrar ve savb-ı me'murilerine isal itmek üzere zât-ı samileri giceyi gündüze katarak ve bir mahallde eyleşmeyerek serian ve acilen doğru Dersaâdet'e vusule müsâraat ve Bimennihi Teâlâ buradan dahi semt me'murlarına azimet ile ifa-yı levazım me'muriyetine himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Nuri Paşaya

Me'mur-u muhafaza oldukları Ahyolu ve Misivri taraflarına irişmek üzere seyr ü serî ile bir saat evvel Der-saâdet'e vusulleri hususu mukaddem ve muahhar taraf-ı hâlisanimizden isti'câlnameler gönderilmiş olduğundan mucebince himmet ve sûrat buyuracakları derkar ise de hasbel-vâkît ve'l-hâl zıkr olunan Misivri ve Ahyolu taraflarının evvelinkinden ziyade emr-i muhafazası derece-i vücubda olduğundan cenâb-ı müşirilerinin giceyi gündüze katarak esna-yı rahda hiç bir mahalde meks ü ârâm itmeyerek seyr ü serî ile bir saat evvel bu tarafa vusul birle heman Ahyolu ve Misivri tarafına sûrat-i azimetiniz hususuna irade-i seniyye-i padişahi şeref-efzâ-yı sudûr buyurulmuş olmağla mucebince hareket ve ifası lazime-i me'muriyete itina ve himmet buyurmaları efendimize kaime.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Muhafızına

Mevcud mâiyyetin olan asakirin soğukdan muhafazaları için iktizası üzere zeminlik yapıdırılması isti'lamına dair varid olan arîzane me'l-i malumumuz olub vâkıâ gün be gün vâkt-i şî'ta takrib itmekde olduğuna ve asakir-i merkumenin soğukdan muhafazaları hususuna şimdiden teşebbüs ve ibtidar olunmak lazım geleceğine mebni bu babda vâkî olan mutalaaları tam yerinde olmağla icab iden amele varidatını bil-tedarik iktizası kadar zeminlik inşasıyla asakir-i merkumenin soğukdan muhafazaları hususuna dikkat ve herhalde icra-yı mukteza-ı tahaffuzkari ve basirete müsâraat iylemek için şukka.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Şumnu Ordusu Seraskeri Hüseyin Paşaya

Şumnu ordu-yu Hümâyûnunda hidmet-i kitabette müstahdem divan-ı Hümâyûn ketebesinden Pertev efendi bendelerine hocalık itası hususu izzetlü Hacı Saib efendi bendeleri tarafından iş'ar ve iltimas olunmuş ve keyfiyyet hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şahanaden lede-l-istiz'an ol babda ... der-sahife sudûr olan hatt-ı Hümâyûn-ı inayet-makrûn-u hüsrevâne mucebince efendi-i mumailayh hâcegân ve divan-ı Hümâyûn zümresine ilhak ile lazım gelen rûûs-u Hümâyûn kendüsüne virilmek üzere işbu nemîka huluserine leffen savb-ı seraskerilerine gönderilmiş olmağla ifade-i hal siyakında kaime.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Vidin Nüzul Emini Kapucubaşı Abdülkerim Beğ

Mukteza-ı me'muriyet ve sadakatin üzere bulunduğu mahallerden zâhire mübayaaasına dikkat itmekde ise kere ol tarafda zâhirenin kalli cihetiyle Sofya nazırı tarafından mikdar-ı kâfi zâhire irsâline müsâraat olunmak hususu tarafınızdan tek'id ve izbar ve tarafına akçe irsal ve tesyar olunması iltimasına dair bu defa tevarüd iden arîzanın me'li malumumuz olub cemi' zamanda ve ale-l-husus böyle dikkat-i muharebede cünud-ı muvahhidinin zâhireden dolayı bir gûne zarurete dûçar olmamaları esbab ve vesail-i lazımesinin tehiyye ve istikmalî ferâiz-i hâliyeden ve bu babda kâffe-i memurinin iktiza-yı dikkat ve hale göre gayret ve ikdamda kusur iylememeleri lazime-i zimmeti hamiyetten idüğüne ve ol havâlide zâhirenin killeti mukaddemce dahi atûfetlü

Vidin muhafızı ve seraskeri hazretleri canibinden tahrir ve iş'ar olunduğuna mebni çarçabuk Vidin canibine mikdar-i vâfi zâhirenin sûrat-i irsâline mübaderet iylemesi hususu tarafımızdan mukaddem ve muahhar nazır-ı mûmâ-ileyhe tahrir ve tek'id ve bu babda şeref-der sahife-i sudûr olan irade-i seniyye-i hazret-i tacidari dahi beyân ve te'hid olunmuş olduğuna binaen şimdiye kadar ol taraftan matlub vechle zâhire tevarüd itmiş olacağı ve bundan böyle sırası geldikçe akçe irsali hususunda tecviz-i kusur olunmayacağı malumun oldukta heman sui mukteza-yı gayret ve sadakatin üzere aher mahallerden dahi zâhire tedarik-i ifa-yı me'muriyetine mezid-i itina ve gayret iylemek içün kaime.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

11

[6a]

Rumili Vâlisine

Bazı eşkıya-yı gavurların icra-yı mel'anet-i zûum ba-taleble Lubotine ve Şıkarlı taraf-ı nam mahallere gelmiş oldukları bi-l-istihbar kefare-i mesfûrenin indifâ' şûrur ve müfsidanları zımnında Yanya'dan hareket ve mahal-i mezkureye azimete niyet buyurulmuş ise de zâhireden yana zaruretleri derkar olduğuna ve elde akçe olmadığına binaen ol babda ifade-i hali havi irsal buyrulan tahrirât-ı şerifeleri me'l ve mezayası rehin-i itlâ'-ı mahlası ve hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şâhâneye arz ile meşmûl-ı lehaza-ı cenâb-ı şehînşahi buyurulmuşdur zât-ı düstûrileri ... Rumilinin vâli-i vâlâ-şân ve serasker zafer-nişanı olarak zir-i irade-i sipah-darilerinde bulunan mahall ve muvazaanın istihsal-i vesail-i emniyetine ihtimam ve o misüllü eşkıya-yı le'amın icra-yı mel'anete farz-yâb olamamaları esbabının istikmâline ikdam buyurmaları mütehattim zimmet me'murlarından idüğü derkar ve elde akçe olmadığı me'l-i iş'arlarından namurad olub cenâb-ı müşirilerinin zarureti vefâye matlub olduğundan geçende vâkî olan iş'arlarına mebni mezun-ı istihdami oldukları on bin harcın muharrem-ül haram gurrelerinden sefer-ül hayr gayetine kadar işlemiş olduğu iki aylık ulufesi gönderilmiş ve bu hesap üzere harc-ı mezkurdan dolayı rebî-ül evvel mahiyesi olarak bir aylık matlub-u müşirileri olmak lazım gelmiş ise de henüz zikr olunan iki aylık ulufenin vusulü haberi gelmemiş olduğundan Bimennihi Teâlâ bundan böyle işbu şehir-i rebîül âhirin tekmline doğru yine iki aylık ulufenin bit-tanzim gönderilmesi nakş-ı efgan-i suret olan hatt-ı

Hümâyûn-ı şâhânedede emr ü ferman-ı mülûkane buyurulmuş olduğuna mebni İnşaallahü Teâlâ bermuceb-i irade-i seniyye işlemiş ve işleyecek iki aylık ulufe dahi bundan böyle irsal olarak herhalde zaruretden vifayeleri hususuna ihtimam olunacağı malum-u seraskerileri buyruldukta heman herhalde icra-yı şerait-i kâr-dâni himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 3 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Nuri Paşaya

Mukteza-ı irade-i seniyye üzere mustashib-ı mâiyyet-i düstûrileri olan asakir ve daireleri halkı çâr-tâkdan doğru mahalli me'murları olan Ahyolu muhafazasına isal ve imrar itmek üzere çend nefer adamlarıyla zat-ı düstûrileri Âsitâne'ye vusule himmet buyurmaları çend-rûz mukaddemce taraf-ı vâlâlarına tahrir ve iş'ar kılınmış olduğundan ol vechle ifa-yı me'murine mübaderet buyuracakları gayret ve himmet-i zatiyeleri delaletiyle müberhen ve bâhir ise de cenâb-ı müşirilerinin biran akdem mahall-i me'murilerine vusulleri lazımeden ve icabı irade-i seniyye mülûkaneden olduğundan gayrı bu defa dahi şeref-efza-yı sudûr buyurulan hatt-ı Hümâyûn-u şâhânedede nerelere gelmiş oldukları suâl-i Hümâyûn buyurulmuş idüğü malum-u saâdetleri buyruldukta savb-ı samilerine olan iş'ar-ı hâlisanimiz vechle asakir-i mevcude ve daireleri halkı ol vechle çâr-tâktan mahall-i me'murlarına imrar ve biran akdem zat-ı saâdetleri bu tarafa vusule sarf u say' ve iktidar olarak elhâlet-ü hâzihi hangi merhalede olduğunuzun tarafımıza iş'ara himmet ve serian zatınız bu canibe irişmeğe mübaderet buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Sadr-ı sabık Selim Paşa hazretlerinin Edirne'de olan nukudundan mâada kâffe-i emval ve eşya ve hayvanatının cenâb-ı miri için zabt ve tahriri hususu irade-i seniyye-i mülûkane iktizasından olmağla ber-minvâl-i muharrer müşârün-ileyhin Edirne'de olan nukudundan mâada kâffe-i emval ve eşya ve hayvanatın hâcegân-ı divan-ı Hümâyûndan Nuri efendi münasebetiyle cenâb-ı miri için zabt ü tahrirât zımnında lazım gelen emr-i âlînin seriân ısdarına mübaderet eylesün deyü.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Tersane-i Âmire Eminine

Bu âvân-ı nusret-i iktira'nda? Varna üzerinde vuku bulan fütuhât-ı celîlede seby ve istirkak olunarak bu defa cenâb-ı meâlî menakıb-ı serdar-ı ekremiden Âsitane'ye gönderilmiş olan yüz on beş nefer Mosgovlu üserasının mahâline irsali hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda hatt-ı şerifi celâdet-i redif-i mülûkane sâniha-ı pirâ-yı sudûr olmuş ve üserayı mersûme dahi tarafınıza gönderilmiş olmağla sabıkları misüllü mersûmların dahi Heğbeliada'ya bil-irsal istikmal-i esbab-ı muhafazaları hususuna mübaderet eylesün deyü.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Dergâh-ı alî kapucu başlarından Serfiçeli Mehmed Ağa mukaddem Varna'ya nüzul emini nasb ve tayiniyle gönderilmiş ise de Ağayı mûmâ-ileyh şehidan fevt olmuş ve Der-saâdet'den hareketi esnada bir aded beyaz tahta sandık derununa birkaç bin kiselik altın vaz' ve temhir ile sahilhanesinde haremi tarafına bırakmış ve sandık-ı mezkurun miftahı dahi istishab itmiş ise de zayi' olmuş olduğunu bir nefer etba'-ı haber vermiş olduğu bu defa taraf-ı eşref-i serdar-ı ekremiden iş'ar buyurulmuş ve sandık-ı mezkurun zâhire ihracı hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk itmiş olmağla mucebince müteveffa-yı mûmâ-ileyhin sahilhanesinde olan mezkur sandığın zâhire ihracıyla keyfiyeti ifade eylesün deyü.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Mevkib-i Hümâyûn-u nusret-makrûn-u hazret-i mülûkaneye me'mur Bosna vâlisi sabık atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri bu defa kapu kethûdası Başer bendelerinin mersul şukkasında Bimennihi Teâlâ işbu şehir-i rebî-ül âhirin altıncı Çıharşanba günü Çekmece'ye vusulü musammim idüğüne yazmış olduğundan şukka-i mezkure manzur-u âlileri buyurulmak için adada sui samileri kılındı müşârûn-ileyhîn şehir-i yedinci pençşenbe günü müstasmi? olan birkaç yüz süvari asker ve dairesi halkıyla Dâver Paşa tarafından saat altı kararlarından mürur ile kendüsi yirmi kadar havâss-ı etba'ıyla kapu kethûdası mûmâ-ileyh bendelerinin der-saâdette vâkî hanesine ve askeri takımı dahi

Üsküdar'da Toptaşında kain kışlaya indirilmesi tensib olunmuş idüğü malum-ı samileri buyrulmak siyakında tezkire-i mahlası terkimine ibtidar kılındı.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

12

[6b]

Serasker Paşaya

Maraş vâlisi atûfetlü Celaleddin Paşa hazretleri canibine mukaddemce sürat-i hareketinin mütezammın tahrirât ile gönderilmiş olan Tatar mahlası bu defa avdet ile kâleme aldırılan takririnde müşârün-ileyhîn bundan böyle beş on günü kadar Dersaâdet'e gelmesi me'mul olub manzur- âlileri buyurulmak için takrir-i mezkur mersul sui düstûrileri kılındığı beyânıyla tezkire-i mahlası? terkimine ibtidar olundu.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Ruscuk Muhafızına

Me'mur-u tamir ve inşası olduğunuz Ruscuk kal'ası ebniyesinin hitamı kuvve-i kurbiyeye gelmiş ise de ahval-i hazire cihetiyle me'murlardan ziyade masarifa muhtac olduğundan gönderilen altmış bin gurus mukaddemce sarf olunmuş olduğu beyânıyla alel-hesab olarak tarafınıza akçe gönderilmesi kal'a-yı merkume muhafazasında olan asakirin şitabeleri için hendek yollarında zeminlik ve hayvanat için ahur inşa olunmuş ve şimdiye kadar hayvanat-ı mezkure olarak şuradan geçitdirilmiş ise de eyyam-ı şitâda mümkün olmayacağı ve bundan sonra ol tarafa inşasız asker barınamayacağından beher-hal hataba ihtiyaç derkar olmadığından naşi nüzul emininin me'muriyet-i emr-i şerifinde dahi hatab ve saman hususu münderic olmadığı beyânıyla hatab ve saman i'tası için aylık mûmâ-ileyhe hitaben emr-i ali ısdar olunması ve emr-i muhafazada mevcud bulunmak ve hasbel-icab iktiza iden mahallerde istihdam olunmak için daireniz dördüncü kazası vesâireden bi-l-intihab tedarik itmiş olduğunuz beş yüz mikdarı asakirin idarelerine medar-ı suhûlet olmak için bu taraftan iktidarınız hususuna müsâadesine erzan kılınması hasbel-hal kal'a-yı merkumenin iktiza iden mahallerine çifte hazinelü lağımlar hafr olunmuş ve lazım gelen kereste vesâiresi tehiyye ve istihzar kılınmış olduğundan başka bazı mahallerde dahi cehze lağımı ta'bir olunur püskürtmelerü için külliyyetlü saf ve kuburlar ve selez? ma-lazımı tanzim olunmuş ise

de bunların keşf ve muayenesine vafık-ı vefk-i hafriyeye ırak ol tarafda lağımçı zumasından? Ruscuklu Mehmed Âli hâlifeden başka kimesne olmadığından zikr olunan mahallerin keşfine merkumun me'muriyeti irade olunduğu halde iktizasının icrasına himmet olunması hususu şâmil varid olan tahrirâtınız me'lleri malumumuz olduktan sonra izzetlü defterdar efendiye havale ile kuyuda müracaat ettirildikte ebniye-i mezkurenin üçyüz kırk dokuz kise kusur yirmi üç guruş keşfî olub alel-hesab olarak iki defada tezkiresi verilen yüz bin guruşun altmış bin guruşu i'ta olunarak kırk bin guruş bâki kalmış dört buçuk verdiği taraflara Ruscuk ve Yergöğü taraflarından neşet iden asakirin mevcuduna göre yevmiye yüz altmış dirhem olarak bir çift nan-ı aziz ve seksen dirhem kışt ve süvari olduğu halde baş üstüne olarak bir dim şair tayiniyatları nüzul emini mûmâ-ileyh tarafından irade olunmak üzere emr-i şerif verilmiş olduğu ve fima-ba'd gerek orduyu Hümâyûnda ve gerek serasker vüzera ve başbuğlar ordularında tecemmu' iden asakire eşya-yı selase-i tayinattan ziyade şey verilmemek ni'zamından idüğü kuyuddan tebeyyün itmiş ve merkum Mehmed Âli hâlifenin zikr olunan lağımın keşf ve muayenesi hususuna liyakati olduğu Humbarahane-i Âmire nazırı efendi tarafından ilam olunmuş olduğunu mûmâ-ileyh defterdar efendi ba-takrir ifade eylemiş olub her ne kadar bu defa dahi alel-hesab olarak yüz bin guruş istemiş isenizde hasbe-l vâkî defaten i'tasında suubeti derkar olduğundan şeref-sudûr buyrularak irade-i seniyye-i şâhâne mucebince bundan böyle uyarılmak üzere şimdilik mukaddemce alel hesap olarak tezkiresi verilmiş olan kırk bin guruş canib-i miriden ita ile tarafınıza gönderilmiş ve Ruscuk'da müttehas olan asakir için mukaddema şa'ir ve nan-ı mühim tayinatı tahsis kılınmış olduğundan ve bu makule muhafazada bulunan asakire hatab tayini verilmesi na-mesbuk ve kaza-yı merkum ise orman ve kayıkhane civar bulunduğundan o makule iktiza iden hatab kazaca uyarılmak iktiza ideceğine mebni işbu odun ve saman maddelerinden sarf-ı nazar olunmuş ve zikr olunan beş yüz nefer süvari askerin idareleri zımnında tarafınıza iane maddesi dahi sarayda mahzuriyetini müstelzem olacağına ve işbu asakir dahi civar kazalar ahâlisi ve kendi nüvvablığınız olmak iktiza eylediğine bianen bunların iktizası vechle idarelerine bakmanız lazım geleceğinden ve mezkur lağım maddesinin dahi marifet-i şer'i ve mûmâ-ileyh Mehmed Âli Ağa marifeti ile keşif ve muayene ve iktiza iden defterin irsal olunmak üzere iktiza iden emri ali ısdar ve tesyar kılınmış olduğu malumumuz oldukta emr-i şerif-i mezkurun vurudunda sâlifül zikr lağımları marifet şer'i mûmâ-ileyh Mehmed Âli hâlife marifetiyle siyanet-i mir-i farîzasına dikkat berle vech-i hakkaniyet keşf ve muayene

iderek iktiza iden defterinin takdimine mübaderet ve süvari mezkuru dahi iktizasına vechle idare iderek izhar-ı cihet kal'a-ı merkumenin mekâyid-i a'dâ'dan muhafaza ve muhâresesi esbab-ı lazımesini bil-istihsal daima ve mesfûren tabassur ve agah bulunmaklığa suret-i miktarın iylemeniz için kaime

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Rumeli vâlisi atûfetlü Reşid Paşa hazretlerinin bu defa hâkipay-ı serdar-ı ekremilerine mersul tahrirâtı irsal buyurulmuş olduğu beyânıyla müşârün-ileyhîn iltimasat ve ifasının is'afı iradesini şamil hame-i pirâ-ı tanzim ve tevkir olan emirname inayet-allâmeleri me'l-i âlisi ve müşârün-ileyhîn tahrirâtı müeddâsı rehîn-i iz'an-ı bendeganem olmuş ve hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şâhâneye dahi arz ile meşmûl inzar-ı inayet-i isar-ı cenâb-ı tacidari buyurulmuşdur vâli müşârün-ileyhîn bu maddeyi mütazammın mukaddemce bu tarafa dahi tahrirâtı vürud itmiş ve fakat bu defa varid olan bir kıt'a şukkasında mâiyyet-i serdar-ı ekremiler için çukadar tamiriyle taleb olunmuş olan Arnavud askerinin irsal olunduğu iş'ar eylemiş olduğundan iktiza iden cevabı sui veliyy-ün-niamelerinden

13

[7a]

iş'ar buyurulmuş olacağı derkar ve malum-u übbehet lüzum veliyy-ün-niameleri buyrulduğu üzere şimdiye kadar müşârün-ileyhîn vâkî olan iltimasatının is'afında diriğ muamelesi tecviz olunmadığı misüllü bundan böyle dahi tabk-ı irade-i niameleri vechle dâhil-i daire imkan olan iltimasının is'afında diriğ muamelesi tecviz olmayacağı muhat-ı ilmi âlileri buyruldukta emr-ü ferman.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

İneada muhafızı mâiyyetinde olan askerden bundan akdem firar iden ikiyüz nefer Aydın sancağı kazaları askerinin yerlerine iki yüz nefer asker tedarik ve irsal ve a'mal-i asakire muktedir müceddeden bir başbuğ nasb ve isal ve asakir-i merkumenin vesâir mevcut olan altı yüz neferin harçlıkları sancak tarafından tanzim ve isal olunması

babında çukadardan serdar-ı ekremilerinden Ebubekir Ağa mübaşeretiyle ısdar ve tesyar olunan emr-i âlinin vusulünden bahisle matlub buyurılan iki yüz nefer askerinizde olarak derhal tedarik ve Kilas kazası hanedanından ve vücuhdan a'mal-i askerde muktedir Dumânlızade ve gelen kaza hanedanından vücuhdan a'mal-i askerde mikdar Dumanlızade Hasan Ağa bendeleri müceddeden başbuğ nasb ve tayin olunarak asakir-i merkume bundan akdemce başbuğ mûmâ-ileyh mâiyyetiyle ihrac ve i'zam olunmuş ve sekiz yüz nefer askerinin liva-ı mezburdan hin-i ihraclarından beher sene yüz onar guruş harçlıktan mâada şevval ve zilkade ve zilhicce mahiyeleri olmak üzere doksan guruş ita kılınmış ve elyevm muhafaza-ı mezkurede bulunan neferatın dahi muharrem ve safer aylıkları olarak beher sene altmışar guruştan cem'an otuz altı bin guruş mübaşir mûmâ-ileyh kullarına tesliman gönderilmiş olduğuna mübayin İzmir muhafızı atûfetlü Hasan Paşa hazretleri tarafından bu defa vürud iden ilam ve tahrirât manzur-u âlileri buyrulmak için işbu arıza-yı bendeganeye leffen savb-ı samilerine takdim olunmuş idüğü Bimennihi Teâla muhat-ı ilmi âlileri buyruldukta emr ü ferman.

Fi 4 rebiülâhir Sene 1244.

İskenderiye Mutasarrıfına

Yakova Kazasında vâkî Hass ve Rakka nahiyelerinden tertib olunmuş olan malum ol mikdar asker ile Yakovalı mirmirandan Seyfeddin Paşa altı buçuk mahdan me'mur-ı muhafazası olduğu Kurşunlu'da ikamet itmekde ise de asker-i merkumenin altı mah mahall-i mezburda oturmak üzere canibi memleketten ulufeleri verilmiş ve bu suretle müddet-i me'muriyetleri hi'tama reside olmuş olduğundan asakir-i merkumenin vilayetleri canibine avdetlerine ruhsat verilerek paşa-yı mûmâ-ileyhe dahi masarif-i keşideye dûçar olduğu beyânıyla mahall-i mezburun muhafazası için âher taraftan asker tertib olunması hususu adamları Ömer efendinin bab-ı âliye takdim iylediği takririnin bir bendinde muharrer ve mezkur olub memâlik-i mahrusa-i şâhânedan gerek ordu-yu Hümâyûn ve gerek lazımü'l-hurrasa olan mahall ve muvazaanın muhafazalarına me'mur buyurulmuş olan asakirin Bimennihi Teâla in'am-ı maslahata kadar bulundukları mahalde sebat ve metanet iylemeleri ve o misüllü ulufeli askerinin bundan böyle işleyecek mahiyeleri vilayetleri tarafından verilmesi hususuna irade-i seniyye mülûkane taalluk iderek bundan akdemce keyfiyyet zât-ı saâdetlerine bildirilmiş olduğuna ve zikr olunan asakirin mahall-i merkumunda hi'tam-ı maslahata kadar sebat

ve kıyam iylemeleri lazımeden icab-ı irade-i seniyyeden idüğüne mebni dirayet-i zatiyye-i müşirileri ve irade-i seniyye muktezası üzere asakir-i merkumenin paşa-yı mûmâ-ileyh mâiyyetiyle mahal-i merkumda kemâ-kân tevffık ve ikamesiyle icra-yı lazime-i muhafazaya himmet buyrulmaları siyakında kaime.

Fi 4 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Balkanlar nüzul emini hâcegân-ı divan-ı Hümâyûndan Hacı Ahmed efendiye alel-hesab olarak seferiye akçesinden yetmiş bin guruş i'tasına irade-i seniyye-i şâhâne taalluk itmiş olmağla mucebince meblağ-ı mezburun i'tasıyla ifade-i hâli mutazammın emr-i şerifi ısdarına mübaderet eyleyesin deyü.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Hacı Ahmed Efendiye

Umur-u me'murenizde ifa-yı lazime-i sadakate dikkat ve mübaderetinizden ve zaruret halinizden bahisle tarafınıza akçe itası mukaddem ve muahhar tarafınızdan inhâ' olunmuş ve inayet-i efza-yı sudûr olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince bu defa alel-hesab olarak tarafınıza yetmiş beş bin guruş i'ta ve irsal ve ifada-yı hal-i mutazammın lazım gelen emr-i şerif ısdar ve isal kılınmış olub ancak el-haletü hazihî din ü devlet-i âliyyemiz uğurunda ve şevketlü kerametlü padişahımız efendimiz yolunda hüsn ü hizmet ibrazına çalışacak günler olduğu zâhir ve sizin bu hususa me'muriyetiniz tarafınızdan hizmet ve gayret-i memulüne mebniidüğü bâhir olarak bu kere bu vechle tarafınıza akçe dahi gönderilmiş olduğundan artık bundan sonra size gayret edüp emr-ü me'murenizde güzelce davranup ibraz-ı lüzum sadakat ve hamiyet bezl-i kudret eylemeniz lazımeden ve icab-ı irade-i âliyyeden olmağla ve dirayetiniz iktizası üzere ba'dezin ... terk edüp me'muriyetiniz muktezası böyle icraya itina ve dikkat iylemeniz için kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Kırşehir sancağından vürud iden doksan sekiz ve Boyabad kazasından gönüllü olarak Hacı Ömer başbuğluğuyla gelen yirmi nefer ki cem'an yüz on sekiz nefer süvari asker mâiyyetlerine kavas terfik ve bir kıt'a yol emr i şerif i'tasıyla bu defa hâk-i pay-ı âlilerine irsal ve izam olunmuş idüğü bimnehi teala muhat-ı ilmi ârâ-yı veliyy-ün-niameleri buyruldukda emr-ü ferman.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Karaman Vâlisine

Bundan akdem vâkî olan cünhasına mebni li-ecl-i te'dib tulumcu nefy ü iclâ olunmuş olan Cihanbeğli aşireti beği sabık Mustafa beğ mukaddemce hala Halep vâlisi atûfetlü İbrahim Paşa hazretleriyle ordu-yu Hümâyûna gelerek mâiyyet-i müşirilerinde tevfik olunmuş ve vuku bulan muharebelerde yararlığı zuhura gelmiş ve müddet-i nefyi hayli dikkat olarak ıslah-ı nefis itmiş olduğundan bundan böyle daire-i müşirilerinde olmak üzere mir-i mûmâ-ileyhin umuru afv u ıtlakı hususuna müsâadesine evzan kılınması iltiması arz ve reside-i dest-i müddet olan tahrirât-ı saâdet-i âyân düstûraneleri me'l ve mezayası rehîn-i itla hal u suret olub südde-i saâdetlerine derkar olan hulus ve ...? tezvic-i iltisamat ve ifalarına icab ideceğimize fi'maba'd aşireti ve vilayeti canibine gitmemek ve daire-i müşirilerinde kemâ-kân ikamet iylemek şartıyla bu defa mir-i muma-ileyhe afv ü ıtlak olunarak

14

[7b]

şurut-u mezkur üzere iktiza iden emr-i âli ısdar ve sui saâdetlerine irsal ve tesyar kılınmış olmağla muceb-i emr-i şerifi mezkur-ı merkumun kemâ-kân daire-i düstûrilerinde tevfik ve istihdamı hususuna himmet buyrulmaları hususunda siyakında kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Behram Paşazade Hüseyin Paşaya

Sivas [da] ikamet üzere bulunan Rakka vâlisi esbak pederiniz Behram Paşa bu defa hulul ecel-i mev'ûdiyetiyle irtihal-i dâr-ı bekâ itmiş ve müteveffa-yı müşârün-

ileyhîn vefatından bir saat sonra ifa-yı vezâretiyle Erzurum'a me'muriyeti emr-i şerif vasıl olmuş olduğu beyânıyla müteveffa-yı müşârün-ileyhîn mukaddemce tedarik ve tanzim itmiş olduğu daire-i askerisi zuhur idaresine kadar tevfik olunmuş olduğu bu defa tarafınızdan ve Sivas mütesellimi canibinden iş'ar kılınmış olub canibiniz gayret ve sadakatle muttasıf-ı bendegane-yi salatanat-ı seniyyeden olduğunuz malum ve pederiniz müteveffa-yı müşârün-ileyhîn yerine ifayı me'muriyete hâhaşgır idüğünüz suret-i iş'arınızdan meczum olmak hasebiyle canibiniz ba-rütbe-i mirmirana tedarik olunan daire-i asker ile Sivas vâlisi vezir-i mükerrerem atûfetlü Osman Paşa hazretleri mâiyyetiyle Erzuruma me'muriniz hususu ve müteveffa müşârün-ileyhin divan-ı tedibe olunmak şartıyla muhalefatının dahi tarafınıza vesâir veresesine in'am kılınması hususuna irade-i merâhim-i'âde-i mülûkane taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i şehînşahi-i inayet efza-yı sudûr buyurulmuş ve mucébince canibinize rütbe-i mirmiran bit-tevcih ve ihsân ve muhallefat-ı merkume dahi olsuretle in'am olunarak ol babda şeref-sudûr olan evamir-i âliyye tarafınıza irsal ve tesyar ve iktiza-ı keyfiyyet vâli müşar-ileyhe beyân tezkâr kılınmış olub malumumuz olduğu vechle bu vâkîter evkat-ı sâireye muayyen olmayub tamamı din ü devlet-i âliyye uğurunda can ü baş feda edercesine ibraz-ı hüsn-ü hidmet iderek nam ü şanı tahsil idecek zamanlar olmağla göreyim sizi cevabınız dahi hakkınızda bu vechle ser-nüma-yı zuhur olan iltifat-ı seniyye-i şâhâneye tekraren pederiniz müteveffa-ı müşârün-ileyhîn tedarik itmiş olduğu daire-i askeriyle vâli müşârün-ileyh mâiyyetine serian iltihak ve emr ü râyî vechle hareket ile herhalde ibraz-ı hüsn-ü hidmete teşmir-i sak-ı gayret iylemeniz için kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Kıbrıs Muhassılına

Adana eyaletinden Kıbrıs ceziresine me'mur olan asker derme çatma olduğundan bir işe yarar makuleden olmadıkları ve eyaletten iktiza iden mahiyeleri dahi vakt ü zamanıyla virilemediği ve dairenizin halkı Derinöz'den mütecaviz olduğundan iktiza eder ise bir mikdar sekban dahi tedarik olunarak muhafazaya ihtimam olunacağı beyânıyla asakir-i merkumenin mahall-i âhere me'mur kılınarak ol taraftan kaldırılması hususunu şâmil tevarüd iden iki kıt'a şukkanın me'li malumumuz olmuştur filhakika asakir-i merkumenin ol vechle eyaletleri tarafınıza verilmesi iktiza iden mahiyeleri vakt ü zamanıyla virilmediği halde zarurete dûçar olacaklarından müterakkim olan mahiyenin serian tahsil ve tarafınıza gönderilmesi babında Adana mütesellimi vesaire

hi'taben bir kıt'a emri ali ısdar ve tarafınıza tesyar olunması ve mucebince mütesellim mûmâ-ileyh tarafınızdan yazılmış olmağla sen askeri merkumenin müterakim olan mahiyelerinin tahsili babından ısdar ve tarafınıza tesyar olunan emr-i âli-i mezkur ile mektubumuzu mütesellim-i mûmâ-ileyh tesyar ve müterakkim olan mahiyelerine ise tamamen vürudu haberini Der-saâdet'e yazıldığına asakir-i merkumenin kaldırılıp kaldırılmaması hususu olvakt-i usulüne göre tarafınıza yazılacağı malumum oldukta cezire-i merkumenin muhafazası uhdesi muhavvel olduğundan her ne vechle ise cezire-i mezkurenin layıkıyla muhafaza ve muhâsesesı hususuna ale'd-devam mezid-i sa'y u gayret iylemek için kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Karaburun Muhafızına

Me'mur-ı muhafazası olduğun Karaburun'un hasbel-vâkît vel-hal istikmal-i esbab-ı muhafazası lazımeden olarak şimdiye kadar ol tarafa hayli neferat gönderilmiş ve bunların idareleri zımnında mahsus nüzul emini dahi irsal olunmuş ve emin-i mûmâ-ileyh alel-hesab olarak on beş bin guruş verilüp on bin guruş münasib mahallerden zâhire mübayaaa ve emin-i mûmâ-ileyh tarafına i'ta olunmak üzere baruthane-i âmireler nazırı Necip efendiye i'ta ve beş bin guruş dahi emin-i mûmâ-ileyhe isra kılınmış ise de el-hâletü hâzihi neferat-ı merkumenin mevcud na-mevcudları bilinmemek lazım gelerek bu husus zımnında mahsusen Enderun Ağavatımızdan Ali ol canibe irsal olunmuş olduğundan neferat-ı merkume nemikdardır ve mevcud zâhire ne miktardır asakir-i merkumenin içlerinden firar itmiş var mıdır keyfiyeti Ali veçhe-l-sıhha bu tarafa tahrire mübaderet ve İneada için orada idhâr olunan zâhirenin mukaddemce vâkî olan iş'arımız vechle zinhâr ve zinhâr bir danesine dokunulmayub muhafazası hususuna mezid-i itina ve dikkat ve mâiyyetinizde olan asakir-i tayinat için nüzul emini mûmâ-ileyh marifetiyle zâhire tedarik ettirilerek ol vechle idarelerine mübaderet iylemek için kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Samavkov Nazırına

Misivri ve Ahyolu muhafızı atûfetlû Nurullah Paşa hazretlerinin ol tarafa vüruduna kadar mahall-i merkumenin layıkıyla muhafaza ve muhâresesi uhdesi ihale olunmuş ve mevcut mâiyyetin olan asakirden başka geçenlerde Haleb askerinden olarak beş yüz süvari asker dahi mâiyyetine gönderilmiş olup ahvâl-i hazıra cihetiyle olhavâlinin ez-her cihet esbab-ı muhafazasının ikmâli lazımeden ve asakir merkumenin zâhireden dolayı zaruret çekmemeleri vacibeden olduğuna bianen asakir-i merkume nerelere ikame olunmuştur ve içlerinden firar itmiş var mıdır yok mudur ve zâhireleri layıkıyla verilmekte midir keyfiyetinin bilinmesi matlub olmak hasebiyle bu defa mahsusen Enderun Ağavatımızdan Ali olcanibe irsal olunmuş olmağla mukaddem vâkî olan iş'arımız vechle asakir-i merkumenin müşârün-ileyh vusulüne kadar mâiyyetinde tevkifiyle gerek bunların ve gerek

15

[8a]

sâir asakirin içlerinden firar itmiş var mıdır ve mevcut ve na-mevcutları nedir ve mahallerde ikame olunmuştur keyfiyetin âli veçhe-l sahihe bu tarafa iş'ara mübaderet ve zâhire hususunda müzayaka çektirmemeğe sa'y u gayret ve mahal-i merkumenin muhafızı müşârün-ileyhîn vüruduna kadar istihsal vesail tevfik ve muhafazasına dikkat iylemek için kaime.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Muhafızına

İgneda muhafazası için mukaddemce gönderilmiş olan asakirden Denizli ve Edremid kazaları asakiri olarak iki yüz bu kadar nefer asker bu defa Başoğullarıyla beraber firar itmiş olduğunu şamil varid olan kağıddan malumumuz olmuş ve asakir-i merkume bilâhiren ele getirülerek irsal ve-yâhûd bulunamadığı halde bir yerlerine tazminen olmkidar asakir isbal olunmak babında iktiza idenlere hi'taben evamir-i âliyye ısdar ve tesyar olunmuş olup ancak biliyoruz ki sen gayretlû adem olarak me'mur olduğun mesalih-i seniyyenin hüsn-ü guşiyetine sarf-ı iktidar ideceğin derkar ise de asakir-i merkumenin bu vechle başbuğlarıyla beraber firar itmeleri adem-i tekayyüd şâyânesi ima idüb halbuki ahval-i hâliye cihetiyle olhavâlinin izhar-ı cihet takviyesi

ehemm olub mâiyyetine üç bin neferi mütecaviz asakir gönderilmiş ve hem muhafaza ve hem zâhire tedariki tarafına suûbiyeti mucceb olduğu mütalaa olunarak kapucubaşı nüzul emini dahi taiyanatıyla tarafınıza nüzul emini mûmâ-ileyhe haylice akçe gönderilmiş ve canib-i serdar-ı ekremiden dahi külliyyetlü zâhire tarafınıza gelmiş idüğinden havâli-i merkumenin tahkik-i ahvâli bazı el-hâletü hâzihi ne mikdar asker vardır ve muhafazası ehemmi mahaller nereleridir ve her bir mahale ne mikdar asker vaz' olunmuştur ve ne kadar zâhire mevcuttur re'y-ül ayn görüb gelüb ifade itmek üzere mahsusen Enderun Ağavatımızdan Ali ol tarafa gönderilmiş olmağla ol tarafta ne mikdar asker mevcuttur mûmâ-ileyh ademimiz Ali marifetiyle ta'dad iderek ve mikdarını ve nerelere asker ikame olunmuştur ve ne kadar zâhire vardır keyfiyeti izahen bu tarafa iş'ar ve bundan böyle mevcut mâiyyetin olan neferatın güzelce idareleriyle zinhar ve zinhar karada fırsat-yâb olamamaları ve zâhire hususunda zaruret çektilirmemesi esbabının istihsâline daimen ve müstemirren sarf u sa'y ve iktidar iylemek için mahsus işbu şukka.

Fi 5 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Samavkovcuk Nazırına

İneada muhafazasına me'mur asakirin idare-i tayinatlarına kifayet edecek zehairin nüzul emini Dergâh-ı Ali kapucubaşılarından Ahmed Ağanın yedinde bulunması lazımeden asakir-i merkumenin tayinat hususunda zarurete mübtelâ olamamaları ihtimam olunacak mevaddan olub el-hâletü-hâzihi zâhirenin fıkdanı cihetiyle asakir-i mezkurenin müzayakaları olduğuna ve zehair-i mukteziyenin zir-i idarende kain kazalardan tedarik ve mahall-i merkuma isâli icab-ı halden idüğüne mebni icab iden bahası nüzul emini mûmâ-ileyh yedinde olan miri akçesinden i'ta olunmak üzere bundan böyle kış içinde müzayaka çekmemeleri için asker-i merkumeye iktiza iden hînta ve dakik ve şair ve ganem ve sığır misüllü tayinat-ı lazımenin nüzul emini mûmâ-ileyh ile bil-muhabere şimdiden tedarik ve tanzimi ve i'tası ikmal ve asker-i merkumeye zinhar ve zinhar zaruret çektilirmemesi vesail vecibesini istihsale gayret ve keyfiyetinin bu tarafa iş'arına mübaderet iylemek için kaime.

Fi 6 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Nüzul Eminine

İneada muhafazasına me'mur asakirin idare-i tayinatlarına kifayet edecek zehairin mevcud bulunması lazımeden asakir-i merkumenin tayinat-ı hususunda zarurete mübtela olmamaları ihtimam olunacak mevaddan olduğuna binaen bu defa şeref-efza-yı sünûh buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince tarafınıza elli bin guruş irsal olunmuş ve etmamı tarafınızdan virilmemek üzere icab iden eşyanın zir-i idaresinde olan kazalardan bit-tedarik tarafınıza isal eylemesi bu defa Samavkocuk nazırı Dergâh-ı Ali kapucubaşlarından Sâlih beğ'e iş'ar kılınmış olmağla nazır mûmâ-ileyh ile bilmuhabere kış içinde asakir-i merkumeye iktiza iden hînta ve dakik ve şa'ir ve ganem ve sığır misüllü tayinat-ı lazımenin şimdiden celbi vesailini istihsale dikkat ve asakir-i merkumeye zinhar ve zinhar zaruret çektirilmeyerek icra-yı mukteza-yı me'muriyete mübaderet iylemek için kaime.

Fi 6 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşa

Bu gece akşamdan sonra devletlü veliniam sadrazam efendimiz hazretleri tarafından vürud iden tahrirâtda Varna kal'asının her ne şekil olmuş ise âbâd-ı küffara geçmiş olduğu muharrer olub tahrirât-ı merkume takımıyla sui saâdetlerine gönderilmiş olmağla suret-i hal malum-u samileri buyrulur keyfiyyet-i mezkure cümlemize bais ... ve ... muceb hayret olmuş ise de ne çare Dinimiz Teâlâ hazretlerinin takdiri böyle imiş dimeden gayr-ı hatıra bir şey gelmeyüb heman hazret-i hakk u faiz-i mutlak celb kibriyâ'sı hürmetine şevketlü kerametlü kudretlü velinimetimiz efendimizde tükenmez ömürler ihsân buyursun amin her nekadur hal böyle olmuş ise dahi hazret ü mâiyyet-ül acizanemin lütuf-u merhametine ümid var olarak yine vesayetimizce çabalamak lazımeden olmak hasebiyle Bimennihi Teâlâ bugün cümlemiz bir yere gelerek iktiza-yı hâlin müzakeresi icab-ı maslahatdan olmağın zât-ı âlileri dahi işbu nemîka-ı senaverinin vusulünde heman bab-ı âliye teşrif-i himem-i behiyyeleri derkar buyrulamak mütemenna ...

Fi 6 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sivas Vâlisine

Sivas'da ikamete me'mur Rakka vâlisi esbak Behram Paşanın bu defa hulul-u ecel mev'udıyla irtihal-i dar-ül beka itmiş olduğu Sivas mütesellimiyle müteveffa-yı müşârünileyhin oğlu kapucubaşı Hüseyin beğ bendeleri tarafından inhâ' ve iş'ar olunmuş olub ahval-i hâliye cihetiyle bundan akdem müteveffâ-yı müşârün-ileyhîn ifa-yı vezâretiyle şark ordusuna me'muriyeti babında bir kıt'a emir-i âli ısdar ve Erzurum vâlisi sabık atûfetlü Gâlip Paşa hazretleri tarafına tesyar olunarak ol vechle ilan ve halini tensib ider ise icra iylemesi kendisine iş'ar olunmuş ve tahrirât-ı varide me'line nazaran müşârün-ileyh Gâlip Paşa dahi evvel emirde fermanı müteveffa-yı müşârünileyh göndermeyerek fakat levazımat-ı seferiye ve asker tedarik iylemesine dair haber irsâliyle ifa-yı vezaretini ima itmiş ve müteveffa-yı müşârün-ileyh dahi ikametini hayli tedarikine teşebbüs ile zuhur-u iradeye müterakkib iken vefatı vuku' bulmuş ve vefatından bir saat sonra dahi zıkr olunan me'muriyet emr-i şerif vürud itmiş olduğundan bu vechle mütesellim ve gerek oğlu mûmâ-ileyhüma müteveffa-yı müşârün-ileyhîn tedarik eylediği levazımatı telefden ve cem' ü tanzim idebildiğine dair ve askerini dağılmaktan vikâye ve muhafaza iderek zuhur-u irade-i seniyyeye intizar olunduğu ve eğerçi tasrih yoğ ise de oğlu mûmâ-ileyh babasının yerine ifayı me'muriyet itmek üzere çıraklık ümniyyesinde

16

[8b]

olduğu ima kılınmış ve gelen tatar dahi müteveffa-yı müşârün-ileyhîn el-haletü-hazihinde bin beş yüz kadar daire-i askerisi olduğunu ifade eylemiş olub müşar-ileyhîn medyuniyetine dair inhâ'ya ve suret-i hale nazar-ı muhallelfatında me'l olmamak iktiza iylediğinden düyununu te'diyye itmek şartıyla muhallelfatını veresesine terk ve ihsan ve müteveffayı müşârün-ileyhin hâzır toplamış olduğu daire ve askerisi dağılmaktan işe oğlu mûmâ-ileyh Hüseyin beğ rütbe-i mirmiranı tevcih olunarak mâiyyet-i saâdetleriyle Erzurum'a me'mur kılınması hususu bi't-tensîb keyfiyyet hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şâhânedan lede-l-istiz'an ol vechle icrası hususuna müsâade-i seniyye-i padişâhâne erzan ve ol babda hatt-ı şerif-i inayet redif-i şehînşahi sahife-i zîr-i beyân buyurulmuş ve mucibince mûmâ-ileyh Hüseyin beğ rütbe-i mirmiranı tevcih ve ihsân ve suret-i hal beyân kılınarak mâiyyet-i âlilerine bil-iltihak herhalde emr ü iradeleri

vechle ibraz-i hüsn-ü hidmete teşmir sakk-ı gayret iylemesi paşa-yı mûmâ-ileyhe savb-ı muhalefetden? tahrir ve tenbih kılınmış olmağla cenab-ı müşirileri dahi ol vechle paşa-yı mûmâ-ileyhe mâiyyet-i âlilerine celb ile matlub-u âli üzere biran akdem ifa-yı mukteza-yı me'muriyete himmet ve zatlarından muntazır olan asar-ı besâletkari ve hamisi isbata ... takdimine kudret buyurmaları siyakında kaime.

6 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

El-hâletü-hâzihi Karaburun muhafazasında olan asakirin muktezi olan zehairine dikkat berle zaruret çektirilmemesi lazimededen olmak mûlabesesiyle Karaburun nüzul eminine seferiye akçesinden yirmi beş bin guruş irsali hususuna bu defa mucebince meblağ-ı mezburun seferiye akçesinden i'tasını tanzime mübaderet eylesün deyü.

Fi rebîülahir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Silistrede olan atufetlü serd Mahmud Paşa hazretleri zaruret halinden bahisle ianet-i seniyyeye muhtaç olduğunu bu defa ba-tahrirat inha itmiş ve keyfiyyet hakıpay-ı Hümâyûn-ı şahaneden lede-l-istizan seferiye akçesinden elli bin guruş atıyye-i seniyye hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda hatt-ı Hümâyûn-ı inayet-makrûn-ı hüsrevane şeref-rîz-i sahife-i sudûr olmuş olmağla mucebince elli bin guruşun seferiye akçesinden i'tasını hususuna mübaderet eylesün deyü.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Tersane Eminine

Malumumuz olduğu vechle Karaburun'a bundan akdem irsal olunan yedi yüz elli kantar peksimaddan başka bu defa dahi iki yüz elli kantar peksimadın irsal ve tesviyesi hususuna irade-i seniyye-i şâhâne kılınmakla ol babda hatt-ı şâhâne-yi mülûkane tarafından sahife-i sudûr olmuş olmağla mucebince bu defa dahi Karaburuna iki yüz elli kantar peksimadın irsali hususuna mübaderet eylesün deyü

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

oğlum lütfedüb esna-ı rahda eğlenmeyerek ve iki konağı bir iderek seyr-i seri' ile heman bir gün evvel irişmeğe müsaarat buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serd Mahmud Paşaya

Mukteza-ı me'muriyetleri üzere Silistreye vusul ve duhul ve kahr ü istîsâl a'dâ-yı liâme ne vechle kıyam ve misül iyledikleri ve muhtac-ı ianet-i seniyye oldukları beyânıyla haklarında müsâade-i behiye-i şâyân mahdumları Hasan beğın kapucubaşılık rütbesi i'tasıyla şâdân buyrulmuş olunmasına şâmil bu defa ferestâde ve isra buyurulan tahrirât-ı şerifeleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulusveri olmuş hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı mülûkanaye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-ı hazret-i cihandari buyurulmuşdur zât-ı düstûrileri salâbet ve besâletle muttasıf vüzera-yı a'zam-ı saltanat-ı seniyyeden olarak uğur-ı meyâmin-vüfur hazreti padişahide can ve baş ile çalışacağınız zâhir ve sizin gibi zevat gayret-simat haklarında diriğ muamelesi tecviz olunmayacağı bâhir olarak

17

[9a]

şeref-bahş-ı sahife-i sudûr olan hatt-ı Hümâyûn-u şâhâne mucebince bu defa dahi taraf-ı saâdetlerine elli bin guruş atıyye-i seniyye-i mülûkane ihsân ve irsal olunmuş ve tabk-ı iltimas müşirileri vechle mahdumları mir-i muma-ileyhe dahi kapucubaşılık rütbesi i'ta buyurularak lazım gelen reviş-i Hümâyûn işbu nemîkâ-yı hulusveri leffen taraf-ı düstûrilerine tayin ve isal kılınmış olmağla ba'de-zin dahi atûfetlü Silistre vâlisi hazretleri ile bil-ittihad ve düşman-ı dinimizden ahz u sar ve intikama bezl-i ba-âra-yı himmet ve herhalde icrâ-yı şerâit-i salâbet ve sadakatine himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaymakamına

Şumnu ordusuna ve gerek mahall-i sâirede mütehaşşid sunuf-u askeriyeden firar itmekde olanların ahz ü giriftiyle mahallerine irsal ve kâffe-i me'âyibin sed ü bend olunarak ferdin firara yol bulamaması istihsal olunması vesayası emr-i tesyir olunan

emr-i âlinin vusulünden bahisle o makule firarilerden bazılarının cezâ-yı ma-yelikleri icra ve nefir-i 'âmm takımı firarilerinin mukaddema kazaları tarafından me'huzu olan mablağ hanesinden tahsil ve yerine diğeri me'mur olmak ve firarilerinin dahi arkası boşatılmayarak ale-l hal tutulub ihzar olunmak ve ayluklu askeri firarileri aynen bulunmak üzere Çirmen sancağı kazalarına müekked buyuruldular tayin ve isra olunarak ele geçenler mahallerine gönderilmekte ve bu hususa kemâliyle dikkat ve itina olunmakda olduğu ifadesini mütezammın tavarüd iden tahrirâtınız me'l ve mezayası malumumuz olub ol suretle icra-yı levazım mehammşinâs ve gayrete masrûn olan müsâadeniz vesile-i mahzuziyet olmuştur cenabınız sıdk u istikametle muttasıf mirmiran-ı kiramdan olarak tedabir-i lazımenin icrasıyla firari maddesinin önü gelmesi suretini ikmal ideceğiniz rû-nüma ve ol vechle buyruldular neşriyle bu hususun taht-ı rabıtaya tevsiki muvaffık maslahat idüğü hüveyda olduğuna ve asakir-i merkumenin mahall-i me'murlarında sebat ve firarileri ikdam-ı matlub idüğüne binaen tedbir ve iş'arınız vechle şu firarileri buldurub ve-yahûd yerlerine diğerlerini celb eyleyüb derhal mahall me'murlarına bil-irsal asakir-i mütehaşşidenin noksan-ı taryanından vikayesine kemal-i itina ve dikkat iylemeniz siyakında kaime.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Bu defa reside-i mevki-i i'câl olan tahrirât-ı seniyye-i serdar-ı ekremilerinde Varna kal'ası Sirozi Yusuf Paşanın isaeti ve ihaneti sebebiyle âdâ-yı-ı kefereye dûçar olduğu iş'ar olunmağla bu keyfiyyet cümlemizin giriftar melal ve hayret idüb neçare heman Dinimiz Teâlâ hazretleri iki cihanda fahri peygamberimiz Aleyhisalâtüs-vesselâm efendimiz hazretlerinin nur-u nübüvveti hürmetine şevketlü efendimize tükenmez ömürler ihsân ve kefer-i mesfûreyi her mahalde hain-i din ve devlet olanları kariban rehin-i kahr ü hüsrân eylesün amin tahrirât-ı mezkurelerinde hadise-i merkumenin tafsili iş'ar buyurulmayub atûfetlü Ömer Paşa hazretlerinin mersul olan şukkalarında muharrer ise de müşârün-ileyhîn inhâ'sı dahi birbirine mugayir olduğuna atûfetlü Kapudan Paşa hazretleri ve serkerdegan-ı sâirenin ahvâline dair hiçbir şeyini yazılmamış idüğüne bianen müşârünileyh Kapudan Paşa hazretleri ne halde ve nerededir vesâir serkerdegan ve asakirin ve bunca rical ve nisvan ve sübyan din karındaşlarımızın ahvali neye müncerr olmuştur ve hakikat-i hal ne vechledir ve nasıl olmuştur şimdiki halde müşârün-ileyh Ömer Paşa ve Palaslı Ömer Paşa hazerâtının orduları ne taraftadır ve ne

şekil tedabire teşebbüs olunmuştur keyfiyyat-ı mezkurenin ale-l ihtiyac-üt-ta'cil taraf-ı veliyy-ün-niamelerinden isti'lâmı hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek mahsus çifte tatar ile işbu ariza-yı çâkeri terkim ve takdimine ibtidar olunduğu Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi âlileri buyuruldukda ber-minvâl-i muharrer hususat-ı merkumenin serian ber-vech-i tafsîl vuku' vechle iş'ar ve şu Kapudan Paşa hazretlerinin ve bunca ehl-i imânın ahvâli dahi tahrir ve izbara himem-i seniyyeleri sezavar buyrulmak babında emr-ü ferman.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Karadeniz Boğazı Nazırına Tezkire

Bahr-i siyah boğazı kalelerinde ikadî mu'tad olan fenarlar bu esnada pek şavklı ve aydınlık olarak yanmakda olub hasbel-vâkî't vel-hal tezkire olunan fenarların bu aralık ol vechle şafak yanmasında bazı mehaz-ı ber-mütalaa olduğuna ve Karadeniz'den gelmekte olan ehl-i islam kayıkları kangı sıra gelmeleri cihetiyle ol vech ile fenara hâcet olmayacağına mebni zikr olunan fenarların bu aralık külliyyen intifâ'sı tensib olunmuş olmağla bundan böyle salîfüz-zikr fenarların bu aralık külliyyen yakılmaması hususu icab idenlere tenbihe mübaderet iylemek için tezkire.

Fi 7 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Karaburun Nüzul Emini Kara Osmanzade Hacı Ahmed Ağaya

Bu defa müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince teshil-i umur-u me'muren? zımnında tarafınıza yirmi beş bin gurus irsal ve tesyar kılınmış olmağla mukteza-ı gayret ve sadakatin üzere meblağ-ı mezbur ile etraftan zâhire celb ve tedarik muhafazada olan asakire tayinat hususunda bir gûne müzayaka çekdirmeyerek hüsn-ü idareleri vesailini istihsal ve ikmale mübaderet ve zinhar Karaburun'da mevcud zâhireye dokunmayub muhafazasına dikkat iylemek için kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Bahri Sefid Boğazı Muhafızına

Bahri Sefid boğazı sevhiliyle Eski İstanbulluk nam mahâlin muhafazaları için mukaddema mâiyyet-i müşirilerine me'mur ve müretteb olan Anadolu asakirinin ekseri emr-i muhafazada sebat itmeyerek birer ikişer memleketleri tarafına firar ile elyevm bin

üç yüz doksan nefer mevcut olduğu mübeyyin defteri takdim olduğundan ve anların dahi çoğu hasta olarak bundan böyle asakir-i merkumenin sevahil-i mezbure muhafazasında işe yaramayacaklarından bahisle asakir-i mezkure yerlerine başka asker tertib ve tayin hususuna dair tevarüd iden tahrirât-ı saâdet-i âyân-ı düstûrileri me'l ve mezayası ve ol babda neferat-ı merkume başbuğları tarafından gönderilen muhızır ve defter-i muhız müvedda? rehîn-i itla' hal ü sudûri olmuşdur hasbel-vâkît vel-hal Bahri Sefid boğazının takviyyet ve istihkamı lazımeden ve hidamatı muhafazadan istihdam olunmak üzere mâiyyet-i düstûrilerinde külliyyetlü asakirin vücudu vacibeden olduğuna ve sevahil-i mezkurenin asakirden hal ü ahvali hazîreye nazaran bir vechle tecviz olunmayacağına bianen işbu eski vatanlarına iade olunmak üzere yerlerine mukaddema tertib olunan mahallerden taze asker celbi lazım geldiğinden zikr olunan mahallerden tertib-i sabık olan askerin bu defa sülûsi afv olunarak selasenin muktedir başbuğla mâiyyet-i saâdetlerine irsâliyle eski takıma memleketlerine gitmek üzere izin ve ruhsat virilmesi hususuna irade-i seniyye mülûkane taalluk itmiş ve ol babda

18

[9b]

lazım gelen evamir-i şerife ısdar ve tesyar olunmuş olub Bimennihi Teâlâ işbu müceddeden tertib olunan askerin mahallerinden ihraclarıyla mâiyyet-i müşirilerine vusullerine kadar eski askerine oldukları mahallerde muhafazalarında ifa iylediği asker ...(sılık) gün sonra asakir-i atıkanın memleketleri tarafına azimetlerine ruhsat ve herhalde icra-ı mukteza-yı tahaffuzkari ve ana himayeyi himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sivas Kaimmakamına

Sivas vilayetinde matlub olan mürettebatdan Darende fazla hissesine isabet olan zehair bedelleri ve asker vesâir matlubatın tahsiline ikdam olunmakda ise de Darende'de ikamete me'mur Hasan Paşanın tahrirâtından nâşi maslahat görülemediği voyvodası tarafından inhâ' olunmuş ve Akdağ Maden-i Hümâyûnuna merbut Karahisar ve Behram Paşa kazasından iktiza iden asker ve Erzurum tarafına gidecek bin nefer ile

mürettebat-ı sâire ve refi' münezzel ve seferiye hisselerinin tahsili için maden-i mezkur emini Sâlih Ağaya adam gönderilmiş ise de maden-i mezkur serbestiyet vechle tarafıma ihale olduğu ve kaza-yı mezburun hissesi sancağa dâhil değildir deyu cevap vermiş ve canib-i şer' den verilen pusulayı red itmiş olduğundan bahisle ol babda isti'lâm irade-i şâmil ve Sivas sancağından Şam şerifi müretteb Asakir-i Mansure bakayası olan üç yüz elli neferin müceddeden tertib ve Dersaâdet'e irsâline müteallik olan irade-i seniyye mucebince sürat-i tanzimine mübaderet kılınmakda ise de liva-yı mezburdan Dersaâdet'e müretteb altı yüz yetmiş dokuz nefer Asakir-i Mansurenin tanzim ve muahharan dahi Şark canibi için bin neferin tertibi cihetiyle bunların arkası alındıktan sonra mâ'rüz-zıkr üç yüz elli neferin tahririne mübaşeret kılınmak üzere iken Dersaâdet için tekrar üç yüz nefer Asakir-i Mansure matlub olunmuş ve muahharan dahi kâffe-i ehl-i islamın seferber olmalarına irade-i seniyye taalluk iderek liva-yı mezburede olan ehl-i islamın dahi Şark tarafına me'muriyetleri zımında emr-i âli vürud itmiş olduğundan bu keyfiyyet mürettebat-ı sabıkanın ukde-i tehire dûçar olmasını müeddi olduğundan başka umumen Ehl-i İslam sefer-i Hümayûna azimet iyledikleri halde tekâlif-i varidenin tahsili ne vechle olacağı ifadesi şamil bu defa varid olan maruzatın manzur ve mel'î malumumuz olmuştur mûmâ-ileyh Hasan Paşanın ol vechle ahaliyi tahririne ibtidarı münafi ve rıza-yı âli olarak fi-mâba'd umur-u memlekete karışmayub kendü hâlinde ikamet iylemesi ve eğer yine mütenebbih olmaz ise aher mahale nakl olunacağı tenbihat-ı lazıme derciyle paşa-yı mûmâ-ileyhe tarafından mahsus tahrirât irsal ve tesyar olunmuş ve maden-i mezkur Darbhane-i Âmire'ye merbut olmak mülâbesesiyle emin mûmâ-ileyhin bu vechle serbestiyet iddiasıyla mürettebat-ı miriyenin ... bari olmasının sebebi Darphane-i Âmire nazırı efendiden isti'lâm olundukta marüz-zıkr Karahisar ve Behram Paşa kaza ve kurâsı ahâlisi siyyan olub ba-ferman matlubat-ı devlet-i âliye vakti u zamanıyla te'diye ve hidmat-ı maden-i mezkuru bil-ittifâk rü'yet ve idare itmek şartıyla Sivas tarafından sancak masarifi ve tekâlif-i ... vesâir te'adibât ile vechen minel-vücuda? teaddi ve rencide olunmamak bilcümle umur ve hususları maden emini bulunanlar marifetini ve marifet-i şer'iyle rü'yet olunub etraf ve havâlisinde olan vülât-ı mütesellimin tarafından devriye ve kurumiye ve saray tamiri ve sancak masarifi namıyla bir akçe dahi alınmamak ve mübaşir gönderilmemek üzere ba-hatt-ı Hümayûn-u şâhâne kaza-ı mezbur-u liva-yı mezburdan bil-ifraz maden-i mezkure râbt ve ilhak olunarak şurut-u serbestiyetlerini havi emr-i şerife verilmiş olduğu kuyudat-ı müstebân ve bu surette kaza-yı mezkurun

şurut-u muaffiyet-i ve serbestiyetlerine nazaran bu defa ba-ferman-ı âli liva-yı mezkurdan matlub olan asker ve tekâlîf-i seniyyeden mahâlînde ba-marifet-ı şer'i şerife ta'dil ve tesviye şurutuna riayete kaza-yı mezkura tarh olunan hisseleri emin mûmâ-ileyh marifeti ve marifet-i şer'i bi't-tahsil liva-ı mezbur tarafına i'ta olunmuş iktiza ideceği nümâyân ise de bazı tahkikata göre bu vesile ile livayı mezburun masarifat-ı şafesinden dahi mürettebat-ı seferiyeye mahlutan maden-i mezkur kazalarına hisse tarh ve tahsil ile tahsil-i murad olunmakda bu sebeple maden kazaları tarafından dahi muhalefat kılınmakda olduğu beyanıyla ber-minval-i muharrer şurut-u serbestiyetlerine riayet berle liva-yı mezkurdan ba-fermanı ali müretteb ve matlub olan fakat asker ve tekalif-i seniyyeden ta'dil ve tesviye suretiyle şurut ve tesviye suretiyle hissesine isabet itti mi ârâ idüb hilaf-ı şurut taaddi ve rencide olunmamaları hususu nazır mûmâ-ileyhe i'lam itmiş ve ol vechle ba-ferman matlub ve müretteb olan asker ve tekâlîf-i seniyyenin marifet-i şer'iyile tanzim ve tediyesine mübaderet iylemesi tarafımızdan emin mûmâ-ileyhe yazılmış olduğundan fi-mâba'ad bermuceb-i ilam-ı kazayı mezburdan bâ-ferman müretteb olan matlubat-ı seniyyeden başka sancak masarifi ve nam ihza ile ve nam-ı aher ile bir gûne rencide vuku' götürülmesine dikkat ve ihtimam iylemek için lazım gelüb kaldı ki işbu sefer-i Hümâyûn esfar-ı sabıkaya ... olmayub a'dâ'-yı dinin hareketleri ve Maazallah-ı Teâlâ Millet-i İslamiye'yi bütün bütün ortadan kaldırmak zaim bâtıniden ibaret olmak hasebiyle bilcümle Ümmet-i Muhammed'den olanlara gaza ve cihad farz-ı ayn olmuş ve liva-yı mezburdan matlub olan asakir mukaddema Asakir-i Mansure'ye ilhak olunmak üzere tertib kılınmış olub afv ve terki mümkün olamayacağından işbu asakirin sürat-i husulü mucib olmak üzere Şam-ı Şerif asakirinden kusur kalan salef-ül-beyan üç yüz elli neferin afv hususuna müsâade-i seniyye erzân kılınmış olduğuna ve memâlik-i mahrusada tekâlîf verenler ashâb-ı ulufe makulesinden olduğuna nazaran o makuleler sefere gittikleri halde beher-hal ulufelerini birine sipariş iyleyeceklerinden icab iden tekâlîf onlardan alınmak lazım geleceği derkar

[10a]

ve ol vechle ma'rûz-zikr üçyüz elli nefer afv olunmuş idüğinden sâir müretteb olan askerinin tanzimi mümkün olacağı âşikâr olmağla mukaddema tertib olunmuş olan Asakir-i Mansurenin tahrir ve tanzimiyle tamamen bu tarafa irsalleri hususuna mezid-i

itina ve dikkat ve liva-yı mezburdan o makule sefere giden ashâb-ı ulufeden iktiza iden tekâlifin yerlerine bırakacakları adamların ahz ile mürettebat-ı devlet-i âliyenin halasdan? vikayesine ihtimam ve dikkat iylemek için kaime.

Fi 8 rebiülair Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Diğer arîza-i çâkeride tahrir ve beyân olunduğu üzere Mimar Sabık Halim efendi bendeleri İğnada ve Karaburun vesâir ol tarafları geşt ü gûzar ve tevcihle istihkâmı lazım gelür ise iktizasına bakılmak için me'mur ve tayin kılınmış ve Misivri'nin önü liman ve mevki-i Şumnu gibi iki tarafı Balkanlu ve bir tarafı sahra olarak etrafına dâiren ma-dar kal'a-yı ... ve Şumnu'da yapıldığı misüllü metin ve müstahkem hendekler hafır ve tabyalar inşa olunub istihkâmat-ı lazıme icra kılındığı halde lede'l-icab Varna kal'ası misüllü elde bulunub berülere sedd-i -sedîd? olacağı ve işe yarayacağı erbab-ı vukuf taraflarından haber verilmiş olduğundan Mûmâileyh Halim efendi İneada'dan doğru nezd-i samilerine varub iktiza iden külliyyetlü amele cem' ve tedarikiyle Misivri'nin bilcümle etrafına dâiren mâdâr amîk ve müstahkem hendekler hafırıyla metanet-i lazıme icra ve inşa olunacak tabyaları mukaddema Varna için gönderilüb Aydos'da kalan kebir toplar vaz' olunarak hasılı Varna kal'ası yerinde durduğu halde dahi âli küllit-takdir şu Misivri'ye şöyle bir istihkâm ve metanet virilüb bir kal'a-yı metin suretine konulmasına icâleten himmet ve itina olunması sureti tensib ve mûlahaza olunmuş ve ol vechle Mumâileyh Halim efendi bendeleri li-ecli-l rûye-i i'zam ve isal kılınmış ise de bu suretin serian icrası külliyyetlü amelenin cem' ve celbine muhtac ve bu ise mücerred himemkerde endâzi serdar-ı ekremilerine merbut ve mevkuf idüğü vareste-i kayd-ı istihcac olduğuna ve Feyzi Ağa bendeleri dahi nezd-i âlilerinde idüğüne binaen bu hususa ağa-yı mûmâ-ileyh dahi me'mur kılınarak mûmâileyh Halim efendi ile bi-l-mâiyye iktiza iden külliyyetlü amelenin celb ve cemiyle şu Misivri etrafına dâiren mâdâr amîk ve müstahkem ve İneada'da iktiza iden mahallerde tabya ve zeminlik inşası ve Misivri'de inşa olunacak tabyalara zikr olunan toplar vaz' olunarak serian ve acilen istihkâmat-ı lazimenin icrası hususuna himem-i mekârim nüvam?-ı serdar-ı ekremileri şâyân buyurulmak babında emr ü ferman.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[10b]

Vidin Muhafızına

Bundan akdem Çernereka kariyesi tarafında vuku' bulan muharebeden dolayı bazı vesaya ve tenbihata havi irsal ve tesyar olunan tahrirât-ı huludinin? vusulünden bahisle asker serkerdelerinin ahrarlarına ve Kalafat açık bir mahal olarak mevsim-i şitada mahal-i mezkura ikamet müşkil olub mahzurun sâlim olmayacağına binaen mukaddemce ısrar olunmuş olan asker top ve mühimmat bu tarafa geçirilmiş olduğu ve düşman-ı dinin revişine nazaran ve Ruscuk ve Niğbolu taraflarına kavi'ül iktidar vezirin tayin ve ikamesi icab-ı hal ve maslahatdan idüğü beyânıyla geçende vâkî olan iş'ar-ı düstûrileri vechle Vidin kal'ası vesâir-i lazım'ül muhârese olan mahal ve muvâzaanın muhafazası zımnında birkaç tabur Asakir-i Mansure ve Evlâd-ı Fâtihân ve-yahûd Bosna askerinden ise altı bin nefer mikdarı asker tayin ve bu aralık ve her takımıyla üç dört kıt'a ...(silik) topu ve külliyyetlü barut ve kurşun ile mikdar-ı vâfi ... top ve kağıd misüllü mühimmat tertib ve irsal ve Sofya tarafından vürud idecek zehairin şiddet-i şî'ta hululünden evvelce isal kılınması ve Niğbolu muhafızı Ahmed Ali beğ mevcut olan iki bin şu kadar nefer askeri Niğbolu kal'asını muhafazaya kafi olmadığına binaen Selvi kazasının ne mikdar eli ayağı tutar harb ve darb erbabı var ise celb itmek ve Lofça ve Plevne kazalarından dahi Nigbolu'ya bir mikdar asker irişdirilmek üzere muhafız mûmâ-ileyh vesâire lazım gelenlere iş'ar olunmuş olduğu tafsilatını ve sevkiye muhafızı Mahmud Paşa'nın göndereceği bin nefer asakirin keyfiyyeti vesâire bazı iş'aratı mütezammın resîde-i dest-i muâdelât olan tahrirât-ı saâdet-âbât-ı düstûrileri me'l ve mezayası ve muhafızı mûmâ-ileyhe ve mûmâ-ileyh Mahmud Paşa'nın takdim kılınmış olan mektupları müeddaları rehîn-i ıtlâ' hulus-u tebyin ...(silik) ve hâk-i pay-ı Hümâyûn-ı şâhâneye dahi arz ve takdim ile meşmûl-nigah keramet-i iktinah cenâb-ı padişah kişverküşe olmuştur zât-ı vâlâları dirayetkâr ve hamiyetkâr vüzera-ı azam saltanat-ı seniyyeden olarak böyle vâkîtte din ü devlet-i âliyye yolunda velinimetimiz şevketlü kerametlü padişahımız efendimizin uğur-u Hümâyûnlarında cân-sipârâne hidmet ve gayret edecekleri malum ve derkâr ve şimdiye kadar def'-i sail-i a'dâ da vaki olan sebat ve metanetleri zahir ve bedidâr ve serkerdeganın ol vechle mahzur-u serir ü beyânıyla vâkî olan ısrarlarından sonra üzerlerine varılması hazreti müstelzem olacağı derkâr olarak iş'arları vechle asakir ve top ve mühimmatın adaya geçürülmesi bir nevi

isabet olub ancak El-hâletü-hâzihi mevcut olan Asakir-i Mansure taburlarının cümlesi cihad üzerinde bulunmuş olduğundan iltimas-ı müşirileri vechle mâiyyet-i atûfetlerine berülden Asakir-i Mansure irsali kabl-i imkan olmayacağından bu babda zaruri is'af-ı iltimasları hasıl olamayub bu seneden asker ihracı mukaddemce dahi savb-ı samilerinden iş'ar olunarak şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince keyfiyyet Bosna vâlisi atûfetlü Âli Namuk Paşa hazretlerinden isti'lâm ve istiş'ar ve suret-i hal sui âlilerine dahi beyan ve iş'ar ve mukaddemce mâiyyet-i düstûrilerine beş kıt'a sûrat topu irsâli ve zâhire hususu dahi Sofya nazırı Remzi efendi bendelerine tekrar tenbih ve te'kid olunmuş ve Niğbolu muhafızı mûmâ-ileyh Ahmed Ağaya Selvi kazasının bilcümle erbab-ı harb ve darbını celb ile mukteza-yı me'muriyeti üzere Niğbolu kal'asını muhafazaya itina ve mûmâ-ileyh Mahmud Paşaya dahi sâlif-üz-zıkr bin nefer askeri ale-l-halin Niğbolu'ya irsal ve isbal iylemesi müekked-i tahrir ve hususat-ı merkume dahi sui samilerinden tezyid-i itba olunmuş olduğundan Bimennihi Teâlâ şimdiye kadar ol babda gönderilen nemîka-ı senaverinin vusulüyle her bir mevadd rehîn-i ilm-i samileri buyurulacağı varest-i kayd-ı irad olub vâkiâ iş'arı müşirileri vechle Ruscuk ve Niğbolu taraflarının esbab-ı muhafaza ve muhasarasının ikmalî zımnında hasb-el vâkî ve-l-hal kavi-ül iktidar bir vezirin tayin ve isâli lazimedden olmak mülâbesesiyle keramet-i efza-yı sünuh ve sudûr buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince çend-rûz mukaddemce Der-saâdet'e gelmiş bulunan hala Maraş vâlisi atûfetlü Celal Paşa mâiyyetinde yedi sekiz bin nefer süvari asker mevcut olduğuna ve müşârün-ileyh hazretleri cerî ve cesur olarak Ruscuk ve karşı Yergöğü ve havalisi dahi ancak bu mikdar asker ile muhafaza olabileceğine binaen müşârünileyh hazretleri mevcut mâiyyeti olan asker ile Ruscuk muhafazasına gitmek üzere me'mur ve tayin kılınmış ve elyevm Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda olan Karaman vâlisi atûfetlü Emin Paşa hazretleri dahi kemâ-kân Karaman eyaleti uhdesinde olmak ve Niğbolu muhafızı olan mûmâileyh Ahmed Ağa bendeleri dahi a'yan olduğu Selvi kazası askeriyle müşârün-ileyhin mâiyyetinde kalmak üzere tiz elden müşârün-ileyh Emin Paşa hazretleri dahi mevcut mâiyyeti olan askerin ve gerek Şumnu ordusu mevcudundan bin nefer mikdarı işe yarar asker alub götürmek üzere Niğbolu ve Kuleli kılâ'-yı muhafazasına tayin olunarak ol vechle me'muriyetlerini havi iktiza iden evamir-i âliyye ısdar ve tesyar ve keyfiyyet savb-ı senaveriden müşar ve mûmâ-ileyhim Hüseyin Paşa ve Emin Paşa ve Niğbolu muhafızı sabık Ahmed Ağaya tahrir ve iş'ar olunmuş ve Vidin mevcudundan Ruscuk'a dokuz çapında iki bin aded yuvarlak ve iki yüz elli varil

barut irsal eylemelerini sui saâdetlerine yazmış oldukları beyânıyla yerlerine konulmak üzere olmikdar yuvarlak ve barutun bu taraftan irsâline veliyy-ün-niâm devletlü sadrazam efendimiz hazretleri bu tarafa irade buyurmuş olduklarına binaen bunlar dahi fazla olarak münasib mikdar barut ve yuvarlak ve şeş hartucu ve kağıd misüllü eşyanın tertib ve irsâli dahi derdest-i tanzim ve icra olunduğu malum-u âlileri buyuruldukda heman zat-ı samileri dahi Lofça ve Plevne kazalarından müretteb askerin biran evvel ihraç ve irsalleriyle cenâb-ı hakkın avn ü inayetine itimad ve savb-ı şerif-i âliyye-i ezkâ-yı tahiyeye efendimizin esrar ve ruhaniyetlerinden itimad ve istinadıyla daimân kavi-ül-kalb olarak küffar hâk-sarın vâkî ve tenkilleriyle kal'a-yı padişahi ve havalisinin ezher cihet muhafaza ve muhasarası esbab-ı lazimesi istihsale himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Battal müsveddesine merbuttur.

Teke ve Hamid Sancaklarına Başka Başka

Teke sancağından muarız ...? muhafızı Ömer Paşa mâiyyetine me'mur ve tayin kılınan malum'ül-mikdar askerin hayr-ı me'muriyetlerinde süvarisine otuzar ve piyadesine yirmişer guruh olmak üzere altı aylık mahiyeleri kazaları tarafından peşin verilmiş ise de asakir-i merkumenin me'muriyetleri dokuz ay olarak harçlıkları tükenmiş olduğu beyânıyla gerü kalan üç aylık mahiyelerinin dahi irsali hususu bu defa asakir-i merkume tarafından ba-arzuhal inhâ' olunmuş olup vâkıâ bu makule muhafazaya me'mur olan asakirin ezher cihet zaruretden vikâyeleri matlub olmağla vusul kağıdımızda asakir-i merkumenin sâlif-üz-zıkr üç aylık mahiyelerinin dahi kazaları tarafından tahsil ve irsâliyle zaruret ve müzayakaları vikâyeleri ve irsalinin istihsâline dikkat iylemek için mektub.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[11a]

Serasker Hüseyin Paşa Hazretlerine

El-hâletü hâzihi dinimiz düşmanı olan küffar tebhekârın revş ve etvarına nazaran Ruscuk ve Niğbolu taraflarına kavi-ül-iktidar bir vezirin tayin ve ikamesi mukteza-yı hal ve maslahattan olduğuna bianen mukaddemce Der-saâdet'e gelmiş olan hala Maraş valisi atûfetlü Celal Paşa hazretlerinin yedi sekiz bin nefer süvari asakiri olduğuna ve müşârün-ileyh hazretleri cerî ve cesur ve dirayetkar vüzera-yı azam-ı saltanat-ı seniyyeden olduğundan başka Ruscuk ve karşı Yergöğü kal'aları ve havâlisi dahi ancak bu makule asakir ile muhafaza olunabileceğine binaen mevcud muktezi olan asakir ile Ruscuk muhafazasına me'mur ve tayin kılınmış ve elyevm Şumnu ordusunda olan Karaman vâlisi atûfetlü Emin Paşa hazretleri dahi kemâ-kân Karaman eyaleti uhdesinde olmak ve Niğbolu muhafızı olan Ahmed Ağa bendeleri dahi ayanı olduğu Selvi kazası asker ile müşârünileyhin mâiyyetinde kalmak üzere tiz elden müşârün-ileyh Emin Paşa hazretlerinin mevcud mâiyyeti olan askeri Şumnu ordusu mevcudundan bin nefere iblağ ile aciletan Niğbolu ve kuleler kıl'a-yı muhafazasına me'mur ve tayin kılınması hususuna irade-i seniyye-i mülûkane taalukuyla ol babda hatt-ı şerif-i keramet redif-i tacidari şeref-bahş-ı sudûr olmuş ve mucebince müşârün-ileyh Emin Paşa hazretlerinin Niğbolu muhafazasına me'muriyeti babında iktiza iden emr-i âli ısdar ve tesyar ve suret irade-i seniyye-i müşar ve mûmâ-ileyh Emin Paşa ve muhafız sabık Ahmed Ağaya tahrir ve iş'ar olunmuş olduğu ve müşârün-ileyh Celal Paşa hazretleri dahi bu tarafta çok eğlendirilmeyip gerü kal'an asakirin vürudunda Bimennihi Teâlâ heman ol canibe i'zam ve isbal kılınacağı malum-u müşirileri buyruldukda zât-ı seraskerleri ber-mukteza-yı irade-i seniyye-i müşârün-ileyh Emin Paşa hazretlerine kendü mevcud mâiyyeti olan asakirin bin nefere iblağ için ne kadar asakir ilavesi lazım ise derhal işe yarar askerin i'ta iderek muhafaza-yı mezkureye serian i'zam ve isbali hususunda himmet ve keyfiyyeti su-i mahlası tahrir ve işaret ve müşârün-ileyh Celal Paşa hazretleri varıncaya kadar Ruscuk taraflarının dahi lede-l-icab icra-yı esbab-ı muhafazasına medd-i inzar ve basiret buyurmaları siyakında kaime.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Üsküb Sancağı Mutasarrıfı Bişar Paşaya

Mukaddemce ba-irade-i seniyye marifetiniz ile atûfetlü Vidin muhafızı hazretleri mâiyyetine gönderilmiş olan bin beş yüz nefer asakirin mahiyeleri taşkınca olarak muhafızı müşârün-ileyh mâiyyetinde olan asakirin mahiyelerine taalluk etmediği müşârün-ileyh hazretleri tarafından inhâ' olduğuna mebni mezkurenin bin beş yüz nefer asakirin mahiyeleri bir hüsn-ü surete rabt ve tevsîk olunmasına dair gönderilen tahriratımız mucebince husus-u mezburun hüsn-ü surete ifrağı zımnında tarafınızdan bir mu'temed adem gönderilmiş ise de ol babda bazı ihtârâtı zat-ı hâvi bu defa irsal olunan tahriratınız manzur ve mefhumu malumumuz olmuştur El-hâletü hâzihi adû-yı dinimiz olan Mosgovlu keferesinin Vidin ve havalisinde gâleyanı cihetiyle Bi-havlehu Teâlâ bil-mukabele def'-i sâil külliyanelerine ikdam olunmak farîzadan olarak marifetiniz ile ol mikdar asakir müşârün-ileyh mâiyyetine gönderilmiş ve ulufe maddesinin bir hüsn-ü surete ifrağı lazım gelmiş ve keyfiyyet bu defa tarafımızdan müşârünileyh hazretlerine yazılarak sizin ile bil-muhabere icra-yı muktezasına himmet iylemeleri bildirilmiş olmağla mukteza-yı dirayet ve gayretiniz üzere müşârünileyh hazretleriyle bil-muhabere zinhar ve zinhar askeri tenbihde hilaf-ı rıza bir gûne kîl u kâl ve adm-ü sebat misüllü hareket geriye vuku' gelmemesine tarafınızdan serkedelerinize müekked tahrir ve tahdîr iderek asakir-i merkumenin neş'etinden vikâyeleri emrine mübaderet ve keyfiyyeti tarafımıza iş'ar ve iş'aret iylemeniz için kaime.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaimmakamına

Hala Maraş vâlisi atûfetlü Celaleddin Paşa hazretleri müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince Dersaâdet'e celb olunub bu defa Ruscuk muhafazasına me'mur olarak heman ihrac olunmak üzere ise de müşârün-ileyh hazretleri mâiyyetinde beş bin neferden ziyade ve külliyyetlü süvari asakir mevcud olduğundan bunların Çekmece-i kebirden Edirne'ye varıncaya bir gicelik iktiza iden 40 ve yiyeceklerinin? kaza be kaza şimdiden tehiyye ve istihzarı lazım gelmiş olmağla ordu-yu sani ihracında icra olunduğu misüllü müşârün-ileyh hazretlerinin mevcud ve mâiyyeti olan asakirin Çekmece-i Kebir'den Edirne'ye varıncaya yol üzerinde vâkî kazalarda mevcuda göre bir gicelik tayinat-ı lazimelerinin şimdiden fiyat-ı mu'tedile ile tedarik ve tehiyyesi esbab-ı vesailini serian istihsale müsâraat ve Edirne'den Balkana varıncaya kezâlik

iktiza iden tayinatlarının idaresi için ordu-yu sani nüzul emini Dergâh-ı Âli kapucubaşlarından Filibe nazırı Süleyman Ağa marifetiyle idare olunmak ağa-yı mûmâ-ileyh tahrir ve iş'ara mübaderet iylemenüz için mahsus işbu kaime.

Fi 23 Rebî-ül âhir Sene 1244.

Şumnu Ordusu Seraskerine

Ordu-yu seraskerilerinde mevcut bulunmak üzere bu defa ber-muceb-i pusula bazı icra sandıklara mevzuan isbal ve pusula-yı mezkur ile sandıkların miftahları işbu nemîka-yı mahlasıye leffen sui âliyyelerine irsal kılınmış olmağla vusulünde mahaline teslimine himmet buyurmaları siyakında şukka.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Der-Kenar

Misvri Muhafızına

Akşehir sancağı müsellimi Çakır Ağa dört yüz on yedi nefer süvari ve piyade asakir ile Dersâdet'e gelmiş ve bir kavas terfikiyle Misivri Muhafızı atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri mâiyyetine gönderilmiş olduğuna mübeyyin şukka.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[11b]

iş'ar ve tezyir kılınmış olduğu derkar ve her ne kadar ve adû-yı dinimiz Ahıska kal'asını yedd-i istilasına geçirüb ... mağrurane harekete cesaret itmekde ise de Hamdullah-ı Teâlâ havâli-i şarkıyyede la-ba'd-ı ehl-i iman mevcut bu taraftan dahi tedabir-i icabiyenin icrasında ... kusur olunmadığı ve olunmayacağı rû-nüma olunduğundan mâadâ herhalde mâiyyet ve tahririmiz hazret Rabbül-Âlemin ve şefî' ve sahibimiz Cenâb-ı Resul ... olub İnşaallah İnşaallah a'dâ'-yı dinimizin kâriben her bir mahalde muzmahil ve sernigûn olarak belasını bulacağı bu Ümmet-i Merhume-yi Muhammedi'ye hakkında menakıb'ul vürud olan eltaf-ı ileyheden mes'ûl ve zat-ı düstûrilerinin uğur-u meyâmin-vüfur-u hazret-i cihandaride ibraz-ı hüsn-ü hidmete ne kadarına tüvân olacakları me'mûl ve din ve devletimiz düşmanı olan gavurlar bil-cümle Ümmet-i Muhammed aleyhîne kurmuş oldukları tulâb-ı mel'anetin imâline kelb gibi

dört el ile yapışub çalışmakda olduklarına göre mecmu' ehl-i imân dahi yaz ve kış demeyüb Avn-i İhsâ-ı Hazret-i Rabb'ül-Âlemin ve imdad-ı ruhaniyyet Cenâb Seyyid-ül Mürselin efendimiz hazretlerine istinad ve itimad ile din ve devletimiz yolunda can hakkıyla çabaladığımız fevz ve nusret-i ileyh bizimle beraber olacağı emr-i gayr-ı meçhul olmağın mukteza-yı gayret ve hamiyet-i düstûrileri üzere işbu nemîka-yı hal u sureti Bimennihi Teâlâ vusulü anda heman birkaç gün zarfında tehiyye-i esbab-ı seferiye ile hareket ve sâlif-üz-zıkr Canik'den gelecek bin neferi müşârün-ileyh Osman Paşa ile bil-muhabere mâiyyet-i âlilerine celb ve Sivas sancağından dahi ber-muceb-i evamir-i âliyye külliyyetlü asakir tedarik ve istishab ve tiz elden yetişmeyenler dahi arkanızdan takım takım Erzurum'a irişmek üzere canib-i müşirileri bir an akdem Erzurum'a irişüb mâiyyet-i müşârün-ileyhe iltihaka ikdam ve gayret bil-ittifâk adû'-yı dinimizden ahz ü intikama teşmir-i sebk-i himmetle zât-ı müşirilerinden me'mul olan asar-ı müreddi ve besâleti ibraza sarf-ı cell-i mekînet buyurmaları siyâkında mahsusen işbu kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

El-hâletü-hâzihi düşman-ı dinin Varna üzerinde gâlibâne cihetle tek durmayarak berülere doğru isal-i hisar itmek niyet-i fâsidesiyle Misivri ve Ahyolu ve İneada ve Balkanlar tarafına doğru sarkmak dâiyesinde olması ve eğerçi Karadeniz Boğaz'ında dahi bazı kurâya suretiyle birkaç gemi gönderüb bazı gûne şaşkınlık virmek sureti dahi hatr-ı güzâr ise de İnşaallah-u Teâlâ ol surete pek de cesaret ideceğini akıl kesmeyüb ma'mafih zıkr olunan mahallere asker dökmek gibi şeylere ictisar etmesi muhtemel olduğuna ve Balkanlar vesâir ol havâlinin istihkâmına Canib-i Serdar-ı Ekremilerinden himmet buyurulacağı derkâr idüğüne binaen salif-üz-zıkr Misivri ve İneada taraflarına bir kat dahi bu taraftan istihkâmına bakılması mütalaa olmakta iken İneada muhafazasına me'mur Cebahaneci Paşa Emir Ağa bendelerine bu defa varid olan kağıdında ber-mukteza-yı irade-i seniyye İneada pîşgahında me'mur inşası olduğu tabya ve levazımatdan top kundakları ve cephanesinin tekmile-i reside olduğunu ve hedm olunan Cebahane tabyasının terkiyle İneada'da mevcud olan haneleri derununa almak üzere marifetiyle bundan bir kebir tabya inşası irade buyurulduğu surette ...(silik) keşfi zımnında bir me'mur irsali ve takdim eylediği pusulada çapları gösterildiği vechle mahal-i mukteziyeye ...(silik) olunmak üzere gayr-i ez mevcud on dokuz kıt'a temur

top isbal olunmasını inhâ' itmiş olub Ahyolu ve Misivri Muhafızı olan Atûfetlü Nurullah Paşa hazretlerinin dahi Bimennihi Teâlâ kâriben bu tarafa vürudu me'mûl olduğundan müşârün-ileyh geldiği gibi heman birkaç gün zarfında acilen Ahyolu'ya çıkarılacağı derkar ise de İneada tarafına şimdiki hale nazaran ...(silik) memuriyeti icab-ı halden gibi görünüb eğerçi atûfetlü Celal Paşa hazretleri dahi yolda olarak beş on güne kadar bu tarafa vasıl olacağından müşârünileyh elde? gibi? ise de bu tarafa gelüb buradan dahi İneada'ya gönderilmesi biraz vakte tevakkuf ideceğine ve El-hâletü-hâzihi nezd-i serdar-ı ekremilerinde işe yarar birkaç vezir ve mirmiranlar mevcut olarak münasib olduğu halde bunların birinin tiz elden biraz asker ile İneada'ya me'mur kılınması ve mûmâ-ileyh Emin Ağa suret-i iş'arına nazaran me'mur-u inşası olduğu tabyaları tekmi itmiş ise de El-hâletü-hâzihi mevsim-i şî'ta takrib itmekde olarak bundan böyle zeminliksiz tabyada ikamet mümkün olamayacağından ve bu cihetle iktiza iden mahallere zeminlik inşası dahi lazım geleceğinden şimdi tiz elden İneada ve Karaburun vesâir o tarafları geşt ü güzâr ve ne vechle istihkâmı lazım gelür ise iktizasına bakılmak için bu tarafa iş'ar itmek üzere bir me'mur ve bir mühendis halifesi irsali lazımeden ve husus-u mezkurun rû'yetine Mimar-ı Sabık Halim efendi bendeleri muktedir ve münasib olacağından mûmâ-ileyhin mâiyyetine bir nefer mühenddis halifesi ve ... ve düşman sefinelerinin tasallutu takdirinde endaht olacak topların kaç çapında olması ve ne vechle kullanılması bilinmek için Tersane-i Âmire kapudanlarından bir nefer kapudan dahi terfîk olunub husus-u mezkure ve iktiza iden zeminliklerin inşasına mûmâ-ileyh Halim efendi me'mur kılınması ve El-hâletü-hâzihi İneada'da yüz yirmi neferden ibaret bir tertib topçu neferatı var ise de Tophane-i Âmire'den nısf-ı tertib topçu neferatıyla on bir çapında bir kıt'a kebir-i menzil ve dokuz çapında iki ve yedi çapında beş kıt'a abüs ve üç çapında sekiz kıt'a balyemez ve dört kıt'a sürat ki cem'an yirmi kıt'a top yirmi bir ve otuz bir çaplarında iki kıt'a havan tertib ve heman bu taraftan Selvi'ye irsal olunarak oradan İneada'ya tesrib olunması ve gerek İneada ve gerek Karaburun'da olan asakirin muktezası olan zehairine dikkat olunmakda ve geçende Karaburun'a yedi yüz elli kantar peksimad gönderilmiş ise de bu defa dahi iki yüz elli kantar peksimad ve seferiye akçesinden İneada nüzul eminine elli bin ve Karaburun nüzul eminine yirmi bin guruş akçe irsâli ve ahval-i hazireye mebni Bahr-i Siyah Boğaz'ında olan Kal'a-yı Hakaniye'nin istihkâmı dahi lazımeden olub kal'a-yı mezkurede ... top var ise de mikdarına nazaran biraz topçu kâlil olduğundan birkaç yüz topçu neferatı emrettirilüb gönderilmiş ve Donanma-yı Hümâyûn'un ... neferatının dahi

meh-mâ-emken ikmâli hususu İzzetlü Tersane-i Amire emini efendi bendelerine sipariş olunarak Kasımpaşa ve Galata ahalisinden mukaddem Donanma-yı Hümâyûn seferinde bulunmuş ve muahhar tekaüd olmuş olunanların ne mikdar tedarik edebiliyor ise heman tahrir ve tanzimine ibtidar iderek Donanma-yı Hümâyûn'a irsal ve Bimmenihi Teâlâ evvel baharda ihraç olunacak Donanma-yı Hümâyûn lazimesi için Galata nazırı Ahmed beğ bendeleri dahi kezâlik Galata ve Kasımpaşa ahâlisinden mahiyelü olarak müteahhid olduğu bin nefer mikdarı kalyoncu neferatın tedarikine müteahhid olduğundan şimdiden tedariki ve tahrirâtına mübaşeretle Donanma-yı Hümâyûn'a fazla olmuş ve iş'ar-ı samileri vechle ber-münasib ordu mahâlinin tertibi ve lazım gelen mahallerin dahi takviyet ve istihkâm ve muhafazalarına himem-i behiyye-i veliyy-ün niameleleri derkâr buyrulacağından gerek bu hususun ve gerek ber-vech-i bâlâ ve gerek İneada'ya muhafız vezir tayini maddesinin vesâir mukteziyyat-ı hâlin icrası re'y-i rezîn-i isabet-karin-i serdar-ı ekremilerine ihalesi tensîb olunarak keyfiyyet Hâk-i Pay-ı Hümâyûn-u Şâhânen lede-l-istiz'an olvechle icraları hususuna irade-i seniyye-i şâhâne müteallikiyle ol babda Hatt-ı Şerif-i Keramet-i Redif-i Mülûkane levhi-zîb

23

[12a]

sudûr olmuş ve mucebince ber-vech-i bâlâ cümlesinin iktizaları icra kılınmış olmağla ber-minvâl-i muharrer bir münasib ordu-yu mahâli ittihaz ve İneada muhafızı bir vezir tayini maddesinin vesâir mukteziyyat-ı hâlin icrasıyla düşman-ı dinin berülere pây-endâz-ı ... olamamaları vesâilinin istihsâline himmet-i behiyye-i serdar-ı ekremileri şâyân buyurulmak babında emr-i ferman.

Fi 8 Rebî-ul-âhir Sene 1244.

**Manastır Kaimmakamı Kapucu Paşa Behram Ağaya Kasab Paşa Ağa tarafından
battalı müsveddesinde havi**

Mevkib-i Hümâyûn Nusret-Makrûn-u Şâhâne ve Ordu-yu Hazret-i Serdar-ı Ekremide verilen tayinat gün be gün ziyade itmekde olduğundan ve Ordu-yu Serdar-ı Ekremi için tertib-i uhra olmadığından derdest olan tayinatın idaresi ağnam-ı mertebeye münhasır olmak hasebiyle kıyas olunmayarak ve ketm-i ihfa kılınmayarak Manastır ve civarında vâkî kazaların ağnam-ı miriyesi ber-muceb-i emr-i şerif heman bu günlerde sayıcılar marifetiyle tamamen mübayaaa olunarak beher-hal kış basmaksızın

ardı alınmasına mezid-i itina ve dikkat olunması Dergâh-ı Âli kapucubaşlarından Hassa-yı Kasapbaşısı Ağa tarafından inhâ' olunmuş olub vâkıâ tayinat-ı mezkureye kemâliyle ihtimam ve dikkat olunmak lazımeden ve bu dahi zikr olunan ağnam-ı mîrîyenin tamamen mubayaasıyla hasıl olacağı bedihiyatdan olmağın mukteza-yı gayret-i sadakatin üzere ağnam-ı mezkurenin ber-muceb emr-i şerif sayıcılar marifetiyle kış basmaksızın ardı alınmasına mezid say ü gayret ve bu hususun husulettten igmaz ve müsamaha ile muâteb olmakdan mücanebet iylemek için mektub.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Muhafızına

Ba-irade-i Seniyye İneada Pîşgâhında me'mur-ı inşası olduğun tabya ve levazımatından olan top kundakları ve cephanesinin tekmile reside olduğu ve hedm olunan cephane tabyasının terkiyle İneada'da mevcut olan haneleri derununa almak üzere marifetinle yedinden bir kebir tabya inşasına idare olunduğu suretde mahâlinin keşfi zımnında bir me'mur irsal ve takdim olunan pusulada çapları gösterildiği vechle mahâl-i mukteziyyeye vaz' olunmak üzere gayr-ı ez mucceb on dokuz kıt'a temur top isal olunması ve kezâlik bir kıt'a pusulada muharrer olduğu vechle Canib-i Serdar-ı Ekremiden gönderilmiş olan sekban neferatın iki aylık mahiyelerinin gönderilmesi hususlarına dair takdim iylediğın tahrirâtın me'l-i malumumuz olmuş ve Hâk-i Pay-ı Hümâyûn-u Şâhâne'ye dahi arz ile manzur-u nazar atûfet-eser Cenâb-ı Padişahi buyurulmuşdur El-hâletü hâzihi mevsim-i şita takrib itmekde olub bundan böyle zeminliksiz tabyada ikamet-i askeriyye mucceb usret olacağından bu cihetle iktiza iden mahallere zeminlik inşası dahi lazım geleceğinden ve Misivri'nin önü liman ve mevki Şumnu gibi olub etrafı dağ olduğundan ve bu vechle etrafına kal'a tabyalar inşa olunub istihkâmat-ı lazime icra kılındığı halde lede-l-iktiza işe yarayacağı haber verilmiş olduğundan şimdi tiz elden İneada ve Karaburun vesâire ol tarafları geşt ü güzâr ve ne vechle istihkâmı lazım gelür ise iktizasına bakılmak ve icab iden ameleyi cem ve celb ile Misivri'nin etrafına hendek hafr ve tabyalar inşasıyla mukaddema Varna için gönderilmiş toplar vaz' olunmak üzere bu hususa Mimar-ı Sabık Halim efendi me'mur ve tayin ve mâiyyetine bir nefer mühendis halifesiyle ... düşman sefinelerinin tasallutu takribinde endaht olacak topların kaç çapında olmak ve ne vechle kullanılmış bilinmek için Tersane-i Âmire tarafından dahi bir nefer kapudan terfik olunması hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taalukatıyla ol babda Hatt-ı Şerif-i Mülûkane levhi-

zib sudûr olunmuş ve mucebince bir nefer mühendis ve bir nefer kapudan terfikiyle mûmâ-ileyh Halim efendi olvechle me'mur ve tayin kılınmış ve Misivri'de yapılacak tabya ve hendek hafri için amele tedarigi ve hususat-ı sâirede muavenet-i lazımenin icrasına himmet buyurmaları veliyy-ün niam-ı sadrazam efendimize tahrir ve iş'ar olunmuş ve müteallik olan irade-i seniyye mucebince mâiyyetinde olan nüzul eminine dahi elli bin gurus irsal ve tesyar kılınmış ve iş'arları vechle bu tarafda o makule temur top mevcut olmadığından on bir çapında bir kıt'a kebir-i menzil ve dokuz çapında iki kıt'a ve yedi çapında ... beş kıt'a abüs ve üç çapında sekiz kıt'a balyemez ve dört kıt'a sürat topu kiceman yirmi kıt'a ... top ve otuz bir ve yirmi bir çaplarında mükemmel takımıyla iki kıt'a havan ve nısf-ı tertib topçu neferatı tertib ve Silivri tarikiyle irsal ve tesyar olunmuş olduğundan mûmâ-ileyh Halim efendinin ol tarafa vürudunda lazım gelen mahalleri bil-muayene ol tarafların istihkâmâtı ne vechle olmak ve icab eder ise bu tarafa badel-iş'ar iktizası icra kılınacağı derkar olub kaldı ki mahiyeleri matlub olan sekban-ı neferatın müşârün-ileyh sadrazam efendimiz taraflarından gelmiş oldukları iş'ar olunmuş ise de bunlar kimlerin marifetiyle tahrir ve tedarik olunmuştur ve ne makule sekbandır ve ne vâkît tahrir olunmuş ve ne zaman gelmiştir ve mahiyeleri ne taraftan verilmek iktiza ideceği tarafına bir mahalden iş'ar .. izah olunmuş olduğundan tekrar tarafından istilam ve istifsarıyla bade iktizasına bakılmak lazım gelmiş olmağla neferat-ı merkumenin ber-minvâl-i muharrer keyfiyyeti izâhen iş'ara mübaderet iylemek için kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Bundan akdemce bazı me'muriyetle Kayseri'ye ye gönderilmiş olan tatar muhallası bu defa avdet ile kâleme aldırılan takriratda atûfetlü Celal Paşa hazretlerinin beş on güne kadar Dersaâdet'e gelmesi me'mûl olub manzur-u âlileri buyurulmak için takrir-i mezkur mersul sui samileri kılındığı beyanıyla tezkire.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Isparta vücuhundan sabık alayı yeni Hacı Âli ve Silleli Hacı Âli ve Meskenizade Hacı Mustafa ve Tamgacızade Ahmed Ağa ve Taşcızade Hüseyin Ağa ve âyân Numan beğ ve Güvercinzade mâiyyetiyle vürud iden yetmiş dört nefer süvari bir nefer kavas

bendelerine terfikan bu defa savb-ı devletlerine irsal kılınmış olduğu malum-u âlileri buyuruldukda.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

24

[12b]

Kayseriye Mütessellimine ve Naibine ve Vücuhu Ahyoluna

Mukaddema müteallik olan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucebince Asakir-i Mansure-i Muhammediye'ye ilhak olunmak üzere talep olunan malum-ül mikdar asakir gönderilmiş ve muahhar Erzurum tarafına dahi bin nefer asker sevk ve isra ve bu defa dahi iki bin süvari asakir Maraş vâlisi Atûfetlü Celal Paşa hazretleri mâiyyetine teslim ve i'ta olunmuş olduğu ifadesini havi bu defa takdim olunan arıza ve ilam ve muhızırınız me'l ve mezayası malumumuz ve olvechle takım takım asakir ihrac ve tahsis-i mâiyyet-i müşârün-ileyhe ol mikdar asker sevk itmiş olduğunuz mesmû'muz olub ol suretle asker virerek hidmet-i diniyye de çalışmanız bî-gayet-i mahzuziyyetimize muceb olmuştur berhûdar olasın mukaddem ve muahhar tarafınıza yazıldığı vechle ba-irade-i seniyye küşad olunacak Asakir-i Mansur taburları için münasib olan mahallerden malum-ül mikdar asakir istenilmiş ve Kayseri'den dahi beş yüz nefer asker matlub olunmuş olub cümleye malum olduğu vechle el-hâletü hâzihi adû'-yı dinimiz olan Mosgovlu kafiri Memâlik-i İslamiye'ye ziyadece tecviz iderek elinden gelen ihaneti icra itmekde olduğuna ve sevk-i Asakir-i İslamiye ve alel-mahsus Asakir-i Mansure-i Muhammediye düşmana korku verüb çalışmakda ise de birazı noksan bulunduğundan noksanlarının etmam ve yeni baştan taburlar küşadıyla teksiri lazım gelerek bu maksudun husulü dahi sâlif-üz-zikr asakir-i mürettebenin serian vüruduna muvakkıf idüğüne binaen mukaddemkilerin fasl-ı ihracına ihtimam ve dikkat itmiş iseniz şu beş yüz nefer Asakir-i Muhammediye'nin dahi mukaddem ki iş'arımız vechle serian tertib ve ihracına gayret ve bu babda dahi lazıme-i hamiyeti icraya mübaderet eylemeniz için mektub.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Bereketlü Maden-i Hümâyûn Eminine

Bereketlü madenine merbut Anduğu kazası muhtarı silahşörandan Âli Ağa muktezayı me'muriyeti üzere Sivas'dan hareket berle kaza-yı mezbur civarında kain kasaba-yı Bor nam mahale kadar gelmiş ise de kazayı mezbure duhulüne ruhsat virilmediği bu defa Ağayı mûmâ-ileyh canibinden iş'ar olunmuş ve iktizayı keyfiyyet mukaddemce tarafına tafsilen yazılmış olmağla mukaddemce yazıldığı vechle ağa-yı mûmâ-ileyhin beş on gün bazı mesâlihîn rû'yeti zımnında kaza-ı mezkure duhulüne kimesne tarafından müdâhile olunmayarak bir an akdem işini görüb bu tarafa irsâli vesailinin istihsâline mübaderet iylemek için şukka.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Beş on gün zarfında maskahatını tanzim idüb seyr-i seri' ile bu tarafa vusule dikkat iyleme için mûmâ-ileyh Âli Ağaya dahi şukka veliniami yazılmışdır.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Edirne Sarayı Bina Emini Kapucu Paşa Katibzade Ahmed Ağaya

Me'mur olduğun üzere Edirne Saray-ı Hümâyûna tamiratı rehin-i hi'tam olduğu beyânıyla lazım gelen keşfe emr-i şerifinin ısdar ve avdetine müsâade-i seniyye-i sezâvâr buyurulmasını müsted'a vürud iden arizadan mezayası malumumuz olmuştur mukaddema saray-ı mezkurun bazı mahallerinin terki tasavvur olunmuş ise de muahharan muhtaç-ı tamir olan mahallerin etmam ve tekmili hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda tarafına elli bin guruş gönderilmiş ve keyfiyyet tarafına ve Çirmen Kaimmakamı Vecihi Paşaya yazılmış olduğundan işbu tahrirâtın onun vusulünden evvel çıkarılmış olacağı ve muahharan vâkî olan iş'arımız vechle saray-ı mezkur ebniyesinin etmam-ı tamiri lazımeden idüğü bâhir olmağla mukteza-yı me'muriyetin üzere saray-ı mezkurun kusur-u muhtac-ı tamir olan mahallerinin dahi serian tamir ve termim ve temmim mübaderet iylemek için kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaimmakamı

Edirne'de rabt olunmakda olan kurşunlu fişenge mukteza olan hendeğin mukaddemce ol tarafa bir aded numunesi yaptırılarak yedi guruş masarifle vücuda

geldiği ecilden bu tarafın fiyatıyla nezaret görünmüş olduğundan bu tarafın fiyatı olan yüz doksan beş para ile yapılması babında tarafınıza hi'taben gönderilen emr-i şerifin vusulünden bahisle muahharan numune tutularak takdim iylediğiniz pusula mantukunca temur bendi olmayarak eğme ile çatılmak üzere beher sandık yenice ve meşin ve mevzuatı ve tahta ... bahası ve sirac yevmiyesiyle iki yüz yirmi paraya vücuda gelüb bu sandıklar heman isti'mal olacağından temur bendi olmamasında bir beis olmadığından imal-i ibtidar iylemekte ve temur bendi ile imali irade olunduğu suretde mukaddem vâki olan inhâ'nız vechle yedi guruşdan ... masarifle vücuda gelmeyeceği ifadesine ve işbu sandıkların bahasına mahsuben dahi mukaddemce fişenk masarifi için gönderilenden başka alel-hesab olarak bir mikdar akçe irsal olunmasının iltimasına dair tevarüd iden tahrirâtınız me'li malumumuz olub keyfiyyet izzetlü defterdar efendiye lede-l-havale iktizası cebehane-i âmire nazırı efendiden isti'lâm olundukda mukaddem fişenk ve sandık ve ... kurşun ve fişenk bendi masarifına mahsuben on bin guruş verilmiş olduğu derkenarın müstebân olarak filhakika bu tarafta yaptırılan fişenk sandıklarının fiyatı olan yüz doksan beş paraya mevzuat-ı bahası muayenat-ı yevmiyesi dâhil olmayub fakat temur bend ve tahta sandık bahası olduğundan ol tarafta temur bend ve mevzuatı bahası dâhil olarak yedi guruş ile vücuda geldiği takdirce bu tarafa fiyatıyla haberü tefâvüta olacağı ve temur bend olmayarak yapılmakta ehven baha ile vücuda geleceği ecilden temur bendi fişenk vaz' olunub bir mahale irsal olunduğu halde ... sökülüb fena bulmayacağı indinizde ve me'murlar indimizde tebyin eylediği surette olvechle yaptırılması hususu uhde-i dirayetinize havale kılınmış ve mukaddemce boş olarak gönderilen yüz aded kisenin sandıklarıyla ol tarafa i'mal olunan sandıklar rabt olunan fişenkler ile doldurulub fişenk teknilinde hesabın rü'yeti icab-ı maslahat görünür ise tekrar alel-hesab olarak akçe irsâli irade-i âliyyeye menut idüğünü nazır mûmâ-ileyh ilam eylediğini mûmâ-ileyh defterdar efendi ba-tekrar inhâ' eylemiş olmağla ber-minval-i muharrer temur bendsiz fişenk vaz'ıyla bir mahale irsal olunduğu halde ... sökülüb bozulmayacağına aklınız keser ise heman fiyat-ı muharrere üzere zikr olunan sandıkların yaptırılması uhde-i dirayetinize havale kılınmış ve bu defa dahi fişenk masarif için alel-hesab olarak tarafınıza beş bin guruş gönderilmiş idüğü beyânıyla kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Esbekeşan Voyvodasına

Mukteza-yı me'muriyet üzere iki yüz nefer süvari askeri bil-istishab bu tarafa müteveccihen yola çıkmış olduğu şâmil varid olan kağıdın manzur ve me'li malumumuz olmuştur hasb-el-vâkî ve-l-hal askerin eşedd-i lüzumu olmak takdiriyle senin bir an akdem bu tarafa vusule gayret iylemek lazımeden olmağla zinhar ve zinhar yollarda ayak sürümeyerekve iki konağı bir iderek seyr-i seri' ile bu tarafa irişmeğe gayret iylemek için işbu şukka.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

25

[13a]

Sivas eyaletinden asker sevkine me'mur

Mir-i Ahur-u Sani Karahisar-ı Şerifi Sancağından asker sevkine me'mur Vacid Paşa kethüdası kapıcıbaşı Vahid Beğ

Maadin-i Hümayûna merbut kazalardan asker sevkine me'mur Behram Paşa kethüdası kapıcıbaşı Ahmed Ağa'ya

Edirne Sancağından asakir sevkine me'mur Muhsin Beğ

Hazinedarı silahşöran Hazret-i Mustafa Beğ

Hasb-el-vâkî ve-l-hal Şark ordusunda asker mevcudinin teksir ve tevfi diniyye-i vücuba varmak hasebiyle Sivas eyaletinde kain bilcümle erbab-ı harb ve darbın Şark ordusuna me'muriyetleri hususuna irade-i seniyye taalluk iderek ol babda evamir-i âliyye tasdir olunmuş mucebince bilcümle ehl-i imânın ve ordu-yu mezkur sevkine bil-intihab me'mur ve i'zam kılınmış idüğünüzden icra-yı mukteza-yı me'muriyetine müsâraat ve ikdam ideceğiniz derkar olub ancak asakir-i me'mure hususuna dair Erzurum vâlisi ve seraskeri Atûfetlü Sâlih Paşa hazretlerinin bu defa varid olan tahrirâtında asakir-i mürettebinin Erzurum'a vusulleri tamam-ı şitanın şiddeti vaktine nezaret ile hengâm-ı şitada bunca asâkir-i külliye'nin tecemmu' zehairin beyhude telefini muceb olacağından gayri yarın bahara bu asker ve me'murlar bir işe yaramayub kimi zaruret hâline ve bazısı tul-ı müddet ikametinden bahisle arz-ı i'tizar ve avdete ruhsat ibtidar iyleyerek ol vakî beher hal tekrar müceddeden asker celbine hâcet hiss

ıleyeceeği derkar bu sebeble fukara ve raiyyet iki kat masarifa giriftâr olacağını olacağından başka ekser nefir-i âmm askeri dahi bir işe yaramadıkları zâhir olmağla ve bu günlerde şark tarafında olan Rusyalu asker mahdumu dahi girü şitada çekildiği rivayet kılınığına ve El-hâletü hâzihi serasker müşârün-ileyhe mâiyyetinde mevcut olan aylıklı vesâir asker ile bu kış Erzurum'un bed düşmandan muhafazası eltaf-ül behiyyeden mes'ul idüğine binaen Sivas eyaleti ve Tokad ve Amasya ve Çorum ve Darende ve Divriği sancaklarından gelecek asker berle rabta ve intizam ve anların yerine Of ve Sürmene Rize ve Gümüşhane taraflarından işe yarar külliyetlü aylıklı asker tedarik ve celbi hususu muharrer ve mezkur olub vâkıâ eyyam-ı şitada askerin Erzurum'a irsâli ve reşvâr olacağına ve müşârün-ileyhîn iş'ar eylediği berle inti'zamı sureti müşârün-ileyh ile bil-muhabere iktizasına göre rabta verileceğine binaen şimdilik ifa-yı me'muriyetiniz biraz tutarak yani bu taraftan ve canib-i müşârün-ileyhden tarafınıza tekrar irade ve tenbihat zuhur itmedikçe me'mur sevk ve irsâli olduğunuz askeri şimdilik yerlerinden oynatmayarak ve zinhâr bu hususu işâa itmeyerek bade tarafınıza ne vechle irade ve tenbih zuhur ider ise öylece hareket iylemeniz hafi olarak tarafınıza iş'arı hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taalluk iderek ol babda Hatt-ı Hümayûn-u Hüsrevane-i Şeref-rîz-i sahife-i sudûr olmuş ve keyfiyyet serasker müşârün-ileyh ile atûfetlü Sivas Vâlisi Hakkı bey ve Atûfetlü Trabzon vâlisi Osman Paşa hazretine dahi yazılmış ve Sivas vâlisi müşârün-ileyhîn şimdilik Sivas'da ikameti irade buyurulmuş olmağla siz dahi ... valisi müşârün-ileyh ile bil-müzakere işbu irade-i hakikiden zinhar ve zinhar serrişte vermeyerek ağırca davranub askeri şimdilik yerlerinden oynatmayarak bundan sonra bu canibden ve gerek serasker müşârün-ileyh tarafından vâli-i müşârün-ileyh tarafına ve tarafınızda zuhur edecek irade ve tenbihat vechle harekete mübaderet eylemeniz için mahfiyyen işbu kaime.

9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Erzurum Vâlisine Bit-Tasdik Abbas Beğe

Mukaddemce ber-vech-i tafsil sui samilerine iş'ar kılınığı üzere Şark ordusu ve Erzurum havâlisinin istihsal-i esbab-ı takviye ve tahkimi ve a'dâ-yı dinin kahr-u tedmiri zımnında Maadin-i Hümayûn 9 ve nısf-ı Erzurum Varna ve Sivas eyaletleri ve Karahisar-ı Şarki ve Çorum sancaklarının kâffe-i erbab-ı ve haberlü mâiyyet-i müşirilerine me'mur ve tayin kılınarak ol babda şeref-sudûr olan evamir-i âliyye mübaşiriyle irsal ve tesyar olunmuş ve Sivas eyaleti dahi mukaddemce Canik muhassılı

vekili Atûfetlü Osman Paşa hazretleri uhdesine tevcih olunarak mâiyyet-i samilerine me'mur kılınmış ve lede-l-hâce celb olunmak üzere Çıldır muhafızı sabık Hakkı Paşa'nın dahi ifa ve zatını mütezammın mahfiyyen ısdar olunan emr-i âli dahi sui âlilerinden gönderilmiş ise de El-hâletü-hâzihi Trabzon vâlisi bulunan Hasan Paşa'nın bu günlerde ziyadece hastalığı cihetle i'mal ve idareden kaldığı mahallinden inhâ olunmuş ve müşârün-ileyh ise Trabzon ve havalisinin seraskeri olarak ba'de-zin bu hal ile ifası muzırr görünmüş olduğundan bil-icab azliyle yerine münasibinin nasb ve tayini lazım gelmiş ve müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri her ne kadar mukaddemce Sivas eyaleti tevcihiyle mâiyyet-i samilerine me'mur olmuş ise de müşârün-ileyh öteden berü Trabzon ol havâli ahvâline layıkıyla kesb-i itlâ' itmiş ve bu vechle eyalet-i merkumenin âhiren tevcihinden müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri uhdesine tevcihi sureti bil-vücuda müreccih görünmüş idüğüne mebni müteallik olan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucebince eyalet-i merkume ve seraskerliği inzimamıyla ve usul-ü şerifi üzere bil-cümle mülhakatıyla maân müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri uhdesine tevcih ve ihsân buyurulmuş ve müşârün-ileyh Hakkı Paşa'nın ol vechle mâiyyet-i samilerine celbi hususuna henüz teşebbüs buyurmuş olup olmadıkları malum değil ise de müşârün-ileyh dahi El-hâletü-hâzihi civarda bulunmuş olduğundan maada olhavâli ahvâline vukuf ve itlâ' ve kendüsinden hüsn-ü hidmet ve yararlık zuhur me'mûl idüğüne binaen müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri mukaddemce mâiyyet-i seraskerlerine tevcihle me'mur olmuş ise yine ol usul-u vechle mâiyyet-i saâdetlerine azimet itmek üzere Sivas eyaleti dahi ifa-yı vezâretiyle müşârün-ileyh Hakkı Paşa hazretleri uhdesine ihale ve tevfiz kılanarak biran akdem olduğu mahalden hareket ve asakir-i külliye ve daire-i mükemmele ile serian mâiyyet-i samilerine erişmesi tafsilen ve aniden taraf-ı halisanemizden yazılmış ve bu babda tek'id-i icab idenlere dahi başka başka evamir-i âliyye ısdar ve tesyar olunmuş ve tiz elden Canik Sancağından bin nefer asker tertib ve ihrac ve kezâlik Karahisar-ı Şarki kazalarından bin-nefs voyvoda ve âyânları mâiyyetleriyle Şark ordusuna sevk olunan askeri biran akdem i'zam ittirmeğe gayret iylemesi müşârün-ileyh Osman Paşa hazretlerine beyân ve tezkar kılınmış ve müşârün-ileyh Hasan Paşanın dahi vezareti üzerinde olduğu halde şimdilik gelüb anda müdavat itmek üzere tarafına emri ısdar ve tesyar ve suret-i hal asakir ihracına me'mur mir-i ahur-u sani hazret-i şehriyâri izzetlü Abbas Beğ bendeleri tarafına dahi iş'ar olunmuş idüğü malum-u samileri buyruldukda zât-ı seraskerleri dahi müşârün-ileyh Sivas Vâlisi hazretlerini ve me'murin-i saireye bir an evvel mâiyyet-i düstûrilerine ile müşârün-ileyh

Osman Paşa hazretleriyle dahi muhabere iderek şu düşman-ı dinimizden ahz ü intikam ve sar ile muntazır olduğumuz ihbar ve fevz ve intisârın iş'arına tasadd-ı cevher-i iktidar buyurmaları siyakında kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

9

Diyarbakir ve Rakka

26

[13b]

Çelebi Efendimiz Hazretlerine

Düşman-ı din ve milletimiz olan küffar-ı hâk-sarın Ümmet-i Muhammed aleyhîne derkâr olan suikasd ve ihaneti cihetiyle Ba-Avn ü Nusret-i Hazret-i Hûda tenkil ve istisâlleri zımnında Amme-i Ehl-i İslam'a cihad ve gaza farz-ı ayn olmuş olduğu hüveyda olmaktan başka mukteza-yı diyanet ve hamiyetleri üzere mücerred gaza-ı Fi sebilillah niyet-i halisesiyle Atûfetlü Nurullah Paşa hazretleri mâiyyetine dokuz nefer dede terfik ve Karahisar ve Kütahya Dergâhlarına Burusa beşinci reşadlü Sâlih Dede Efendi başbuğ olarak istiksarları zımnında başka başka mektublar tahrir ve teşvik olunmuş olduğu Velinimet-i Bi-Minnetimiz Şevketlü Padişahımız Pâdişâh-ı İslam-penah ve şehînşah-ı seyyare-i sipah indillah ve ... efendimiz hazretlerinin Aliyet-i Mansureyetleri niyet-i hayriyesiyle haftada iki gice bil-cümle dedegân ve fukara-yı dervişân ihvanımız ile Hazret-i Mevlana Kaddese Sırrhul Âli efendimizin Dergâh-ı kabz-ı iktinahlarında ism-i celal tilavet olunmakda idüğü ifadesini şamil bu defa tevarüd iden tahrirât-ı reşadet-i âbâtları me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' muhibbân-nüma huzur-u kabz gencûr-ı Cenâb-ı Kiti-Sitâneye dahi arz u takdim ile mesmu' İnzar-ı Keramet-i Âsâr Hazret-i Padişahi Mansurullah olmuşdur kefare-i makhurenin Bî-Gayetullah-ı Teâlâ kahr u istisâlleri zımnında üzerlerine fevc fevc asakir-i nusret-meser sevk ve i'zam olunmuş olunmakda olduğundan İnşaallah-ül Mülk-ün-nasır avn ü inayet-i hazret-i müntekim ve kahhar ile uhde-i karibinde muzmahil ve perişan olması Eltaf-ı Bi-Gayât-ı Hamdaniye'den me'mur ve müsteda' ve mezkur dedelerin ol vechle semt-i gazaya ırsal ve tesyar ve ale-l-husus istiksarları zımnında Dergâhlara tahrirât-ı isbatı hususuna vâkî olan himmet-i mübaderetleri nakkal-ı bil-hayr olunmuş olduğundan başka böyle

Hengâm-ı kâr-zâre Hazret-i Rebi'ülâlimin'den manevi istimdad ve asafâne katt-i külli faidesi müşahide olunacağı âzâde-i kellefe-i inba olduğundan mukteza-yı diyanet ve hamiyetleri üzere bundan böyle dahi müstakill oldukları ism-i celâlin ba-hulus taviyyet ve tilaveti hususuna himmet ve şevketlü efendimizin âliyyet ve mansûriyetleri ve a'dâ'-yı dinimizin makhuriyetleri da'vat-ı hayriyesine muvâzabet buyurulmak siyakında kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Mutasarrıfına Ahmed Efendiye

Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda mevcut mahiyelü üç bin beş yüz seksen dokuz nefer piyade askerin muahharan sekiz yüz iki neferi sebat etmeyüb firar itmiş ve ... sayir zimmetlerinde seksen iki bin sekiz yüz bu kadar gurusu kalmış ve meblağ-ı mezburun tahsili için mübaşir tayin kılınmış olduğu ordu-yu mezkur seraskeri atûfetlü Hüseyin Paşa hazretleri tarafından mukaddemce inhâ' ve mevcut olan asakirin mukaddemce Varna'ya mukaddem ve muahhar asakir gönderilmiş olduğundan asakir-i mütehaşşideye kıllet-i darı olmuş idüğü inba olunub şu aylıklı asker hususunun bir hüsn-ü surete rabtı ve Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'un takviyesi emr ü ferman-ı keramet-i nişan-ı cenâb-ı padişahi muktezasından olarak iktizası lede'l-müzakere vâkiâ Şumnu ordusundan mukaddem ve muahhar Varna'ya ... gerek Asakir-i Mansure taburlarından ve gerek sâir sunuf-u askeriyyeden Atûfetlü Ömer Paşa ve Hâlil Paşa ve Âliş Paşa mâiyetleriyle şimdiye kadar efrad-ı vesail olunan asakirin topu on bir bin neferi mütecaviz ise de Şumnu ordusu için mukaddem ve muahhar tertib olunan sunuf-u askeriyyenin yekûnu ber-vech-i tahmin elli beş bin neferi mütecaviz olub eğerçi asker-i mezkurenin ber-vech-i bâlâ on bir bin nefer mikdarı olvechle Varna tarafı için gönderilmiş ve birazı dahi şimdiye kadar firar itmiş ve vuku bulan muharebelerde telef olmuş ise de elyevm Şumnu tarafında olan me'murinin kendü daireleri halkından ve ehl-i vesâireden mâadâ Şumnu ordusunda cenge yarar on beş bin neferi mütecaviz cünûd-u muvahhidîn mevcut olub Bi-Nasrullah-ı Teâlâ emr-i tahaffuzu ve müdâfaaya kafi görünse dahi hasb-el-vâkît ve-l-hal teksir-i fevt olunmakda fevaid derkâr olub şu kadar ki Şumnu ordusunun asl-ı tertibatına nazaran yeniden asker tertibine hâcet olmayub Varna maslahatı için ikraz ve irsal olunmasından mâadâ elyevm Şumnu'da kırk bin asker mevcut olmak lazımeden ve eğer içlerinde firar ve ... itmişleri var ise ne mâni' haricden ve yeniden asker tertibi teklifine gidilerek işbu asakir-i mürettebenin

ekser mahalleri ol havâlide ve çoğu zât-ı düstûrilerinin zâr-i iradelerinde bulunan mahallerde olduğuna ve bunların tertibleri sınıfan ve şenair hidmetinde mevcut bulunmak şartıyla meşrut idüğüne ve ez-cümle yalnız Tırnova ile Filibe kazasından beş bin nefer müretteb asker olduğuna binaen her bir kazanın asl-ı tertibinden şimdiye kadar firaren ve vefaten her ne mikdar eksilmişleri var ise anları ikmal için yerlerine mahallerinden asker celbine ikdam eylemeleri ve kezâlik aylıklı takımından firar itmiş denilen asakirin dahi etmamı çaresine teşebbüs ve ihtimam olunmak üzere serasker müşârün-ileyh ile sizin taraflarınızdan iktizasına göre buyuruldu tahrirâtıyla noksan olan tertiblerin etmamına dikkat ve evamir-i âliyye lazım ise defteriyle bu tarafa iş'ar ve iş'aret eylemeniz lazimedden ve emr ü ferman-ı hümayûn-u şâhâne iktizasından olarak 9 keyfiyyet serasker müşârün-ileyhe dahi tahrir ve iş'ar olunmuş ve aylıklı asker maddesine dair şeref-sünûh buyurulan irade-i âliyye-i şâhâne keyfiyyeti etrafiyla bervech-i tafsil-i beyân ve inba kılınmış ve bir kıt'a defter dahi gönderilmiş olmağla serasker müşârün-ileyhe ile bil-müzakere ve bil-ittifâk icra-yı muktezasına himmet ve taraflarınızdan asakir celbiyle noksan askerin ikamesine müsâraat ve evamir-i şerife takdiriyle icab eylediği halde iktizasının icrasına bakılmak için keyfiyyetin iş'arına himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244

Ahmed Efendiye Tasarruf

9

Gerek bu husus ve gerek aylıklı asker maddesine dair sünûh iden irade-i seniyye keyfiyyeti müşârün-ileyhümaya yazılmış ve nazar-ı sâire misüllü size dahi üç bin gurus maaş tahsisi hususuna irade-i inayet-âde-i hüsrevane taalluk iderek ol babda hatt-ı hümayûn-u mevhibet-makrûn-u padişahi tarafından sahife-i sudûr olarak iktizasını icraya mübaderet itmek üzere izzetlü defterdar efendiye havale kılınmış ve asker ulufesine mahsuben mukaddemce serasker müşârün-ileyh hazretleri tarafına beş yüz kise akçe gönderilmiş olmağla heman siz herhalde icra-yı şeraite hamiyet ve me'muriyete dikkat eylemeniz için kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Silahşörandan Karahisar-ı Sahib Mütessellimi Seyyid Süleyman Ağaya

Me'mur-ı istishâbın olduğun asker ile bir an evvel azimete sebat ve sürat iylemek hususuna dair gönderilen isticâlnamemizin vusulünden bahisle geçen Rebî-ül-evvelin yirmi altıncı günü Karahisar-ı Sahib'den hareket iylemiş olduğunu havi tevarüd iden kağıdın me'li malumumuz ve ol vechle sürat-i harekete vâkî olan mübaderetin vesile-i mahzuziyetimiz olmuştur aferin berhudar olasın ilelebet maslahat-ı meşakkatde olduğundan esna-yı rahda ve hiçbir mahalde bir suretle tehiri tecviz itmeyerek ve iki konağı bir iderek seyr-i seri' ile bu tarafa azimete mübaderet iylemek lazimedenden olmağla vusul-u kağıdımızda ber-minvâl-i muharrer iki konağı bir iderek seyr-i seri' ile heman bu tarafa vusule sebat ve sürat ve icra-yı lazıme-i sadakat ve gayrete dikkat iylemek için şukka.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

27

[14a]

Behram Paşazade Hüseyin Paşaya

Pederiniz müteveffa Behram Paşanın tedarik itmiş olduğu asker ile ... mirmiranı Sivas Vâlisi Atûfetlü Osman Paşa hazretleri mâiyyetiyle Erzurum'a me'mur olmuş isenizde bu defa hasb-el-icab Trabzon eyaleti ve seraskerliği müşârün-ileyh Osman Paşa hazretlerine tevcih ve ihsân olunmuş ve Sivas eyaleti dahi ifa-yı vezâretiyle Erzurum'a azimet itmek üzere Çıldır Muhafızı sabık Hakkı Paşa hazretleri uhdesine ihale ve tefviz buyurulmuş ve bu cihetle sizin dahi me'muriyetiniz müşârün-ileyh Sivas Vâlisi Hakkı Paşa hazretleri mâiyyetine tahvil olunarak keyfiyyet müşârün-ileyhe bildirilmiş olmağla siz heman istishab ideceğiniz asker ile müşârün-ileyh Hakkı Paşa hazretleri mâiyyetine iltihak ve emr ü râiyâne-i muvafakat berle ibraz-ı hakkı hidmete teşmir sarf-ı gayret eylemeniz için kaime.

Fi 9 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Tophane-i Âmire Nazırına ve Topçubaşıya

Ahval-i hazîreye mebni Bahr-i Siyah boğazında olan Kal'a-yı Hakaniye'nin takviye ve istihkâmı lazimedenden olub kal'a-yı mezkurede müstevfi top var ise de topçu

kâلیل olduğundan ve eğerçi elyevm mevcud olan asıl topçu tertiblerinden başka topçu ve arabacı neferatının tevkif ve tekaüdlerinden dahi mukaddemce bir kaç yüz nefer tedarik olunarak on beş gurus mahiye tayiniyle kal'a-yı mezkureye gönderilmiş ise de rivayet olduğuna göre bunlar fakir ve çıplak bir takım neferat olduklarından ve her ne kadar mütekaid iselerde El-hâletü hâzihi seferiye hükmünde olacaklarından evvel emirde bunlara virilen mahiyelerden başka merhameten Tophane-i Âmire tarafından birer a'ba-yı şalvar ve entari ve birer çift çizme ve yağmurluk i'ta olunmasını ve ma'mafih kal'a-yı mezkurede mevcud toplara göre biraz topçu neferatı dahi tedarik ve irsal olunmak icab ideceğine ve El-hâletü hâzihi Mevkib-i Hümâyûn-u Şahanede olan üç tertib topçu neferatından başka Tophane-i Âmirede mevcud topçu neferatı bir buçuk tertibden ibaret olarak nısf-ı tertibi dahi bu defa İneada'ya gönderileceğine ve Tophane-i Âmirede olan tabur tüfeng-i endaz neferatının iki yüz mikdarı eski mıntıkasına topçu neferatı olunduğu haber virildiğine mebni bunlardan dahi iki yüz nefer mikdarı ifraz olunarak şimdilik lede'l-iktiza topçuluk hidmetinde bulunmak ve tabur tertiblerine hâlel gelmemek üzere kal'a-yı mezkureye me'mur kılınmış bit-tensib keyfiyyet Hâk-i Pay-ı Hümâyûn Şâhânedan lede-l-istizan ol vechle icra-yı hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne tâlikiyle ol babda Hatt-ı Şerif-i Mülûkane levhi-zîb sudûr olmuş olmağla zikr olunan münakka neferatın mevcudiyete göre tophane-i âmire tarafından birer a'ba-yı şalvar ve entari ve bir çift çizme ve yağmurluk i'tasıyla sâlif-üz-zikr tüfenk endaz neferatından eski mıntıkasına topçudan iki yüz nefer mikdarı topçu efraz ve şimdilik lede'l-icab topçuluk hidmetinde bulunmak ve tabur tertiblerine hâlel gelmemek üzere seri'an kal'a-yı merkumeye me'mur ve irsalleri hususuna mübaderet eyleyesün.

Fi 9 Rebî-ul-âhir Sene 1244.

Samavkovcuk Nazırına

Malumun olduğu üzere mukaddemce İneada nüzul emanetine ve tayin kılınmış olan Katarâğasızade kapucubaşı Mustafa Beğ Sirozi Yusuf Paşa İneada'dan Misivri ve Ahyolu tarafına me'muriyeti hengâmında mâiyetinde götürmüş ve bu defa hasb'el-kader Varna kal'asının istilasını bulmuş olduğundan mîr-i mûmâ-ileyhin ne tarafda kaldığı henüz malum olmayub hasb'el-vâkî ve'l-hal Misivri ve Ahyolu taraflarının ez-ser-nev muhafaza ve takviyesi esbabının istihsâli farz-ı derecesinde olmuş ve muhafazasına me'mur saadetlü Nurullah Paşa hazretleri dahi henüz Anadolu'dan gelmeyüb geçememiş olduğundan başka nısf-ı Misivri kasabası hasb'el-vâkî

müstakilce bir ordu mahâli ittihaz olunarak etrafına dâiren-mâdâr metin ve amîk hendekler hafırları ve tabyalar inşasıyla tahkimi ve levazım-ı muhafaza ve muhasaradan tetmîm kılınmak lazım gelmiş bu defa malum olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince Misivri muhafazasına sabık Bosna Vâlisi ve hala Karahisar ve Menteşe sancakları mutasarrıfı olub Dersaâdet'te bulunan Atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri mahsusen tayin ve mukaddemce Bosna'dan avdetinde kethûdasıyla Ordu-yu Hümâyûn mâiyyetine göndermiş olduğu askeri mâiyyetinde istihdam itmek ve bu defa Der-saâdet'e gelmiş olunan Karahisar âyânı Molla Ağa mustashib mâiyyetinde olan külliyyetlü asker ile mâiyyet-i müşârün-ileyhde bulunmak üzere me'mur kılınarak aciletten savb-ı me'muriyete ihrac ve i'zam olunmuş ve müşârün-ileyh Nurullah Paşa hazretleri dahi esna-yı rahda olarak me'muriyeti Ahyolu'ya tahvil kılınmış ve ehemmiyet-i maslahata nazaran müşârün-ileyhüma mâiyyetlerine başka başka nüzul eminleri tayin olunmak üzere karar verilmiş ise de gerek müşârün-ileyh Abdülrahîm Paşa ordusu için ve gerek müşârün-ileyh Nurullah Paşa mâiyyeti için takım takım me'mur kılınmakta olan asakirin idare-i tayinatları tiz elden ol taraflarda külliyyetlü zahirenin tedarik ve ihzarı farizadan idüğine ve heman külliyyetlü zehairin râic-i vakt üzere mübayaaası lazım geldiğine mebni ve sen gayret ve sadakat ile muttasıf bendegân-ı saltanat--ı seniyyeden olarak ol tarafda bulunmuş ve mukaddema Varna için zehair mübayaaası zımnında tarafına mukaddem ve muahhar gönderilen mebâliğ-ı ... ile biraz zâhire mübayaaa ve irsal itmiş isenizde muahharan tarikin ifsad-ı takribiyle gerek gerüsü kalmış olduğuna nazaran elyevm tarafınızda mübayaaa ve izhar olunmuş zâhire ve kusur akçe olması melhuz olduğundan başka bundan böyle dahi icabına göre akçe irsaline bakılacak yani iş bu iki takım müşârün-ileyhüma ordular için tayin olunacak nüzul eminlerine müstevfi akçeler virilecek ise de ecnebi adamlar defa'aten ol havâliden zâhire tedarik ve izharına muvaffık olamamaları muhtemel görünmüş ve bu cihetle lazım gelen külliyyetlü zehairin marifetinle tedarik ve mübayaaası irade kılınmış olmağla bu zâhireleri sen mi mübayaaa ider nüzul eminlerine verirsin yoğsa akçe sana irsal olunarak ol vechle mi irade iylersin ve mûmâ-ileyh Mustafa Beğ El-hâletü hâzihi ne taraftadır keyfiyyetinin evvel emirde tarafından isti'lâmı lazım gelmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer işbu mübayaaa ideceğin zehair bahası tayin olunacak nüzul eminlerine mi virilmek münasibdir yoğsa tarafına mı gönderilmek mi sûrat-i husul maslahatı müstelzemdir ve'l-hasıl Misivri ve Ahyolu taraflarının şimdiki halde cümleden ziyade istihkam ve takviyesi mültezim olmak hasebiyle müşarleyhüma mâiyyetlerinde olacak ve bir

tafaftan mütehaşşid idecek asakirin irade-i tayinatları için marifetinle müstevfi zehairin râic-i vakt üzere serian mübayaaa ve tedariki hasren uhde-i dirayetin muhavvel olmağla mukteza-yı sadakat ve gayretin üzere cem' ve tedarik ideceğın zehairin akçesi tarafından ashâbına virilerek mübayaaaasında suhûlet olduğı takdirce tarafına akçe gönderilmek üzere keyfiyyetin serian iş'arına dikkat ve havali-i merkumenin zâhiriden dolayı ber-vechle müzayaka çekdirilmemesi bî-gayet-i ehem ve elzem olduğundan heman şimdiden zehair-i vakiye celb ve tedarikine gayret ve mir-imûmâ-ileyh dahi ol taraflarda olduğı halde anın dahi iş'arına mübaderet iylemek için şukka fi.

İşbu Şukkaya Kenar

Varna kalesinin istilası cihetiyle berülerde bir münasib mahâlin kal'a ... Tanzim ve takviyesi lazım gelmiş ve Misivri'nin dahi önü liman ve mevki-yi Şumnu gibi iki tarafı Balkanlık ve bir canibi sahra olarak etrafına dâiren-mâdâr metin ve müstahkem hendekler hafr ve tabyalar inşasıyla metanet-i lazime icra ve tabyalar inşa berle bir kal'a metin suretine konulmak üzere mukaddemce Mimar-ı Sabık Halim Efendi ol tarafa i'zam ve ihrac olunmuş ve Canib-i Hazret-i Serdar-ı Ekremiyye dahi yazılıb bu defa i'zam olunan muhafızı müşârün-ileyh Abdürrahim Paşa hazretlerine dahi tefhim kılınmış ise de bu maksudun sûrat-i husulü külliyyetlü amele ve kerâste ve edavat-ı lazımenin vücuduna.

29

[15a]

Edirne Kaimmakamına

Bu defa hasb'el-icab İneada'ya irsal olunmak üzere on bir çapında bir kıt'a menzil top ve dokuz çapında iki ve yedi çapında beş kıt'a abüs ve üç çapında sekiz kıt'a balyemez ve dört kıt'a sûrat topu ki cem'an yirmi kıt'a top ve otuz bir ve yirmi bir çaplarında iki kıt'a havan ve Vidin'e gönderilmek üzere dahi beş kıt'a sûrat topu tertib ve bahren Silivri'ye irsal ve tesrib olunmuş olmağla işbu nemîkamızın vusulünde derhal tarafınızdan Tekfurdağına me'murlar irsâliyle zikr olunan top ve havanların ücreti-i lazımleri Cenâb-ı Mirmirana i'ta olunmak üzere iktiza iden çavuş ve bâr-gîrlerin tedarikiyle mezkur topların kaza be kaza mahallerine serian ve acilen irsal ve ücret-i

lazımelerini kaza ahâlisine i'ta ile keyfiyyeti bu tarafa inhâ'ya dikkat itmeniz için kaime.

Fi 10 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Bosna vâlisi sabık Atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri Mevkib-i Hümâyûn-u Şâhâneye me'mur ve tayin olunarak mâiyyetinde olan asakir kethûdası Dergâh-ı Âli kapucubaşlarından İbrahim Ağa başbuğuyla mâiyyet-i zafer-ebed asafânelerine me'mur ve i'zam olunmuş ve müşârün-ileyh hazretleri dahi Âsitâne-i Saâdet'e gelmiş olarak bu defa müteallik olunan irade-i keramet-âde-i şâhâne mucebince müşârün-ileyh Misivri muhafazasına tayin olunarak heman bu taraftan acileten ihrac ve i'zam olunmuş olduğundan kethûda-yı mûmâ-ileyhin mevcut mâiyyeti olan asakir ile mâiyyet-i müşârün-ileyhde istihdamı icab itmiş ve İrade-i Hümâyûn-u Şâhâne dahi bu vechle taalluk itmiş olmağla işbu arıza-yı bendegânemin taraf-ı eşref-i serdar-ı ekremilerine vusulü anda derhal kethûda-yı mûmâ-ileyhe mustashibi olan asakir ile müşârün-ileyhîn vürudundan evvel Misivri muhafazasına tayin ve irsalen müsâafe-yi behiyyeleri şayan-ı bu vechle babında emr ü ferman.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

İstanbul ahâlisinden Bahr-i Siyah Boğazının Rumili canibinde olan kıl'â ve tabyalar muhafazasına bundan akdem me'mur ve irsal olunmuş olan asakirin müddet-i münâvebeleri tekmi olmuştur olduğundan yerlerine âherlerinin tertib ve irsalleri lazım gelmiş ve pusulası işbu ferman-ı âliye merbutan-ı taraf-ı seraskerilerine gönderilmiş olmağla sâlifî misüllü pusula mucebince ahali-i İstanbul'dan malum'ül-mikdar askerin tayin ve irsallerine himmet eylesün deyü.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Akşehir Âyânı ve Naib Vücuha Vesâir İş Erlerine

Akşehir sancağı mütesellimi Ahmed Ağa istishabıyla matlub olan beş yüz nefer piyade ve süvari askerden Doğanhisarı kazasına tabi Argıthanı hassasına isabet iden altmış nefer hakkında muafiyet iddiâ'sına mübeyyin ilam-ı takdim olunmuş olup ancak

malumumuz olduğu üzere emr-i cihad ve gaza bil-cümle Ümmet-i Muhammed'e farz-ı ayn olduğuna binaen mukaddema me'muriyetleri babında emri âli-i sudûr idüb böyle dikkatde asakir-i merkumeden bir neferinin terk ve tenzili mümkün olmamağla vusul kağıdımızda sâlif-üz-zıkr Argıthanı hassası olunan altmış neferin dahi ale'l-hal ihrac ve savb-ı me'murlarına i'zam ve irsalleri hususuna dikkat ve hilafından hazır ve mübâderet eylemeniz için mektub.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Ayluklu asker hususuna me'muren elyevm Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda olan Tophane nazırı esbak Ahmed Efendiye sair-i nazar misüllü mahiyye üç bin guruş maaş tahsis hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taalluk iderek ol babda Hatt-ı Hümâyûn-u Hazret-i Şehînşahi levhi-zîb-i sudûr olmağla mucebince efendi mûmâileyh mahiye üç bin guruş maaşın tahsis-i hususuna mübaderet eylesin deyü.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[15b]

Mısır Vâlisine

İskenderiye'de olan Donanma-yı Hümâyûn'un Kasım lodolarıyla bu tarafa irsal ve Der-saâdet lazımesi için Mısır'dan tertib olunan dört yük kile-i İstanbuli zehairin isticâline ve mertebe-i münevvere-i nur ...allahu Teâlâ elyevm'ül âhirede tamir ve inşasına irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iden Mescid-i Şerif ... vesâir tamiri muktezi olan makamat-ı mübareke-i ulyâ-ı ebniyesine lüzumu olan eşya-yı malumenin Mısır'dan isbaline himem-i behiyeleri masruf- ibzâl kılınması hususlarına dair mukaddemce meb'us-u sui devletleri kılınan tahrirât-ı senaverinin vusullerinden bahisle derhal sefain-i mezkurenin tamir ve termimlerine mübaşeret berle ba'del-kemal yanlarına korsan tekneleri terfikiyle bu tarafa irsallerini tasdim buyurmuş iseler de Mosgovlu teknelerinin efendimizde geşt ü güzârına mebni evvel emirde irsale cesaret olunarak lâyh-i hatır-ı mekâr mezâhirleri olan mahâzirin mücerred bir kere ihtarıyla bade ne vechle irade-i seniyye-i sünûh ider ise ol vechle harekete ibtidar buyurulacağı beyânıyla Donanma-yı Mezkur neferatının ulufeleri zımnında Kapudan-ı Hümâyûn

Hüseyin Beğ bendelerine virmiş oldukları mebâliğin Darphane-i Âmire tekasitinden Silistre'den mahsûbiyyeti için mir-i mûmâ-ileyh bendelerinden almış oldukları sened irsal buyurulmuş olduğunu ve zehair-i mezkurenin tedarik-i mübayaaasına mübaderet berle tiz elden İskenderiye mersâsında bulunan müste'men sefinelerinden beş kıt'a sefine isticâr ve elli bir bin şu kadar kile-i İstanbuli hinta tahmil iyleyerek bunlardan ve gerek bu taraftan gönderilüb şimdiye kadar vusul bulan yedi kıt'a müste'men sefinelerinden yüklerini alanların gönderilmekte idüğünü ve ber-mantuk-u fermude-yi âli matlub buyurulan dört yük kile zehairin kamilen irsâline himmet buyurulacağını şâmil ve eşya-ı mezkure mukaddemce Şeyhü'l-Harem-i Nebevî Atûfetlü Ağa hazretleri tarafından cenâb-ı müşirilerine iş'ar kılınmış olduğundan iktizası icra buyurulmuş olduğunu ve ifade-i sâireye müstemil bu defa ferestâde-i sui mahlası buyurulan tahrirât-ı atûfetleri âbât-ı düstûrâneleri enâmîl pirâ-yı tekrîm ve ibcal ve mefâhim-i seniyyesi rehîn-i itlâ' mahlas ve'l-iştimal ve bu maddelerde vâkî olan himem-i behiyelerinden zuhura gelen mahzuziyyet-i hâlisane-miz reside-i rütbe-i kemal olarak derhal tahrirât-ı mezkureleri atabe-i ulya-ı hazret-i mülûkaneye arz ve takdim ile meşmûl lehaza-i mekârim-i ifaza-ı cenâb-ı şehînşah mahmud'ül-hısâl olmuş ve hususat-ı merkumede ser-nümâ-yı be-rûz olan gayret ve himmetleri nezd-i inayet-vüfur-u şâhâne-se mezâvâr-ı merhamet buyurulmuş vâkıâ sefain-i merkumenin irsâli hususundan vâkî olan ihtarları beca olarak El-hâletü hâzihi Akdeniz'de Mosgovlu tekneleri bulunduğundan sefain-i zafer-karain-i şâhânenin bu tarafa irsâli zâhir halde mahzurice gibi ise de mukaddem taraf-ı vâlâlarına ber-vech-i tafsil inhâ' ve iş'ar olunduğu üzere ahval-i hâliyye-i malume cihetiyle bu tarafa seferi Donanma-yı Hümâyûn'un teksir ve tevfihi vacibeden olmak hasebiyle sefain-i mezkurenin bu tarafa celbi çaresinin istihsâli lazımeden olduğuna ve zât-ı dirayet-i simât-ı âlileri devlet-i âliyyenin ısdaf-ı haber-hah efham-ı vükela-yı besâlet ittisamından olarak Akdeniz'in dahi ahvâline daimân vakıf olacaklarına mebni mukteza-yı fart-ı gayret ve hamiyetleri üzere şu hususda dahi bir hüsn-ü hizmet buyurmuş olmak üzere yine efendinizin halini taharri buyurarak bir aralıkta mesela Sefain-i Hümâyûn-u Mezkurenin yanına Cenâb-ı Samilerinden müstevfi korsan teknelere terfik ile külliye-tüce galebelik ile şu Kasım lodosları mevsiminde mütevekkilen İllallah u Teâlâ Sefain-i Mezkurenin bu tarafa bil-amen ve'l-İslama irsâlini akılları kestiği suretde irsâli ve suret-i iş'ar-ı samilerinden münfehim olduğu üzere Navarin vâkıâ-yı faciasında zedelenmiş olan küre-i revan nam Kalyon-u Hümâyûn Dinimiz Teâlâ Hazretleri zat-şevket-maân-ı hazret-i şâhâneye tükenmez ömür

ve ikbal ihsân iylesün İskenderiye'ye hîn-i azimetimizde vaz' olunan topar ile esna-yı rahda telef olmuş olduğundan kusur İskenderiye'de mukaddem ve muahhar müterakkim olan toparların dahi işbu Donanma-yı Hümâyûn sefainiyle bu canibe isbali hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne tâlikiyle ol babda hatt-ı şerif-i mülûkane şeref-rîz-i sudûr buyurulmuş ve neferat-ı mezkure ulufelerinin dahi ber-muceb-i sened Darphane-i Âmire tekasitinden muhavveli için ber-muceb-i emr ü ferman-ı mülûkane iktizasının icrası izzetlü defterdar efendi bendelerine havale kılınmış olduğundan ba'det-tanzim keyfiyeti sui âlilerine terkim kılınacağı.

31

[16a]

Ve sâlifü'z-zikr beş kıt'a müste'men sefinesine tahmil itmiş oldukları zehairin Bimennihi Teâlâ âmennâ bu tarafa vusulünde iş'arları vechle nevl-i sefinesi dahi ilave olunarak bahasının tekasit-i mısriyeye muhavveliyle zahire hazinesi tarafından erdirilmek üzere me'murlarına havale kılınmış idüğü rehin-i ilmi samilere buyuruldukda ber-minvâl-i muharrer sefain-i merkumenin ol tarafda olan topar ile beraber bir aralıkda bu tarafa isâli mümkün olduğu halde taraf-ı âlilerinden yanlarına müstevfi korsan tekneleri terfikiyle galebelik ile şu Kasım lodoslarında mütevekkilen İllallah u Teâlâ bu tarafa irsal ve sâlimen boğaza isalleri hususuna ... cevher-i himmet ve bu vechle dahi din-i devlet-i âliyyeye galebeye ibraz hüsn-ü hidmetine ve bundan böyle dahi ebniye-i şerife-i mezkureye lüzum olacak eşyanın isâline ve zehair-i merkumenin dahi peyderpey sefaine tahmilen tamamen bu tarafa isâline sarf-ı mürüvvet buyurulmaları siyakında kaime.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Bosna vâlisi sabık Atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretlerinin Misivri muhafazasına me'muriyeti hususuna emr-ü ferman-ı vacib-ül-iz'an-ı hazret-i mülûkane taalluk buyurularak suret-i irade-i seniyye-i şâhâneye müşârûn-ileyh beyân ve heman sürat-i harekete ve azimetini te'kid ve der-miyân itmek üzere kethûda-yı çâkeri izzetlü ağa bendeleri Mevkib-i Hümâyûn-u Nusret-Makrûn-u Cenâb-ı Mülûkaneden müşârûn-ileyhe gönderilmiş olup Ağa-yı mûmâ-ileyhe müşârûn-ileyhi görerek keyfiyet-i irade-i seniyye-i hazret-i padişahiye ifade eyledikde bazı malzeme-i tanzim zımnında birkaç

gün müsâade-i seniyye istihsâlini niyaz eylemiş ise de muhallasları dahi Paşa-yı âliye geldiğim anda müşârün-ileyhîn kapu kethûdası Naşid Beğ kullarını celb ile müşârün-ileyhîn Bimennihi-Teâlâ yarın beher-hal hareket ve azimetini te'kid iylediğimde müşârün-ileyh kethûdası mâiyyetiyle muayyen-i hazret-i serdar-ı ekremiye göndermiş olduğu asakirin mükemmel ve muntazam olması ümniyesiyle ekser levazimât-ı rahiiyesini kethûdası mûmâ-ileyhe virmiş ve kendüsü ve zâhiresi heman ... gibi bu tarafa gelmiş olmak hasebiyle bu gice ve yarın hayvanlarını ve bazı noksan olan şeylerini meh-mâ-emken tanzim ve ikmal iylemek üzere Bimennihi-Teâlâ Salı günü azimetine müsâade-i aliyye istihsal olunmasını mîr-i mûmâ-ileyh bendeleri rica itmiş ve heman şimdiden yapılacak şeylerine ise bir an evvel tanzim ve tetmim ve azimete ikdam olunmasını mîr-i mûmâ-ileyh kullarına ekiden ifade ve tefhim olunmuş ise de Bimennihi-Teâlâ yarın ales-sabah mansıbları tevcih ve kürkü eksa olundukda kendüsüne dahi senaverleri te'kid ve isticâl iderek Bi-âvnilah-ı Teâlâ yevm-i mezkurede çıkarılacağı ve yarınki güne çıkarılması bir vechle mümkün olamayacağı malum-u şerifeleri buyuruldukda hususu mezburun bu vechle hâk-i pay ... mülûkaneye arz ve ifadesiyle her ne suretle emr ü ferman-ı hümayûn-u şâhâne-i saniha-pira buyurulur ise sui acizname iş'arı temennâsıyla tezkire.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Maraş vâlisi atûfetlü Celal Paşa hazretleri tarafından bu defa bir nefer tatar gelerek müşârün-ileyhîn Nalluhan'a gelmiş olduğu beyânıyla bir haftaya kadar bu tarafa geleceği tatar-ı merkum ifade ve takrir itmiş olub malum-u âlileri buyurulduğu vechle Üsküdar'a vusulünde mevcut mâiyyeti olan asakir ile Beşiktaş'a emrar ve andan Davud Paşa sahrasına tesyar ile anda deniz-i hıyâm olunarak iktizasına göre ikame olunması mukaddem tasmin olunmuş ise de bu günlerde kesret-baran hasebiyle ol havâli ziyadece çamur olarak çadır ile asker ikamesi müteassir gönderildiğinden müşârün-ileyhîn kapukethûdası konağında ve askerisinin dahi Yedikule tarafında bir münasib mahalde ikamesi münasib gibi mütalaa olunmuş ise de evvel emirde zât-ı samilerinin dahi bu babda olan mütalaalarının iş'arı lazım gelmiş olmağla şukkanın kangısı nezd-i âlilerinde müstasveb buyurulur ise ona göre iktizasının icrasına bakılmak üzere keyfiyyetinin iş'arı hususuna himmet-i seniyyeleri derkâr buyurulmak siyakında tezkire.

[16b]

Nuri Paşaya

Metn-i nemîka-yı hâlisânemizde temhir ve beyân olunduğu üzere ifa-yı memuriyete ikdam ve sür'at buyuracakları varest-i ise de bu defa Varna kal'ası hasb'el-kader âbad-ı a'dâ'ya dûçar olarak vakt ve maslahatın ehemmiyetine mebni Misivri ve Ahyolu taraflarının kemâliyle takviye ve tahkimi vesailinin istihsâli lazım gelmiş ve her ne kadar mukaddemce havâli-i merkume muhafazası uhde-i düstûrilerine ihale olunmuş ise de maslahat cesametlenmiş olduğundan tiz elden Misivri tarafının muhafazasına erişmek dahi Bosna vâlisi sabık Atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri Mevkib-i Hümâyûn-u Zafer-Makrûn-u Mülûkaneye me'mur Dersââdet'de bulunmuş olarak bu defa dahi müteallik olan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucibince müşârûn-ileyh Abdürrahim Paşa hazretleri Misivri muhafazasına me'mur ve ihrac kılınmış olub ancak zât-ı düstûrileri dahi zikr olunan Ahyolu havâlisinin muhafazası içün bir an evvel savb-ı me'mure irişmeleri irade-i kıt'a-yı şâhânedan idüğü malum-u müşirileri buyuruldukda işbu nemîka-yı mahlası her ne tarafda sui samilerine vasıl olur ise artık durub oturacak ve şuna buna bakacak mevsim-i mürur itmekle Allah aşkına heman giceyi gündüze katarak ve iki konağı bir edüp zinhar ve zinhar bir mahalde iyleşmeyerek bir seri' ile mukaddem ve muahhar vâkî olan iş'ar-ı mahlası üzere asakir ve dairenizi kethûdanız mâiyyetiyle çâr-takdan imdad ve Ahyolu'ya isal etmek vechle beş on nefer etba'nız ile Dersââdet'e vusul ve bu taraftan Ahyolu'ya hareket ve müsüle şî'tab ve müsâraat buyurmaları zımnında tahşîye-i nemîka-yı-i surete ibtidar kılındı.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Şumnu ordusu seraskeri atûfetlü Hüseyin Paşa hazretleri tarafından vürud idüb serh-i iş'aretiyle hâk-i pay-ı ... say-ı hazret-i mülûkaneye arz ile bila-sene şeref-efzâ-yı sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-u mülûkane mucibince Şumnu ordusu tarafından mâiyyeti hazret-i serdar-ı ekremiye gelmiş olan iki tabur ve bu canibden gönderilen üç tabur ki cem'an beş tabur Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'nin ehemmiyet-i

maslahata mebni tiz elden yine müşârün-ileyh sadrazam efendimiz mâiyyetlerine iade ve ırsalleri hususları savb-ı senaveriden müşârün-ileyh Hüseyin Paşa hazretlerine tahrir ve suret-i-hal sui seraskerilerinden peyk başlarına yazıldığı ayan-ı tezkâr olunarak müşârün-ileyh Hüseyin Paşa hazretlerinin marüz-zıkr hatt-ı hümayûnu tahrirâtı takımıyla ve taraf-ı mahlasiden yazılan kaime savb-ı âlilerine gönderilmiş olmağla eğer zıkr olunan kaime-i mahlasının taraf-ı seraskerlerinden binbaşı mûmâ-ileyhe tahrir buyurularak mekâtib ile beraber ırsal olunması nezd-i saâdetlerinde tasvib buyurulur ise tevkif ve isal ve hatt-ı hümayûnlu battalın sui senaveriye isbaline ve-yâhûd taraf-ı aczinden gönderilmesi münasib görüldüğü halde peyk başı mûmâileyhe yazılacak emirname-i seraskerileri bi't-taharri cümlesinin savb-ı mahlasiye ırsâline himem-i behiyyeleri masruf buyurulmak babında tezkire.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Yaşar Paşaya

Zîr-i idarenizde bulunan mahallerden mukaddemce Ordu-yu Hümayûn için tertib olunub sonradan Vidin'e gönderilmesi irade olunan bin beş yüz nefer aylıklı askerin geçen şehr-i sefer'ül-hayrın üçüncü günü ihrac ve ırsal olduklarından ve çarık baha ile kendü mâiyyetinize müredeb bin sekiz yüz nefer asker güya zıkr olunan bin beş yüz nefer aylık virilübde kendüleri yalnız çarık baha itasıyla iktifâ' olunmasından dolayı beyenlerinde bazı güne kıl ü kal itmekde olduklarından bahisle atufetlü veliyy'ün-niam sadrazam efendimiz hazretleri taraflarına mersul şukkanızda müşârün-ileyh efendimiz tarafımıza ırsal buyurulmuş olmalarıyla mezayası malumumuz olub siz sadık ve dirayetkâr mirmirandan olduğunuz cihetiyle tarafınızdan devlet-i âliyye hizmet-i hüsn zuhuru me'mûl ve zıkr olunan bin beş yüz nefer askerin ol vechle Vidin'e gitmek üzere ihrac ve i'zamlarına derkar olan ikdam ve ihtimamınız tamam-ı müesser-i hamiyet-şi'ariden idüğü emr-i gayr-i meçhul olduğundan başka asakir-i merkume beyninde hod be hod o misüllü ve kıl ü kal vuku bulmuş ise de mukteza-yı kâr-dâni dirayetiniz üzere kıl ü kallarının def'ine mübaderet itmiş olacağınız zâhir ve marüz-zıkr beş yüz nefer aylıklı asker dahi kendü mâiyyetinizde tertib eylediğiniz vechle yalnız çarık baha itasıyla çıkarmış olduğunuz saltanat-ı seniyeye bir kat dahi ibraz-ı sadakat itmiş olacağınızdan başka beyn'el-asakir bu makule Kadıköy'e mahal ... olacağı bedihi ve bâhir olub yoğsa anda mahiye virilecek denilerek berükilerine dahi aylık virilmek kat'a

lazım gelemeyeceği ve her ne ise muttasıf olduğunuz dirayet ve sadakat icabınca asakir-i merkumeye şimdiye kadar ne vechle kullanmışsanız ba'de-zin dahi kıl ü kallarının def'iyle iktizası vechle kullanılması esbabının istihsâline mübaderet iylemeniz iktiza ideceği beyânıyla kaime.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

33

[17a]

Serasker Hüseyin Paşaya

Varna kal'asının Sirozi Yusuf Paşa isaetiyle âbâd-ı küffara geçmiş olduğu atûfetlû Kapudan Paşa hazretleri canibinden iş'ar olunarak ol babda ne vechle tedabir-i icabının icrasına itina buyurmaları diğer nemîka-yı senaveride tafsilen inba olunmuş olduğundan keyfiyyet-i malum-u müşirilere buyurulur ise Kapudan-ı müşârün-ileyhîn tahrirât-ı varidesinde mûmâ-ileyh bu Sefa Paşa altı bin mikdarı asakiri ve âyânı Kapucubaşı Hacı Âli Beğ ve Kebirlizade Ali Beğ ve Piravişte çorbacısı Abdülkerim Beğ ve Pazarcık asakiri başbuğu Fındıkzade Hacı Feyzullah Ağa Başbuğu Mustafa Ağa ile bilcümle Rumili askerinin serkerde ve neferatını ve Aydın ve Saruhan sancaklarından hayli neferat ve kapudan-ı müşârün-ileyhîn dairesinden ve efradım ve bil-cümle sekbanatı tahrikin ve küffar ordusuna cümlesi firar itmiş olduğu muharrer olub mûmâ-ileyh Yusuf Paşa ... Arz-ı Âliyye-i Muhammediye'nin eben an-cedd-i sami ve nemekiyle perveriş bulmuş ve bunca ihsân ve inayete nail olmuş ve şimdiye kadar hakkında sui i'tizar ve ihanete dair bir şey vuku bulmamış iken böyle bi-muhâbâ hıfzullah-u Teâlâ küfrân teamülllûğü ihtibar ve kal'a-yı şâhânedede bulunan bunca Asakir-i İslamiyeyi Cihad-ı Fi Sebilullah men' ile küffara tabiyyet âr ve melâne ictisar iylemesi Ve'l-'iyâz-Eballah-u Teâlâ Paşa-yı mûmâileyh kendüsü her ne sebebe mebni isaet-i mezburda bir cesaret ideyim demiş olsa bile bu kadar haklarında hüsn-ü zan olunur âyânlar ve sâir serkerdegân ve asakirin cümlesi birden Paşa-yı mûmâ-ileyhe tabiyyet ve düşman-ı dine ve hâlet bedna mel'aretini irkâb itmeleri afv ile hayret verir bir mana olduğundan hatıra dürlü dürlü şeyler gelmiş ve ez cümle acaba bunlar hey'et mecmularıyla umumen Mosgovluya esir olmaklığı irtikab ve mukavele iderek Rusya içerüsüne mi gitmişlerdir yoğsa suret-i zâhirede öyle tabiyyet ve ... oldular da Varna'dan çıktıktan sonra Şumnu Silistre tarikiyle Rumiliye mi çıkmışlardır ve-yâhûd

içlerinden birazı Mosgov içine ve bazıları memleketleri tarafına ve mahal-i sâireye savuşmuşlardır her dürlü ihmale muhtemel görünmüş olduğundan ve Şumnu ile Varna'nın beyn-i mesafe-i baide olmaduğuna âyâ-ı vakıa-yı facia ne vechle olmuşdur zât-ı âlilerinin bu maddeye dair mesmuât ve tahkikatları olacağından keyfiyyetin sui samilerinden isti'lâm ve tahkiki tensib olunmuş olmağın canım biraderim hazretleri şu madde-i müstelzem'ül-hayret ne vechle vuku bulmuş olduğuna dair mesmuât ve tahkikatları var ise iş'ar ve ber-minvâl-i muharrer ta'biyeleri inhâ' olunanlardan vesair ol havâliye gelmiş var mıdır serian tahrir ve izbara himmet buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 12 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Şumnu Ordusu Seraskerine

Küffar-ı hâk-sar ordu-yu müttehidesinin biraz gerü çekilmiş olduğu ve takibleri zımnında ne vechle ve nereye kadar azimet ile ve biraz muharebe ile avdet olunduğu ve küffar-ı bed-kârın zâhiresini urmak üzere İznikmit mütesellimi sabık Kapucubaşı Hâlil Ağa ne tarafa me'mur ve irsal buyurulmuş idüğü ve hasb'el-kader Varna'nın yed-i a'dâ'ya geçmesi cihetiyle Balkanın öte ve berü yakalarına kefare-i makhuresinin sarkması ihtimalden baid olmadığı tafsilatına vesâire ifadeye dair tevarüd iden tahrirât-ı düstûrileri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' mahlası ve hâk-i pay-ı ... hazret-i şehînşahiye arz ve takdim ile meşmûl lehazayı cenâb-ı padişahi olmuşdur kefare-i makhure kuvvet-i istinad ecnebiyesinde mağruren Ümmet-i Muhammed aleyhine elden geldiği ihanet ve mel'anetini icraya çalışmakta ise de İnşaallah İnşaallah kâriben her yerde belasını bulması eltaf-ı ileyhiden mes'ul ve müsted'a ve suret-i iş'arlarına göre küffar-ı hâk-sar Varna kal'ası keyfiyetine binaen Şumnu ordusunda olan ordu-yu müttehidesinin gerüye çekmiş ve iki fırka itmiş olduğundan kefare-i mesfûrenin bu hareketine nazaran fırka-i mezkurenin birini Varna tarafına ve diğerini dahi Silistre canibine sevk ve izam iderek hüdaneğerde ol taraflarda isal-i hisar itmek ve Şumnu tarafını güya zeametini içerü bırakmak gibi olduğu hatıra gelmiş ve bu takdirce evvel ba evvel Balkanların ve Misivri ve Ahyolu caniblerinin ez diyar kuvvetine bir kat dahi ikdam ve müsâraat olunmak mülazım gelmiş idüğü vareste-i kayd-ı inba olub mukaddemce Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'undan mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiye gönderilmiş olan iki tabur ve bu taraftan irsal olunan üç tabur piyade Asakir-i Mansure'yi Muhamediye'ye müşârün-

ileyh sadrazam efendimiz hazretleri Varna keyfiyetinden sonra Şumnu tarafına çevirmiş olduğunu bu tarafâ yazmış ise de zikr olunan beş tabur Asakir-i Mansurenin yine tiz elden ordu-yu serdar-ı ekremiye azimetleri hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taalluk iderek mucebince keyfiyyet atûfetlü Serasker Paşa

34

[17b]

hazretleri canibinden icaleten tabur-u mezkur peyk başlarına tahrir ve iş'ar ettirilmiş ve suret-i hal müşârün-ileyh sadrazam efendimize dahi bildirilmiş idüğü ve her ne kadar kefere-i makhure olvechle gerü çekilmiş ise de zinhar ve zinhar maslahat-ı me'murelerine kesel götürmüyor yine sırası düşürüldükçe me'murini hazeratı karındaşlarımız ile bil-ittihad mümkün olduğu rütbede takib ve tenkillerine ikdam ve himmet buyurmaları lazimedden olduğu malum-u samileri buyruldukda ve zikr olunan beş tabur Asakir-i Mansurenin heman müşârün-ileyh sadrazam efendimiz hazretleri mâiyyetlerine iade ve i'zam ve herhalde kahr u tedmir-i adayı leam vesailinde istihsâline ihtimam ve ikdam buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 12 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

100: Aksaray, Akşehir, Kırşehir, Yenişehir.

150: Ekşehir, Hüdavendigâr, Çorum, Amasya, Canik.

170: Menteşe

200: Kocaeli, Niğde.

250: Muğla, Bozok, Adana

225: Alanya.

300: Kastamonu, Bolu, Karesi.

400: Hüdavendigâr, Ankara, Kengri

450: Hamid, Aydın, Saruhan, Konya, Teke,

500: Kayseriye, Kütahya (sancaklardan gönderilen asker sayısı).

Ahval-i hâliye cihetiyle sâir-i memâlik-i şâhânede olduğu müsüllü zîr-i idarenizde bulunan ve bir şehir sancağından asakir vesâir levazım-ı seferiye tensib olunmuş ve muahharan sefer-i hümayûn tahkikine mebni ordu canibine dahi asakir sevk ve irsal kılınmış olmağla doğrusu Kâffe-i Ümmet-i Muhammed bu hususda sıdkla çalışmakda olduklarından İnşaallahür-rahman avn u inayet-i hazret-i mâiyyet ve imdad-ı ruhaniyet-i cenâb-ı seyid-ül mürselin ile kâriben düşman-ı dinimizin külliye kahr ve izmihlâli müyesser olarak maslahat-ı nübub bizler ve cümle Ehl-i İslam sâye-i merahim-i şâhânede çok zaman asayiş ve ârâma nail olmamız eltaf-ı ilahiden me'mûl olub ancak adû-yı din ve milletimiz olan Mosgovlu gavurunun bu kere ki hareketi din kavgası olarak bazarı idbarına olub Memâlik-i Şâhâne ve Bilad-ı İslamiye'ye sarkınduluk itmekde ve bu cihetle Der-saâdet'den ve Rumili ve Anadolu caniblerinden külliye Asakir-i Mansure-i Muhammediye tertibatı vesâir sunuf ve cünud-u muvahhidin pey ba pey Ordu-yu Mansur-u Şâhâneleri de vesâir icab iden mevki ve muvazaa sevk ve i'zam olunmuş ve olunmakda olduğundan müceddeden küşad olunacak taburların tertibleri vesâir taburların tekmil-i tefasatları içün mukaddemce mezburdan iki yüz nefer asakir-i Mansure-i Muhammediye tertib olunarak ol babda emr-i ali tahrirât gönderilmiş ise de El-hâletü-hâzihi asakir-i mezkure gelüb zuhur itmemiş olub mahaza ikinci mi Ordu-yu Hümayûn olmak üzere devletlü sadrazam efendimiz asakir-i külliye ile Dersaâdet'den hareket ve kıyam ve semt-i gaza ve cihada müteveccihen atf-ül licam itmiş ve şevket-meâb kudret-rikab Edemallah-u Ömr-ü Hu ve Şevket-ıla yevm'ül-hesab efendimiz hazretleri dahi bais-i mübahat kâffe-i mü'min olan ilmi nusret nüvvam hazret-i fahr-i alemi Sallallahü Teâlâ Aleyhissellâm efendi istishab buyurarak mücahidan-ı seferiye nıfs-ı teftiş hümayûnlarına bil-ihbar şevket ve ikbal ile Rami çiftliğini teşrif buyurmuş olduklarına mebni asakir-i merkumenin bir an evvel Der-saâdet'e irişmeleri lazımeden ve mukteza-ı irade-i seniyyeden olduğu ve mukaddem ki iş'arımız vechle bundan böyle işbu asker başı bağılı olarak din-ü devletimiz hidmetinde kullanılacak ve bunlar cünud-u mahsusa-yı şâhânenen olarak evlad gibi bakılacak ve elbise ve esliha ve maaş ve tayinatları cümleten canib-i devleti aliyyeden görülecek ve'l-hasıl bunların fakat kendüleri taleb olunub esliha ve harçlık vesâire namıyle memleketleri canibinden bir şey verilmek lazım gelmeyecek esna-yı rahda dahi masarif-i lazımeleri taraf-ı devleti âliyyeden irade olunacak idüğü malumun oldukda ber-minvâl-i muharrer matlub olan iki yüz nefer asker şimdiye kadar tertib ve böyle ihrac olunmamış ise bundan böyle dakika te'hir itmeyüb heman mukaddem ki iş'arımız vechle ketm ü tüvana yeginlerinden olmak

üzere tedarik ve tanzimiyle bir an akdem Der-saâdet'e irsâli hususuna mezid-i dikkat ve itina iylemek için tenbihat-ı mahsusat işbu şukka.

Fi 12 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

40

[20b]

Vücuduna mütevakıf ve bu defasının ikdam ve marifet ve gayretine menut olub mûmâ-ileyh Halim efendi dahi şimdiye kadar ol tarafa varmış ve zikr olunan tabya ve hendeklerin hafr ve inşasına mübaşeret itmek üzere bulunacağı âşikâr olmağla Misivri ve havâlisinden der-an-ı sürat külliyetlü amele ve kereste celb ve tedarik berle efendi-i mûmâ-ileyh marifetiyle Misivri'nin dâiren-mâdâr amîk ve müstahkem hendek ve hafr ve tabyalar inşasıyla tahkim ve takviyesi esbab-ı lazimesini icraya bil-ittifak müsâraat ve'l-hâsıl Misivri'nin bir metin kal'a mânendi suretine konulmuş bi-gâyet-ı ehem ve muktezi olduğuna mebni bu babda ikdamat-ı lazimeyi bilâhire külliyetlü amele ve kerestenin celb ve tedarikine mübaderet efendi-i mûmâ-ileyh muavenet-i lazimeyi kamilen ifaya teşmir ve gayret ve zinhar ve zinhar bir gûne tekâsül vuku' olmamasına dikkat iylemek için tahşid-i metn-i nemîkaya ibtidar kılındı.

Fi 11 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Trabzon Vâlisine

Selefleri Atûfetlü Elhac Hüseyin Paşa hazretleri tarafından bundan akdem tevarüd itmiş olan tahrirât hülâsa ittirilerek hâk-i pay-ı ... hazret-i cihandariye arz ve takdim ile müteallik olan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucebince müşârün-ileyh savb-ı mahlasiden cevap-name yazılmak üzere iken Bî-Tevfikullah u Teâlâ avâtıf-ı âliyye-i hazret-i hilafet-penahiden Trabzon eyaleti kâffe-i mülhakatı ve seraskerlik inzimamıyla uhde-i düstûrilerine tevcih ve ihsân buyurulmuş olduğuna ve bundan böyle huzur-u seraskeriye ve ol havâlisinin kâffe-i mesâlih-i mühimmesi uhde-i istihâl-i düstûrilerine tefviz kılınmış idüğüne binaen müşârünileyhîn işaretatı ve ona dair müteallik olan irade-i seniyye keyfiyyatı ... malum-u düstûrileri buyurulmak için bâlâlarına serh işaretiyle hülâsa-yı mezkurenin bir sureti işbu nemîka-yı hulusveriden hutuben taraf-ı müşirilerine ba's ve tesyar kılınmış ve müşârün-ileyhîn inhâ' itmiş olduğu evamir-i şerife ve diğer ferman-ı âliler ısdar ve irsal ve hassa çiftliklerinden ağa-yı mübaşir tayin ve isal

kılınmış olmağla keyfiyyet müşârün-ileyhîn inhâ'sını cami olarak gönderilmiş olan hülâsa ve bâlâsına ve işâret olunan serh... malum-u düstûrileri buyuruldukda iktizalarının ol taraf usulünce tesviye ve icrasıyla heman Ba-Avnullahu Teâlâ iş görölüb düşman-ı dinimizden ahz u sar ve intikam alınması esbabının istihsâline himmet-i behiyeleri derkâr buyurulmak siyakında kaime.

Fi 12 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Mısır Vâlisi Hazretlerine

Bu defa kapu kethûdaları efendi bendeleri tarafına mersul şukka-yı samilerinde Mora hakkında İngiltere amiralleriyle olan mukaveleden dolayı mücerred hakikat-i hâlin isti'lâmını havi taraf-ı devletlerine irsal olunan tahrirât-ı senaveriden bazı gûne mütalaatı na-becâyâ zehâb ile ...-i derunlarını mucceb olmuş olduğu muharrer ve mezkur olmağın mel ve müzayası ... sahife-i i'zan sena vâlâ-yı küster ve hâk-i pay-ı hümayûn-u mülûkaneye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı şevket-ifaza-yı cenâb-ışehînşah İskender.. olmuşdur zât-ı hamiyet-semat-ı samileri ötiden berü uğur-u din-i devlet-i âliyyede bezl-i mal ve menâl iderek ibraz-ı hüsn-ü hidmet itmiş ve emek sarf eylemiş asdikâ-yı din-i mübin ve hayr-hâh-ı devlet âliyye eyd-i karinden olduklarından bunca sebk iden emek ve hidmetleri haşa ki tez keramet-vüfûr-u şâhânede oturulmayub ile'l-ebed oturulmayacağı zâhir ve hakkınızda mahasin-i teveccüh-ü hazret-i şahane kemâ-kân derkar ve ber-karar olduğu bedihi ve bahir olub hususu mezkura dair mukaddema vuku bulan inhaları ziyadesiyle mühim olarak yani eğerçi amiral mersum ile mukavele ve Mora kıl'ına mikdar-ı kifaye asker ikame olunacağı ve ahâlinin ve askerin sekiz aylık zâhireleri masrafı gönderileceği suretlerine karar verilmiş ise de ne vechle mukavele olunmuş ve nasıl karar virilmiş buraları izah olunmamış olduğundan ve Hafazanallah-u Teâlâ ilerüde Frenkler bir uygunsuzluk idübde Mora'da olan Kıl'a-yı Hakaniye ve bunca Ehl-i İslamiye'ye bir gûne fenalık olmak lazım gelür ise beynen'-nâs hakk-ı vâlâ-yı düstûrilerinde hilaf-ı me'mûl kıl ü kal mucceb olacağına binaen işte bu hususda ancak yine zât-ı samilerini vikaye suretiyle keyfiyyet-i malum olubda ona göre iktizasına bakılmak için isti'lâm kılınmış olduğundan mukavele-i mezkure Frenk gazetelerinde dürlü dürlü suretlerle muharrer olarak suret-i hali bu tarafda düvel-i ecnebiye tercümanları dahi bab-ı âliden sûalden hâli olmayarak anlar dahi gûna gün söz karışdırmakda ve hal bu ki ilerüde bunun mukavelesi İngiltere ve Fransalu tarafından dahi cânib-i devlet-i aliyyenin söyleneceği

ehass olunmakda ma'hazâ suret-i hal bu canibde izahen malum olamamak cihetiyle şimdiye kadar Frenklere bir şey denilemeyüb bundan sonra dahi denilecek söz tedarik olunamamış yani mukavele-i mezkure devlet-i âliyyenin izniyle oldu denilse şurut ve kuyudu bilinmediğinden şöyledir denilemediği misüllü bilakis devlet-i âliyyenin haberi yokdur denilse marifet-i âlileriyle olmuş bir mukavele olduğundan bu dahi sâye-yi şevket-vaye-i şâhâne derkar olan nüfuz ve itibarlarına dokunur dürlü bir şey görünmüş olarak elhasıl bu babda sûal iden düvel-i ecnebi tarafına hiçbir şey denilemeyüb Mısır Vâlisi hazretleriyle muhabere olunmaktadır yollu bazı münasib sözler ile savuşdurulmakda olunduğuna binaen işte ancak bunlar için keyfiyyetin taraf-ı devletlerinden sûâli lazım gelerek ona mebni istifsar kılınmış iken nezd-i samilerinde mana-yı âhere haml buyurularak mucib-i tesirleri olmuş ise de cenâb-ı dirayet-elkab-ı samileri evvel ve âhir hayr-ı din ü devlet-i âliyye olduklarından cümlemizin emel ve maksadımız zât-ı âlilerinin bu suretle güceneceklerini mucib-i halatın vuku' götürülmemesi olduğu derkâr ve husus-u mezkurun ol vechle isti'sârı mücerred icab-ı halden naşi mukavele-i mezkurenin bu tarafda dahi izahen bilinmesi ve ona göre icabına bakılması mütalaasına mebni idüğü âzâde-i külef-i iş'ar olmağla o iş zât-ı fetanet ayanları olan şime-i mergube-i dakiki zat-u dirayet iktizası ve mukaddemce vâkî olan tahrir ve senaveri üzere tafsil-i keyfiyeti ... ve iş'arı hususuna himem-i seniyyeleri derkâr buyurulmak temennasıyla mahsus işbu kaime.

Fi 13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Mısır Valisine Kenar

İşbu tahrirât-ı senaveri derdest-i tahrir ve tesyar iken atûfetlü Rumili Vâlisi ve seraskeri ve Atûfetlü Seyyid Paşa hazretleri tarafından bir takım tahrirât tevarüd idüb me'li fezlekesinde mahdum-u âlileri Mora Vâlisi ve seraskeri Atûfetlü İbrahim Paşa hazretleri bu defa mâiyyetlerinde olan bilcümle asker ve serkerdeganı bi-l-istishab Mora'da hareket ve canib-i Mısır'a azimet itmiş ve bade otuz kıt'adan mütecaviz Fransa tekneleri badire ile Rumili Filikasının arasına girüb ve deniz yolunu boydan boya kesüb badireyi muhasara ve içinde olan askere dahi kal'ayı bırakub çıkın deyü gün be gün cebr ve müzayaka ibtidar eylemiş olduğu keyfiyyeti beyân ve inhâ' kılınmış ve hatta kapu kethüdaları saâdetlü Necib efendi bendeleri tarafından kethüda-yı müşârün-ileyh hazretlerine ba-tahrirât gönderilüb mahaline varamayarak bu defa avdet itmiş olan tatar

ile müşârün-ileyhîn badirede bırakmış oldukları muhafız Abudullah Ağa Beğ tarafından dahi husus-u mezkura dair efendi mûmâ-ileyhiyede bir kağıd vürud itmiş olduğundan manzur-ı devletleri buyurulmak için aynen sui samilerine irsal ve isra olunmuş olmağla işte mukaddemce olvehle isti'lâm-name tahriri mehaz-ı bu misüllü mütalaat itmeği hatr-ı hüda ... iktiza itmiş ve müteakıben mâiyyetine ve himem ve desise olduğu vechle zuhur itmiş gibi ise de elbette cenâb-ı düstûrilerinin mukavele-i mezkurede bu misüllü hareketin vukuya gelmesine dair şart ve kararları sebkât itmek lazım geleceği melhuz olduğuna ve'l-hasıl Frenklerin bu vechle muâvemeleri tanzim buyurmuş oldukları mukavele keyfiyetine tevaffuk idüb itmediği bilenemeyeceğine binaen iktiza-yı dai vezin-i hayır-hah-ı hamiyet-karilerine havaleten tahşiye metn-i mahlasına ibtidar kılındı.

Defterdar Efendiye

El-haletü-hâzihi Tophane-i Âmire neferatı altmış bölükden ibaret ise de tevfir ve teksiri fariza-yı hâliyeden olunduğuna binaen bu defa dahi müceddedan iki aded topçu bölüğü küşadı hususuna irade-i keramet-âde-i hazret-i şehînşahi taalluk itmiş olmağla mucebince Tophane-i Âmire nazırı efendi vesair icab idenler ile bil-müzakere sabıkı vechiyle müceddedan iki bölük topçu neferatının küşadı ve tanzimi icra-yı muktezasına mübaderet eylesün.

Fi 11 Rebûl-âhir Sene 1244.

41

[21a]

Hüseyin Paşa Hazretlerine

Malum atûfet melzum-u müşirileri buyurulduğu üzere küffar tebehkâr var kuvvetini Varna kal'ası muhasarasına virerek beher gün hasr u tazyikine ictisar itmiş ve Atûfetlü Kapudan Paşa hazretleri ve Varna kal'asından olan cünud-u muvahhidin def'-i sailleri hususuna ibtidar iderek küffar-ı hâk-sâr her ne vâkît hücumu tasaddi itmiş ise de her defasında Bi-Nasrullah-u Teâlâ bozulub tarumar olmuş ve muahharan canib-i hazret-i serdar-ı ekremiden sevk ve i'zam olunan cünud-u muvahhidinden başka saâdetlü Âliş Paşa ve Hâlil Paşa mâiyyetleriyle mâiyyet-i düstûrilerinde olan sunuf-u askerin on bir bin neferi müteceviz asker nasr... gönderilmiş ve bunlar dahi imdada yetişüb avn u inayet-i hazret ile kal'a-yı mezkurenin muhasaradan istihlâsı kuvvet-i

karibeye gelmiş iken Sirozi Yusuf Paşa haini zamirinde merkûz olan hıyaneti icra idüb hûda kahhar eylesün kendüsü Mosgovlu'ya tabiyyet ... irtikab eylediğinden başka kal'a-yı mezkure derununda olan bir takım Rumili askerin dahi ifal iderek serkerdeleriyle beraber Mosgovlu'ya tabiyyet ittirüb cenâb-ı a'dâ'ya firar itmiş olduklarından ve bu cihetle derun-u kal'ada yerlû neferat ile Kapudan müşârün-ileyh hazretlerinin dairesi halkı ve Asakir-i Mansureyi Şâhâne'den başka asker kalmayarak derun-u kal'a asker ... kalmış idüğine kal'a-yı merkume Bit-Takdirullah u Teâlâ abad-ı a'dâ'ya giriftar olub dinimiz Teâlâ şevketlü kerametlü azimetlü kudretlü velinimetimiz ruh-u cism-i cihan efendimiz hazretlerine tükenmez ömr ve ikbal eylesün ve a'dâ'yı din ü devlet-i aliyyelerin herhalde mazhar-ı kahr ü hüsrân eyleyüb liva-yı saâdet-i ihtiva-yı şâhânelerini mansur ve muzaffer eylesün amin bu keyfiyyet a'dâ'-yı dinin bir kat dahi vesile-i kibr ve gururu olub bu cihetle İnşâallah-u Teâlâ cenâb-ı muntazam ve kahharın kahr u gazab-ı ilahiden mazhar olarak an-karib her bir tarafda müzmahmil ve perişan olacağı eltaf-ı me'li ... sübhaneden müsteda' ise de bundan sonra a'dâ'yı din Şumnu ve Ahyolu ve Misivri taraflarına pâ-yı-endaz harb olmak ... fâsidane düşeceği suret-i halden nümâyân olduğuna binaen cenâb-ı serdar-ı ekremi Aydos ve Balkan ve havâlisinde muhafazası esbabını istihsal itmek üzere olduğunu iş'ar itmiş ve Ahyolu Ve Misivri taraflarının istihkâmı tedabirine dahi bu taraftan teşebbüs kılınmış olduğundan Cenâb-ı müşirileri dahi Ordu-yu Hümâyûn me'murlarıyla bil-müzakere Şumnu tarafının bir kat dahi istihkâmı hususu ne makule tedabire muhtaç ise heman icra buyurularak mütevekkilen Âliyullah... ve mütevessilen bir hatib seyid'ül mürselin bil-ittifâk kahr u tenkil-i a'dâ'-yı din hususuna ihtimam ve gayret buyurmaları mukteza-yı irade-i seniyye-i cenâb-ı padişahiden olmağla mucibince Şumnu tarafına bir kat dahi istihkâm virerek olvechle ifa-yı lazıme-yi me'muriyete himmet ve gayret buyurmaları siyakında kaime.

Fi 13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Malum-u samileri buyurulduğu üzere Karahisar-ı Sahib mütesellimi Silahşöran-ı Hassadan Mollazade İsmail Ağa bendeleri mukteza-yı me'muriyeti üzere sekiz yüz nefer-i güzide asker ile Ordu-yu Hümâyûn'a müteveccihen dünkü gün Dersaâdet'e gelmiş ve askerini arae ile kendüsüne taltifen bir top samur kürk ekbas olunmuş olub mukaddem Akşehir mütesellimi Çakır Ahmed Ağa bendelerine avatıf-ı âliyye-i

mülûkaneden kapucubaşılık ihsân buyurulmuş olduğuna mûmâ-ileyh Mollazade Ağa dahi hadd-zâtında ferman-ber ve sadakatiniz bendegandan ve müstashib-i mâiyyeti olan askeri dahi ... mu'tena ve güzide olduğundan nik dahi medar-i şevk ve gayreti olmak üzere buna dahi atûfet-i celîlede kapucubaşılık ihsân ve inayet buyurulması münasib gibi mütalaa olunmuş olmağla bir aralıkda mübarek hâk-i pay-ı hümayûn-u hazret-i şâhânedan bil-istizan bu babda ne vechle emr-i irade-i seniyye şeref-sünûh buyurulur ise iş'arı hususuna himem-i behiyeleri derkâr buyurulmak siyakında tezkire.

13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Muhafızına

İneada Muhafazası için Aydın sancağından müretteb olan neferatın iki yüz neferi firar itmiş ve mevcut olan altı yüz neferi dahi harçlıkları kalmamış olduğundan firari-i merkuruların buldurularak iadesi ve harçlıklarının dahi celb ve irsali hususu mukaddema İneada Muhafızı Sirozu Yusuf Paşa tarafından inhâ' olunmakdan nâşi ol vakîit Aydın mütesellimine yazılmış olduğundan bu defa ikiyüz nefer asker tertib ve tesrib olunmuş ve asakir-i merkume çâr-takdan imrar ile ol tarafa gönderilmiş ise de ol taraftan zikr olunan altı yüz neferin mevcut olan neferatın iktiza iden harçlıklarının dahi irsali lazım gelüb ancak neferat-ı merkumeyi paşa-yı mûmâ-ileyh Varna canibine me'muriyetlerinden beraber götürmüş müdür yoğsa İneada'da mı tevkif eylemiştir keyfiyyetin evvel emirde tarafından isti'lâmı lazım gelmiş ve asakir-i merkumenin tertib olunan kazalarını mübeyyin bir kıt'a defteri dahi tarafına götürülmüş olmağla mutalaasından keyfiyyet malumun oldukda neferat-ı merkume elyevm İneada da mıdır yoğsa paşa-yı mûmâ-ileyh ile beraber mi gitmişlerdir gittikleri suretde elyevm ne taraflara olmak iktiza ider bit-tahkik izahen bu tarafa iş'ar-ı mübaderet iylemek için kaime

Fi 13 rebîüülâhir Sene 1244.

Çirmen Kaimmakamına

Edirne anbarlarında mevcut zehairin li-ecl-il-istibdâl ahaliye virilmüş olan yirmi bin kile hinta ile on bin kile şa'irin pak ve münakkah olarak bit-tahsil yerlerine konulması ve Edirne ve civarında kain mültezimin ashâb-ı çiftlikat yedlerinde olan evvel emirde mikdar-ı bilünüb istibdâl olunacak ve Dersaâdet tertibi olup sevk kılınacak zehaire haleb gelemeyerek Edirne için bir mikdar zehair tertib ve iştirası isti'lâmına dair

gönderilen tahrirâtımızın vusulünden bahisle zikr olunan Edirne zehairi mübayaaasına dair ve mevâdd-ı sâireye mütedair bu defa tevarüd iden arızanız ile evrak-ı sâire-i me'l ve mezayaları malumumuz olub killetden zehaire mübayaaası zımında tabk-ı iltimasınız vechle emri âli ısdar ve tesyar olunub hususat-ı sâire derdest-i müzakere olunduğundan iktizaları çend-roz zarfında iş'ar kılınacağı malumumuz oldukda siz heman herhalde ifa-yı lazıme-i kâr-dâni ve dirayete mübaderet iylemenüz için kaime.

Fi 13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Ayazmend Naib ve Âyânına Kozak Ma 10 Nefer Fesleke Âyânına Başka Başka

Bahr-i Sefid Boğazı muhafazası için Ayazmend kazasından müretteb olan malum'ül-mikdar neferatdan on iki nefer gerü kalmış olduğu beyânıyla afv olunmuş istidâ'sıyla takdim olunan ilam-ı müeddası malumumuz olmuştur hasb'el-vâkî ve'l-hal mahall-i boğaz-ı mezkur muhafazası ehem ve bu maksurun hulusü dahi muhafazaya me'mur olan neferatın kamilen vücuduna mütevakıf idüğü vareste-i kayd ve rakam olarak neferat-ı merkumenin ber-vechle afv-ı mümkün olamayacağı emr-i gayr-ı mühim olmağla vusul-ü mektubumuzda zikr olunan gerü kalmış neferatın dahi tamamen irsal ve tesyarı hususuna dikkat ve hilafetden mücânebet eylemeniz için mektub.

Fi 13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[21b]

Erzurum Vâlisine

Cenâb-ı Dirayet-i elkab-ı müşirileri gerek berülerde iken ve gerek Erzurum'a vasıl olalıdan berü ol havâlinin sabık velâ-hakk-ı kâffe-i ahval ve vukuatına ve ez cümle Kars ve Ahıska taraflarının hakikat-i keyfiyyete ve her bir tarafın hâline göre icab itmiş ve idecek tedabir ve ârânın çekünegî lüzum ve iktizası haletine tahsil-i vukuf ve sarf-ı rehn-i rü'yet-i simât buyurmuş olacakları rehin-i bedâhat ise de bu tarafa vâkî olan bazı mesmuât ve malumat keyfiyyetini dahi taraf-ı düstûrilerine bildirmek münasib görünüb ez cümle bu defa bazı erbab-ı vukufun bu tarafta vâkî olan ifadelerine göre güya Sivas Vâlisi sabık atûfetlü Mehmed Paşa hazretleri bundan akdem Şark canibine me'mur olarak Erzurum'a vusulünde müstashâb mâiyyeti olan askerin üç bin mikdarı asker bil-ifraz Kars'a irsal itmiş ve bade kendüsü dahi bi-z-zat Kars imdadına me'muren gitmiş

ise de Kars ahâlisi içinde bazı eşhas dedi ki müşârün-ileyh Sivas'ta iken güya mukaddema ocağ-ı mülga takımından Tokad ve Amasya'da i'dam eylediği eşhas misüllü kendülere dahi bir gûne muamele olunmak ihtimâline zahib olarak ez cümle söz sahibi Abo Ağa nam hain-i din mukaddemce Kars'ın yerlü Ağası olub yeniçeri vaka-yı hasenesinden sonra güya ahaliye kendüye âyan ihtiyar ettirüb Kars'ın handan ve vücuhundan bulunan sâir ehl-i arz takımlarını ve Hatunzade Mustafa Paşa'yı bir zemin ile oraya buraya def' ile kendüsü istediği gibi sak-ı ihaneti teşmir iderek asl-ı pâdâşları olan huvvân ile beraber ne yapmışlar ise yapub müşârün-ileyh Kars'a erişmeğe vakt bırakmaksızın Bayhoca Kal'a-yı Şâhâneyi bu küffara teslim itmiş ve hatta hain-i mezbur Mosgovlu tarafından Kars'a muhtar nasb ve ikame olunmuş olduğu ve ba'del-ekser ve Kars ahâlisinin akılları başlarına gelmiş gibi ise de kal'a-yı merkumeyi bu vechle hıyaneten küffara teslim eylediklerinden dolayı taraf-ı arz-ı âliyyeden havfları derkar olduğuna ne yapacaklarını bilemeyüb halbuki elyevm Kars derununda bulunan Mosgovlu birkaç yüz gavurdan ibaret gibi olduğuna nazaran avn-ı hakla cem'an ... istirdadı müyesser olmak lazım gelse gerek a'dâ-yı din ve gerek huvvân-ı devlet makulesi olanların cümleten hakkından gelinmemek ihsân ise de şu aralık kal'a-yı merkumenin tedbir-i hakimane ile ele alınmış mülahazasına göre şu Kars huvvanesinin hazır şu tebdilat akitinde te'mir-i istimâletleri hasıl olursa içlerinde Mosgovluya kendüleri nasıl celb ittiler ise yine öylece kahren ve defaten vâkî ve tekinliklerine muktedir olmamaları melhuz olduğuna binaen evvel emirde şunların celb ve emniyetlerine vesile ve alet olacak bir sebebe başlamak lazım geleceğinden ve asil rivayete göre elyevm Kars eyaleti üzerinde olan mûmâ-ileyh Hatunzade Mustafa Paşa bendelerine merkum Abo Ağanın beyni uygun olarak bu azliyenin nezd-i paşa-yı mûmâ-ileyh vasıtasıyla husule gelmiş me'mur ve bazı divana göre dahi bilakis beynleri uygunsuz olarak mukaddema Kars'dan infisâl ile elyevm Karahisar'da ikamete me'mur olan Erzurumi Osman Paşanın ol havâli ahaliysiyle olan münasebet ve ihtilatı ve kal'a-yı merkumede birkaç sene muhafız bulunmak cihetiyle ehl-i merkumenin paşa-yı mûmâileyhe derkâr olan emniyetleri hasebiyle güya Kars ana verilse celb ve te'liflerinin maddesi bulunub kal'a-yı merkumenin ber-vech-i suhûlet yedd-i a'dâ'dan istihlâsı akreb-i me'mûl idüğü ve kezâlik Kars kal'ası istilasından sonra küffar askerinin Ahıska üzerine gitmek üzere olduğu haberi Erzurum canibine vasıl oldukda müşârün-ileyh Mehmed Paşa ve Hatunoğlu Mustafa Paşa mevcud mâiyyetleri olan asakiri bi-l-istishab Ahıska'nın imdadına şî'tab iderek Ahıska'ya bir saat mesafede müşar ve mûmâ-

ileyhüma ordularını kurduklarından sonra kefare-yi mesfûra tabiyeten hücum ileride bulunan cünûd-u muvahhidin ile muharebeye tasaddi berle birkaç saat muharebeye mümtedir olarak

henüz tarafından galibiyet ve mağlubiyet malum olmaksızın gerüde olan Asakir-i İslam fevc fevc firara yüz tuttuklarını muharebe ile meşgul olan asakir-i müşahide eylediklerinde zaruri anlar dahi muharebeye terk ve gerü çekilmeğe mecbur olarak müşârün-ileyh Mehmed Paşa askerinin bu hâlini gördükde her ne kadar ikdam eylemiş ise de bir vechle çaresini bulamamış ve Takdirullah u Teâlâ Ahıska kal'ası dahi bu hale girmiş olup ancak işbu şeyin esbab-ı zâhiresi Ahıska derununda olan ehl ve yirmi dört kadar sancaklarda mevcut Nüfus-u İslamiye mukaddem ki seferler gibi gayrete gelmiş olsalar avn-u hakla haricden istinabeye muhtaç olmayarak üzerilerine gelen gavurların beş katı olsa bir hamlede kahr ü tenkil edecekleri hamlenin me'mur ve müsellemleri iken bunda dahi Ahıska Beğlerbeyisi sabıkın fıkdan ... ve adm-i muvaffakiyyeti cihetiyle bir hüsn-ü tedbir icra olunmuş ve müşârün-ileyh Mehmed Paşa ise irade-i asker ve me'muriyetde başlı başuna iş görmek sadedinde olarak müstashib mâiyyeti olan bunca askeri hân-i muharebede böyle kumanda ider bir reviş ve bir işe yarar ademi olmadığından yalnız kendü başına askerinin heyet-i içtimaiyye üzere düşman karşısında hüsn ü 'âmâl idarelerine muvaffik olamamış ve her ne ise nihayet-kâr kal'a-yı merkume dahi yedd-i istila-yı a'dâya giriftar olmuş olup halbuki Ahıska eyaleti dâhilinde olan Acara ve Livane ve bunun emsâli kazalarda kati külliyyetlü cenk-âver ve dindar münasib cünûd-u muvahhidin olarak bunların matlubu üzere istihdamı Çıldır Beğlerbeği olan zatın itibar ve hatrı ve müstelzim ve fatîn-i dirayet-i ashâbından olmasına mevkuf ve El-hâletü hâzihi Ahıska eyaleti içinde cümleden ziyade zî-nüfus ve 'âmâl-i askere muktedir Selimpaşazade Acaralı Ahmed Beğ olup mir-i muma-ileyhin taraf-ı arz-ı âliyyeden haysiyyet ve itibarı emel-i vechle terfi' ve ikdar olduğu halde Bi-Avnillah u Teâlâ cümle ahali-i eyalete gayret gelerek ... kal'a merkumenin yedd-i a'dâ'dan istihlâsı eltaf-ı hüdadan me'mûl idüğü rivayatı bu tarafda bulunan bazı kimesneler tarafından ihbar ve tahkik olunmuş ve bundan akdem sui saâdetlerine beyân ve iş'ar olduğu Bi-Hikmetullah-u Teâlâ selef-i müşirileri Gâlib Paşa umur-u me'muresinde muvaffak olamayub her ne vechle olmuş ise Kars ve Ahıska kal'aları yed-i istila-yı küffara giriftar olmuş ve muahhar Erzurum eyaleti seraskerliği uhde-yi düstûranelerine bila-hal ba-avn u nusret cenâb-ı bârî şu eyadi-i a'dâ'ya giriftar olmuş olan kıl'anın nez' ve istihlâsı hususunusui atûfetlerine tahrir ve iş'ar ve mûmâ-ileyh Acaralı Ahmed Beğ

münasib olduğu halde Ahıska eyaleti rütbe-i mirmiranı ile ana tevcih ve ihsân olunmak üzere ismi açık evamir-i âliyye ba's ve tesyar kılınmış ve muahharan müşârün-ileyh Gâlib Paşa'nın tahrirât-ı iradesine nazaran kabl-et-tebdil-i müşârün-ileyh dahi kendülüğünden bu tedbire teşebbüs ile mûmâ-ileyh Ahıska eyaletini tevcih eylediği muharrer olduğuna nazaran Cenâb-ı seraskerileri dahi şimdiye kadar böylece icra itmiş olmaları mûlahaza olunmuş olduğundan İnşaaallah'ül Mülk'ül âziz eser-i ikdam müşirileriyle kâriben kıl'a-yı merkumenin istihlâsına muvaffakkiyyet ile düşman-ı dinimizden ahz u sar ve intikam alınacağı eltaf-ı Salahümahiyye-i Hazret-i Hûdadan me'mûl ve müsted'a ise de balada tafsilen beyân olunan rivayete göre Kars hakkında mûmâ-ileyh Hatunoğlu Mustafa Paşanın amali ve Ahıska hakkında dahi mûmâ-ileyh Acaralı Ahmed Beğ bendelerinin iktizası vechle taltif-i istihdamı suretlerinde vâkıâ işe yarayacaklar ise ona göre icra-yı mukteza-yı muharrerine himmet olunmak ve bu taraftan yazılan tedbirin fazla terfi' ve ... ikdar ve ayana dair zaruret icab ider şeyler var ise iş görülmek için onların dahi iktizalarına bakılmak münasib olduğu derkâr ve'l- hasıl zât-ı saâdetleri ol havâlinin vali-i vâlaşanı ve serasker zafer unvan olarak bu refikaları bi-l-mutalaa iktizasının icrasına himmet buyuracakları âşikâr ise de mücerred-i keyfiyyat muharrer malum-u saâdetleri olmak ve her bir hususta

43

[22a]

bu tarafın rivayeti ol tarafın keyfiyyatına uyar denilemeyeceğinden artık her bir maddesinin icab ve iktizası ne ise mukteza-yı dirayet-i kamile ve mübtega-yı istiklal ve ruhsat-ı şâmileleri üzere hüsn ü icrasına himmet buyurulmak için ihtar ve iş'ara ibtidar kılındığı rehîn-i ilmi samileri buyuruldukda mecbul oldukları mâye-i kâr-dâni ve fütüvvet iktizası üzere her ne vechle olur ise bir gün evvel şu düşman-ı dinimiz olan kefere-i mesfûrenin kahr u izmihlâli kıl'a-yı merkumenin nez' ve istihlâsı suret-i lazimesi istihsal ile elyevm'ül kıyam zebur-u nâtika-yı enam olacak hidmat-ı âlem-i pesend-ânenin icrasına himmet ve intizarında olduğumuz ihya-sârenin iş'arıyla cümlemizi vâyedâr-ı nusret buyurmaları hassaten me'mûl ve matlub idüğü beyânıyla kaime.

Fi 13 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendi

Sadr-ı sabık hazretlerinin bu defa celb olunan hazinedarı Abdüllatif'in lede-l-istiz'an vâkî olan ifadesine dair

takdim olunan takrir-gîr hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhâneye arz ve takdim olunmuş balasına keramet esna-yı sünuh buyurulan hatt-ı hümayûn-u mülûkane manzurunuz olmak üzere takrir-i mezkur derununa tezkireminde leffen tarafınıza gönderilmiş olmağla bil-mütalaa mantuk-u münifinin sûrat-i icrasına himmet ve takrir-i mezkuru iadeye mübaderet eylemeniz siyakında tezkire.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Mutarasarrıfına Battalı Müsveddesine Merbuttur

Mâiyyetlerinde mevcut olan asakirin ber-vechle firara fursat-yâb olamamaları hususunda bir hüsn-ü surete rabt-ı mukteza-yı irade-i seniyyeden olarak ol babda kapu kethûdaları efendi bendeleri tarafından yazılan tahrirâtın vusulünden bahisle ber-mantuk-u irade-i seniyye harekete himmet buyuracakları ifadesine dair efendi-i mûmâ-ileyh canibine tevarüd iden şukka-ı behiyeleri manzur ve me'l ve mezayası malum-u senaveri olmuştur zât-ı düstûrileri kâffe-i emr ü irade-i seniyyenin muhavver layıkında icrasına ikdam ve itina buyuracakları bedihiyatdan ve bu husus dahi itina olunacak mevaddan olmağla bundan böyle dahi o makule asakirin firara ictisar idememeleri hususuna bil-ittifâk himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Hamid sancağında vâkî Ağlasun kazası âyânı Hüseyin Ağa ile Keçiborlu kazası âyânı Ahmed kulları bedenlerinden olmak üzere ellibeş nefer süvari ile Ordu-yu Hümayûn-u nusret-makrûn-u şâhâne mâiyyetine me'mur buyurulmuş ise de mûmâ-ileyhüma kulları me'mur oldukları mikdar-ı asakirin tecehhüz ve istishabına muktedir olamayacaklarını mübeyyin kazaları tarafından virilen ilam-ı muhızır ile merkum Ahmed Ağa beş ve Hüseyin Ağa yirmi beş nefer süvari istishabıyla Der-saâdet'e vürud itmiş ve mûmâ-ileyhümanın me'muriyetleri zımnında gönderilmiş olan evamir-i şerife mukaddem bu tarafda ısdar olunmuş olduğundan zikr olunan ilamları me'li kaydı bâlâlarına şerh viridilerek merkuman kulları müstashibleri olan asker ile mâiyyet-i

serdar-ı ekremilerine sevk ve i'zam kılınmış oldukları muhat-ı ilmi âlileri buyuruldukda emr ü ferman.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İstanbul Kadısı Efendiye

Cümleye malum olduğu üzere düşman-ı din-i mübin ve mehîn-i devlet-i âliyyeye ebed-rehîn olan Mosgovlu gavuru Ümmet-i Muhammed aleyhîne taraf taraf mütecasir olduğu ihanet ve mel'anet cihetiyle Bi-Havlullah-u Teâlâ def'-i şürur ve mekidet ve hıyanetleri zımnında ... Ordu-yu Hümâyûn ve asakir-i nusret-makrûn sevk ve i'zam olunmuş ve hatta şevket-meâb-ı keramet-nisab ... ve ... yevm'ül hesab efendimiz hazretleri dahi mücâhedât-ı seferiyeyi ihtiyar ile ba-şevket vâlâ-celal Rami çiftliğine sâye-bahş devlet ve ikbal buyurmuş olduklarına binaen mecmû' Ümmet-i Muhammedin dahi vakt ü hal-ü iktizasınca hazreti bi-l-küllîye terk ile esbab-ı bedeviyeti istihsal ve ikmal işlemek gareziyle herkesi başlarına şâmil sarmaları ve şalvar giymeleri hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol vechle cümlemiz usul-ü seferiyeyi icra eylemiş isende El-hâletü hâzihi ketebeden vesâir efrad-ı naşiden bazı süfera işbu irade-i hayriyeyi kendü müzakaları icrasına ser-rişte ittihaz ile harici etvar-ı edebi sefirane heyet ve kıyafetiyle ... ve ... esvak ve pazarda geşt ü güzâr itmekde oldukları meşhur olub halbuki cem'i zemanda sefirane tavr ve kıyafet mehazir-i mu'taaddideyi müstelzim olduğu zâhir ve aşîkar ve bu irade-i hayriyeden iktiza-yı murad-ı hazeriyeyi terk ile bedeviyet ve sefiriyeti ihtiyar ve iltizamdan ibaret idüğü müsellemler ve bidâr siz bil-cümle ... mahallât vesâir icab idenleri nezdinizde celbve istihzar ile fi-mâ-ba'd yine mecmu'-u nass ber-minvâl-i muharrer heyet-i seferiyede oldukları halde öyle sefirane tavr ve kıyafet ile gezmelerini mahalleri ahâlisine ifade eylemelerini yekan yekan beyân ve tenbih-i dikkat ve sen dahi daima bu hususa ikdam ve nezaret eyleyesün deyü.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Hâlîl Rıfat Paşaya

Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye taburlar içün miralayları nasbı lazım gelmiş olduğundan ol tarafda olan İskender Ağa ve Sadullah Ağa ve Hayreddin Ağa ile birinci tabur binbaşısı Âli Ağanın miralaylığa liyakat ve istihkakları olduğu mukaddemce taraf-ı müşirilerine bil-inhâ' ağa-yı mûmâ-

ileyhin miralaylar nasb ü tayini ve bunların her birilerine ... vechle mahiyeler tahsisi ve zıkr olunan miralayın bir kaimmakam ile birer alay emini nasbı lazım geleceğinden bunların dahi marifet müşirileriyle bil-intihab nasb ve tayinleriyle bu tarafa iş'ar kılınmış ve mezkur kaimmakamlar ile eminlerine dahi nasbları tarihi olan iki yüz kırk dört senesi Muharrem'ül Haramdan itibaren mahiyeler tahsîsiyle keyfiyyetin Kanunname-i Hümâyûn'a zeyl ve tensîsi hususu bu defa atûfetlü serasker paşa hazretleriyle Asakir-i Mansure-i Muhammediye nazırı efendi tarafından müştereken bit-takrir-i inhâ' olunmuş ve keyfiyyet hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhânedan lede-l istîzân zıkr olunan miralayların nasb ve tayinleriyle beherine bin ikişer yüz ve kaimmakamlarına dokuzar yüz ve alay eminlerine sekizer yüz guruş mahiye tahsis ve ol vechle ve iktizaları icra olunmak hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taullukuyla ol babda Hatt-ı Şerif-i Cenâb-ı Mülûkane levhi-zîb-i sudûr olmuş ve mucebince iktiza iden evamir-i âliyye ısdar ve ilm-ü haberleri i'ta olunmuş olmağla zât-ı âlileri dahi ol tarafda olan ve mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremide bulunan Asakir-i Mansure taburlar binbaşılıarı ve zabitanın ehl-i erbabı ol taraflardan birer -iki kere- miralay kaimmakamı ile birer alay emini intihab ve tayin ile keyfiyyetini bu canibe iş'ara himmet buyurmaları siyakında kaime

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Abdürrahim Paşaya

Kütahya sancağından Genişzade Osman Ağa mâiyyetiyle bu defa Der-saâdet'e gelmiş olan yüz nefer süvari asker bir nefer kavasa terfik ile taraf-ı müşirilerine gönderilmiş olmağla hidmet-i lazımede istizamları hususuna himmet buyurmaları siyakında şukka.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[22b]

Asakir-i Mansure Serasker Kaimakamı Hâlîl Rıfat Paşaya ve Şumnu Ordusu Seraskeri Hazretlerine

El-hâletü-hâzihi Şumnu ordusunda olan küffar tebehkârın gerü çekilmiş ve şu eyyamda Ordu-yu Serdar-ı Ekremide Bi-Tevfikulah-u Teâlâ düşman-ı din ile levazım-ı

mukabelenin istihsal ve icrası zımnında Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin ziyadece bölünmesi ve zat-ı müşirileri dahi şu aralık ol tarafdān bizzat beraber bulunmaları muhassehat-ı maslahatdan olması cihetiyle elyevm Şumnu'da mevcut mâiyyet-i düstûrileri olan Asakir-i Mansure taburlarından cenâb-ı müşirileri tensib eylediğiniz iki taburu Şumnu ordusu seraskeri Atûfetlû Hüseyin Paşa hazretleri mâiyyetine bırakub serasker müşârün-ileyhîn kendü taburuyla maân üç tabur Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda kalmak üzere kusur-ı taburları tekmiil takımı ve heyet-i mecmuasıyla zât-ı düstûrileri bil-istishab hemân olcanibden hareket-i mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremice ayruşub emr ü re'yleri üzere bil-ittifâk hidmat-ı cihâdiyede ibraz-ı meâsir ve hamiyet-i bezl-i mukadderat eylemeleri emr-i hümâyûn-u şevket-makrûn-u şâhâne taalluk iderek ol babda me'muriyet-i düstûrilerini mütezammın bir kıt'a emri âli ısdar ve âli-cenah-üt-te'cil müşebbil ve tesyar kılınmış ve marüz-zikr bit-tensib bırakacakları iki tabur Asakir-i Mansureden başka istishab eyleyeceğiniz kusur-u taburların malzemeleri tahmili için iktiza iden arabaların vesâir esna-yı rahda lazım olan şeylerin serian i'tası hususu taraf-ı senâverinden serasker müşârün-ileyh hazretlerine mahsus yazılmış 9 olmağla emr ü ferman-ı şâhâne iktizası ve dirayet ve hamiyetleri muktezası üzere münasib gördüğünüz iki tabur Asakir-i Mansure-yi Şumnu'da serasker müşârün-ileyh hazretleri mâiyyetinde tevkif ve kusur-ı Asakir-i Mansure-yi taburlarını bir neferi gerü kalmaksızın tekmiil takımı ve heyet-i mecmuasıyla bil-istishab heman mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiye ayruşub ifa-yı şerait-i müreddi ve hamiyetimizi himmet ve serian duhul ve vusulünüzü sui mahalasiye tahrir ve iş'aret buyurmaları siyakında kaime

9

olduğu müşârün-ileyh hazretlerine bildirilmiş olmağla Cenâb-ı Seraskerleri müşârün-ileyh hazretlerinin bit-tensib bırakacağı iki tabur Asakir-i Mansure-yi mâiyyet-i seraskerilerinde tevfikan ve nüzül bir tabur ile maân istihdam ve müşârün-ileyhîn heyet-i mecmu'larıyla istihsal ideceği kusurların malzemeleri tahmil için iktiza iden araba vesâir esna-yı rahda lazım olacağı şeylerin serian ve tamamen i'tasına ikdam ve herhalde ifa-yı levazım-ı dirayet ve me'muriyete ihtimam ve himmet buyurmaları siyakında.

Fi 14 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Soma Voyvodasına

Soma sakinlerinden İdris Ağa'nın bendelerinden on beş nefer süvari tahrir ile ikinci Ordu-yu Hümâyûn me'muriyeti babında sadr olan emri âli vasıl olmuş ise de iki neferin ziyadeye kudreti olmadığını merkum ifade ve beyân itmiş ve bazı taraflardan merkumun güya kudreti olduğu der-miyân olunmuş olduğu bu defa ba-ilam-ı inhâ' olunub merkumdan irade olunduğu asker miktarıyla azimete kudreti olmadığını ifade itmiş olduğu me'l-i ilamdan müstebân olmaktan naşı merhameten afv kılınmış olmağla vüsul-ü kağıdımızda keyfiyeti mûmâ-ileyhe beyân ile istidâme-i eyyam ömr ü şevket-i şâhâne davetine müvazebet iylemesini tenbih-i mübaderet eylemeniz için mektub.

Fi 15 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Hüseyin Paşaya

Mukaddema Köstence nefy ü iclâ olunmuş olan kaza-yı Erba Voyvodası sabık Silahşöran-ı Hassadan Hacıoğlu Mustafa Ağanın Şumnu ordusunda me'mur olduğu tabyalar muhafazasında sadıkane ve cansiparane hizmet itmekde olduğundan bahisle mûmâ-ileyh kayd-ı nefyden itlâkı hususunu ... reside-i dest-i müddet olan şukka-yı behiyyeleri me'l ve mezayası malum-u mahlası olarak keyfiyyet hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhânedan lede'l-istiz'an mâiyyet-i seraskerilerinde istihdam olunmak üzere afv u itlâkı hususuna müsâade-i celîle-i hazret-i mülûkane erzân buyurularak ol babda şeref-efza-yı sudûr olan hatt-ı şerif-i merahim-diri-i hazret-i mülûkane mucibince iktiza iden emr-i şerif ısdar ve tesyar olunmuş olmağla ağa-yı mûmâ-ileyhin bermuceb-i irade-i seniyye-i şâhâne mâiyyet-i aliyyelerinde istihdamı hususuna himmet buyurmaları siyakında kaime.

16 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Âliş Paşaya

Bundan akdemce uhde-i şeriflerine tevcih ve ihsân-ı hümâyûn-u şâhâne buyurulan Hamid sancağının ifa-yı merasim-i teşekkür ve mahmidetini şâmil bu defa tevarüd iden tahrirât-ı saâdet-i âyânları me'l ve mezayası malum-u hulusuri olub cümle indinde tarifden müstağni olduğu üzere cemi' zamanda dîn-i mübin ve devlet-i âliyye-i ebed-rehin hüsn-ü hizmet ve gaza ve cihat farîzasını icraya şedd-i nitak hamiyet idenler dünya ve âhirette haiz ve ... gurur... ve bil-husus canib-i saltanat-ı seniyyeden fevk-ma

yutasavver eltaf-ı mâ-lâ-nihâyeye mazhar olageldikleri menzillerin bedahat olduğuna ve cenâb-ı hamiyet-i şifahilerine ârâyış-i hil'at-ı zatiyye olan mâye-i besâletkârî ve şecaat-ı muktezası üzere şimdiye kadar küffar-ı tebehkâr ile vuku bulan mukabele ve muhasaralara Saltanat-ı İslamiye-yi izhar ve ârân ve dest-berde muzafferane ile havn ü düşman bed-girdarı iraka ve isaleye zuhura gelen gayret ve himmetleri nezd-i maâli-vüfûr mülûkanede malum idüğüne binaen bu evan-ı fevz-i iktiranda avatıf-ı âliyye-i şâhânedan rütbe-i vâlâ-yı vezâretle ordu-yu hazret-i serdar-ı ekremi çarhacılığı ile mübeccel olduklarından başka cenâb-ı âlileri misüllü zevat hakkında ez-herhâl nevâl-i be-şemâl-i şâhâne ibzâl buyurulmak iktiza-yı şaya-yı vâlâ-yı nişan-ı mülûkaneden olmak hasebiyle Hamid sancağına ilaveten Teke sancağı dahi taraf-ı düstûrilerine ihsân-ı hümayûn buyurulmuş olub bu vechle hakk-ı müşirilerinde müteşebbil-zuhur olan a'taf-ı celîle-i cenâb-ı zıllullahiye teşekküren din-i devletimiz yolunda ve uğur-u meyâmîn-i mevfur-u hazret-i padişahide ba-sıdk ve hulus-u icrasını ilti'zam eyledikleri gayret ve salâbet iktizasınca ba'de-zin dahi devletlü veliyy-ün niam-ı sadrazam ve serdar-ı ekrem-i efendimizin mâiyyet zaferiyatlarında emr ü re'y ile bir kat dahi şevk ve gayretle rah-ı cihadda can siparane çalışub ba-avni bari-i me'l-i hal-i hiyabetgirdari meblağ-ı hezimet ve hüsrân olan şu Mosgovlu gavurunun ... iktidar ve def'i savle-i ... hilafet şiarını müstelzim olur müessir bir güzide-i besâletkarinin istihsaline sarf u efkar ve hakk-ı düstûrilerinde nev-be-nev cilve nüma-yı meclâ-yı berûz olmakda olan tevcihat-ı mekârim-i gayat-ı hazret-i kitisitânın tezaufunu mucib olacak hidmat-ı müstahsene ibrazına nakd-ı ... gayret ve hamiyeti bezl-i isar buyurmaları siyakında kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İneada Muhafızına

İneada'nın istikametine dair icra olunan tedabiri ve mâiyyetinde olan nüzül eminine alel-hesab elli bin guruş gönderildiğine mütezammın irsal olunan tahrirâtımızın vusulüne bahisle ber-muceb-i irade-i seniyye-i havale-i merkume suret-i istihkâmına dikkat ve itina ideceğiniz şâmil varid olan arizan-ı manzur ve me'l-i malumumuz olarak hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhâneye arz ve takdim ile meşmul-u lehaza-yı mekârim-i ifaza-ı cenâb-ı şehinşahı buyurulmuşdur hasb'el-vâkît ve'l-hal ol tarafların layıkıyla muhafaza ve istihkâmâtı lazimedenden ve mukteza-yı irade-i seniyye-i mülûkaneden olmağla göreyim seni mukteza-yı gayret ve sadakatin üzere ol tarafların evvelkiden birkaç kat ziyade

takviye ve tahkimleri vesâilinin istihsâliyle ifa-yı lazime-i sadakat olsurete dikkat iylemek için kaime.

22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

45

[23a]

Sadrizam Efendimize

Bu defa hame-yi pirâ-yı tekrim olan emirname-i sami-i veliyy-ün niamelerinde Atûfetlü Silistre Vâlisi hazretleriyle Mahmud Paşa hazretlerinin müşteriken hâk-i pay-ı Serdar-ı Ekremilerine varid olan tahrirâtlarıyla gönderilmiş olan Arnavud Osman Ağa'nın kâleme aldırılan takriri irsal ve tesyar kılınmış olub takrir-i mezkur me'line nazaran Silistre kalesinin takviye ve istihkâmı derece-i vücuba varmış ve mukaddema selef-i âlileri zamanında kal'a-ı merkumeye idhal olunmak üzere Ordu-yu Hümâyûn tarafından Said Binbaşı mâiyyetiyle bin yirmi yedi ve Şumnu tarafından dahi olan fâtihân askeri olmak üzere sekiz yüz nefer asker tertib ve Ruscuk tarafından irsal ve tesrib olunmuş olduğundan başka Ruscuk ve Yergöğü kal'aları mevcudundan dahi iki bin aded yuvarlak irsal ve şalopa neferatından dahi altmış nefer isbal kılınmasını selefleri müşârün-ileyh hazretleri tarafından zikr olunan Ruscuk ve Yergöğü muhafızlarına iş'ar ve yerlerine konulmak üzere Vidin kal'ası mevcudundan ol mikdar yuvarlağın tertib ve mezkur kal'alara isali hususu dahi atûfetlü Vidin muhafızı hazretlerine beyân ve izbar olunmuş ise de bu kadar ile maksur ve hasıl olmayacağından yine olvechle Vidin kalesi mevcudundan yerine konulmak üzere Ruscuk'dan bu defa dahi Silistre'ye iki yüz elli varil barut gönderilmesi ber-vech-i ekide Ruscuk muhafızı muma-ileyh ve ol mikdar varil barutun Ruscuk'a yetiştirilmesi Vidin muhafızı müşârün-ileyh taraf-ı serdar-ı ekremilerinden tahrir ve iş'ar kılınmış olduğu serdiyle yerine konulmak üzere zikr olunan iki yüz elli varil barutun bu taraftan serian Vidin'e irsâli hususu irade-i izbar buyurulmuş olduğundan me'l-i âlisi rehin-i îkan-ı bendegânem olub hak-i pay-ı hümâyûn hazret cihandariye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı me'l-i ifaza-i Zillullahları buyurulmuşdur hasbel-vâkî vel-hal Silistre'ye imdad ve ianenin icrası hususu ehem-mi hamule olarak keyfiyyet bundan akdem Silistre Valisi müşârün-ileyh tarafından iş'ar ve inha olunmuş olduğuna bianen Şumnu ordusu seraskeri atûfetlü Hüseyin Paşa hazretleri li-ecl-il medâr sekiz yüz nefer evlad-ı fatihân askeri tertib ve

tesyar ve Silistre'ye i'zamları hususunu Ruscuk muhafızı mûmâ-ileyhe tenbih ve ezbar itmiş olduğunu tahrir ve inhâ' iylemiş ve ne yapar ise yapub zikr olunan askerin bir gün evvel Silistre'ye erişdirilmesi suretini istihsal ve lazıme-i ianenin her vechle icrasını ikmal iylemesini tekrar sui çâkerinden serasker-i müşârûn-ileyhe tahrirât-ı ... beyân ve tezkar olunmuş idi bu defa dahi zikr olunan askerler henüz Silistre'ye gönderilememiş ise bundan böyle tehiri tecviz itmeyerek heman sûrat-i irsalleri suretini istihsal ve bundan başka daima ol tarafın ahvâlini istitlâ'-ı istihbar ile lazıme-i imdadın icrasına sui behemahal eylemesi te'kidat-ı lazıme derciyle serasker-i müşârûn-ileyhîn tahrir ve iş'ar olunmuş ve sâlif'ül-beyân yuvarlak ve barut bu taraftan Vidin'e isbal kılınmak üzere olub ancak suret-i hale nazaran bu günlerde Silistre üzerine tasallutu müstefad olarak bundan böyle ısrar ve şiddetle hücum ve tazyike ibtidar takdirinde biraz dahi imdad-ı askeri irsâliyle takviyetine bakılmak lazım gelmiş ve bu keyfiyyet Şumnu seraskeri müşârûn-ileyh hazretlerine tekrar yazılıb te'kid kılınmış ise de bundan böyle sui serdar-ı ekremilerinden dahi her dürlü lazım gelen ikdam ve ianenin icrasına himem-i behiyye-i veliyy-ün niamaneleri derkar ve sezavar buyurulmak babında.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Silistre Vâlisine

Me'mur-u muhafazası oldukları Silistre kal'asını küffar-ı tebehkârın hasr ü tazyikinden naşı her bir ahval ve keyfiyyetini adamları Osman Ağa bendelerinin takririnden malum olacağı ifadesini şâmil Atûfetlü Mahmud Paşa hazretleriyle müşterekân Canib-i Hazret Serdar-ı Ekremiye tahrirât-ı şerifeleriyle mûmâ-ileyh Osman Ağa'nın kâleme aldırılan takriri müşârûn-ileyh efendimiz hazretleri tarafından bu tarafa irsal buyurulmuş olduğundan me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' mahlası olmuştur Silistre'ye imdad ve ianenin icrası hususu bundan akdem su-i atûfilerinden iş'ar olunmuş olduğuna mebni kale-i merkumeye idhal olunmak üzere Ordu-yu Hümâyûn tarafından Said Binbaşı mâiyyetiyle bin yirmi yedi ve Şumnu tarafından dahi olan fâtihân askeri olmak üzere sekiz yüz nefer asker tertib ve Ruscuk tarafına irsal ve tesrib olunmuş olduğu şukka Ruscuk ve Yergöğü kal'aları mevcudundan dahi iki bin aded yuvarlak irsal ve Şalopa neferatından dahi altmış nefer isal kılınmış Ruscuk ve Yergöğü muhafızlarına iş'ar ve yerlerine konulmak üzere Vidin kalesi mevcudundan olmikdar yuvarlığı tertib ve mezkur kalelere isâli dahi atûfetlü Vidin muhafızı hazretlerine beyân ve izbar olunmuş ise de bu kadar ile maksur hasıl olmayacağından yine olvechle Vidin

kalesi mevcudundan yerine konulmak üzere Ruscuk'tan bu defa dahi Silistre'ye iki yüz elli varil barut gönderilmesi ber-vech-i ekide Ruscuk muhafızı mûmâ-ileyh ve olmkıdar varil barutun Ruscuk'a yetiştirilmesi Vidin muhafızı mûmâ-ileyhe tenbih ve iş'ar kılınmış olduğu müşârün-ileyh sadrazam efendimiz hazretleri tarafından inba buyurulmuş ve li-ecl-il imdad gönderilen asker mezkurenin biran evvel serian ve tehiren Silistre'ye sûrat-i isalleri hususunu mukaddema Ruscuk muhafızına iş'ar olunmuş ise de bu defa dahi mûmâ-ileyh Osman Ağanın vâkî olan takriri derciyle şimdiye kadar asker-i mezkur henüz Silistre'ye gönderilmemiş ise bundan böyle tehiri tecviz olunmayarak heman isalleri hususunu istihsal ve bundan böyle dahi daima ol tarafın ihlalini istila-yı istihbar ile pey der pey lazime-i imdad ve ianenin icrasına mübaderet eylemiş te'kidat-ı lazime ilavesiyle savb-ı mahsusiden Şumnu seraskeri atûfetlü Hüseyin Paşa hazretlerine mahsus yazılmış ve suret-i hal beyân ile kendüleri dahi bir taraftan muavenet-i lazımenin ifasına himmet buyurmaları müşârün-ileyh sadrazam efendimize dahi bildirilmiş olmağla heman zât-ı saadetleri mukteza-yı gayret ve fetanetleri üzere Cenâb-ı hakkın avn u nusret-i ilahisine itimad ve peygamberimiz aleyhüs-salat vesselam efendimizin imdad-ı ruhaniyetine ittika istinad ile herhalde kuvvet-ül kalb olarak müşârün-ileyh Mahmud Paşa hazretleriyle bil-ittifâk def'i sail-i a'dâ'ya teşmiri ve gayret ve bundan böyle dahi icab iden imdad ve ianenin icrasında tecviz kusur olunmayacağından düşman-ı dinin hücum ve iktihamından zerre kadar şevklerine fütur vormeyerek daima kefare-i ... şevket-i islamiyenin ârânesiyle me'mur muhafazası oldukları kale-i padişahînin izhar-i cihet muhafaza ve muhasarası emr-ehemmini sarf-ı nakdine gayret berle zatınızdan ... âli olan asar-ı şecaat ve besâleti ispat ve izhara bezl-i ma-hasıl mekinet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Hüseyin Paşaya

Bundan akdemce atûfetlü Âliş Paşa hazretlerinin Pazarcık çapulundan avdetinde yol üzerinde bil-mesarife muvafık olmuş olduğu muharebe-yi hayriyede ahz ve girift olunmuş olan üsera ve kulakları ber-muceb-i pusula eşya-ı müteavvis gönderilmiş olduğu şâmil bu defa ... ağraz ... olan tahrirât-ı atûfet abat-ı seraskerleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' mahlasdan siret olmuş ve üsera-yı mesfûrede tahsis-i fettân-ı mahale gönderilmiş ve bundan böyle dahi Fevt-Bahş-ı Ketibe-i İslam olan Cenâb-ı Tahir-i Âlâm-ı cünud muvahhidini mazhar-ı fevz ve intikam ve adû-yı leâmi-i reh-

peymâ-yı vâri-i inhizam itmek temasını orada ziyan-ı ihlas-ı inam kılınmış olmağla heman zât-ı samileri mukteza-yı sipah... ve şecaat fitriye düstûrileri üzere ifa-yı lazıme-i seraskeri ve hamiyet-i himmet ve bezl-i mâ-hasal liyakat buyurmaları siyakında kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

46

[23b]

Silistre Vâlisine

Zât-ı samileri dirayet ve hamiyet ile mutasarrıf-ı vüzera-yı azam-i sadakat-i ittisam-ı saltanat-ı seniyyeden oldukları hasebiyle ez herhal ifa-yı levazım-ı me'muriyet ve icra-yı şeraiti besâlet ve sadıkane su-i be-heme-hâl buyurageldikleri derkar ve İnşaallah İnşaallah bundan böyle dahi sevk ve gayretlerine kesel vermeyerek a'dâ'-yı dinimizden ahz ve intikam ve sare bezl-i iktidar iyleyecekleri delalet ve dirayetleriyle malum ve âşikâr olub Cenâb-ı Samilerine beyâna hâcet olmadığı üzere her bir husus mukadderat-ı ilahi ile müesses ve mansus olarak cemi' zamanda azl ile nasb-ı tev'em ve her ne kadar bu defa hasb'el-tadrir hazret-i zebib-i kadir devletlü Selim Paşa Hazretleri mesned-i sadaretinden infisal ile mühr-ü hümayûn-u inayet... şâhâne kapudan sabık devletlü veliyy-ün niam Mehmed İzzet Paşa hazretlerine ihsân ve i'ta buyurulmuş olub eğerçi zât-ı âlilerinin müşârün-ileyh Selim Paşa hazretlerine mensubiyet-i kadimleri derkar ise dahi Dinimiz Teâla hazretleri cihan durdukça ömr-ü şevket-i şahaneleri mezdâd ve feravaat buyursun cenab-ı müşirileri ve cümlemiz pir-i padişah âlempenahîn bendesi ve alel-husus cenâb-ı müşirileri beyn'el-vüzera dirayet ve hamiyet ile kesb-i imtiyaz itmiş bir vezir hamiyet semîri olduklarından El-hâletü-hâzihi sadr-ı sabık müşârün-ileyh hazretlerinin infisâlinden dolayı zinhar bir gûne hatıra lazım gelmesün ve hatta bu babda keramet efza-yı sünûh ve zuhur buyurulan nutk-u hümayûn-u iltifat-ı mazmun-u şâhâne zat-ı samilerinden din-i devlet-i âliyyeye hüsn-ü hizmet me'muriyetde olduklarından hakk-ı saadetlerinde hüsn-ü teveccüh-ü mülûkaneleri kemâ-kân şâyân buyuruldukda idüğü emr-ü ferman buyurulmuş ve diğer nemîka-yı hâlisaniemizde beyân ve iş'ar kılındığı vechle Silistre'ye imdad ve marifet-i lazımenin icrasına himmet iylemiş Atufetlü Şumnu ordusu askeri Hüseyin Paşa hazretlerine bu defa dahi te'kid olunmuş olduğu her dürlü mezâhir-i mukteziyyesinin ifasına taraf-ı hazret serdar-ı ekremiden dahi itina buyurulmakda olduğu bu kere varid-i tahrirât-ı

seniyyelerinde müstefad idüğü rehîn-i âlem-i samileri buyuruldukda Cenâb-ı Âlileri heman umur-u me'murelerinde kat'an kesel virmeyüb saâdetlü Mehmed Paşa hazretleriyle bil-ittifâk emr-i muhafazaya bezl-i mâ-hasal kudret ve tevfik Teâla-yı a'dâ'yı dinimizden ahz ü sar ve intikama teşmir sarf-ı gayret ve himmet buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Gâlib Paşaya

İktiza-yı takdir-i mümteni't tağyir Cenâb-ı Bârî mukaddemce uhde-i âlilerinde olan Erzurum eyaleti ve seraskerliğinin Atûfetlü Sâlih Paşa hazretleri tevcihiyle zât-ı samilerinin Gelibolu'ya gelüb ikamet eylemeleri mukteza-yı irade-i seniyye-i şâhânedan olarak keyfiyyet ol vechle sui âlilerine yazılmış ise de bu defa bil-icab Balıkesir'e tahvil-i me'muriyetleri hususuna irade-i seniyye-i mülûkane tâlikiyle ol babda şeref-sudûr olan hatt-ı hümayûn-u mülûkane mucebince tahvil-i me'muriyetlerini tabk bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar olunmuş olub bu vechle tahvil-i me'muriyetleri bir gûne manaya mahmul olmayub muharrer bu defa devletlü Selim Paşa hazretlerinin hasb'el-kader mesned-i sadaretden infisâliyle Gelibolu'da ikamete me'mur kılınmış müşârün-ileyhden başka irade birkaç merfu'ül vüzera zevat bulunması cihetiyle zât-ı atûfetlerinin rahatsızlıklarına muceb olmaması mülâhazasına mebni idüğü zâhir olmağla ber-mantuk-u irade-i seniyye-i şâhâne olvechle Balıkesir'e teşrifi ile istizade-i ömre ve şevket-i şâhâne-ı da'vat-ı vecibesine müsaberet buyrulmaları siyakında kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Eski İstanbulluk Muhafızı Süleyman Paşa'ya

Mukteza-yı me'muriyet ve düstûrileri üzere Konya'dan hareket ve işbu mah-ı Rebî-ül-âhirin on beşinci günü me'mur-u muhafazası oldukları Eski İstanbulluk'a vusûl ile istihsal esbab-ı muharebeye mübaderet eyledikleri ifadesini havi bu defa ferestade-i sui mahsus buyurulan tahrirât-ı saâdet-i âbât-ı müşirileri karin-i mevki'-i vürud ve me'l ve mezayası ıtlâ'-ı kerde-i mahsus-u vâlâ-ı nümud olmuş ve hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhâneye arz ve takdim ile meşmûl nazır-ı merhamet-eser Cenâb-ı Şehinşahi buyurulmuşdur zât-ı atûfet-i âbât-ı müşirileri dirayet ve fetanet ile manzur-u vüzera-yı i'zam-ı saltanat-ı seniyyeden oldukları hasletiyle şerait-i tahaffuzkârının icrasına ibtidar buyuracakları bedihi ve âşikâr ise de malum-u düstûrileri olduğu üzere ahval-i hâliye

cihetiyle me'mur muhafazası oldukları mahâlin kemâ-yenbagî muhasarası vesail-i mukteziyyesinin ikmâli lazimedden ve aled-devam merasim-i intibahı ve teyakkuzununicrasına kıyam olunmak vacibeden olmağla heman mukteza-yı agahı ve rü'yet-i düstûrileri üzere gice gündüz demeyüb daima emr ü muhafazanın layıkıyla icrasına itina ve dikkat buyurmaları siyakında kaime.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Bostancıbaşı Ağaya

Mevkib-i Hümâyûn-u Şâhânede mevcut Bostaniyan-ı Hassa vesâir sunuf-u askeriye kışla vesâir münasib mahallere bölüşdürülmüş olduğundan ikamet eyledikleri hıyâm-ı mütenevvi'nin içerü Muhtarhane-i Amireye nakl ve tesbili zımında iki yüz kıt'a arabanın marifetiniz ile tedarik ve irsâli lazım gelmiş olduğu bu defa atûfetlü serasker paşa hazretleri tarafından inhâ' olunmuş olmağla zikr olunan hıyâm-ı mütenevvi'nin olvechle içerü Muhtarhane-i Amireye nakli zımında lazım gelen iki yüz kıt'a arabanın serian tedarik ve Mevkib-i Hümâyûn-u şâhâneye irsâli vesailini istihsale mübaderet eylesün deyü.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Karaağaç âyânı Şaban Ağa'nın mâiyyetinde olan altmış üç nefer süvariyle Dersaadet'e gelüb kavas terfikiyle savb-ı serdar-ı ekremilerine irsal olduğunu mütezamın arıza.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

47

[24a]

Sadrizam Efendimize Bend-i Evvel

Mukaddem Hamid sancağı tevcih ve ihsân-ı hümâyûn buyurulan Âliş Paşa bendeleri hakkında vaad-i âli-i şâhânenin icrasıyla kendüsüne avatıf-ı âliyye-i mülûkaneden rütbe-i vâlâ-yı vezâret tevcihle müstashıb serdar-ı ekremileri olan Ordu-yu Hümâyûn-u çarhacılığı hidmetle tayin buyurulmuş olup vâkıâ paşa-yı mûmâileyh bidayet-i me'muriyetinden berü din ü devlet âliyyemiz yolunda ve padişah cihân-penâh

şevketlü kerametlü efendimiz hazretlerinin uğur-u şâhânelerinde can-siparane hareket ve hidmet iylemekte olduğuna ve her ne kadar selefleri hazretleri Ömer Paşa uhdesinden münhall olan Teke sancağını Atûfetlü Hasan Paşa hazretlerine tevcih iderek İneada muhafazasına tayin eylemiş ise de müşârün-ileyh harb veziri olmadığına binaen zikr olunan Teke sancağının dahi Hamid sancağına ilhaken müşârün-ileyh Âliş Paşa hazretlerine tevcihi ve mûmâ-ileyh Hasan Paşanın def'i vezâretiyle kema fi evvel Edirne civarında çiftlikatında ikamet olunması hususu icra olunmuş olduğundan gayr-i ... âlilerinden münhal olan diyar kapudanlığının dahi bir bendelerine tevcih ve ihalesi lazım gelerek kapudanlığı mezkurun dahi uhde-i mirmiranı Dergâh-ı Âli kapucubaşlarından Galata nazırı Hamid Paşa bendelerine tevcih ve paşa-yı mûmâ-ileyh bendelerinden münhall olan nezaret-i merkume dahi tersane kethûdası Âli Beğ bendelerine ve Tophane-i Âmire nezareti humbaracıbaşı mir-i ahur esbak Hacı Âli Beğ Humbaracıbaşı Dergâhı kapucubaşlarından bostancıbaşı esbak İbiş Ağa ve Humbarahane Nezareti sabık tophane nazırı Tâhir Beğ kullarına tevcih kılınmış idüğü Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi âlileri buyruldukda mûmâ-ileyh Hasan Paşa bendelerinin ber-muceb irade-i âliyye mahal ikameti olan Edirne'ye i'zam ve irsal ve mâiyyetinde bulunan askerin hala İneada muhafazasında olan Cebehaneci Paşa Emin Ağa bendeleri mâiyyetine isbali hususuna himem-i behiyyeleri şâyân buyrulamak babında emr ü ferman.

Müşârün-ileyh Efendimize Bend-i Sani

Adana vâlisi sabık atûfetlü Nurullah Paşa hazretleri mukaddemce ifa-yı vezâretiyle ba-irade-i seniyye Misivri ve Ahyolu muhafızalarına tayin ve mevcud mâiyyeti olan sekiz yüz mikdarı askerisini çar-takdan geçürüb kendüsü dahi çend nefer etba'sıyla Der-saâdet'ten mürur itmek üzere me'mur kılınmış ise de müşârün-ileyh henüz tevarüd idemediğinden ve ehemmiyet-i maslahatdan naşı Misivri muhafazasına sabık Bosna vâlisi olub Der-saâdet'e gelmiş olan atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri icaleten me'mur ve ihrac kılınmış ve müşârün-ileyh Nuri Paşanın me'muriyeti dahi fakat Ahyolu'ya tahvil olunmuş ise de muahharan Ahyolu taraflarının muhafazası için Ordu-yu Hümâyûn'da Mirmirandan Hâlil Hamdi Paşa bendeleri kifayet mikdarı asker ile tayin buyurulmuş olduğundan ve hasb'el-vâkt ve'l-hal İneada'nın takviyet ve istihkâmı hususuna bakılmak lazimedden olarak mukaddemce keramet efza-yı sudûr buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucébince ada-yı mezkure muhafazasına

Cebahanecibaşı Emin Ağa kulları me'mur kılınub iktizasına göre tabyalar inşası ve mukaddem Varna için gönderilmiş bulunan topların vaz'î zımnında mimar-ı sabık Halim Efendi kulları tayin bu taraftan yirmi kıt'a topuh topu ve mükemmel takımıyla iki kıt'a havan ve nısf-ı tertib topçu neferatı tertib ve Silivri tarikiyle tesrib kılınmış olduğu derkar ise de ol tarafın takviyet ve istihkamı dahi pek lazım göründüğünden ve muma-ileyh Emin Ağa bendelerinin bu tarafa hidmet-i mahsusası olub ada-yı mezkur muhafazasında dahi bir vezirin vücudu münasib gibi mütalaa olunduğundan zât-ı serdar-ı ekremilerine bil-muhabere zikr olunan İneada muhafazasına müşârün-ileyh Nuri Paşa'nın me'mur kılınması mı münasib olur yoğsa aher vüzeradan birinin me'mur kılınması mı tensib kılınur vakt-i mürur itmeksizin icrasına mübaderet olunması keramet efza-yı sahife-i sudûr buyurulan hatt-ı şerif-i şâhânede emr ü ferman buyurulmuş ve Nurullah Paşa bendeleri dahi beş altı güne kadar Dersaâdet'e gelmek üzere idüğü haber verilmiş olduğuna nazaran bu babda re'y-i vezin irade-i asıfaneleri ne vechle ise hâk-i pay-ı hümayûn-u mülûkaneye arz ve istizan ile iktzası icra olunmak üzere iş'arı babında emr ü ferman.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Bundan akdem Kalafat tarafında vuku bulan muharebede asakir ve bazı serkerdeganın adm-i sebatları vuku' atûfetlü Vidin muhafızı bendeleri tarafından inhâ' olduğuna binaen ol babda bazı vesaya ve tenbihatı şâmil savb-ı çâkerinden müşârün-ileyh tahrirât irsal ve asker ve serkerdegan-ı mûmâ-ileyhimin telif ve istimâletleri zımnında baş haseki kulları mübaşeretle emri ısdar ve isbal kılınmış olduğundan bu defa cevap olarak müşârün-ileyh tarafından varid olan tahrirâtda Kalafat açık bir mahal olarak mevsim-i şî'tada mahal-i mezkurede ikamet mümkün olamayacağından dolayı serkerdegan-ı merkumenin vâkî olan ısrarları cihetiyle mukaddemce imdad olunmuş olan asker ve top ve mühimmat berü adaya geçirilmiş olduğundan ve düşman-ı dinin revişine nazaran Ruscuk ve Niğbolu taraflarına kavi'ül-iktidar birer vezirin tayin ve ikamesi icab-ı hal ve maslahatdan idüğü beyânıyla Vidin kal'ası vesâir ve lazım'ül-muhârese olan mahal ve muvazaan muhafazası zımnında birkaç tabur Asakir-i Mansure ve Evlâd-ı Fâtihân ve-yahûd Bosna askerinden beş altı bin nefer mikdarı asker tayin ve yuvarlak ve her takımıyla dört kıt'a çarha topu ve külliyyetlü barut ve kurşun ile mikdar vafi top misüllü mühimmatın tertib ve irsali ve Sofya tarafından vürud idecek

zehairin şiddet-i şita hululünden evvelce isbal kılınması ve Niğbolu Muhafızı Ahmed Ağa'nın mevcut olan iki bin şu kadar askeri Niğbolu kalesini muhafazaya kafi olmadığına binaen Selvi kazasından ne mikdar ila bağı tutar harb ve darb erbabı var ise celb iylemesi Lofça ve Pilevne kazalarından dahi Niğbolu'ya bir mikdar asker erişdirilmesi muhafız-ı mûmâ-ileyh vesâir lazım gelenlere iş'ar olunmuş olduğu muharrer ve mezkur olub malum-u übbehet-me'lzum veliyy-ün niamaneleri olduğu üzere El-hâletü-hâzihi mevcut olan Asakir-i Mansur taburlarının cümlesi seferber olduklarından müşârün-ileyhîn inhâ'sı vechle şimdiki halde berülderden Vidin'e Asakir-i Mansure irsâli kabili imkan olmayub Bosnalunun dahi ru'unet-i mizaçları ve Bosna vâlisi atûfetlü Ali Namuk Paşanın dahi bidayet-i me'muriyetleri olmak cihetiyle şu aralık Bosnaludan Vidin'e asker tertibi olub olmayacağı mukaddemce muhafız-ı müşârün-ileyhîn yine bu babda vâkî olan iş'arına mebni müteallik olan irade-i seniyye mucibince vâli-i müşârün-ileyhden isti'lâm ve mukaddemce beş kıt'a sûrat topu gönderilmiş ve zâhire hususu dahi Sofya Nazırı Remzi efendi bendelerine tekrar tenbih ve te'kid olunmuş ve Niğbolu Muhafızı mûmâ-ileyh Ahmed Ağaya Selvi kazasından ... erbab-ı harb ve darbını celb ile mukteza-yı me'muriyeti üzere Niğbolu Kalesini muhafazaya itina ve Sofya Muhafızı Mahmud Paşa'ya dahi me'mur olduğu bin nefer ayluklu askeri serian Niğbolu'ya irsal ve isra iylemesi müekked tahrir ve inhâ' kılınmış ve suret-i hal

48

[24b]

ol vakîr muhafız-ı müşârün-ileyhe bildirilmiş olduğundan şimdi bu cihetle iş'arı ol babda gönderilen kaime-i çâkeriden henüz vasıl olmamasından iktiza idüb kaldı ki müşârün-ileyhîn iş'arı cihetiyle Ruscuk ve Niğbolu taraflarının esbab-ı muhafazasının ikmâli zımnında habel-vâkîr ve'l-hal kavi'ül iktidar bir vezirin tayin ve isbâli vâkıâ lazimedden olmak hasebiyle keramet-efza-yı sünûh olan irade-i seniyye-i şâhâne mucibince münasibleri lede-l-mûlahaza hala Maraş Vâlisi Atûfetlü Celal Paşa hazretleri Ordu-yu Şâhâneye me'muren bu defa Dersaâdet'e vürud itmiş ve mâiyyetinde yedi sekiz bin nefer süvari askeri olarak kendüsü dahi cerî ve cesur ve dirayetkar vüzera-yı i'zamdan olduğundan başka Ruscuk ve karşı Yergöğü ve havâlisi dahi ancak bu mikdar asker ile muhafaza olabileceğine binaen müşârün-ileyh hazretlerini pek çok eylendirilmeyüb gerüde olan askeri birkaç gün zarfında geldiği gibi heman bu taraftan

çıkarılmak üzere Ruscuk muhafazasına me'mur ve tayin kılınmış ve elyevm Şumnu ordusunda olan Karaman Vâlisi Atufetlü Emin Paşa hazretleri dahi kemâ-kân Karaman eyaleti uhdesinde olmak ve Niğbolu muhafızı olan mûmâ-ileyh Ahmed Ağa bendeleri dahi âyânı olduğu Selvi kazası askeriyle müşârün-ileyhîn mâiyyetinde kalmak üzere tiz elden müşârün-ileyh Emin Paşa dahi Niğbolu muhafazasına me'mur olarak mevcut mâiyyeti olan askerden ve gerek atûfetlü serasker Hüseyin Paşa hazretleri marifetiyle Şumnu ordu-yu mevcudundan işe yarar bin nefer alub serian erişmek üzere Niğbolu ve kuleler kıl'a-yı muhafazasına me'mur ve Vidin muhafızı müşârün-ileyhîn Ruscuk'a gönderileceği yuvarlak ve baruta mukabil irsâl kılınacak ise de andan fazla münasib mikdar barutun ve yuvarlak vesair her top ve kağıd misüllü mühimmat dahi tertib ve irsal kılınması hususları hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhânedan lede-l-istiz'an ol babda nakş ... sahife-i sudûr buyurulan hatt-ı şerif-i inayet-i redif-i mülûkane mucebince iktizaları icra olunacak suret-i irade-i seniyye-i müşârün-ileyhüma Emin Paşa ve Şumnu Seraskeri Hüseyin Paşa hazretleriyle Niğbolu muhafızı sabık mûmâ-ileyh Ahmed Ağa kullarına başka başka tahrir ve iş'ar ve keyfiyyet-i merkume müşârün-ileyh Vidin muhafızı bendeleri dahi beyân ve inba olunmuş olub ve müşârün-ileyh Celal Paşa hazretleri dahi Bimennihi Teâlâ gerüde kal'an askerinin vürudunda çok eylendirilmeyüb heman ihrac ve i'zam olunacağı ve müşârün-ileyh hazretleri ol tarafa varıncaya kadar Ruscuk tarafına medd-i inzâr ... hâli olmayarak lede-l-icab iane-i ... icrasına mübaderet olunmuş Şumnu seraskeri müşârün-ileyh hazretlerine iş'ar olunmuş ise de taraf-ı eşref-i veliyy-ün niamilerinden dahi atf-ı muhaza-yı himmet buyurulmak menut-u şeyime-i lütfu Cenâb-ı asafâneleri idüğü Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi âlileri buyuruldukda emr ü ferman.

Fi 22 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Müşârün-ileyh Efendimize Kenar

İşbu arîza-yı çâkeri derdest-i tastir olduğu halde enmele-i pirâ-yı tazim ve tekrim olan emir-name sami-i serdar-ı ekremilerinde Rusyalunun bir kıt'a oraya ve Nemçelünün bir kıt'a Birik sefinesi Ahyolu pişgahına gelerek derununda bulunan Varna takımından biraz kesian ile Sirozi Yusuf Paşa tahkim ahramın kavası Yahya nam kimesne dışarı çıkub paşa-yı merkumun meval ve hürmetini almak için gelindiği ve hazinedarı sefinede idüğünü söylemiş olduğundan derhal hasbi elka olunmuş idüğü Samakovcuk Nazırı Sâlih Beğ kulları tarafından mukaddemce inhâ' ve kavas-ı merkum

ile paşa-yı merkumenin ol taraflarda bulunan kethûdasının ve sefineden çıkan Abdullah Sırrı Efendinin Ordu-yu Hümâyûn'a irsâliyle zikr olunan sefinelerin defaate ne vechle ibtidar olunması selefleri hazretleri canibinden nazır-ı mûmâ-ileyhe inba olunmuş ve merkumlar bu defa nazır-ı mûmâ-ileyh tarafından Ordu-yu Hümâyûn'a irsal ve hazinedar-ı mezburun kendüye gelen tezkire ile tarafından yazılmış olan cevap maddesi isbal ve ol babda isti'lâm-ı ahval kılınmış olduğundan nazır-ı mûmâ-ileyh bu ma'rızda ne vechle emirname gönderilmiş ve sabık Varna muhafızı Yusuf ve Vecihi Paşa ile merkum Sirozi haininin vürud iden iki kıt'a kağıd ile mûmâ-ileyh Vecihi Paşa'nın kâleme aldırılan tahriri ve hain-i mezburun Siroz ve Selanik taraflarında olan kâffe-i emval ve eşya ve emlakının Ahyolu'da bulunan emvâlinin canibimiz için zabıt ve tahriri mahallerine iş'ar kılındığından Ahyolu'da olan emval ve eşya ve hayvanatının tevarüd iden defatiri ve Saviş kariyesinden celb olunan hayvanat pusulası irsal buyurulduğu serd ile Siroz ve Selanik taraflarından vürud idecek defatir dahi bundan böyle isbal kılınacağı muharrer ve mezkur ve tahrirât-ı seniyyeleri takımıyla huzur-u atıfet-neşûr hazret-i şâhâneye lede-l-arz nazır mekârim-i esir-i mülûkane ile meşmûl ve manzur olub husus-u mezkur-u tahrirât-ı seniyyelerinde ifade-i hal suretiyle iş'ar buyurularak ona dair yani hain-i merkumun istediği eşya nasıl olacak ve Varna'da tevakkuf olunan ehl-i islam hakkındane denilecek ol babda 9 keramet efza-yı sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-u cihandarinin bir fıkra-yı menkıbesinde hain-i merkumun

9

icra eyledikleri tedabir ve ârâ ve çekünegi-i iradeleri beyânve izbar buyurulmuş olduğundan

Ahyolu'da olan civarı ve eşya-yı sâiresine mukabil Varna derununda bulunan Ehl-i İslamın Mosgovlu tarafında tevkifi maddesi deşinilecek şey olduğundan iktiza idenlerle bil-müzakere hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye arz ve istiz'an olunmuş emrû ferman-ı mülûkane buyurulmuş olduğuna mebni keyfiyyet lede'l-müzakere Sirozi merkum Yusuf Paşanın tahrirâtı bir takım hedayamız ... ibaret ve irad eylediği ağrarı mutemir olduğu kabahatinden eşna' olarak her ne ise bu madde dahi hain-i merkumun ağvasıyla olmuş olduğu mûmâ-ileyh Yusuf Vecihi Paşa bendelerinin takririnden nümayan ve siyak-ı takrire nazaran zikr olunan civarı ve eşya i'ta olunmadığı takdirce Varna derununda olan bu kadar zükur ve nisvan ve sıbyan ehl-i islamın kayd-ı üsera giriftar olmaları lazım gelecek olduğu halde çendan-ı münasib ve caiz olmadığı vâreste-

i kayd-ı beyân ve her ne kadar Mosgovlunun bu hareketi hilaf-ı mukavele olarak ahâli-i merkumenin ihracını hain-i merkumun Ahyolu'da olan civarı ve eşyasının irsâline taalluku suretinde olmuş ise de bu kadar ehl-i islamı alub içerü götürmek işine el vermeyeceğinden ve zikr olunan civarı ve eşyanın adm-i i'ta ve irsâlinde ısrar olunsa şayet Mosgovlu ısrar itmeyerek salıvermesi dahi melhuz ve imrar olunmayubda zikr olunan civarı ve vasiyet gönderildiği suretde ihtimal ki şımarub hain-i merkumun Siroz ve Selanik vesâir mahallerde olan emvâlinin dahi irsâlini teklif itmeleri mülâhazadan gayr-i baid olmakdan naşı pek de birdenbire suret-i müsâade-i ara-e olunmayarak red ile cevap verilmesi sureti dahi hatıra gelür ise de çünkü hain-i merkumun izale cihetiyle Mosgovlu mukavelesinden dönüp civarı ve vasiyet için Varna'dan çıkaracağı Ehl-i İslamı tevkif itmiş olduğuna

[25a]

Ba'de-zin dahi Maazallah u Teâlâ ısrar edübde üç cariy ve harbi-i nakd ve biraz eşya için bu kadar zükur ve nisvan ve sıbyan ehl-i islamı kayd-ı üsera giriftar itmek layık olmayacağına ve kal'a-yı mezkurenin hîn-i nisbetinde Mosgovlu ile ne vechle mukavele olunduğu zât-ı serdar-i ekremilerinin bit-taraf malumları olarak Mosgovlunun işbu teklifi ve ahâli-i mezkurenin Mosgovlu ile ne vechle mukavele olunduğu zât-ı serdar-ı ekremilerinin bit-taraf malumları olarak Mosgovlunun işbu teklifi ve ahâli-i mezkurenin bu vechle tevkifi mukavele-i mezkurenin hilafı olduğuna bianen şu maddenin evvelimizde mukteza-yı şer'isi bilinüb ana göre iktizasına bakılmak için tahrirât ve evrak mezkur Canib-i Cenâb fetva-yı penâhiye irsal ve tesyar ve icab-ı şer'isi istifsar olundukda haber-i külli-i celb için şu harbi-i ihtiyar itmek meşru' olduğunu ve şu kadar ki zikr olunan üç nefer cariy ve El-hâletü-hâzihi Diyar-ı İslamiye'de olduklarından bu keyfiyyet evvel emirde kendülerine teklif olunub eğer kendüleri İslam diyarını terk ve Diyar-ı Efrenciye'de olan metbû'ları nezdine gitmeği ihtiyar iderler ise salıverilmeleri eğerçi ihtiyar itmeyüb de Ehl-i İslam'dan olduklarını beyan iderek azimetten teberri ve istinkâf iderler ise olvakit haber olunmamak iktiza ideceği Cenâb-ı Müşârün-ileyhden ifade ve ihbar olunmuş ve El-hâletü-hâzihi Mosgovlu tarafından canib-i serdar-ı ekremilerinden aher vechle bir gûne cevap gönderilmemiş ise mukavele-i mezkure zât-ı âlilerinin malumları olduğundan Mosgovlu tarafına haber irsâliyle kân-ı hain-i merkum hakkında taraf-ı arz-ı âliyyeden bir gûne infial olmadığı

zemini gösterilerek gû hasb'el-kader böyle olmuş ise her ne tarafda olsa rahat ve asayiş matlub olduğundan zikr olunan civarı ve eşyanın i'tasına müsâade derkar olub ancak ahâli-i mezkurenin kamilen ihracı mukavele-i mezkure muktezasından olduğuna binaen ana taaluku iktiza itmememle ahal-i merkumenin olvechle ihracı anında zikr olunan cevabı ve eşya dahi virileceği ve mukavele-i mezkure peşin icra olunduğu suretde miyânede-i itimad ber-taraf olarak bunlar dahi bu tarafda tevkif olunacağı sureti kat'ice bildirilerek öylece suret-i tesviyesi istihsal buyurulduğu suretin taraf-ı âlilerinden ana göre iktizasına bakılması ve şu kadar ki zikr olunan cariyeler ol vechle istintak olunubda gitmeği istemedikleri halde fakat olunacak müsâade-i sâir eşya ve nükudu hakkında münhasır olmak üzere bunlar için şerian şöyle lazım geliyor yollu cevap verilmesi hususları huzur-u atıfet ... mülûkaneye led'el-arz olvechle icrası hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı keramet-i nukat-ı mülûkane-ı sahife-i taraf sudûr buyurulmuş ve hain-i merkumun Siroz ve Selanik taraflarında olan emlak ve eşya ve ademleri hakkında zât-ı veliniamilerinin icra buyurmuş oldukları mülâhaza ve tedbirleri bu tarafın usulüne tevafuk itmiş olduğundan İnşaaallah-u Teâlâ emare-i tevfik olmak üzere tefail-i bil-haber olunmuş idüğü rehîn-i âlem-i asafâneleri buyuruldukda zikr olunan civarı ve eşya hakkında minvâl-i meşruh icra-yı mukteza-yı emr-i ferman-ı şâhâneye himem-i behiyyeleri derkar buyurulmak mütevakkıf-ı re'y-i rezin-i isabet-kârin-i serdar-ı ekremileridir kaldı ki malum-u veliyy-ün niamaneleri buyurulduğu vechle hain-i merkum ile gavur içinde kalan serderdegan ve asakirden El-hâletü-hâzihi Tekfurdağlı Hacı Mehmed ve Zağralı Mustafa Ağa ve Çirmenli Hâlil nam kimesneler çıkub Zihne âyânı Hacı Âli Beğ ve Bekirlizade Âli Beğ Piravişte çorbacısı Abdürrahim Beğ şimdi ki halde hain-i merkum ile beraber Varna tarafında ikamet itmemekde ise de bunların dahi askerlerinin koyvirilmiş olduğu rivayet olunmakda olduğuna ve bunlardan yararının tevkifiyle bazılarının öyle koyverilmeleri beher-hal bir nevi fesad için olmak lazım geleceğine binaen şu salıverilmiş olunan serkerdegana dikkat olunmak pek lazım olduğu iradesiyle bu hususun dahi sui asıfanelerine tahriri iktiza-yı emr ü ferman-ı şâhânedan olduğu muhat-ı ilmi samileri buyuruldukda gerek zikr olunan civarı ve eşya ve gerek işbu serkerdegan fesad-ı ...(silik) icab-ı hal ve maslahat ne vechle ise icralarına inayet-i âliyyeleri sezavar buyurulmak babında emr ü ferman.

Fi 22 rebiüalhir Sene 1244.

Sofya Muhafızı Mirmirandan Mahmud Paşaya

Mevcud mâiyyetiniz olan iki bin nefer askerin bin neferini üç aylık olmak üzere peşinen virmiş olduğunuz doksan bin gurusun i'tası hususu mukaddemce tarafınızdan lede-l-inhâ' sâlif-üz-zikr bin neferin mahiyeleri ne mikdar olacağı tebyin itmediğinden neferat-ı merkumenin mahiyeleri kaç gurus ve peşinen verilen doksan gurus kaç aylık olmak iktiza ideceği istiş'arını şamil

hüve

Acaba mah-ı merkum denilen

Kangi ider

gönderilen tahrirâtımızın vusulünden ve mar'ül-beyân bin neferin işbu sene-i mübareke saferinin yedinci gününden itibaren hesap olunmak üzere otuzar gurusdan üç aylık olarak doksan bin gurus bazı mahallerden istidâne olarak verilmiş olduğundan bahisle meblağ-ı mezburun i'tasına müsâade-i âliyye-i şâhâneye buyurulmasını müsted'a tevarüd iden tahrirâtınızın me'l ve mezayası malumumuz olmuştur hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhâneye arz ve takdim ile meşmûl lehaza-i hazret-i padişahi buyurulmuştur cenâbınız Sofya muhafazasına me'mur ve icra-yı şerait-i hamiyet ve gayr-ı .. sarf-ı makdur olduğunuz ve herhalde müzayaka ve ıztırabdan vikayeniz matlub idüğüne binaen müsâade-i seniyye-i şâhâne istihsal olunarak ol babda şeref-rîz-i sahife-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-u mülûkane mucebince meblağ-ı mezbur tarafınıza irsal olunmuş ve mukaddem ve muahhar tarafınıza iş'ar kılındığı vechle mevcut mâiyyetiniz olan askerin bin neferini ifraz u tâm olarak başbuğlarıyla Niğbolu'ya irsal ve tavsil eylemeniz hususu dahi emr ü ferman-ı hümayûn-u şâhâne buyurulmuş ve bu husus evvel ve âhir çend def'a tarafınıza te'kid kılınmış olduğundan asker-i merkumun şimdiye kadar mahâline irsâline dikkat itmiş olacağınız me'mûl ise de mezkur bin nefer asker savb-ı me'murilerine vusul ile işbu peşin verilen üç aylık tekmili tarihinden itibaren bundan böyle dahi Niğbolu muhafızı tarafından mikdar'ül esami ve keyfiyyeti mübeyyin mah be mah defteri vürudunda mahiyeleri i'ta olunacağı derkar ve hasb'el-hal asker-i merkumun Niğbolu'ya sürat-i vusulleri vacibeden idüğü vareste-i kayd-ı iş'ar olarak suret-i-hal bu defa Vidin Muhafızı Atûfetlü İbrahim Paşa ve Niğbolu Muhafızı saâdetlü Emin Paşa hazeratına dahi bildirilmiş olmağla vusul-ü nemîkamızda eğer şimdiye kadar gönderilmemiş ise heman tâm'ül aded olarak mezkur bin nefer askerin

ifraz ve biran akdem başbuğlarıyla Niğbolu'ya irsal ve isâli hususuna mübaderet eylemeniz için mahsus işbu kaime.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

50

[25b]

Serasker Paşa Hazretlerine

Kethûda-yı samileri Ağa tarafına varid olub savb-ı hulusveriye tesyir buyurulmuş olan Kastamonu mütesellimi ile Sinop âyânı Kadızade bendelerinin tahrirâtı mefahimi malum-u hulusveri olmuşdur ...(silik)zadenin tahrirâtında Boyabat'da olan altmış bu kadar topçu neferatının bir an evvel tarafına erişdirilmesi muharrer ve vâkıâ Sinop'un tahkimi ve icabından idüğü emr-i izhar olduğundan evvel emirde ...(silik) mukit topçu başı ağa bendelerinden sûal ettirildikde ol havâlide olan topçuların elli nefer mikdarı yerlü ve kusur-u etraf-ı veciheleri celb olunmuş olarak fakat tâlim ve tâalüm itmek üzere bu taraftan mukaddema iki nefer topçu kumandanı gönderilmiş olduğunu topçu başı mûmâileyh iade itmiş ve evrak-ı mezkur takımıyla taraf-ı seraskerilerine gönderilmiş olmağla vakt-i hazireye nazaran icabının icrasına himmet buyurmaları siyakında tezkire.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sabık Sivas Vâlisi Olub Bu Defa Trabzon Eyaleti Tevcih Olunan Osman Paşa'ya

Trabzon vâlisi bulunan Hasan Paşa'nın bu esnada ziyadesiyle hasta olarak derkâr-ı sekenâtından savt olmuş oldu bu defa kapu kethûdanız mektubçumuz efendi tarafına mersul şukka-i şerifeleri me'linden nümâyân ve suret-i iş'arınıza nazaran müşârün-ileyhden ifakat-ı gayr-i memûl ve müşârün-ileyh ol havâli seraskeri bulunmuş olub mahaza kırk elli günden berü bu taraftan yazılan bunca mevadd-ı mu'tena ol tarafda yüzü üstüne kalarak me'mur olduğu hutûb-u seraskeriyye dair bu ana kadar bir haber zuhur itmemiş ve ol havâli mesâlih-i rehîn-i ukde-i tesvîf olunmuş olduğuna nazaran bundan böyle müşârün-ileyhîn bu hal ile bırakılmasında mülken mehâzir-i adide derkâr 9 ve zât-ı âlileri her ne kadar giçenlerde

idüğinden başka müşârün-ileyh bu kere Anapa'dan Trabzon'a avdetinde hakkında izhar-ı cihet müsaadat-ı seniyye ve ikrarat-ı lazıme icra olunmuş ve şimdiye kadar Mahvullah-ı Âliyye mukarren hidmat-ı hasene vücuda götürmemesi me'mûlunde olmuş ise kere muvaffak olamayub me'mûl vechle davranamadığından hastalığı araya girmemiş olursa bile hasbel-hal infisâli lazım gelmiş olduğuna

Sivas eyaletine vali nasb ve tayin ile Erzurum tarafına me'mur buyurulmuş iselerde cenâb-ı samileri ötiden berü ol havâli ve ahâli ve mesâlihîne vukuf ve malumat-ı kadimleri ve ez cümle Trabzon sevhilinin yüz saat mikdarı ...(silik) elyevm gündüz bir muhafazanızda civarda bulunmaları cihetiyle derhal kalkub maslahatın baş ucuna erişmeleri evvelce sevhil muhafazacılarına ... tarafında Kamcızade Osman Beğ tarafına buyuruldular neşriyle ve iktizasına göre asakir ve muavenat-ı sâire ibkasıyla tahsil-i sebatlarına iktidarlari ve berülerden Şark tarafına iane idebilmeleri derkâr olduğundan eyalet-i merkumenin uhde-i düstûrilerine tevcihi ve fakat Canik sancağından tiz elden mâiyyetine bin nefer asker ifraz ve irsal olunmak üzere Sivas eyaletinin dahi Çıldır muhafızı sabık saâdetlü Hakkı Paşa Hazretlerine ihsân ve ihalesi hususu lazım gelerek keyfiyyet hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhânedan lede'l-istiz'an ol vechle icraları hususuna müsâade-i seniyye-i padişâhâne erzan buyurularak ol babda hatt-ı hümayûn-u inayet-i makrûn-u şâhâne sahife-i pirâ-yı sudûr buyurulmak ve mantuk-ı münifi üzere zikr olunan Trabzon Eyaleti ile Anapa Muhafızlığı ve Gönve Sancağı ve Canik Muhasallığı ve Karahisar-ı Şarki voyvodalığı ve bil-istiklal ol havâli seraskerliği uhde-i müşirilerine tevcih ve ihsân olunmuş ve Sivas eyaleti dahi müşârün-ileyh Hakkı Paşa hazretlerine Erzurum'a azimet itmek üzere tevcih ve ihale kılınmış ol babda şeref-sudûr olan emr-i âliyye-i taraf-ı samilerine gönderilmiş olub zât-ı âlileri hastalığı mechûl oldukları gayret-i diniyye ve hamiyet-i zatiyyeleri iktizasınca şimdiye kadar me'mur oldukları kâffe-i hususatın Bi Avnillah-ı Teâlâ matlub-u âli vechle rû'yetine maksuretle himmet buyura geldikleri zâhir ve rû-nüma ve İnşaaallah-u Teâlâ işbu me'muriyet-i müşirilerinde muvafık olarak yüzlerinden arz-ı âliyye-i enva'-i hüsn-ü hidmet zuhuru eltaf-ı behiyyeden mütemenna olub ancak beyandan müstağni olduğu üzere bu vâkîtlar ezman-ı sabıka misüllü olmayub tamam-ı din-i devlet-i âliyyemizde hüsn-ü hidmet ibrazına cebren ikdam idecek vâkîtlar olduğuna ve ba-husus gerek ol havâlinin mekâyid-i düşmandan layıkıyla muhafazasını istihsal ve gerek matlub-u âli

vechle Gürcistan ve ... ve kabail-i Çerakise takımının ...(silik) ... hüsn-ü ââmîyle ... ve Anapa ve Faş vesâir mahallerin feth-i teshiri vesailini istikmal eylemeleri lazimedem ve mukteza-yı irade-i seniyye-i şâhânenen idüğüne mebni göreyim zât-ı samilerini mukteza-yı gayret-i vuslatları üzere ...(silik) ... hakk-ı samilerinde bu suretle müteakib-üz-zuhur olan iltifat ve inayet-i şehînşâhâneye teşekküren tiz elden müşârün-ileyh Hakkı Paşa hazretleri tarafına Canik Sancağı'ndan bin nefer asker ifraz ve irsal ve bir an akdem olduğunuz mahallerden hareket ve Trabzon'a vusule sa'y-ı behemehal ve berminvâl-i meşruh gerek havâli-i merkume muhafazacılarına ve gerek mir-ü mûmâ-ileyh tarafına buyuruldular neşr ve irsal ve olvechle me'murların yerlerin de kemâ-kân sebat ve metanetleri vesailini istihsal ile matlub-u âli vechle şu Gürcistan ve ... takımının ve kabail-i Çerakisenin düşman-ı dinimiz aleyhinde âmâl ve olsuretle ...(silik) ve Anapa ve Faş vesâirenin feth-i teshiri ba-avn-i hazret-i bâri istikmal iderek düşman-ı din ü devlet-i âliyyemiz olan Mosgovlu gavurundan İnşaallah İnşaallah ve'l-hah-ı vechle ahz ü intikam ve sar vâli-i uhral edvar teşebbüs sahaif-i rüzgar ve nakş-ı ki'tabe-i iştiâr olacak vechle hidmat-ı haSene ve mesa-ı müstahsene ibrazına sarf ve say u ikdam ve zatlarından me'mûlümüz olan asar-ı salâbetkari ve hamiyeti isabet ve ol zuhura himmet buyurmaları siyakında mahsusen işbu kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244

Sabık Trabzon Vâlisine

Zât-ı saâdetleri Trabzon tarafında olan Ordu-yu Hümâyûn-u Şâhânenin seraskeri bulunarak lede'l-icab her tarafın maslahatına sarf ü nazar dikkat ve belki bin-nefs-i iktizasına göre şuraya buraya azimet iylemeleri lazıme-i halden olduğuna ve bu esnada mizac-ı âlilerine ziyade inhiraf-ı ârız olduğu tahkik kılındığına binaen böyle mizacsız oldukları halde mütalaa-yı vechle ifa-yı me'muriyetinde duçar-ı meşakkat olacakları derkâr olmak hasebiyle bu defa müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince Trabzon Eyaleti ve mülhakatı seraskerlik inzımamıyla geçenlerde uhdesine Sivas Eyaleti tevcih buyurulan Canik Muhassılı Atûfetlü Osman Paşa hazretlerine tevcih ve ihsân ve zât-ı samilerinin vezâretleri uhdelerinde olduğu halde şimdilik Sinop'a gelüb müdavat buyurmaları hususuna müsâade-i seniyye-i mülûkane erzan buyurularak ol babda şeref-sudûr olan emr-i âli taraf-ı şerifilerine irsal olunmuş olmağla vusulünde Trabzon'dan hareket ve vezâretleri uhdelerinde olduğu halde Sinop'a gelüb tahsil-i

sıhhat idinceye kadar anda ikamet ile temaddi-i eyyam-ı ömr-ü şevket-i şâhâne-i edaye-i hayriyesine muvazebet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 8 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[26a]

Bu Defa Sivas Eyaleti Tevcih Olunan Hakkı Paşaya

Din ü devletimizin düşman-ı makhuru olan Mosgovlu mücerred öteden berü millet-i be-rızâ-yı islamiye hakkında kurduğu dâi'yye-i ... icra iderim zaimiyle bil-muceb nakzen ahd ve ilan-ı harb iderek asakir-i makhuresi Rumili ve Anadolu hududlarını ... tecavüz ile Rumili tarafına geçirdiği asker-i külliye-i müdemmiresi Tuna'ya berüye geçdikden sonra Şumnu ve Silistre ve Varna üzerilerinde şimdiye kadar bi-d-def'ât vaki olan muharebelerin cümlesinde Hamdullah u Teâlâ düşman askerleri makhur ve Asakir-i Mansure-yi İslamiye galib ve mansur olmakda olduğundan İnşaallah u Teâlâ an karib külliye-i inhişamı eltaf-ı Celîle-i Sübhâniye'den mes'ul ve münevvi olub ancak Bi-Hikmetullah u Teâlâ Anadolu taraflarına tecavüz iden düşman askeri şimdiye değin ...(silik) layıkıyla kahr ve tedmir olunmayub eğerçi sefer-i hümâyûnun bidayet-i zuhurunda Erzurum Vâlisi bulunan Atûfetlü Gâlib Paşa'nın tarafına her dürlü imdad ve muavenet levazımı icra ve ikmal ve ez cümle Sivas Eyaleti askeriyle Sivas Vâlisi sabık saadetlü ...(silik) Mehmed Paşa hazretleri tayin ve irsal olunmuş ise de müşârün-ileyh Mehmed Paşa Erzurum'a varid tayinde ibtida Kars üzerinden tayin olunmuşken vaktiyle erişemeyüb Kars ahâlisi dahi Teâlâ irtidad suretiyle din ü devletimiz ihaneten kal'a-yı küffara teslim idüb bade-küffar-ı askeri Ahıska üzerine sadr-ı tayinde dahi yine müşârün-ileyh mucebince...(silik) mâiyyeti olan asakir ile Ahıska imdadına gönderilmişken götürdüğü Sivas askeri mahallerinden rabıtalı çıkarılmayub derme çatma köylü ve çiftçi makulesi olarak ömründe eline silah almamış ve kavga görmemiş kabilinden olmaları cihetiyle gerek bunların ve gerek Erzurum'un nefir-i âmm takımı düşman askeriyle mukabele şöyle dursun yüzlerini görmek ...(silik) âr-ı firari irtikab itmiş olduklarından eğerçi nıfs-ı Ahıska ahâlisi hayliden hayli çalışub çabalayarak dinleri yolunda nefeslerini feda itmişler ise de berü ki be-dinlerden firarlar ile Asker-i İslâmın killeti ve düşman askerinin kesreti cihetiyle ...(silik) Ahıska kal'ası dahi yedd-i küffara geçmiş ve işbu kal'anın hasb-el takrir bu

vechle istilasından ol havâli ahâlisinin hayli cebanet ve hamiyetsizlikleri tezayid bularak ve bir taraftan dahi havâli-i merkumede mutavattın Ermeni taifesini Rusyaluya tabiiyet silik ve acem Ermenisinden dahi hayli kafir gelüb iltihak iderek maslahat-ı uygunsuzlaşmakta ve el-hâletü-hâzihi gavurun meram-ı nuhûset encâm-ı kuvvet ... mağruren Erzurum üzerine doğru gelmek olduğu ol taraflarda söylenilmekte olduğundan her ne kadar Erzurum'un mekâyid-i a'dâdan muhafazası zımnında müceddeden hendekler hafr ve tabyalar inşasıyla levazım-ı takviye ve istihkâmları istihsâline çabalanmakta ise de asakir ve ahâlisinin etvar ve mişvarları minvâl-i muharrer üzere iken hudanegerde düşmanın Erzurum'a tasallutu takdirinde emr-i müdâfaası herhalde muayyen ve tasayyür olan cenab-ı allahın imdad-ı ilahisine kalmış olduğu keyfiyeti hala Erzurum Vâlisi ve Şark Seraskeri Atûfetlü Sâlih Paşa Hazretleri ile Şark ordusu defterdarı İzzetlü Arif Efendi taraflarından mukaddemce ba-tahrirât inhâ' olunub vâkıâ Ahıska ve ...(silik) sonra Şark ordusunda olan askere killet darı havâli-i merkumenin ekser ahâlisi dahi ba-teftiş olduklarından şimdiki hale göre Erzurum tarafına çarçabuk asakir-i külliye erişdirilmediği surette Hafazanallah u Teâlâ Erzurum ahâlisi emniyet olunamayacağından hudanegerde ilerüsü meşgul olunacağı derkâr ve me'l-i tahrirâta göre elyevm Erzurum'da olan asakir topu topu on beş bin neferden ibaret olub düşmanın tavr-ı inşasına nazaran derece-i kifayetden idüğü âşikâr ve Sivas Vâlisi bulunan müşârün-ileyh Mehmed Paşa dahi El-hâletü-hâzihi üç beş nefer adamıyla Oltu tarafında kalub rivayet olunduğuna göre müşârün-ileyh eğerçi mukabele-i a'daya sui gayret itmemiş ise de bazı tedbirde taksiratı ve askerinin teftişi cihetiyle hasb-el-takdir muvaffak olamamış olduğundan eyalet-i mezkurenin tiz elden din-ü devlete yarar bir münasebetle tevcihle Sivas eyaletinden tertib olunacak askerin vâli-i lâhık marifetiyle bil-ikdam sürat-i ihrac ve irsâline bakılmak lazımeden olduğu müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince eyalet-i merkume mukaddemce bâ-rütbe-i vâlâ-yı vezâret Canik Muhassalı vekili Atûfetlü Osman Paşahazretlerine tevcih ve ihale buyurulmuş ise de bu defa hasbe'l-icab Trabzon Eyaleti ve seraskerliği müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri uhdesine tevcih olunmuş ve zât-ı saâdetleri gayret ve hamiyet ile mutasarrıf olarak olhavâli ahvâline vukuf-nameleri olmak hasebiyle bu defa inayet-efza-yı sudûr olan hatt-ı hümayûn-u şâhâne mucebince Çorum Sancağı'nın emr-i idaresi kemâ-kân taraf-ı saâdetlerinden icra olunmak üzere eyalet-i merkume ibka-yı vezâret samileriyle uhde-i düstûrilerine tevcih olunarak ol babda me'muriyyet-i müşirilerini natk-ı lazım gelen evamir-i âliyye ısdar ve tesyar olunmuş ve Sivas ve

Amasya ve Çorum ve Divriği sancaklarında kain bil-cümle kazaların bin-nefs voyvoda ve âyânları gerek dairelerinden ve gerek kazalarından çıkarabildikleri asakir ile kâffe-i erbab-ı harb ve darba bil-istishab selefleri müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri mâiyyetine me'mur ile ...(silik) tebeddül cihetiyle cümlesi zât-ı âlilerinin mâiyyetlerine me'mur olarak eğerçi selefleri müşârün-ileyh Erzurum seraskeri müşârünileyh mâiyyetine me'mur olmak üzere Sivas Eyaletine başka ve Erzurum Eyaletinde vâkiâ kazaların dahi kezâlik voyvoda ve âyânları bi-nefs-i harb ve darb erbabının kâffesi Erzurum Vâlisi müşârün-ileyh hazretleri mâiyyetine me'muriyetleri için başka ve Erzurum Vâlisi müşârün-ileyh uhdesinde bulunan Maadin-i Hümâyûn ve Gümüşhane kazaları vesâir eyalet ve elviye için başka ve Adana Eyaleti kezâlik başka olarak şeref-sünûh buyurulan irade-i seniyye mucibince mukaddemce her birine kapucubaşılardan ve gedüklülerden birer nefer mukaddem mübaşir tayin ve mâiyyetlerine dahi silahşörandan ve gediklülerden münasibi mikdar-ı terfik ve i'zam kılınmış ve vâkît geçmemiş ve bir saat evvel Erzurum'a asker erişmek için tiz elden bir takım evamir-i âliyye tatarlar ile heman ilerü tesyar ve irsal ve Sivas eyaletinin havi olduğu kazalar âyân ve voyvodalarının mucib-i evamir-i âliyye yerlüsü ...(silik) sürat-i ihracları için mir-i ahur-u sani hazret-i şehriyari İzzetlü Abbas Beğ bendeleri me'mur ve tayin olunarak iktizası etraf kazalara gönderilmek üzere mâiyyetine dahi silahşöran gediklülerden çend-nefer işe yarar adamlar terfik-i me'mur olmuş ve Sivas Eyaleti dâhilinde olan Tokad ve Zile ve kaza-yı Erbaa ve Hacı köyü madeni bazı kazalar Darphane-i Âmire'ye merbut olduğundan âyân ve voyvodalarının ifa-yı me'muriyetde bir gûne teallül ve rehavetleri vuku bulmamak için bu makuleleri savb-ı hulusveriden Darphane-i Âmire tarafından ekiden mekâtib yazılmış ve bu kere müteallik olan irade-i seniyye iktizası üzere tiz elden Canık Sancağı'ndan bin nefer asker tertib ve savb-ı âlilerine irsal ve tesrib eylemesi müşârün-ileyh Osman Paşa hazretlerine terkim ve ezyal olunmuş ve marüz-zikr mukaddem ki fermanları müekked diğer evamir-i şerife tasdir ve keyfiyyet mir-i ahur-u sani mûmâ-ileyh iş'ar.

[26-b]

Karaman Vâlisi Emin Paşaya

El-hâletü-hâzihi düşman-ı din-i milletimiz olan kefare-i sakar-makarrın revîşi hâline nazaran Ruscuk ve Niğbolu taraflarına dirayetkar ve kavi'ül ikidar bir vezirin tayin ve ikamesi icab-ı hal ve maslahatdan olduğundan müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince mukaddemce Dersaâdet'e gelmiş bulunan hala Maraş Vâlisi Atûfetlü Celal Paşa hazretlerinin mevcud-u mâiyyeti olan yedi sekiz bin süvari asker ile Ruscuk muhafazasına tayin olunmuş ve zât-ı saâdetleri dahi dirayetkar ve besâlet-iş'ar cerî ve cesur vüzerâ-yı azam-ı saltanat-ı seniyyeden olarak El-hâletü hâzihi Şumnu ordusunda bulunmuş olduklarından kemâ-kân Karaman eyaleti uhde-i âlilerinde olmak ve Niğbolu Muhafızı bulunan Ahmed Ağa bendeleri dahi âyânı olduğu Selvi kazası askeriyle mâiyyet-i atufilerinde kalmak üzere mevcud mâiyyetleri olan askerden ve gerek Şumnu ordusu mucebinden bin nefer mikdarı işe yarar asker alub icaleten Niğbolu ve kuleler kıl'a-yı muhafazasına erişmek üzere me'muriyetleri hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i keramet-i redife-i şâhâne levhi-zîb sudûr olmuş ve mucebince me'muriyetlerini havi lazım gelen emri ısdar ve tesyar ve keyfiyyet irade-i seniyye beyân olunarak ol vechle Şumnu ordusu mevcudundan mâiyyet ve düstûrilerine bin nefer işe yarar uydurub serian zat-ı saâdetlerini Niğboluya i'zam iylemesi savb-ı hulusveriden Atûfetlü Serasker Hüseyin Paşa hazretlerine tahrir ve iş'ar ve mâiyyetinde olan Selvi kazası askeriyle mâiyyet-i müşirilerinde kalarak herhalde rey' ve iradeleri vechle harekete mübaderet iylemesi Niğbolu Muhafızı sabık mûmâ-ileyh Ahmed Ağa bendelerine ve Lofça ve Plevne kazalarından müretteb askerin biran akdem ihrac ve irsali hususu atûfetlü Vidin muhafızı hazretlerine ve dahi Sofya muhafazasında ... Vidin Mutasarrafı Mahmud Paşa mâiyyetinde olan askerden Niğbolu muhafazasına me'mur bin nefer ayluklu askeri serian ol tarafa erişdirilmesi paşa-yı mûmâ-ileyhe tenbih ve izbar kılınmış olmağla mecbur oldukları dirayet ve rû'yet-i iktizasına ve emr-ü ferman-ı şâhâne muktezası üzere emr-i âli-i mezkur sui âlilerine vürudunda serasker müşârün-ileyh hazretleriyle bil-müzakere zıkr olunan bin neferi istishab ve seyr-i seri' ile Niğbolu'ya azimete şıtab ile bade'l-usûl Vidin muhafızı müşârünileyh hazretleriyle dahi muhabere iderek gerek etraftan müretteb-i asakiri ve gerek Niğbolu kazasının bilcümle eli silah tutan Ehl-i İslamı celb iderek gerek Niğbolu ve gerek kuleler kıl'ının esbab-ı

muhafaza ve muhâresesını istihsal ve ikmal berle leylen ve niharen mütebassır ve agah bulunarak hudanegerde-i düşman tarafından bir gûne suikasd-ı ihanet vuku' gelür ise heman mütevekkilen aliyullah def'i havailerine teşmir say-u gayret ve kahr ü tenkillerine mübaderet berle ve anlardan memul olan âsâr-ı müreddi ve şecaati ispat ve izhara... berü ve makderet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Niğbolu Muhafızı Sabık Ahmed Ağaya

El-hâletü hâzihi küffar-ı hâk-sârm revîş ve etvarına ve Niğbolu ve kuleler muhafazasında olan askerin killetine nazaran hüdanegerde Niğbolu taraflarına bir gûne suikasd ve ihaneti vuku' gelür ise müdâfaaları düşvâr olacağından mikdar-ı vâfi asker irsaliyle lazıme-i ianenin icrası hususu tarafından ba-arîza iltimas olunmuş olduğu beyânıyla hasb'el-vâkît Niğbolu tarafına kavi-ül-iktidar bir vezirin tayin ve ikamesi hususu bu defa Vidin Muhafızı Atûfetlü İbrahim Paşa hazretlerine tahrir ve inhâ' ve zikr olunan arîza ki takdim ve isra itmiş olub vâkıâ müşârün-ileyhin inhası vechle ol taraflarda muktedir bir vezirin vücudu lazimedden olacağı derkar ve El-hâletü hâzihi Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda olan Karaman Vâlisi Atûfetlü Emin Paşa hazretleri ceri' ve cesur ve tamam-ı harb veziri olarak ol tarafa me'muriyeti münasib olduğu âşikâr olmak mûlabesesiyle kemâ-kân Karaman eyaleti uhdesinde olmamak ve sen dahi âyân olduğun Selvi kazası askeriyle müşârün-ileyh hazretlerinin mâiyyetinde kalmak üzere tiz elden müşârünün-ileyh hazretlerini Niğbolu muhafazasına me'muriyeti hususuna evamir-i seniyye-i şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı keramet-nukat-ı mülûkane-i sahife-i pirâ-yı sudûr olmuş ve mucebince müşârün-ileyh hazretlerinin muhafaza-i mezkureye me'muriyeti şâmil iktiza iden emr-i ali ısdar ve tesyar ve heman zikr olunan askeri bil-istishab serian Niğbolu'ya erişmesi hususuna tarafımızdan müşârünileyhe tahrir ve iş'ar ve suret-i irade-i seniyye Vidin muhafızı müşârün-ileyhe dahi beyân ve izbar kılınmış olmağla mukteza-yı gayret ve sadakatin üzere şevk ve hamiyetine fütur götürmeyerek müşârünileyhin ol tarafa vürudunda mevcud mâiyyetin olan kaza-yı mezkur askeriyle mâiyyet-i müşârünün-ileyhde cansıparane hidmet ve ibraz ve sadakat ve emr ü re'yi üzere harekete mübaderet berle seni ne vechle istihdam eyler ise olvechle izhar-ı müesser-i sadatatkâriye bezl-i makderet iylemek içün kaime.

Fi 26 rebülâhir Sene 1244.

Yazılan muamelesi tesviyede merbuttur.

Tersane-i Âmire Eminine

Mukaddemce bil-muharebe ahz ile bu defa vürud itmiş olan iki nefer malbur? ve bir nefer yüzbaşı ve dokuz nefer onbaşı ve altmış bir nefer piyade ile ve diğer bir nefer kapudan ve iki nefer mülazım ve dört nefer onbaşı ve bir nefer ve yüz seksen dört nefer piyade ki iki takım olarak cem'an iki yüz altmış beş nefer üsera tarafınıza gönderilmiş olmağla mesfûrları mukaddemkiler misüllü tahsis olunan mahale bil-irsal muhafazaları suret-i lazımesini istihsale defter eylesün deyü.

Fi 26 rebülâhir Sene 1244.

53

[27a]

Sadrazam Efendimize

Anadolu'dan müretteb asker Ordu-yu Serdar-ı Ekremilerine ve bazen lede'l-icab muhafazalara gönderilmek üzere olduğundan mukaddemce Misivri muhafızı Atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri tarafına gönderilmiş olan askerin bir kıta defteri derun-u arîza-yı çakeraneme leffen takdim hâk-i pay-ı veliyy-ün niameleri kılınmış olub ancak nusret-i rehine-i muvazzin olan cenâb-ı hayr'ül-... herhalde mutasavver ve muvaffak buyursun zât-ı salâbet-âbât serdar-ı ekremileri ba-avn u nusret-i hazret-i bari ve düşman üzerine tecavüzü hareketle kol kol işe yarar cengaver askerler sevk ve a'mal ve belki İnşaallah cümlelerin ümid ve intizarı vechle Varna kal'asının eyadi nekbet mebadı küffar-ı hâk-sârdan feth ve teshirine muvaffak olmamakla himmet ve ikdam buyuracaklarına nazaran mâiyyet-i âlilerinde işe yarar ve dinç külliyetlü askerin vücudu ehem ve elzem idüğüne ve bundan böyle şi'ta olmak cihetiyle müşârünileyh mâiyyetinde bulunacak asker şöylece bir muhafaza-yı hidmetinde istihdam olunacağına mebni mesela defter-i mezkurda muharrer askerin meydan cengine elverir güzide ve işe yararları mâiyyet-i zafer rayet-i âlilerine celb ve anların birine Ordu-yu Serdar-ı Ekremilerinde bulunan askerin şimdiki halde işe yarayacaklarından mâadâ mesela fakat muhafazaya elverir piyade takımına kaza askerinden müşârün-ileyh mâiyyetine irsal olduğu halde berü tarafda işe yarar asker boş durdurulmamış olduğu münasib gibi

hatıra gelmiş olduğundan ber-muceb-i irade-i seniyye-i itada ibtidar olunmuş olmağla nezd-i vâlâ-yı serdar-ı ekremilerinde ne vechle rey' ve tensib buyurulur ol vechle icrasına menut irade-i âlileri idüğü Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi samileri buyuruldukda emr-ü ferman.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Şark Ordusunda mevcut olan asker-i nusret müesserin eyyâm-ı şitada dahi ol tarafda tevkif ve istihdâmları icab-ı halden ve irade-i seniyye muktezasından ve idare-i tayinatları hususu dahi muktezi olan zehairin şimdiden tedarik ve celbine menut mevaddan olduğuna beyânıyla zehair-i muktezasının tedarik ve celbi zımnında Şark defterdarı izzetlü Arif Efendiye külliyyetlü akçe gönderilmiş ve bu defa Erzurum Vâlisi Atûfetlü Sâlih Paşa hazretleri tarafından iltimas ve inhâ' ve defterdar-ı mûmâ-ileyhe tarafından dahi niyaz ve istida' olunmuş olduğundan maslahatı sekteden vikayeten işbu zehair-i lazıme bahasına mahsuben seferiye akçesinden bin kise akçe tertib olunarak meblağ-ı mezburun beş yüz kisesi şimdiden irsali ve küsur beş yüz kisesinin dahi bundan sonraca isbal kılınması ba-tensib keyfiyyet hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhânedan istizan olundukda şimdiye kadar seferiye akçesinden haylice akçe sarf olunmuş olduğundan şu akçe irsâli muktezası görünen beş yüz kisesinin sâir-i varidat-ı mîriyeden uydurmayub vermeniz hususuna irade-i seniyye taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i mülûkane levhi-zîb sudûr olmuş olmağla mucibince evvel irsal olunacak beş yüz kise akçenin sâir varidat-ı miriyeden uydurub serian i'tası hususuna mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 23 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Samakovcuk Nazırı Sâlih Beğ

Karahisar-ı Sahib Sancağı mutasarrıfı Atûfetlü Abdürrahim Paşa Hazretleri Misivri ve Atûfetlü Nurullah Paşa Hazretleri dahi Ahyolu muhafazalarına me'mur ve tayin kılınmış olduklarından mâiyyetlerinde neşet idecek askerin idare-i tayinatları mukteza-yı zehairin suret-i isti'lâmını şâmil gönderilen tahrirâtımızın vusulünden ve Ahyolu ve Misivri taraflarından fıkdanından bahisle bir kıta emr-i âli tasdir ve tesyir olduğu halde Rusikasrı kazasından beş on bin kile kızılca hinta tedariki mümkün olacağı ve Varna zâhiresinden yedinde kalmış olan kırk elli bin guruş mikdarı akçeden

sarf olunub nüzul eminleri vürudu ...(silik) ba-tensib ahz olunacak makbuz senedatı gönderileceğini ve Sirozi Yusuf Paşa mâiyyetinde nüzul emini olub Mustafa Beğ elyevm Aydos'da olduğu vesair ifadat-ı şamil varid olan tahriratın mezayası malumumuz olmuştur âdû-yı dinimiz şiddet-i galeyan ve ısrarı cihetiyle istihsal-i esbab-ı istihkâmiyesi rütbe-i vücubda olduğuna ve müşârün-ileyhima mâiyyetlerinde tecemmu' idecek asker mevcudunun irade-i tayinleri külliyyetlü zehaire muhtaç olub Rusikasrı kazasından haylice zehair uydurulacağı suret-i iş'arından nümâyân idüğüne binaen kaza-yı mezburdan külliyyetlü zehair tedarik iylemek içün me'muriyetinin havi ve yed kere mevcud olan salif-üz-zıkr akçeden sarf ile teslim ve ümena-yı nüzulden olvechle makbuz senedatı ahz eylemek zımnında başka evamir-i âliyye ısdar ve tesyar olunmuş ve Ahyolu vücuhundan Hacı İsmail Ağaya Ordu-yu Hümâyûn hazinesinden yirmi bin gurus i'tasıyla ol taraflara nüzul emini tayin kılındığı sadr-ı sabık Selim Paşa hazretleri tarafından inhâ' olunmak hasebiyle mûmâ-ileyh İsmail Ağa'nın Misivri'ye ve mûmâ-ileyh Mustafa Beğ'in dahi Ahyolu'ya nüzul emanetine tayini tensib ve irade olunarak suret-i me'muriyetlerini tabk-ı lazım-ül- sudûr olan evamir-i şerife tasdir ve tesyar kılınmış olmağla ber-mantuk-u evamir-i âliyye hareket ve şimdiden külliyyetlü zehairtedarik ve tehiyye ve nüzul eminlerine teslim iderek ahz ideceğin senedatın bu canibe isbâline dikkat berle bu babda müesser gayret ve hamiyeti izhara mübaderet iylemek içün kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Kapudan Paşaya

Bahr-i Siyah Boğaz'ından Sarıyar Pişgahında Patrona Beğ mâiyyetiyle mevcud olan Sefine-i Donanma-yı Hümâyûn'un mevsim-i şita ve duhulü hasebiyle iktiza iden tamiratı tanzim olunmak ve Bi-avn-i Teâlâ evvel bahar nusret-i âsârda hazır ve mahi bulunmak üzere mersa-yı Tersane-i Âmire'ye hayli istizanına şâmil olan takririniz hak-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye arz ile istiz'an oldukda sefain-i mezkurenin vaktiyle tamiratına bakılmak içün Mersa-yı Tersane-i Âmire'ye çekdirilmesi hususuna irade-i âliyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda hatt-ı hümâyûn-u mülûkane-i şeref-efza-yı sahife-i sudûr olmağla mucebince sefine-i mezkurenin li-ecl-il tamir Mersa'-yı Tersane-i Âmire'ye celb hususuna mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[27b]

Vidin Muhafızına

Mâiyyet-i seraskerileri içün bundan akdem Üsküp Mutasarrıfı Beşar Paşa bendeleri marifetiyle tertib ve tesrib olunmuş olan bin beş yüz neferin süvari mahiyeleri asakir-i sâire mahiyesinden taşkınca olarak beyn'el asakir kıl ü kal müeddi olduğu sui seraskerilerinden inhâ' olduğuna mebni asakir-i mezkure mahiyelerinin asakir-i sâire mahiyelerine tevfikân ta'dil ve tesviyesine mübaderet iylemesi savb-ı hulusveriden paşa-yı mûmâileyhe tahrir ve iş'ar olunmuş olduğundan bu defa vürud iden cevabnamesinde husus-u mezburun bir hüsn-ü surete rabtı içün derhal tarafından mahsus adam göndermiş ise de asakir-i merkumun mizac ve meşreblerine ve geçende vaki olan bozgunluk hadisesine nazaran adm-i sebatlarına vesile iderek bu keyfiyyet sunuf-u sâireye dahi sirayet itmek endişesi hatr-ı hıraşı olduğunu ve şayet öyle bir şey vuku' gelür ise kendüsü mes'ul olmamasını tahrir ve iş'ar eylemiş olub ancak din-ü devlet-i âliyye-i ebed rehin-i düşmanı olan Mosgovlu gavurunun Ümmet-i Muhammed aleyhîne derkar olan suikasd ve galeyanı cümlelerin malumu ve bu babda kâffe-i ehl-i tevhid dahi yek-nesak damen-dermiyan gayret ile ve sui şevkin mütehammil olacağı hidmet-i diniyeyi ifaya çalışmak mukteza-yı hamiyet-i islamiyeden idüğü bedihi olduğuna ve asakir-i mezkure dahi hidmet diniyyede istihdam olunacağına binaen zat-ı seraskerileri ile bil-muhabere husus-u mezburu bir hüsn-ü surete rabt iylemesi bu defa dahi paşa-yı mûmâ-ileyh savb-ı hâlisânemizden tahrir ve iş'ar olunmuş olmağla muttasıf oldukları kiyaset-i vezâretleri iktizasî üzere husus-u mezkuru paşa-yı mûmâ-ileyh bendeleriyle bil-muhabere ne vechle re'y-i rezin-i düstûrileri olur ise öylece bir hüsn-ü surete rabta ve tevsik iderek iktizasının icrasına himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Hüseyin Paşaya

Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda tehaşşüd iden asker nusret-i müesserden Bursa piyade binbaşısı kadı nam kimesnenin neferatından Erzurumlu Mehmed ve bir sekeneden ve Bursalı Mehmed omuzu başından hîn-i muharebede kurşun ile urulmuş ve elleri çolak kalmış ve bu makule mücerred hîn-i haklarında inayet-i seniyye-i şâyân

buyurulması mukaddema istizan olunmuş olduğu mazrubat bu canibe gönderildiği beyânıyla birer mikdar maaş tahsis kılınması hususuna dair bu defa ferestâde-i isra buyurulan tahrirât-ı düstûraneleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulusveri olmuştur husus-u mezbur ... sultani izzetlü faziletlü efendi hazretlerinden lede'l-isti'lâm mücerredi merkuman icra-yı harb ve darbdan amal-mande olarak siyaset-i merhamet olduklarını efendi müşârün-ileyh ilam itmiş ve bu husus Şumnu Ordu-yu Hümâyûn-u nazırı Saib Efendi bendeleri tarafından mukaddema iş'ar ve istizan olundukda devletçe mükafat-ı mahsusiye-i şâyân yararlığı zuhur idenler ve kezâlik mecruh olunlar alel-sami-i defter olunub bade-hal ve şanına ve memleketine göre münasibi vechle kayırılmak suretleri tasavvur olunarak olvechle keyfiyyeti zât-ı askerileriyle bil-müzakere icrası iktizasına mübaderet iylemesi ol vakîr makam-ı mualla-yı sadâret-i uzmadan nazır mûmâ-ileyhe yazılmış ve o makule mecruhin haklarında icrası lazım gelecek muamele ol tarafdand iş'ara vareste olub ancak işbu tahrirât-ı şerifelerinde buna dair bir şey gösterilmemiş olmağla icabının icrasına bakılmak üzere merkuman hakkında ne vechle muamele icrası lazım gelür ise nazır mûmâ-ileyh bil-müzakere bu canibe iş'arına himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Misivri muhafazasına atûfetlü Abdürrahim Paşa ve Ahyolu muhafazasına dahi atûfetlü Nurullah Paşa hüzaratı me'mur buyurulmuş olduğundan müşârün-ileyhüma mâiyyetlerinde tahaşşüd idecek asakirin idare-i taiyanatları için başka başka nüzul eminleri tayin olunmak üzere karar verilmiş ise de tiz elden külliyetlü zâhire tedarik ve mübayaaası lazım gelmiş olduğundan nüzul eminlerine virilecek mebâliğ tarafına irsal ile bu zâhireleri kendüsü tedarik eylemiş yoğsa nüzul eminlerine verilmesi mi münasibdir keyfiyetin istidamını şâmil gönderilen tahrirâtımıza cevaben Samakovcuk Nazırı Sâlih Beğ götürdüğü tahrirâtında Misivri ve Ahyolu kazalarından zâhire tedariki mümkün olamayacağını ve bir kıt'a emri âli irsal olunduğu halde Rusikasrı kazasından beş bin kile kızılca hînta mümkün olduğunu ve Varna zâhiresinden kendü yedinde kalan kırk elli bin guruş mikdarı akçeden sarf olunub nüzul eminleri geldiklerinde teslim ile yedlerinden makbuz senedi alınması hususunu göstermiş ve Ahyolu vücuhundan Hacı İsmail Ağa'ya Ordu-yu Hümâyûn hazinesinden yirmi bin guruş i'tasıyla ol taraflara nüzul emini tayin olunmuş olduğu Sadr-ı Sabık Selim Paşa tarafından iş'ar kılınmış

olduğundan mûmâ-ileyh Hacı İsmail Ağa'nın Misivri'de olan asakirini tayinatına ve Sirozi Yusuf Paşa mâiyyeti nüzul emini olan Mustafa Beğ'in dahi Ahyolu muhafazasında olan askerin tayinatına nüzul emini tayin olunmuş ve nazır-ı mûmâ-ileyhin iş'arı vechle kaza-yı mezburdan zehair mübayaaa itmek ve yedinde mevcud sâlif-üz zikr akçeden sarf ve nüzul eminlerine teslim ile makbuz senedatı ahz iylemek üzere me'mur kılınması tensib ve irade olunmuş olmağla mûmâ-ileyh Hacı İsmail Ağa'nın Misivri'ye ve mûmâ-ileyh Mustafa Beğ'in Ahyolu'ya nüzul emini nasb ve tayin kılındıklarını natık başka başka ve nazır-ı mûmâ-ileyhe iş'arı vechle kaza-yı mezburdan zâhire mübayaaa iylemesi için başka ve yedinde mevcud marüz-zikr akçeden sarf idüb emin mûmâ-ileyhümaya teslim ile makbuz senedatı ahz ve irsal iylemesi zımnında başka iktiza iden evamir-i şerifeninısdarı hususuna mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşaya

Firari hususuna dair Bahr-i Sefid Boğazı muhafızı atûfetlü Hafız Âli Paşa hazretleri tarafından bu defa tevarüd iden tahrirât ve evrak-ı sâire hûlasasıyla maân işbu tezkire-i mahlasiye leffen meb'us-u savb-ı samileri kılınmış olmağla bil-mütalaa ol babda ne vechle muamele olunmak icab ider ise sui muhallasiye iş'ar ve evrak-ı mezkurenin iadesi hususuna himmet buyurmaları siyakında tezkire.

Fi 24 rebilâhir Sene 1244.

[28a]

Misivri Muhafızına

Kethûda-yı müşirileri Misivri'ye vürudundan bahisle zât-ı besâlet-simatları dahi yetmiş nefer mikdarı süvari ile Misivri'ye müteveccihen Kırkkilise'den hareket ve azimet buyurmuş olduklarını mübeyyin ve ifadat-ı sâire-yi mütezammın bu defa ... î'tirâz olan tahrirât fütüvvet-âbât müşirileri me'l ve mezayası çeşm-i iftîhâma ... cilâ-sâz ve atıyye-i âliyye-i mülûkaneye arz ve takdim ile meşmûl nazar-ı atufet-eser-i Cenâb-ı Padişah bende-nüvaz olmuştur cenâb-ı hamiyet-i elkaf-ı âlileri şeyime-i marziye-i besâletkâri ve şecaat ile meftur sadık ve ... vüzera-yı a'zam-ı saltanat-ı

seniyyeden olarak herhalde ve kârda devlet-i âliyyeye hüsn-ü hizmet ve ifa-yı mübtega-yı gayret-şiarı ve me'muriyete sarf-ı nakdine-i mikdarın oldukları rehin-i bedahat ve bu vechle ihmal-i sakileyeyi geriye bırakub seyr ü seri' ile Misivri'ye azimet buyurulduğu muhass-ı isabet ve zatlarında muntazır olan hamiyet ve fetanet müessirini te'yid iderek vesile-i kemal-i muhat olunmuş olub bu taraftan hayr-i azimetlerinde zât-ı âlilerine vesaya-ı lazıme şifahen ifade ve beyân olunmuş ise de ahval-i hâliye cihetiyle Misivri ve havâlisinin mekâyid ve Şumnu'dan muhafazası elzem ve ezher cihet istihsal esbab-ı takviyet ve muhassısı ne derecelerde ehem idüğü ve vâreste-i kayd-ı rakam olduğuna ve ol tarafda me'muriyet-i düstûrileri müteferriâtına dair hususat-ı mukteziyeyi ve ez cümle suret-i iş'ar-ı samilerinden münfehim olduğu üzere Sirozlu hainin harem-i eşyası maddesini devletlü veliniâm sadrzaam efendimiz hazretleri taraflarına tahrir ve izbar buyurularak müşârün-ileyh hazretlerinin vâkî olacak iş'arları vechle icra-yı lazıme-i dirayet-kâriye sarf-ı rü'yet iylemeleri mukteza-yı irade-i seniyyeden idüğüne bianen mukteza-yı agâhı ve besâlet-i zatiyyeleri üzere herhalde ifa-yı mukteza-yı tahaffuzkâri varidata himmet ve müteazzirat-ı me'muriyet-i düstûrilerine ve hain-i merkumun harem ve eşyasına dair mevâdd-ı müşârün-ileyh sadrazam efendimiz hazretleri canibine iş'ar ile icra-yı mübtega-yı sadakat ve hamiiyete bezl-i fütüvvet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ul-âhir Sene 1244.

Battal müsveddesine merbuttur.

Niş Muhafızı Osman Paşa Hazretlerine

Elyevm Niş sahrasında me'muriyet-i sâire misüllü hayme-nişin olan mirmirandan Beşar Paşa bu esnada havada rû-nüma olan rutubet ve bürûdet ve askerisinin uryanlığından bahisle derunu Niş'e idhallerini niyaz itmiş ise de tasavvuratla cevap virilerek tevkif olduğu ve ba irade-i seniyye tertib olunan tayinatları nân ve lahm ve şairden ibaret idüğü beyânıyla Niş derununa alındıkları halde otlak ve saman ve hatab ve kömürleri ne taraftan tertibi iktiza ideceği isti'lâmını şâmil kapu kethûdaları efendi bendelerine mersul şukka-ı müşirilerini mûmâ-ileyhe taraf-ı muhallasiye ârâe itmekle mezayası malum-u meccanemiz olmuştur malum-u düstûrileri olduğu vechle işbu sefer esfar-ı sabıkaya makis olmayub her bir canibde olan asker-i muvahhidin el-hâletü hâzihi hayme-nişin olduklarına nazaran paşa-yı mûmâ-ileyhin askeriyyesi dahi asakir-i sâire

misüllü sahra ve meşta hususunda siyak olmaları lazimedden ve cem'i zamanda sunuf-u askeriyeeye otlak ve kömür verildiği mesbuk olmayub mevsim-i şita dühulünde bunlar dahi içeri alındıkları surette hayvanatın telefden vikâyesi matlub idüğü umur ve vâziheden olmağla sahrada durulmayacak vechle ziyade ... vuku'nda paşa-yı mûmâ-ileyhin asker ise dahi derunu nişe alındıkları halde nan ve lahm ve şair tayinatları ile Niş üzerine saman i'tası ve ol havâli odunluk yerler olunduğundan derun-u Niş'de ikametleri müddetinde hatablarının dahi icabına göre uydurulması vesailinin istihsâli hususuna himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Erzurum Vâlisi Hazretleri

Şark Ordusunda mevcut olan asakir-i nusret-müesserin eyyam-ı şitada dahi ol tarafda tevkif ve istidâmları icab-ı halden ve irade-i seniyye-i muktezasından ve irade-i tayinatları dahi mukteza olan zehairin şimdiden tedarik ve celbine menut ve mütevakkıf olduğu beyânıyla zehair-i mukteziyyenin tedarik ve celbi zımında Şark defterdarı İzzetlü Arif Efendi bendeleri tarafına külliyyetlü akçe gönderilmesi iltimasına şâmil bu defa reside-i dest-i mu'ahiret olan tahrirât atûfet-âbât-ı seraskerileri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' muhallası ve bu me'ld efeni-i mûmâ-ileyhin dahi tahrirâtı vürud itmış olduğundan tahrirât-ı mezkure ile beraber hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye arz ile manzur nazır-ı atıfet-eser-i cenâb-ı pâdişah-ı .. iklim olmuştur vâkiâ Erzurum ve havâlisinin şitası şiddetli olacağından ve şimdiden zahire tedarik ve celb olunmadığı surette kış bastırıldığı gibi celbinde usret ve suûbet çekileceği derkar ve Şark Ordusu için kazalardan müretteb olan bedalet akçesinin dahi henüz tahsiline ve derdest olunamamış olduğu siyak-ı iş'ar-ı alilerinden müstefad ve ne havadar olduğundan şu mukteza olan zehairin kış basmaksızın tiz elden etraftan tedarik ve celbi zımında defterdar mûmâileyhe biraz akçe gönderilmesi icab-ı hal ve maslahatdan görünmüş olduğuna bianen maslahatı sekeneden vikâye işbu zehair-i lazıme bahasına mecburen inayet-efzâ-yı sudûr olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince bu defa defterdar mûmâileyhilerine beş yüz kise akçe tertib ve tesyar ve keyfiyyet ve saya-yı lazıme derciyle savb-ı muhallasiden mûmâileyhe beyân ve iş'ar kılınmış olub Bimennihi Teâlâ meblağ-ı mezburun vusulünde defterdar-ı mûmâ-ileyhin etraftan celb ve tedarik eyleyeceği zehair hususunda canib-i seraskerilerinden dahi lazım gelen iane-i mukteziyyenin icrasıyla şu kış basmaksızın zehair-i lazımenin celbi hususuna himmet ve asakir-i

mevcudenin tevkifleriyle istihdamları emr-i ehemmine bezl-i fütüvvet ve olhavâlîde olan küffar-ı hâk-sârın def'-i sailve mekidetleri kahr ü izmihlâlleri hususuna sarf-ı nezd-i makderet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[28b]

Şark Defterdarına

Şark Ordusunda mütehaşşid olan asakir-i zafer-müesserin eyyam-ı şitada dahi ol tarafdaki tevkif ve istihdamları icab-ı halden ve irade-i seniyye muktezasından ve irade-i tayinatları dahi muktezi olan zehairin şimdiden tedarik ve celbine menut olduğu beyânıyla zehair muktezasının celb ve tedariki zımında tarafınıza külliyyetlü akçe gönderilmesi iltimasını şâmil bu defa varid olan tahrirâtınız me'li malumumuz olmuş ve bu madde zımında Erzurum Vâlisi ve Şark canibi seraskeri Atûfetlü Sâlih Paşa hazretlerinin dahi tahrirâtları vürud itmiş olduğundan tahrirât-ı mezkureniz ile beraber hâk-i pay-ı hümayûn-u mülûkaneye arz ile manzur-u inzar-ı keramet-âsâr-ı cenâb-ı tacidari buyurulmuşdur vâkıâ Erzurum ve havâlisinin şitası gayet şedid olacağı ve şimdiden zâhire celb ve tedarik olunmadığı surette kış bastırdığı gibi celbinde usret ve suûbet derkar ve şark ordusu için kazalardan müretteb olan bedalet akçesinin dahi henüz tahsiline derdest olunamamış olduğu iş'arınızdan ve müşârün-ileyh hazretlerinin tahrirât-ı mezkureleri mefadından müstefad ve ne mikdar olduğundan şu mukteza olan zehairin kış basmaksızın tiz elden etraftan tedarik ve celbi zımında tarafınıza biraz akçe gönderilmesi icab eylemiş olduğuna binaen maslahat-ı sekeneden vikayeten iş bu zehair bahasına mahsuben inayet-efzâ-yı sudûr olan hatt-ı şerif-i ihsân-ı redif-i şâhâne mucebince bu defa tarafınıza beş yüz kise akçe tertib ve tesrib olunmuş ve iş bu zehairin celbi zımında tarafınıza lazım gelen iane-i mukteziyyenin icrasına himmet eylemeleri hususu dahi tarafımızdan serasker müşârün-ileyhe tahrir ve iş'ar kılınmış olduğu ve bundan böyle sırası geldikçe tarafınıza iane-i mukteziyyeden kusur olmayacağı malumumuz oldukda bimennihi Teâlâ meblağ-ı mezburun tarafınıza vusulünde heman mukteza-yı dirayet ve hamiyetiniz üzere şu kış basmaksızın muktezi olan zehairin etraftan celb ve cemiyle mevcud olan cünûd-u muvahiddinin tayinatı

hususunda bir gûne dûçar müzayaka olmamaları vesail-i lazimesini istihsal ve ikmâle mezîd-i say ü gayret eylemeniz için kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Mısır Vâlisine

Girid ceziresinin Resmo tarafında vesair bazı mahallerinde reaya yine ayaklanub isyan ve tuğyan ve muharebeye ibtidar itmiş olduklarından ve El-hâletü hâzihi cezire-i mezkurede mevcut Ehl-i İslam ve sunuf-u askeriye mukabele-ı usât-ı lename müstevfî olmadığından başka kal'alarda dahi zâhire ve mühimmat ve cebehanenin kemal-i nezdinden bahisle tiz elden külliyetlü asker zâhire ve mühimmat ve cebehane erişdirilmesi hususu bu defa ol taraftan ba-ılam-ı muhızır-ı istidâ' olunmuş olub zât-ı âlilerine beyândan müstağni olduğu üzere efendinizin şu günkü günde derkar olan hâline ve cezire-i mezkurenin bade mesafesinden ve Donanma-yı Hümâyûn sefaininin aralığına ve müste'men şikayetiyle bunların irsâli müyesser olmadığına nazaran bu taraftan cezire-i mezkureye ne asker ve zâhire ve ne mühimmat ve cebehane ile imdad ve iane cüzi imkanda olmadığı ve vâzihâtıdan olub zât-ı sarâmet-simât-ı düstûraneleri kemal-i hamîyyet ve diyanet ile mutasarrıf efhâm-ı vükela-yı saltanat-ı seniyyeden olduklarından cezire-i mezkure maslahatı dahi bedayet-i fesaddan berü taraf-ı düstûrilerine havale olunarak imdad ve iane hususlarına şimdiye kadar derkar olan himem-i seniyyeleri misüllü reaya-yı mesfûrenin bu vechle vuku bulmakda olan şimdiki hareket ve isyanları keyfiyyeti dahi beher-hal cezire-i mezkurede olan me'murları tarafından taraf-ı samilerine tafsilen tahrir ve iş'ar kılınarak şimdiye dek mukteza-yı hamîyet-i zatiyye-i düstûrileri üzere bu taraftan haber vüruduna bakmayub meh-mâ-emken cezire-i mezkurenin esbab-ı imdad ve inaesinin istihsâline himmet ve itina buyurmuş olacakları melhuz ve muhtemel ise de keyfiyyetin sui vâlâlarına iş'arıyla iktizasının icrasına himmet buyurmaları mukteza-yı irade-i seniyye-i şâhânedan olmağla ârâyış-i zât-ı dirayet-âbât-ı müşiraneleri olan âsâr-ı müreddi ve salâbet iktizası üzere ne yaparsanız yapub tiz elden Mısır tarafından mikdar-ı kifaye asakir ve mühimmat ve zâhire ve cebehane erişdirilüb cezire-i mezkurenin istihsal-i esbab-ı muhafazasına himem-i seniyyeleri derkar buyurulmak temennâsıyla kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Mukataat Nazırı Beğ Efendi Takririyle

Galata'da Leh sokağında Dimitri ve Yorgi nam zımmiler leblebi vacib'ül lezizden masnu' kahve sahk ve fûruht itmekde oldukları tahmıs-hane emini tarafından bit-tahkik mahalleri basdırulub bil-cümle edavat ve imal eyledikleri kahveler ile maân ahz ü girift ile meshun ve gayr-i meshun kahveleri bab-ı âliye takdim ve isra ile emsâlinin terhîbi zımnında mersûman Gorki vaz' olduğuna dair beyaz üzerine ferman-ı âli bir kıt'a.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çirmen Kaimakamına

Mukteza-yı İrade-i Seniyye-i Mülûkane üzere Ordu-yu Hümâyûn Bolu ve tahsis-i Kırkkilise ve fakih menzil-haneleri keyfiyetine dair gönderilen tahrirâtımızın vusulünden ve zîr-i idarenizde olan menzillerin tanzimine mübaderet itmiş olduğunuzdan bahisle fakih menzilhanesine Ordu-yu Hümâyûn'dan bir mu'temed müdür tayiniyle hafice iane olunarak idare ettirilmesi ve Kırkkilise kazası dahi Samakovcuk Nazırı Kapucubaşı Sâlih beğın zîr-i idaresinde olmak takribiyle kaza-yı mezkur menzil-hanesi için dahi nazır-ı mûmâileyhe iş'ar kılınması hususuna dair tevarüd iden tahriratınız me'l ve mezayası malumumuz olmak ve hâk-i pay-i hümâyûn-u şâhâneye dahi arz ile meşmûl-u lehaza-yı meali ifaza-yı cenâb-ı şehînşahı buyurulmuşdur suret-i iş'arımız muvâfık mizac-ı maslahat görüldüğünden müeallik olan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucibince suret-i hal tarafımızdan taraf-ı eşref-i serdar-ı ekremiye ve nazır mumaileyhe iş'ar olunmuş olmağla siz dahi mukaddem vaki olan iş'arımız vechle zîr-i idarenizde olan menzilhanelerin tanzimiyle ümid-i şedâidden tataran vesairenin sürat-i seyr ve hareketleri vesailinin istihsâline mübaderet eylemeniz için kaime.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Hayvan

40 neferat Kütahyadan fedai-zade Hüseyin Ağa Serkerdeliği

20 33 Kütahyadan aşîret beğizade Veliüddin Beğ Serkerdeliği

____25

____58

6__Fırar sadrazam efendimizin mâiyyetine bir nefer kavas mihmandarlığıyla erişe

52 şukka. Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244

57

[29a]

Vidin Muhafızına

Üsküp Mutasarrıfı Beşar Paşa'nın muahharan Vidin'e me'mur irsâli olduğu bin nefer asakir harçlık ve elbiseye muhtaç olduklarından bunların techiz ve ikrarlarında derkâr olan ma'zuriyyetini paşa-yı mûmâ-ileyh bu defa ba-tahrirât inhâ' edüp mukaddemce Vidin tarafında asakirin ziyade lüzumu cihetiyle kendüsü kemâ-kân Niş Muhafazasında ikamet itmek üzere mâiyyetinde olan üç bin nefer askerden bin nefer dahi ifraz ve Vidin'e irsal iylemek üzere me'mur kılınmış ise de muahharan atufetlü İskenderiye Mutasarrıfı Mustafa Paşa hazretlerinin hareketi evvel bahara ta'lik olunarak mukaddema Vidin'e göndermek üzere müteahhid olduğu üç bin nefer ile Yakova kazasından müretteb bin nefer bit-tecviz cema'an dört bin nefer askeri bu kış Vidin'e göndermesi iş'ar ve te'kid kılınmış olarak asakir-i mezkurenin kâriben Vidin'e vusulleri me'mûl olduğundan başka aylıklı ve kazaskeri olarak dahi Vidin'de hayli asker tecemmu' itmiş idüğinden paşa-yı mûmâ-ileyhin muahharan göndereceği iş bu bin nefere hâcet kalmamış gibi olduğuna bu defa kendüsü dahi asker-i merkumenin ihrac ve irsâlinde akçeye muhtaç olacağını beyân iderek irad-ı mazerete ibtidar eylemiş idüğüne binaen sâye-yi hüma-vâye-i şâhânedan biraz akçe gönderilerek me'muriyeti te'kid olunmak kabil ise de el-hâletü-hâzihi atûfetlü Niş Muhafızı Hazretleri mâiyyetinde paşa-yı mûmâ-ileyh ve askerisinden başka kimesne olmadığına nazaran orası dahi bütün bütün boş bırakılmaktan ise zikr olunan bin neferi kemâ-kân mâiyyetinde tevkif ve âmâl iylemesi hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek şeref efza-yı sahife-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-u cenâb-ı hüsvane mucebince keyfiyyet paşa-yı mûmâ-ileyhe yazılmış olmağla suret-i hal malum-u düstûrilerini buyurulmak ma'rızında kaime.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Beşar Paşaya

Vidin canibine muahharan me'mur irsal olduğunuz bin nefer asker harçlık ve elbiseye muhtaç olduklarından bunların techiz ve ikrarlarında ma'zuriyyetiniz tafsilini havi tevarüd iden tahrirâtınız me'l ve mezayası malumumuz olmuş ve hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhâneye dahi arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı Merahim-i İfaza-i Hazret-i Cihânbanîye buyurulmuşdur mukaddemce Vidin'de askerin ziyade lüzumu cihetiyle cenâbınız kemâ-kân Niş Muhafazasında ikamet itmek üzere mâiyyetinizde olan üç bin nefer askerden bin neferi dahi ifraz ve Vidin'e irsal iylemek üzere me'mur kılınmış isenizde muahharan İskenderiye mutasarrıfı Atûfetlü Mustafa Paşa hazretlerinin hareketi evvel bahara ta'lik olunarak mukaddema muşar-ileyhîn Vidin'e göndermek üzere müteahhid olduğu üç bin nefer ile Yakova kazasından müretteb bin neferi bit-tecviz cem'an dört bin nefer askeri bu kış Vidin'e göndermesi iş'ar ve te'kid kılınmış olduğundan asakir-i mezkurenin kâriben Vidin'e vusulleri me'mûl olduğundan başka ayluklu ve kazaskeri olarak dahi Vidin'de hayli asker tecemmu itmiş ve muahharan irsal ideceğiniz marûz-zikr bin nefere hâcet kalmamış gibi olduğuna ve El-hâletü hâzihi atûfetlü Niş muhafızı hazretleri mâiyyetinde askerin lüzumuna mebni zikr olunan bin neferi kemâ-kân mâiyyetinizde tevkif ve âmâl eylemeniz tensib olunmuş ve irade-i seniyye-i şâhâne dahi bu vechle taalluk iderek ol babda inayet-efza-yı sudûr olan Hatt-ı Hümayûn-u Hazret-i Şehînşahi mucebince keyfiyyet atûfetlü Vidin Muhafızı Hazretlerine dahi bildirilmiş olmağla ber-mantuk-u irade-i âliyye mezkur bin neferin kemâ-kân mâiyyetinizde tamamen tevkif ve âmâlî hususuna mübaderet eylemeniz siyakında kaime.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Rumili Vâlisine

Eğribozda olan tertiblerden iki tertib Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'nin serian bu tarafa irsalleri mukteza-yı İrade-i Seniyye-i Şâhânedan olarak ol babda irsal ve tesyar olunan tahrirat-ı hulusudurinin vusulünden bahisle icra-yı İrade-i Seniyye'ye ibtidar akdem-i efkarları ise de bu esnada eşkıyanın bazı mahallde tasallutu cihetiyle def'i gaileleri zımnında asakir-i merkumenin beş on güne kadar tevkifleri icab eylemiş olduğu beyânıyla bade uydurulub heman irsalleriyle icra-yı irade-i seniyye müsâraat buyuracakları ifadesini şâmil bu defa reside-i dest-i müedded olan tahrirât-ı saâdet-âbât-

ı düstûraneleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulus-u itiyad ve hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye dahi arz ve takdim ile meşmul-nigâh atıfet-i iktinah-ı cenâb-ı padişah-ı kiram-iş'ar olmuşdur zât-ı besâlet-simat-ı müşirileri mezîd-i kâr-dâni ve rü'yet ile mecbul vüzera-ı azam saltanat-ı seniyyeden olmadıkları hasletiyile icra-yı mukteza-yı irade-i seniyye-i şahaneye müsâraat buyuruacakları derkâr ve İnşaallah'ül mülk-ün-nasır beş on gün zarfında def'i gaileye muvaffak oldukları gibi heman asakir-i merkumenin irsalleriyle tenfiz-i İrade-i Cenâb-ı Tacidariye ibtidar idecekleri âşikâr ise de mukaddem ve muahhar sui seraskerlerine beyân ve iş'ar kılındığı üzere asakir-i mezkurenin bu tarafa celbleri matlub-u kati-i Hazret-i Padişahi'den olmağla mecbul ol tarafları mehâmm-şinâs ve dirayet iktizası üzere bundan böyle te'hirlerini tecviz buyurularak Bi-Avnullulah-ı Teâlâ gaile-i merkume bertaraf olduğu gibi heman asakir-i merkumenin bu tarafa isballeriyle icra-yı irade-i seniyyeye himmet ve sürat buyurmaları siyakında kaime.

Fi 25 rebiüalhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Esbekeşan kazalarından kapucubaşı Seyyid Ali Ağa başbuğluğuyla bu defa Dersaâdet'e vürud iden yetmiş altı nefer süvari asker ve yine Saruhan Sancağı'ndan Mehmed Emin Ağa başbuğluğuyla yüz elli nefer süvari birer nefer kavas mihmandarlığıyla irsal olduğu.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Alaiye Sancağı Mutasarrıfı Sabık Müteveffa Alaadin Said Paşanın eşyasıyla bu defa Dersaâdet'e gelmiş olan otuz bir aded ester ve yedi aded devenin Ordu-yu Hümâyûna gönderilmek üzere iktizasını tanzime mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 25 rebülâhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Sofya Mütesellimi Said beğ marifetiyle mübayaaa olunacak zehair için bu defa dahi alel-hesab akçe gönderilmesi devletlü veliyy-ün niam Sadrazam Efendimiz Hazretleri tarafından iş'ar buyurulmuş ve hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye bil-istiz'an

bu defa dahi seferiye akçesinden mir-i mûmâ-ileyhe iki yüz elli bin guruş i'tası hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda Hatt-ı Hümâyûn-u Mülûkane-i şeref-rîz-i sahife-i sudûr itmiş olmağla ber-mantuk-u irade-i seniyye meblağ-ı mezburu zikr olunan akçeden i'tası hususuna mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

58

[29b]

Sadrazam Efendimize ve Ba-Tasarruf Samakovcuk Nazırına

Malum-u veliyy-ün niameleri buyurulduğu vechle cem'i zamanda ve hususıyla böyle hengâm-ı seferde menzilhanelerin muntazam bulunması ehem ve bu maksurun husulü dahi menzilhanelerde bulunan bargirlerin güzide ve tüvana olmasına ve ulağın menzilhanelerde bargiri hazır bulmasına ve elbette idüğü vâreste kaffe-i rakam olub El-hâletü-hâzihi Ordu-yu Hümâyûn tarikinde ve havâlisinde kain menzilhanede ve alel-husus fakih ve Kırkkilise menzil-hanelerinde bulunan hayvanların ekserisi lagar ve uygunsuz olarak menzil-hanelere amed-i şedaiden tataran vesâire üç günlük yolu beş günde alabilerek mesâlih-i saltanat-ı seniyyenin tehirine bari olmakda olduğundan bu hususun layıkıyla tanzimi lazimedden olarak ol babda şeref-efza-yı sahife-i sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-u şâhâne mucebince icab ider ise cenâb-ı mîriden birer mikdar iane dahi olunmak üzere idaresinde olan menzillerin tanzimine mübaderet iylemesi mukaddemce Çirmen 11 kaimakamı bendelerine lede-l-iş'ar iane maddesi cümlesine sârî olacağına andan sarf-ı nazar ile kendü zîr-i idaresinde olan mahaller menzillerinin tanzimi mübaderet itmiş olduğunu paşa-yı mûmâ-ileyhe iş'ar idüp ancak fakih menzili beher-hal ianeye muhtaç olacağı müstefad olduğundan sâire-i sirayet itmemek üzere Ordu-yu Hümâyûn'dan bir mu'temed müdür tayiniyle hafice idare ettirilmiş ve Kırkkilise kazası Samakovcuk Nazır-ı Kapucubaşı Sâlih Beğ bendelerinin zîr-i idaresinde olduğundan kaza-yı mezkur menzilhanesi için dahi nazır-ı mûmâ-ileyhe iş'ar kılınması hususlarına irade-i seniyye-i mülûkane taalluk iderek Kırkkilise menzilhanesi keyfiyyeti dahi nazır-ı mumaileyh kullarına iş'ar olunmuş olmağla fakih menzilhanesine Ordu-yu Hümâyûn tarafından bir mu'temed müdür tayiniyle hafice iane olunarak irade ettirilmesi babında emr ü ferman.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Kaimakamına ve fakih menzil-hanesi için dahi taraf-ı eşref-i serdar-ı ekremiye iş'ar olunmuş olmağla Kırkkilise kazası zîr-i idarende olmak takribiyle sen dahi zir-i idarende olan Kırkkilise menzil-hanesinin hüsn ü idaresiyle amed-i şedaiden tataran vesairenin sürat-i ser ü hareketler vesailinin istihsâna mübaderet iylemek için kaime.

Fi 25 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Trabzon Vâlisi Hazretlerine

Havâli-i Şarkıyede piyade askerin luzümü Karadeniz sevhili halkının metaneti cihetiyle ayluklu piyade askerin ekserisi Rize tarafından celb ve istihdam olunmakda ise de Rize kazasının Esbed Ağası Kazvanoğlu Hüseyin ve karındaşı Sâlih ve diğer karındaşı Keleş nam kesian hala Erzurum vâlisi ve Şark canibi seraskeri Atûfetlü Sâlih Paşanın asker tedariki için göndermiş oldukları adamlara izhar-ı muhalefet ve celb ve tahrir-i askere külli muhalefet iyleyerek maslahat-ı mühimmeye sekte vermekde oldukları beyânıyla merkumların Diyarbekir'e nefy ve tagrib kılınmaları bu defa Cenâb-ı müşârün-ileyhden ba-tahrirât inhâ' olunub El-hâletü hâzihi düşman-ı dinimizin taraf taraf Memâlik-i İslamiye'ye hücum ve iktihâmı cihetiyle cihad ve gaza kâffe-i müemmine farz olmuş olduğundan merkumların ol vechle muhalefetleri münafi-i diyanet ve celb-i asker maddesine muzırr bir keyfiyyet olduğundan mâadâ müşârün-ileyh hazretleri hâcet-i cesm-i seraskeriye me'mur ve olvechle tervîc-i iş'aratı lazimedden idüğü emr-i gayr-i mestur olduğu misüllü kaza-yı mezbur kâlem-rev-i hükümet-i düstûranelerinde olduğuna zat-ı dirayet-simatları dahi mer'i-i hatr-ı vüzera-yı azam saltanat-ı seniyyeden olarak herhalde vikaye-i nüfus müşirileri cümle indinde müstelzim idüğüne binaen merkumların nefyi babında tasdir ettirilen emr-i âli me'muren çavuş mübaşeretiyile sui saâdetlerine tesyar ve inhâ'sı vechle icra olundu yollu vâli-i müşârün-ileyhe iş'ar olunmuş olub ancak malum-u seraskerileri buyurulduğu üzere Rize havâlisi ahâlisinin ötidenberu huşunet ve ruunet-i ashâbdan oldukları rivayet olduğuna nazaran merkumların nefy u iclâları ilanı takdirinde şayed def'i ve iclâları suubet kesbiyle ilerüde icra idecekleri maslahat-ı seraskerilerine bir gune sekte-i arîzası muceb olur hatırasıyla bu taraftan çavuş-u merkume suret-i me'muriyeti bildirilmeyerek i'zam olunmuş ve müşârün-ileyh hazretlerine dahi keyfiyyet-i sathiyeye

iş'ar kılınarak şayet merhumlar erbab-ı iktidardan olarak marifet-i düstûrileriyle asker tedarik ve ihracında işe yaramaları ve-yahûd suret-i aher ile def'i ve istihdamları mülâhaza olunmak hasebiyle husus-u merkumun icrası re'y-i rezin-i düstûrilerine ihale kılınmış olmağla merhumlar işe yaramaz istihâs makûlesinden oldukları ve bir tarafa def'leri nezd-i müşirilerinde dahi tasvib buyurulduğu halde merhumların çavuş-u merkume terfîk ile münzalarına irsalleri hususuna himmet ve merhumların asker tedarikiyle ihrac ve hidmat-ı cihandariyede istihdamları istinsab buyurulduğu takdirce yine kaza-yı mezburdan def' olunmuş olarak vâli-i müşârün-ileyhîn nüfuzuna dahi halel gelmeyeceğinden öylece icrasına mübaderet ve'l-hasıl müşârün-ileyh hazretleri dahi havâli-i merkumenin serasker-zî-şânı olarak el-hâletü-hâzihi umur-u cihandari ile iştigal itmekde olduğuna binaen herhalde vikaye-i namus ve nüfuzu müstelzim olmağla ana göre hususu mezburu etrafiyla mütalaa buyurarak kangı suret münasib ise anı icra ve keyfiyyeti bu canibe iş'ar ve inba buyurmaları siyakında kaime.

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İskenderiye Mutasarrıfına

Malum-u müşirileri buyurulduğu üzere bundan akdem hürrem ve ihtiyata raiyeten harb etrafında bulunan kıl'a ve palankalara iktizası vechle Asakir ve me'murlar tayini sırasında Dugakin Mutasarrafi Abdürrahim Paşa bendeleri dahi liva-yı mezkurdan Pırakin kal'asına iki yüz elli nefer muhafaza askeri ihrac ve irsal itmek ve kendüsü dahi lede-l-iktiza irade buyurulacak mahale azimet iylemek üzere me'mur buyurulmuş ve bade zikr olunan iki yüz elli nefer nefsi-i Dugakin kazasından ihrac olmak mümkün olub Altuneli ve Has kazaları dahi Seyfeddin Paşa bendeleri idaresinde olduğundan yüz neferi Dukakin sancağından çıkarılmak üzere

59

[30a]

yüz elli nefer dahi zikr olunan Altuneli ve Has kazaları hissesine isabet itmiş ise de işbu yüz elli neferin aynen ihracında mûmâ-ileyh Seyfeddin Paşa tarafından taallül ve i'tizar ve vukuâta mebni altı aylık hesabıyla bedelleri otuz bin guruş itibar olunarak meblağ-ı mezbur bade zikr olunan Altuneli ve Has Kazalarından bit-tahsil gönderilüb yerine

konulmak üzere mablağ-ı mezbur teshilen ... mukataat hazinesi tarafından mûmâ-ileyh Abdürrezzak Paşa bendelerine ita ve iktiza-ı keyfiyyet ol tarafa tahrir ve inba olunmuş iken meblağ-ı mezkur ilâ-el-an tahsil ve irsal olunmadığından başka El-hâletü hâzihi müddet-i mezkurenin uzamasıyla paşa-yı mûmâ-ileyhin kal'a-yı merkumeye ikame eylediği yüz elli neferin bundan böyle mahâlinde ikame ve ibkası beher-hal zikr olunan Altuneli ve Has kazalarından bedelleri virilmeğe ve-yahûd ol mikdar askerin kaza-yı yümn mezkurinden aynen ihrac ve irsâline mütevakkıf ise de mûmâileyh Seyfeddin Paşa bu hususlara evvel ve âhir taallülü ve muhalefatı derpiş itmekde olduğundan mâadâ bu esnada Arslan Paşa İskenderiye'den Yakova'ya vürud idüb Seyeddin Paşa dahi Pirakin'e altı saat mesafe ve Ezine'de olduğundan zikr olunan Pırakin kal'ası muhafazasında olan Dugakin askeri bit-tahrik firar itmiş ve bade yine iade olunmuş ise de mûmâ-ileyh Arslan Paşa'nın ol tarafda bulunması kati fesadı ve muhafazada olan askerin perişanlıkları mucib olacağı bu defa istihbar ve tahkik olunmuş olub paşa-yı mûmâ-ileyhüma akraba-i müşirilerinden olmak ve hususuyla mûmâ-ileyh Arslan Paşa mukaddema nefy ve iclâ kılınmış iken iltimas-ı âlilerine mebni afv u ıtlak olunmak ve kal'a-yı merkume zîr-i idare-i müşirilerinde olan mahallere cevap bulunmak ve bu suretle hilaf-ı rıza-yı âli harekete cesaret vuku' sahih olubda mesmu'-u samileri olmuş olsa taraf-ı müşirilerinden lazım gelen tenbihatın icrasıyla bu makule hareketden men'leri hususuna himmet buyuracakları âşikâr olmağla keyfiyyet-i mukarin hakikat olduğu suretde savb-ı âlilerinden tenbihat-ı lazıminin tahrir ve iş'arıyla bu makule hareket-i na-mârziyeden kifayed itmeleri vesail muktezasının istikmâline himmet ve el-hâletü hâzihi mûmâ-ileyh Abdürrezzak Paşa bendeleri Vidin tarafından dahi Niğbolu muhafazasından nakil ve tayin berle oralardan uzamış ve ... zikr olunan Pırakin kal'asına me'mur iki yüz elli neferin yüz neferi Dugakin kazası olarak saf ve şita-yı sebat ve ikametleri lazimedden oldukları misüllü Altuneli ve Has kazaları hissesi olan yüz elli neferin işlemiş altı aylık otuz bin gurus bedelleri mukataat hazinesine gönderilmek ve bundan ilerüsü dahi ba-bedelen ve-yahûd aynen yine kaza-yı yümn mezkurinden yine uydurulmak icab eylediğine binaen bu hususun dahi icab ve iktizası cenâb-ı müşirileri bit-tedkik lazım gelenlere tenbih ve te'kid ile tanzim ve tesviyeye müsaberet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 26 Rebî-ul-âhir Sene 1244.

Erzurum Vâlisi Hazretlerine

Hidmat-ı Cihadiyede istihdam olunan ayluklu piyade askerin eğer ... Rize tarafından celb olunmakda ise de Rize kazasında ... Ağası Kazvanoğlu Hüseyin ve karındaşı Sâlih ve diğer karındaşı Keleş nam kimesneler asker tedariki için gönderilen adamlara izhâr-ı muhalefat itmekde olduğu beyânıyla merkumların Diyarbekire nefy ve te'cid kılınmamaları hususuna dair bu defa ferestâde ve isra buyurulan tahrirât-ı saâdet-i âbâtları me'l ve mezayası rehin-i ıtlâ'-ı hulusuduri olmuştur zât-ı vâlâ-yı düstûrileri Havâli-i Şarkıye'nin serasker-i zî-şânı olduğuna ve herhalde tezayüd-ü def'i ve nüfuz-u düstûrileri milletimiz mükerde-i meccanemiz olarak tervic-i iş'aratları matlub idüğine mebni düstûrileri vechle icra olunmuş olmağla ifade-i hal siyakında kaime.

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Şam Vâlisi Hazretlerine

Masarif-i Seferiye ve tertibat-ı cihadiye için mukaddema Şam eyaletinden bin kise akçe tertibi tensib berle irade-i seniyye-i mülûkane vechle keyfiyyet selef-niam'ül halefleri atûfetlü Sâlih Paşa hazretleri tarafından isti'lâm kılınmış ve eyalet-i Şam'dan tertibi tasmin olunan marûz-zikr bin kise akçenin tahsili fukaraya ağır düşeceğinden dört yüz kisesinin tertibiyle altı yüz kisesinin iki taksit ile tahsil-i mümkün olacağı ol vakît müşârün-ileyh tarafından tahrir ve iş'ar olunmuş olduğuna binaen müşârünileyhîn inhâ'sı vechle zikr olunan altı yüz kise akçenin iki taksit ile tahsili hususuna müsâade-i âliyye-i mülûkane erzanı buyrularak ol babda ısdar ve tesyar olunan emr-i şerif mucebince iki taksit ile bedel-i mezkure eyalet-i merkumenin havi olduğu kazalara tevdi' ve taksim ve tahsiline şuru' ve mübaşeret ve serian Dersâadet'e irsâliyle Hazine-i Amire'ye teslime sarf-ı mikdarat olunacağını müşârün-ileyhe ba-tahrirât inhâ' iylemiş olup ancak meblağ-ı mezburun şimdiye kadar bir gurusu gelmemiş ve eyalet-i merkume-i müşârünileyhîn uhdesinden sarf ve tahvil ile uhde-i seniyyelerine ihale kılınmış olduğuna mebni mablağ-ı mezburun şimdiye değin taksit-i evveli tahsil olunmuş ise tekmilen tahsil olunmadığı halde ne mikdarı tahsil kılınmış ise irsâli ve maadasından dahi sür'at-i tahsil tesbili ve taksit-i saninin dahi vâkît ve zamanıyla tahsili icab-ı hal ve maslahatdan olarak bu defa taraf-ı düstûrilerine hitaben bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar kılınmış olmağla ber-minvâl-i muharrer bedel-i mezkurenin taksit-i evveli tahsil olunmuş ise

tamamen ve tahsil olunduğu halde ne mikdar tahsil kılınmış ise irsâline ve maadasının dahi sûrat-i tahsil ve tesbil ve taksit-i saninin dahi vâkî ve zamanıyla tahsil ve hazine-i âmireye teslim olunmak üzere bu tarafa tevcihle himmet buyurmaları siyakında kaime

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Aydın tarafından bil-mutalaa Deraadet'e celb olunmuş olan altmış altı mehar-ı ... Ordu-yu Hümâyûn-u nusret-makrûnda hidmat-ı lazimedede istihdam olunmak üzere iki nefer kavas mübaşeretiyle Ordu-yu Zafer-bu-yı Şâhâneye sevk ve isra olunmuş olduğunun beyânı vesile-i arz-ı ubûdiyyetim olduğu emr ü ferman.

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

60

[30b]

Sakız Muhafızı Yusuf Paşaya

Sakız Ceziresine Çeşme yakasından tevarüd iden kayıkların tasalluta eşkiyadan muhafazası için mukaddema Tersane-i Âmire'den ma-takım gönderilmiş olan iki kıt'a mıntika ile cenâbınızın mevcudu olan beş kıt'a gulet sefineleri bundan akdem usât-ı reayanın Cezire-i Merkumeye hücumu takribiyle mukabil olamayacakları anlaşıl原因 bil-cümle takımlar ile limanda batırılmış ve bade çıkarılmasına gayret olunmuş ise de darb-ı topdan ve eyyam-ı şî'ta hasebiyle vâkî olan fırtınadan parelenüb tâmire kabiliyeti kalmamış olduğundan sabık sâlif-üz-zikr iki kıt'a mıntika sefinelerinin altı kıt'a temur topları ihrac ile cezire-i merkume kal'asına vaz' olduğundan bahisle mezkur topların kal'a-yı merkumeye irad-ı kaydıyla sâir bil-cümle takım ve alatlarının kayıdları terfik olunmuş tarafınızdan ba-tahrirât inhâ' olunmakdan naşi keyfiyyet izzetlü defterdar efendiye havale ile kıyu lazimesi bade'-l-ihrac iktizasına tersane-i âmire emini izzetlü efendiden isti'lâm oldundukda mezkur-u sefinelerin sekiz kıt'a top ile sâir malum'ül mikdar mühimmat varidatı olduğu derkenardan nümâyân olub ancak mezkur sefinelere mukaddem tersane-i âmireden hayli edavat ve mühimmat virilüb sonra telef ve zayi' olması

melhuz olanlar derkenâr ittirilmeyerek temur vesâir telef olması melhuz olmâyânlar derkenârda gösterilmiş ve batırılmış olan sefinelerin gayrı-ez ihrac iki kıt'a temur top ile alet ve edavatı cenâbınıza zimmet-i kayd olunmuş olmağla ihracı hususuna mübaderet iylemenizin tarafınıza iş'arı ilam olunmağın mûmâ-ileyh defterdar efendi ba-takrir ifade ve inhâ' itmekle mucebince ihracları hususuna mübaderet iylemeniz için kaime.

Fi 26 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Hüseyin Paşaya

Bundan akdemce keramet-efza-yı sünûh ve südur buyrulan İrade-i Seniyye-i Şâhâne mucebince serasker kaimmakamı Atûfetlü Hâlil Rıfat Paşa Hazretleri mâiyyetinde olan Asakir-i Mansureyi Muhammediye taburlarından Şumnu ordusuna iki tabur Asakir-i Mansure terkiyle mâadâsının bil-istihsab Ordu-yu Hazret-i Serdar-ı Ekremice i'zamına mübaderet olunmakda ise de terk olunacak iki tabura bir tabur dahi ilave olunarak Şumnu ordusuna üç taburu Asakir-i Mansure-i Muhammediye bırakılmak üzere bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar olunmuş ve mukaddema vâkî olan İrade-i Seniyye muktezası üzere Silistre'ye Ruscuk tarikiyle asker sevk ve imrarına ikdam olunmakda ise de asakir taifesine gitmekden imtina ve girüye firar itmekde oldukları hasebiyle derbentlerden geçememeleri esbabının istihsâline dair bu taraftan lazım gelen tekayyüdat-ı lazımenin icra ve Şumnu ordusuna mukaddem ve muahhar müretteb olan sunuf-u askeriye'nin bu tarafta mukayyed olan mikdar ve müfredatını mübeyyin gönderilen defterin bir sureti ihrac ve her bir takımın şehid ve müteveffa ve firari ve gaibi serh iş'aretiyle fûruhtâde olunarak irsal olunmuş olduğundan defter-i mezkura nazaran elyevm Şumnu ordusunda Asakir-i Mansureden mâadâ mevcut olan sunuf-u askeriye'ye on sekiz bin bu kadar nefere bâliğ ve içinde üç bin bu kadar neferi hasta ve mecruh olarak kusuru mevcudu on beş bin şu kadar nefer süvari ve piyadeden ibaret olduğuna ve güya bunun dahi ancak nısfı mikdarı cenge irad-ı kabilden idüğine binaen Eğriboz'dan olan Asakir-i Mansurenin iki tertibinin Şumnu ordusuna me'mur ve üsera kılınması tafsilatını ve ayluklu askere mahiyetine mahsuban gönderilmiş olan beş yüz kise akçenin vusulünü vesâir bazı ifadeyi şâmil bu defa reside-i dest-i muvâlât olan tahrirât-ı atûfet-âbât-ı seraskerileri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' vela-siret ve hâk-i pay-ı hümâyûn-u şâhâneye dahi arz ile meşmûl-nigah şevket-i iktinah Cenâb-ı Padişah İskenderi

kudret olmuştur vakıa düşmanın ilerüde ne vechle muamele ideceği malum olamadığından Şumnu ordusunun eğerçi askerden hali caiz değil ise de defter-i mezkur yekûnuna nazaran mevcut olan on beş bin şu kadar neferin nısfı çürük denmiş ise bile yine on bin neferden ziyadesi işe yarar asker olacağı derkar ve bundan başka beher-hal Şumnu ve civar ahâlisinin dahi birkaç bin neferi işe yarar olması melhuz olduğuna göre avn ü nusret-i ilahiye ile olduğundan şimdiki halde mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremide asakirin teksiri rütbe-i vücubda ise de ber-minvâl-i muharrer Şumnu ordusunun dahi herhalde kavice bulunması ehem ve iltimasat-ı müşirilerinin is'afı mültezim olub ancak zât-ı atûfetleri Ordu-yu Hümâyûn'un serasker zî-şânı olarak sâye-i hüma-vâye-i şâhânedede nüfus ve ifrazları ber-kemal idüğüne binaen hem din ü devlet-i âliyyeye bir nevi hüsn-ü hidmet olmak ve hem matlub olan tabur dahi istihsal olunmak mütalaasına mebni cenâb-ı düstûrileri ol havâli ahâlisinden ve Şumnu Ordusunda mevcut olan sâir aylıklı ve aylıksız asakirin istekli olanlarından mâiyyet-i âlilerinde olan taburdan başka yine bendenizden olmak üzere diğer bir tabur dahi Asakir-i Mansure tahririyle müdde-i kalile zarfında doldurulmak şartıyla şimdilik iş'ar-ı müşirileri vechle iki taburdan mâadâ bir tabur Asakir-i Mansure dahi ilave ile cem'an üç tabur tevkif olunub mâadâ taburun Ordu-yu Serdar-ı Ekremiyye irsâl olunması ve küşad idecekleri tabur tekml olduğu gibi üç tabur Asakir-i Mansureden bir taburun mukaddem ki firar üzere yine mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiyye gönderilmesi hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i keramet redif-i mülûkane levhi-zîb sudûr olmuş ve mucebince zikr olunan bir taburun dahi Şumnu'da tevkifleri babında lazım gelen emr-i âli ısdar-ı tesyar ve müşârün-ileyh Hâlîl Rıfat Paşa hazretlerine çend tabur Asakir-i Mansureyi istishab ile mâadâsı vâresteden erişmek üzere mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiyyeye gelmiş olduğundan keyfiyyet-i iktizasına vechle bu defa savb-ı mahlasiden müşârün-ileyhe tahrir ve iş'ar ve suret-i hal müşârün-ileyh sadrazam efendimiz hazretlerine dahi inba olunmuş olmağla zikr olunan bir taburun dahi şimdilik Şumnu'da tevkif ve mâadâsının Ordu-yu Serdar-ı Ekremiye irsâliyle ber-muceb irade-i seniyye ol havâli ahâlisinden ve Şumnu ordusunda mevcut olan sâir aylıklı ve aylıksız askerin istekli olanlarından diğer bir tabur dahi Asakir-i Mansure[ye] tahrir ve Bimennihi Teâlâ müddet kâlile zarfında tekmilleriyle bade sâlif-üz-zikr bir taburun dahi ordu-yu serdar-ı ekremiyye isâline himmet buyurmaları lazım geleceği ve firari maddesi için her-bar geçitler me'murlarına tenbihat-ı lazıme tahrir ve tesyar olunmakda ise de bu defa dahi iktiza idenlere hi'taben

müekked müşedded evamir-i âliye ısdar ve taraf-ı halisanemizde tenbih-nameler tastir ve tesyar kılınmış idüği malum-u samileri buyuruldukda

61

[31a]

bermuceb-i irade-i seniyye-i şâhâne ol havâli ahâlisinden ve Şumnu ordusunda mevcut olan aylıklı ve aylıksız asakirin istekli olanlardan mâiyyet-i serkaskerilerinde olan bir tabur Asakir-i Mansurenizden başka yine yedinizden olmak üzere diğer tabur dahi küşadıyla müddet-i kâlile zarında doldurulmak ve teknil olduğu gibi üç taburun bir taburu yine mukaddem ki karar üzere Mâiyyet-i Serdar-ı Ekremiyye gönderilmek şartıyla şimdilik üç tabur Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'yi Şumnu ordusunda tevfiikan ve maada taburları müşârün-ileyh sadrazam efendimiz hazretleri tarafına irsâli himem-i behiyyeleri derkar buyurulmak iktizası halden olub kaldı ki asakir taifesine Silistre'ye gitmekden imtina itmekde oldukları suret-i iş'arlarından ne murad ise de bunlar gitmeği istemiyorlar deyubda köşk durur atılmak ve bu cihetle Silistre'yi imdadsız bırakmak münasib olmayacağından mecbul oldukları mâye-i kâr-dâni ve fütüvvet iktizası ve mukaddem ve muahhar vâkî olan iş'ar-ı mahlas iktizası üzere bu babda ... mertebe-i müsamaha-yı müsâadeyi tecviz itmeyerek gerek taltifen ve gerek ... her ne vechle olur ise lede-l-icab şu Silistre imdadına şimdiden biraz asker imdadı çaresinin istihsal-i sarf-ı ... ve Eğriboz'da olan asakir-i merkumenin iki taburu bu tarafa istenilmekde ise de henüz husule gelememiş olduğundan şimdiki halde bu babda olan inhâ'-yı düstûrlerinin is'afı mümkün olamayacağı âşikâr ve sâlif-üz-zikr defterde Rumili kazaları takımından işe yaramayacak vilayetlerine ruhsat virildiği gösterilen ve firari velâ-simatda kalan ve noksan olan bunca asakirin yerlerine bir taraftan mahallerine taze ve dinçasker celbi hususunun istihsaliyle olvechle asker maddesinin ref'i müzayaka olunması mukaddemce sui seraskerilerine tahrir ve iş'ar olunmuş olduğundan tafsilen tahrir ve iş'ar olunmuş olduğundan şimdiye kadar icrasına teşebbüs buyurmuş olacakları derkar olmağın bu hususun arkası boşlanılmayarak mukaddemce vâkî olan iş'ar-ı mahlas üzere sâlif-üz-zikr askerin yerlerine bir taraftan mahallerinden taze ve dinç askerin celbi suretini istihsal ve ikmale ve bir canibden dahi mevcut olan asakirin Firardan muhafazaya mezid-i itina ve himmet ve herhalde icra-yı mübtega-yı besâletkâri ve hasafete bezl-i miknet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 27 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Kaimmakamı Hâlil Rıf'at Paşa'ya

Malum-u atûfileri olduğu üzere mâiyyet-i âlilerinde olan Asakir-i Mansure-yi Muhammediye taburlarından intiha' iyledikleri iki tabur Asakir-i Mansure'yi Şumnu ordusunda terk ile maadasının bil-istishab ordu-yu hazret-i serdar-ı ekremiye azimetleri hususuna mukaddemce irade-i seniyye-i şâhâne taalluk itmiş ve olvechle keyfiyyet sui saâdetlerine beyân ve izbar ve bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar kılınmış ise de terk olunacak iki tabura bir tabur dahi ilave olunarak Şumnu ordusuna üç tabur Asakir-i Mansure-yi Muhammediye bırakılmak üzere bir kıt'a emr-i âli ısdar ve tesyar olunmak hususu Şumnu ordusu seraskeri atûfetlû Hüseyin Paşa hazretleri canibinden bu defa inhâ' ve iltimas olunmuş olup vâkıâ düşmanın ilerüde ne vechle muamele ideceği malum olamadığından Şumnu ordusunun eğerçi askerin hal-i caiz değil ise de bu aralık düşman-ı dinin kuvve-i askeriyesi berülerde olduğundan mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremide asakirin teksiri derece-i vücubda olduğundan müşârün-ileyh hazretleri elyevm Ordu-yu Hümâyûn-u Şâhâne seraskeri olarak sâye-i Tubâ-vâye-i Cenâb-ı Mülûkanede nüfuz ve efraz-i derkar olmak mûlabesesiyle hem din-i devlet-i âliyyeye bir nevi hüsn-ü hidmet itmek ve hem matlub iylediği tabur dahi hasıl olmak mutalasına mebni ol havâli ahâlisinden ve Şumnu ordusunda mevcut olan sâir-i aylıklı ve aylıksız asakirin istekli olanlardan kendü mâiyyetinde olan taburun başka birinden olmak üzere diğer tabur dahi Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'ye tahrir iylemesi münasib görüldüğünden olvechle müceddedan bir tabur dahi küşad iderek Bimennihi Teâlâ bunların müddet-i kâlil zarfında doldurulmak şartıyla şimdilik matlub iylediği Asakir-i Mansure taburlarından iki taburdan maada bir tabur dahi ilave olunarak cem'an üç tabur tevkif olunub maada taburların ordu-yu serdar-ı ekremiyyeye irsâli ve küşad ideceği tabur tekmlil olduğu gibi bade üç tabur Asakir-i Mansure'den bir taburun mukaddem ki karar üzere yine mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiyye isbal olunması hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı şerif-i keramet-redif-i mülûkane şeref-bahş-ı sahife-i sudûr olmuş ve mucébince zikr olunan bir taburun dahi Şumnu'ya tevkifi babında lazım gelen emr-i âli ısdar ve tesyar ve zât-ı düstûrilerinin çend tabur Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'yi istishab ile maadası ... erişmek üzere heman mâiyyet-i hazret-i serdar-ı ekremiye gelmiş olduğunuza mebni ol vechle şimdilik üç taburu tevkif iderek maada taburları heyet-i mecmu'larıyla Ordu-yu Serdar-ı Ekremiye irsal iylemesi

savb-ı hulusveriden serasker müşârün-ileyhe tahrir ve iş'ar olunarak suret-i hal müşârün-ileyh sadrazam efendimize dahi beyân ve izbar kılınmış olmağla zât-ı saâdetleri irade-i seniyye muktezası üzere iki taburdan maada bir tabur dahi Şumnu'ya tevkif olunarak maadasını mâiyyet-i serdar-ı ekremiye celbe himmet ve müsâraat buyurmaları siyakında kaime.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

İzmir Muhafızına

Ordu-yu Hümâyûn-u Mülûkane'de hidmat-ı icabiyede istihdam olunmak üzere Aydın ve havâlisinden marifet-i samileriyle tertib olunan beş yüz muhadeheden kusur kalanların biran evvel tamamen celbi hususu bu defa taraf-ı eşref-i serdar-ı ekremiden iş'ar buyurulmuş ve üç defada zikr olunan orduların iki yüz yetmiş dört mehar gelüb iki yüz yirmi altı meharı kusur kalmış olduğu kayıddan tebyin itmiş ve gerü kalan develerin tamamen sürat-i irsâli hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iylemiş olmağla mucebince kusur kal'an develerin dahi bir an akdem bu tarafa irsâli hususuna himmet buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[31b]

Erzurum Vâlisi Serasker Paşaya

Akıska vakasından sonra Şark ordusunda olan askere tenezzül irasıyla Erzurum taraf-ı kusur gibi kalmış ve çarçabuk asker irsali lazım gelmiş olduğundan Sivas eyaleti rütbe ve alay vezâretiyle Osman Paşa hazretlerine tevcih ve Canik ve Sivas ve havâlisinin tiz elden asakir-i külliye serian mâiyyet-i müşirilerine erişmesi tenbih olunmuş ve Erzurum ve Sivas ve Amasya ve Çorum ve Divriği ve Arabgir ve Malatya ve Diyarbekir ve Adana ve Gümüşhane ve Karahisar-ı Şarki sancak ve eyaletlerinde kâin bilcümle kaza voyvoda ve âyânlarının gerek mevcud mâiyyetleri ve gerek kazalardan çıkarabilecekleri mikdar-ı asker ile bin-nefs kendüleri şark ordusuna me'mur kılınarak işbu Sivas eyaletinin havi olduğu kazalar âyân ve voyvodalarının bermuceb-i evamir-i âliyye yerlü yerinden sürat-i ihracları için mir-i ahur-u sani hazret-i şehriyari izzetlü Abbas Beğ tayin ve mâiyyetine çend nefer silahşör ve gediklüler me'mur olmuş

ve Maadin-i Hümâyûn ve Adana ve Karahisar-ı Şarki ve Diyarbekir için dahi Kapucubaşı Ağalar ve gedüklüler tayin ve tesyir kılınmış olduğunu ve Sivas vâlisi sabık Mehmed Paşa Hazretleri yek parça Kayseri'yeye doğru i'zam ve Erzurumlu Osman Paşa'nın lüzumu olduğu halde celb ve istihdam buyurmaları hususatını şâmil ve Şam eyaletinden müretteb bin beş yüz nefer süvari askeri aynen ihrac veyahud bedellerinin celbi suretinin Şam Valisi Hazretleriyle bil-muhabere tanzimi re'y-i serdar-ı ekremilerine muhavvel idüğüne müştemel irsâli sui vâlâları kılınan tahrirât-ı hulusverinin vusulünden ve asakir-i mezkurenin bedelleri tahsili nezd-i düstûrilerinde dahi tasvib kılınarak beher neferi ikişer yüz elli beşer guruşdan icab iden üç yük yetmiş beş bin guruş bedellerinin tahsil ve irsali hususu savb-ı seraskerlerinden Şam Valisi müşârün-ileyhe iş'ar kılındığından bahisle bu canibden dahi te'kid olunması ve El-hâletü hâzihi mevsim-i şitanın duhulü cihetiyle müşârün-ileyh Osman Paşa ve asakir-i mürettebenin Erzurum'a vusulleri vakte muhtaç ve celb oldukları halde dahi zâhire tedarikinde ve zahmet çekileceği vâreste-i kayd-ı ihticac olarak bir gûne faideyi münettec olmayacağına ve Rusya Cenerali Paskeviç Erzurum üzerine gelmeği gözüne kesdirmeyerek mevcut olan asakir ve mühimmatını Ahıska ve Ardahan ve Bayezıd kal'alarına yerleştireb kendüsü dahi Kars'a gitmiş ve rivayet olduğuna göre iki bin mikdarı saldat dahi Tiflis'e gönderüb bu suretle ordusunu dağıtmış idüğüne binaen Erzurum'a gelemez zan olunur ise de ihtiyaten bir taraftan ayluklu asakir celbiyle teksir-i hamiyet olunarak kazalar nefer-i âmm askerden maada yedi sekiz bin mikdarı mahiyelü asker celb olunmuş idüğinden muvaffak rey'-i âli olduğu suretde mevcut olan askerle bu kış Erzurum'un mekâyid-i a'dâ'dan muhafazası vesaili istihsal olunacağından Sivas Eyaleti ve Tokad ve Amasya ve Çorum ve Darende ve Divriği sancaklarından gelecek askeri şimdiden yedle rabta ve tanzime ve anların yerine Karadeniz sevhilinden altı bin nefer güzide piyade ve iki bin nefer tüvana süvari asker tedarik ve Canik ve havâlisinden dahi başka çıkarabildiği mikdar piyade askerle müşârünileyh Osman Paşa hazretleri mükemmel dairei halkıyla ibtida'-yı taarruzdan Erzurum'da mevcut bulunmak üzere şimdilik tevakkuf ve ârâm iylemesi münasib-i mülâhaza olunarak olvechle cenâb-ı düstûrilerinden müşârün-ileyhe iş'ar olunması tasmim kılınmış vesâir gelmekte ve gelecek asker ve me'murların te'hiri lazım gelmiş olduğunu ve ifadat-ı sâire-i havi ferestâde ve isra buyurulan tahrirât-ı şerifeleri me'l ve mezayası rehîn-i itlâ' hulusuduri olub cenâb-ı düstûrileri gevher-i

fetanet ve kiyaset ile menhası ve meftûr-u vüzera-yı azam rû'yet-i ittisam-ı saltanat-ı seniyyeden olarak havâli-i şarkinin serasker zafer unvanı olduklarından müteferriât-ı me'muriyet-i şehriyarileri olan kâfe-i mevadd ve mesalihin hilaf-ı istikbalen hüsn-ü neticesi suretini tefekkür ve mülâhaza berle mihver-i layıkında tesbitine sarf-ı nakdine iktidar olacakları müsellemaatdan olduğundan işbu tedabir ve ârâları şâyân-ı hatt ve tahsin-i tahrirât ve idare-i mezkureleri Hâk-i Pay-ı Kamervari Cenâb-ı Kiti-Sitâniye dahi arz ve takdim meşmûl lehaza-yı hazret-i padişah-ı rû-yı zemin buyurulmuşdur iş'ar iyledikleri tedabir vâkıâ cümleten yolunda olup bu vechle mütalaa ve ihtarları emare-i tevfik-i cenâb-ı ilahi ve âsâr-ı tevcihat-ı kuddusiye-yi hazret-i padişahi olduğuna binaen İnşaallah u Teâlâ umur-u me'murelerinde hüsn ü hidmete muvaffık olmaları eltaf-ı ileyhiden me'mûl ve Erzurum üzerinde olan düşman-ı dinin dahi şu aralık gerü çekilmesi fazl-ı hak ve inayet-i hazret-i kadir-i mutlak olarak şu surete nazaran bu kış ol havâliyye tasallut idemeyeceği melhuz olup mukaddemce Ahıska vakasının üzerine a'dâ'-yı dinin Erzurum'a doğru sarkacağı keyfiyyeti selefleri Gâlib Paşa hazretleri tarafından inhâ' olunmuş olduğundan tiz elden olvechle muktezi olan asakir tertibi ve mukaddem mübaşirleri dahi intihab ve tesrîb olunmuş ise de vâkıâ iş'arileri vechle asakir-i mezkurenin bu kış Erzurum'a isballeri beyhude olacağı derkar ve her ne kadar mukaddem zikr olunan Sivas Eyaleti müşârün-ileyh Osman Paşa hazretlerine tevcih olunmuş ise de muahharan müşârün-ileyh Trabzon eyaleti ve sâlif-üz-beyân Sivas eyaleti dahi Sivas'ta ikamete me'mur atûfetlû Hakkı Paşa hazretlerine tevcih olunarak suret-i hal sui âlilerine iş'ar kılınmış olduğundan işbu inhâ'ları ol babda gönderilen âtıke-i muhallasinin vusulünden evvel çıkarılmış olacağı âşikâr ve mukaddem müşârün-ileyh Osman Paşa hazretleri ne vechle me'mur olmuş ise de müşârün-ileyh Hakkı Paşa'nın dahi me'muriyeti olsuretle olarak keyfiyyet ana dahi ber-vech-i tafsîl yazıldığı derkar olup ancak asakir-i mürettebenin def'aten berle kıt'a-yı sureti meydana konulsa şayet bir takım gönüllü muceb ve azimetleri evvel bahara te'hir ile ol vakte kadar hazır bulunmaları tenbih olunması ilerüde bedel olunacak olduğundan bu dahi fukaraya iki kat masarifi müstevcib olacağına binaen evvel emirde işbu inhâ'-yı düstûrileri müşârün-ileyh Sivas vâlisi Hakkı Paşa hazretlerine hikaye ile kendüsü bu kış Erzurum'a gitmeyüb Bimennihi Teâlâ evvel baharda Erzurum'da mevcut bulunmak üzere Sivas'ta ikamet ile zîr-i idaresinde olan mahallerden istishab ideceği

[32a]

asker hususunu Cenâb-ı Seraskerileriyle muhabere iderek mesela bazı askerisi işe yarar mahallerden aynen asker çıkarub da işe yaramayan yerleri münasib-i bedeliyeye rabt itmeği iktiza ider yoğsa umumen bedel alunubda anınla zât-ı seraskerilerinin dedikleri mahallerden aylıklı asker celb ve istihdam kılınmak mı münasibdir hasılı düşman ile ve müdafaya yarayacak suret ne vechle ise heman öylece karar virerek bil-istiz'an ana göre hareket iylemesi vesayası tahrir ve tezkâr olunması ve mûmâ-ileyh Abbas Beğ'in ve gerek maadin ve mahal-i sâirede olan mübaşirlerin mukaddemce eğerçi me'muriyetleri ol vechle ise de kezâlik inhâ'-yı seraskerileri beyân olunarak eyyam-ı şitada askerin Erzurum'a irsal-i düşvâr olacağına ve iş'ar buyurulan bedel-i sureti zat-ı seraskerileriyle bil-muhabere iktizasına göre rabta verileceğine binaen şimdilik ifa-yı memuriyeti biraz â'rice tutarak ve hakikat-i hali işâa etmeyerek ve Cânib-i Vâlâlarından kendülerine tekrar bir gûne irade ve tenbihat zuhur itmekdikçe me'mur sevk ve irsal oldukları askeri şimdilik yerlerinden oynatmayarak bade kendülerine ne vechle irade ve tenbih zuhur ider ise öylece hareket iylemeleri hususları hafi olunarak mûmâ-ileyh Abbas Beğ ile me'murin-i sâireye yazılması ve Canik ve havâlisinden tedarik olunacak ayluklu ve ayluksuz askerin tedarik ve irsali yine Trabzon vâlisi müşârün-ileyh Osman Paşa hazretlerinin ikdamına menut olarak İnşaallah-u Teâlâ bir defa matlub-u icrası müyesser olacağından iş'ar-ı samileri keyfiyyeti müşârün-ileyhe beyan olunarak Canik'den göndereceği bin nefer askeri evvel bahara te'hir ve diğer sevhilden tedarik olunacak beş altı bin askeri dahi zât-ı düstûrileri ve müşârün-ileyh Hakkı Paşa ile muhabere iderek ne vechle iş'arları vuku' bulur ve ne suretle karar virülür ise öylece himmet iylemesi müşârün-ileyh Osman Paşaya iş'ar ve inba ve sâlif-üz-zikr tahrirât-ı seraskerlerinde iş'ar iyledikleri askerin ne mikdarının bedele kıt'a ve ne mikdarının ihracı ve ne mikdar bedel alınması münasib olacağı suretleri savb-ı saâdetlerinden bil-isti'lâm iktizası şimdiden icra olunmak üzere bir kıt'a defteri tertib ve serian isra olunması hususatı hâk-i pay-ı hümayûn-u şâhânen lade'l-istiz'an ol babda sahife-i piray-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-u mülûkane mantuk-u münifi üzere keyfiyyat-ı mezkure müşârün-ileyhima ile me'muriyet-i sâireye yazılmış olmağla mecbul ve meftur oldukları cevher-i dirayet ve hamiyet ve gevher-i besâlet ve ...iktizası hususat-ı merkumenin iktizasını bil-mutalaa gerek eyalet-i Sivas ve gerek Maadin-i Hümayûn

kazaları mahal-i sâireden müretteb asakir-i mezkurenin ne mikdarının ve ne mahallerin bedele kat'î ve ne kadarının ihracı lazım gelür ve ne mikdar bedel alınması münasib görülür ise me'murlar ile bil-muhabere icra-yı iktizasına bakılmak üzere bir kıt'a defterinin tertib ve icaleten irsal ve tesribi hususuna himmet buyurmaları siyakında kaime lede-l-usul eyalet-i Şam'dan müretteb salif-ül-beyân bin beş yüz nefer asakirin ol vechle bedele rabta ve savb-ı seraskerilerinden inhâ' olunduğu beyânıyla asker-i mezkurenin beheri ikişer yüz elliser guruşdan icab iden üç yük yetmiş beş bin guruş bedellerinin serian tahsil ve taraf-ı vâlâlarına tesbili hususuna himmet iylemesi Ba-İrade-i Seniyye hala Şam vâlisi devletlü Rauf Paşa Hazretlerine iş'ar ve te'kid olunmuş olmağla heman zât-ı âlileri herhalde icra-yımübtega-yı seraskeri ve besâletkâriye himmet buyurmaları me'mûl-ü hâlisanimizdir.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Trabzon Vâlisi Osman Paşaya Sivas Vâlisi Hakkı Paşaya

Hasb'el vâkît ve'l-hal havâli-i Şarkıyyenin takviyesi lazım gelerek Erzurum ve Sivas ve Amasya ve Çorum ve Divriği ve Arabgir ve Malatya ve Diyarbekir ve Adana ve Gümüşhane ve Karahisar-ı Şarki sancak ve eyaletlerinde kain bilcümle kaza-ı voyvoda ve âyânlarının gerek mevcud-u mâiyyetleri ve gerek kazalardan çıkarabilecekleri mikdar-ı asker ile bin-nefs kendüleri Şark ordusuna me'mur kılınarak işbu Sivas eyaletinin havi olduğu kazalar âyân ve voyvodalarının ber-muceb-i evamir-i âliyye yerlü yerinden sürat-i ihraçları için mir-i ahur-u sani-i hazret-i şehriyari İzzetlü Abbas Beğ mübaşir tayin ve iktizasına göre etraf kazalara gönderilmek üzere mâiyyetine silahşöran ve gedüklülerden çend nefer hademe terfik ve Maadin-i Hümayûn ve Adana ve Karahisar-ı Şarki ve Diyarbekir için dahi kapucubaşı ve gedüklülerden münasibleri intihab ve teşvik olunmuş ve suret-i hal hala Erzurum Vâlisi ve Şark canibi seraskeri atûfetlü Sâlih Paşa hazretlerine ve savb-ı âlilerine bildirilmişdi serasker müşârün-ileyhîn bu defa tevarüd iden cevap-namesinde asakir-i mürettebenin vusulleri tamam-ı şî'tanın şiddeti vaktine tesadüfle gelselerde bir iş görülmeyeceğive bir faide hasıl olamayacağı âşikâr ve hengam-ı şî'tada bunca asakir-i külliyyenin tecemmu' ve tahaşşüdü zehairin beyhude telefini mucceb olacağından ayrı yarın baharda bu askerler me'murlar bir işe yaramayub kimi zaruret hâlinde ve bazısı tûl-u müddet ikametinden bahisle arz-ı i'tizar eyleyerek ol vakît beher-hal bit-tekrar müceddaden asker celbine hâcet hüsn iyleyeceği derkar ve bu sebeble fukara-yı raiyyet iki kat

masarif giriftar olacağından başka nefir-i âmm askeri dahi bir işe yaramadıkları zâhir olduğuna ve Rusyalunun ol taraflarda olan asker-i menhusu dahi gerü çekildiği rivayet kılındığına ve El-hâletü-hâzihi mevcut olan ayluklu askerle bu kış Erzurum'un mekâyid-i düşmandan muhafazası eltaf-ül ilahiden mes'ul idüğüne binaen Sivas eyaleti ve Tokad ve Amasya ve Çorum ve Adana'da ve Divriği sancaklarından gelecek asker şimdiden bedele rabıta ve tanzim ve anların yerine evvel bahar için Of ve Sürmene ve Rize ve Gümüşhane taraflarına altı bin neferinizinde piyade ve iki bin nefer tüvana süvari asker tedarik ve istihdam olunmak ve Canik ve havâlisine zât-ı samilerinin cümlesinden ziyade nüfuz-u müşirileri cari olduğuna binaen olhavâlden dahi başkaca çıkarabildikleri mikdar-ı asker dahi şimdilik te'hîr ile İnşaallah u Teâlâ nevrüzdan evvelce Erzurum'da mevcut bulunmak üzere tanzim olunması suretleri muharrer ve mezkur olub vâkıâ serasker-i müşârünileyhîn iş'arı vechle asakir-i mezkurenin bu kış Erzurum'a irsalleri beyhude olacağı ve bu cihetle şimdiden iktiza-yı keyfiyyet me'murları tarafına bildirilmesi lazım geleceği hayli âşikâr olub

64

[32b]

ancak asakir-i mürettebenin bedele kat'î suretle def'aten meydana konulsa şayet bir takım güft-güyu mucib ve azimetleri evvel bahara te'hîri ile olvakte kadar hazır bulunmaları tenbih olunsa ilerüde bedel alınacak olduğundan bu dahi fukaraya iki kat masarifi müstevcib olacağına ve Sivas eyaleti dahi mukaddemce uhde-i düstûrilerinden sarf ve tahvil ile atufetlü Hakkı Paşa hazretlerine tevcih ve ihale kılındığına binaen müşârün-ileyh Hakkı Paşa hazretleri bu kış Erzurum'a gitmeyüb evvel baharda Erzurum'da mevcut bulunmak üzere Sivas'ta ikamet ile zîr-i idaresinde olan mahallerden istishab ideceği asker hususunu serasker müşârün-ileyhiyle muhabere iderek mesela bazı askerisi işe yarar mahallerden aynen güzide asker çıkarubda işe yaramayan yerleri münasib bedeliyeye rabî'ta itmek mi iktiza ider yoğsa umumen bedel alınubda anınla serasker-i müşârün-ileyhîn dediği mahallerin marifet-i seniyyeniz ile ayluklu asker celb ve istihdam kılınmak mı münasibdir hasılı düşman ile mukabele ve müdâfaaya yarayacak suret ne vechle ise heman öylece karar virerek bil-istiz'an ana(ona) göre hareket iylemesi 9 müşârün-ileyh Hakkı Paşaya iş'ar ve serasker müşârün-ileyhîn işbu inhâ'sı beyân olunarak şimdilik

müteallik olan irade-i seniyye-i şâhâne mucebince

icra-yı me'muriyetde ağırca davranmaları mûmâ-ileyh Abbas Beğ ile mübaşirin-i sâireye tezkâr olunmuş ve zât-ı düstûrilerinin dahi Canık'ten gönderecekleri bin nefer askeri evvel bahara te'hîr ve diğer tedarik olunacak askeri dahi müşârün-ileyhima Sâlih Paşa ve Hakkı Paşa ile muhabere iderek ne vechle iş'ar iderler ve ne suretle karar virilür ise evvelce himmet ve ikda iylemelerinin savb-ı müşirilerine bildirilmesi hususuna irade-i seniyye-i şâhâne müteallik olarak ol babda hatt-ı hümâyûn-u mülûkane-i şeref-rîz-i sahife-i sudûr olmuş ve suret-i hal serasker müşârün-ileyhe dahi bildirilmiş olmağla 9.Cenâb-ı düstûrileri dahi ber mantuk-u irade-i seniyye Canık'ten gönderecekleri asakiri evvel bahara te'hîri ve diğer tedarik olunacak asakiri dahi müşârünileyhima ile bil-muhabere ne vechle iş'ar iderler ise öylece icrasına himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Hakkı Paşaya

zât-ı müşirileri Bimennihi Teâlâ evvel baharda Erzurum'da mevcut bulunmak üzere şimdilik Sivas'ta ikamet ve olvechle serasker-i müşârünileyhe muharebeye dikkat berle düşman ile mukabele ve müdâfaaya yarayacak suret ne ise heman evvelce karar virerek bil-istiz'an ana göre harekete himmet buyurmaları siyakında kaime.

Celaleddin Paşaya

Mukaddemce zât-ı atufileriyle vâkî olan müzakeremizde mustashib-i mâiyyet-i düstûrileri olan askerin başbuğları nasbıyla takım takım ilerüye i'zamları mukteza-yı irade-i seniyyeden olduğundan ol vechle başbuğlar tayiniyle defteri tanzim ve sui muhallasiye irsal ve yedlerine yol evamir-i şerifesi virilüb ilerüce isbal olunmak suretine karar virilmiş ise de El-hâletü-hâzihi defter-i mezkur gönderilmemiş ve mesmu'-u senaveriye göre haylice asker tecemmu' itmiş olmağla heman başbuğları tanzim ve mâiyyetlerine tayin buyurulacak asakirini mikdarı defterinin tanzim ve irsali ve mucebince yazılacak yol emirleri i'tasıyla bir uçdan ilerüce gönderilmesi vesailini

istihsal ve defterinin sui muhallasiye iş'ara himem-i behiyyeleri ibzal buyurulmak siyakında tezkire Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Lede-l-hâce hidmat-ı icabiyede kullanılmak üzere Ordu-yu Hümâyûn'da biraz ... lağımcı neferatın vücudu lüzumuna ve lağımcı ocağı kethûdası Hafız Ağa'nın mahareti ve âmal-i neferata kudreti müsellemler idüğüne binaen mûmâ-ileyhin kırk elli kadar işe yarar neferatıyla Ordu-yu Hümâyûn'a isbâli hususu taraf-ı Hazret-i Serdar-ı Ekremiden iş'ar olunmuş ve olvechle mûmâ-ileyhin kırk elli nefer ile ordu-yu Hümâyûna irsali hususuna irade-i âliyye-i şâhâne taalluk itmiş olmağla Humbarahane-i Âmire nazırı efendi ile bil-müzakere mûmâ-ileyhin ol vechle serian me'muriyeti suretini tanzime mübaderet eyleyesün deyü.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Defterdar Efendiye

Rami çiftliği kışlası civarında bazı mahallere Karakolhane ve Taşkule inşası hususuna İrade-i Seniyye taalluk iderek ol babda merbutan bir kıt'a pusula tarafınıza gönderilmiş olmağla Hassa-ı Mimarî Ağa marifetiyle zikr olunan karakolhane ve taşkulenin bermuceb-i pusula serian inşası hususunu tanzime mübaderet iyleyesün deyü.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Bostancıbaşı Ağaya

Karaburun ve Ağaçlı ve Ermani vesair ol havâlide kain palankaların icabı vechle tamir ve termim ve müceddaden zeminlik ve ahur inşa ve tanzimi hususuna Silahşöran-ı Hassadan Mehmed Ağa me'mur ve tayin olunmuş ve ebniye-i merkumede istihdam olunmak üzere yüz aded araba ile dört yüz nefer amelenin tedariki lazım gelmiş olmağla merbutan tarafınıza gönderilen defterde muharrer kuradan ücret-i lazımleri Ağa-yı mûmâ-ileyh tarafından i'ta olunmak üzere yüz aded araba dört yüz aded nefer-i ameleni Ağa-yı mûmâ-ileyh tarafına serian tertibi ve i'tası hususuna mübaderet iyleyesün deyü.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[33a]

Serasker Hüseyin Paşaya

Şumnu Ordu-yu Hümâyûn'unda mevcut vüzera-ı azam ve mirmiran-ı kiram ve Asakir-i Mansure ve sunuf-u asakir-i sâire-i fevzi düstûrinin tayinat-ı lazımesi için işbu sene-i mübareke-i Ağustos ibtidasından sene-yi atıyye ruz-u Haziran'a kadar dokuz mah zarfında lazım gelen ecnas-ı zehair ve ağnamın mikdar ve kemmiyeti tahmin berle Şumnu anbarlarında olan ecnas-ı zehair bade-l hub kusur icab iden zehairin tedarik ve mübayaaası hayli akçeye muhtaç olarak ol babda tayinat ve tertibatın defterleri sui müşirilerinden isra olunmuş ve Dersaâdet'e tertibi olanlara defter-i mezkurda serhale iş'aret olunarak taraf-ı âlilerine gönderilmiş olduğundan zâhire nazırı sabık-ı müteveffa Rıza efendinin me'mur-u mübayaaası olduğu hîntadan ne mikdar iktiza ider ise müteveffa-yı mûmâileyh tarafından alınmak ve Dersaâdet'e tertibi olmayarak Şumnu'ya semt ve civar olan kazalardan tertib olunan üç yük kırk dokuz bin kile şair mübayaaa berle olmikdar ile o ülüştürülerek irade-i tayinata bakılmak ve işbu şair mübayaaa olunacak kazalar Şumnu'ya civar ve Balkan'ın öte tarafı olarak fiyatı ehven olacağı ecilden bit-tedkik vaz'-ı fiyat ile uydurulub mübayaaa olunmak üzere ale-l hesab olarak Tuna defterdarı Arif efendi tarafına beş yüz kise akçe irsal olunmuş olduğu beyânıyla zehair-i mezkurenin dikkat ve zamanıyla mahallerinden tahsil ve Şumnu anbarlarına cem'i ve iddihar berle halen ve istikbâlen zâhire hususunda muzayaka çekilmemesi hususuna dair gönderilen tahrirât-ı hulusuduri ve meblağ-ı mezburun vusulünden defterdar-ı mûmâ-ileyh teslim ve i'ta olunduğundan bahisle iş bu tayinat maddesi Ordu-yu Hümâyûn'un akdem-i mesâlih-i mühimme ve elzem mevadd-ı mu'tena bahasından olmak takribiyle iktizası temil ve bilcümle vüzera-yı azam ve me'murin-i sâire ile müzakere olunarak ordu-yu mezkurda mevcut vüzera-ı azam ve mirmiran-ı kiram müşar ve mûmâ-ileyhimin daireleri teba'sı ve Asakir-i Mansure ve müretteb-i sâirenin beherine ... ve kıyye olmak üzere kırk iki bin nân-ı aziz ve seksen dirhemden sekiz bin dört yüz bu kadar kıyye lahm-ı ganem ve üç bin yirmi bir buçuk kile şair ita olunmakda ise de El-hâletü hâzihi zâhirenin nezdine mûlabesesiyle mahsul ü cedit idrakına kadar iktiza iden zehair ve ağnam hesab olunmakda Silistre Eyaleti kazalarından tertib olunmuş olan üç bin kırk dokuz bin kile şairin tevarüd iden ilamat-ı mel'lerine nazaran nısfından ziyadesi mümteni'il husul olduğundan zikr olunan şairin

nısfı ve mevcut olan zehair ve ağnam mahsub olunduktan sonra kusur altmış bir bin yüz on kile dakik ve hînta ve üç yük altmış yedi bin elli sekiz re's ağnam ve altı yük otuz iki bin bu kadar kile şairin tertib ve mübayaası lazım geleceği ve Dersaâdet lazımesi için Çirmen sancağı kazalarından beher kile İstanbuliye doksanar pare fiyat ile tertib olunmuş olan iki yüz bin kile şairin ordu-yu mezkura tertib ve tesrib vr beher kile üçer guruşa mübayaası ile bir mikdar .. i'ta kılındığı halde evvel ba evvel cem'i ve iddiharını müstelzim olacağı tafsilatını ve müteveffa-yı mûmâ-ileyh Rıza Efendi'nin me'mur-ı mübayaası olduğu hîntadan altmış bir bin bu kadar kile hîntanın Şumnu'ya irsal olunması için başka ve şair-i mezkur için başka evamir-i şerife ısdar ve zikr olunan tahrirât-ı muhallaside ağnam tertibi takdim olunmuş idüğü hasebiyle hiç olmaz ise haftada birkaç defa lahm tayinatı virilmek lazım geleceğinden ve bu surette üç günde bir defa virilmek lazım gelse yirmi re's ağnama ihtiyaç hissedileceğinden ağnamı mezkurenin beher re'si yedişer guruşa olmak üzere nısfı olan altmış bin ağnam Çirmen sancağı kazalarından bit-tertib Adana kaimmakamı marifetiyle tahsil ve ordu-yu mezkure tesbil olunmak babında başka ve nısf-ı diğerinin dahi münasib kazalardan ve bulunan mahallerden mübayaası ve tahsili için defterdar mûmâ-ileyhe hi'taben başka evamir-i âliye tasdir ve tesyar kılınması hususlarını havi ve ifadat-ı sâireyi muhteva-yı reside-i dest-i müveddet olan tahrirât-ı atûfet-âbât-ı samileri me'l ve mezayası malum-u hulusuduri olduğundan sonra izzetlü defterdar efendi bendelerine olhavale tayinat ve masarif-i sâire-i için ordu-yu mezkur defterdarı mûmâ-ileyh iki defada beş yüz bin guruş ve selefi Ahmed efendi tarafından devr olunub irad-ı kayd olunmuş olan elli altı bin beşyüz guruşuna cem'an beş yüz elli altı bin beş yüz guruşa bâliğ olmuş ve Osmanpazarı ve Eskicuma vesâir malum-ül sami olan on üç aded kazalardan Fiyat raici üzere üçyüz kırk dokuz bin kile şair tertib olunmuş olduğundan iktizasına zahire nazırı ağadan isti'lâm olundukda Mevkib-i Hümâyûn-u nusret-makrûn-u mülûkanede mevcut ... şâhâne ve süvari asker-i hassa ve asakir-i sâire ve Tophane-i Âmire ve mu'ayyenat-ı sâireye küll-i yevm-i ... muktezi olan şairin tedariki derece-i surette olduğundan liva-yı mezburdan müretteb şair-i mezkurun olvechle Ordu-yu Hümâyûn-u mezkura tahvili re'y-i âliye menut idüğü ilam olunduğunu mûmâ-ileyh defterdar efendi ba-takrir inhâ'da ve ifade iylemiş olub ancak iş bu zâhire ve şair ve ağnam hususu Şumnu ordusunun mukaddem ki galabalığına göre tazmim ve tertib olunmuş ise de ordu-yu mezkurdan mukaddem ve muahhar on bir bin nefer mikdarı asakir-i ifraz ve berülerde celb olunmuş ve bu defa dahi Asakir-i Mansure

kaimmakamı Atûfetlü Hâlil Rıfat Paşa hazretleri mâiyyetleriyle mevcut olan Asakir-i Mansure taburlarının ekserisi ordu-yu hazret-i serdar-ı ekremiye gelecek olub Şumnu ordusunda evvelki suretde sarf-ı askeriye tecemmu' ve tahaşşüd olmadığına ve bundan böyle ordu-yu mezkurda olsa olsa süvari ve piyade nihayet yirmi yirmi beş bin nefer mikdarı asker mevcut olduğuna binaen olmikdar külliyyetlü zehair ve ağnamın celb ve mübayaası teklifine girilmek icab itmeyeceğinden başka bil-farz lüzumu olsa bile iş'ar ve iltimas iyledikleri Edirne kazaları mürettebatından oradan Şumnu tarafına nakl ve irsâli ba'd-ı mesafe ve mevsim-i şita cihetiyle düşvar ve Silistre eyaleti kazalarından tertib olunan üç yük kırk dokuz bin şu kadar kile şairin nısfı mikdarının tahsili mümkün görüldüğünden kusur mütehaddid olunmuş olan şairin dahi mubayaasına iltizam olunduğu suretde haylice şey hasıl olması hatır-güzar velhasıl şu kış Şumnu ordusunda bu defa süvari askeri Şumnu'da tertib olunduğu mikdar şairin tahsiline o taraftan tedarikine ikdam olunduğu halde kifayet ideceği bildürülüb kaldı ki Çirmen Sancağı kazalarından tertibi istenilen altmış bin re's ağnam için muktezi olan ferman-ı âlinin ısdarı sureti gösterilmiş ise de ağnam-ı mezkurenin dahi bundan böyle ordu-yu serdar-ı ekremiye lüzumu olacağına ve Şumnu tarafında ağnam bulunmasıyla rü'yet olduğuna göre lahm-ı bakar mebzul olub bil-icab olhavâlden münasib mikdarı bakar mubayaasıyla lahm tayinatının olvechle idaresi kabil-i imkan idüğüne mebni fakat iş'ar-ı

[33b]

samileri vechle sâir münasib kazalardan ve ol havâlide bulunan mahallerden diğer altmış bin re's ağnamın defterdar-ı mûmâ-ileyh marifetiyle tedarik ve mübayaası için iktiza iden ferman-ı âli ısdarıyla Çirmen Sancağı kazalarından birisini tertibini iş'ar buyurdukları sâlif-üz-zikr altmış bin bin re's ağnam ile şairin ilerüde ordu-yu serdar-ı ekremiye lüzumu cihetiyle Şumnu ordusu tertibinden sarf olunarak zikr olunan altmış bin re's ağnamın sarfı edasında bazen bakar mübayaasıyla dahi Asakir-i Mansure tayinatının idaresine himmet iylemeleri münasib olacağından ve sâlif-üz-zikr üç yük şu kadar bin kile şair ve altmış bin re's ağnam mubayaasına vâkıâ külliyyetlüce akçe i'tası lazım geleceğinden teshilen lil-musalaha bu defa dahi defterdar-ı mûmâ-ileyhe beş yüz kise akçe irsal olunması tensib olunmuş ve ol babda hatt-ı hümayûn-u şâhâne tarafında levh-i sudûr olarak mucebince meblağ-ı mezbur bu defa defterdar-ı mûmâ-ileyh

tarafına irsal ve zikr olunan altmış bin re's ağnamın sâir-i münasib olan kazalardan ol havâlide bulunan mahallerden tedarik ve mübayaaa olunması babında emr-i âli dahi ısdar ve isbal kılınmış ve müteveffa-yı mûmâ-ileyh Rıza efendinin raici ve fetâ üzere Burgos İskelesi'ne merbut Ahyolu vesâir kazalardan mukaddema beher kile-i Burgosa beşer guruş fiyat ile me'mur mübayaaa tahsili olduğu yetmiş dört bin beş yüz kile İstanbuli hintadan ordu-yu mezkure müretteb hînta efendi-i mûmâ-ileyhin halefi olan Sadık Ağa tarafından gönderilmek icab ideceğinden bu defa iktizasına göre ağa-yı mûmâ-ileyhe hi'taben mukaddem sudûr iden emr-i şerif mucébince bir kıt'a ferman-ı âli gönderilmiş olduğu malum-u serdar-ı ekremileri buyuruldukda mukteza-yı mehâmdani ve rû'yet-i düstûrileri üzere bir taraftan ol vechle ağnam ve şair mübayaaa iderek ve mûmâ-ileyh Sadık Ağa tarafından virilecek zâhireyi dahi celb ve etraftan tedarik iyleyerek asakir-i muvahhidinin tayinatı لازمelerinin hüsn ü iradesi vesail-i mukteziyyesinin icrasına himmet ve herhaldeifa-yı mübtega-yı ... ve hamiyete bezl-i muhassıl fütüvvet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 28 Rebî-ul-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Şumnu Ordu-yu Hümâyûn-u Seraskeri Atûfetlü Hüseyin Paşa hazretlerinin bu defa bir takım tahrirâta vürud berle me'linde bundan akdemce keramet-i efza-yı sudûr buyurulan irade-i seniyye-i şâhâne mucébince Serasker-i Kaimmakami Atûfetlü Hâlil Rıfat Paşa Hazretleri mâiyyetinde olan Asakir-i Mansure taburlarından Şumnu ordusuna iki tabur Asakir-i Mansure terkiyle maadasının bil-istishab mâiyyet-i zafer-rayet serdar-ı ekremilerine i'zama mübaderet olunmakda ise de terk olunacak iki taburda bir tabur dahi ilave olunarak Şumnu ordusuna üç tabur Asakir-i Mansure bırakılması ve mukaddema vâkî olan irade-i seniyye-i muktezası üzere Silistre'ye Ruscuk tarikiyle asker sevk ve imrarına ikdamda kusur olunmamakda ise de asker-i taifesi gitmekden imtina ve gerüye firar iylemekde olduğundan bahisle derbentlerden geçememeleri esbabının istihsâline dair bu taraftan tekayyüdat-ı lazımenin icra kılınmış ve düşman ordusuna mukaddem ve muahhar müretteb olan sunuf-u askeriye bu tarafta mukayyed olan mikdar ve müfredatını mübeyyin gönderilen defterin bir sureti ihrac ve her bir takımın şehid ve müteveffa ve firari ve gaibi serhale-i fûruhtâde olunarak bu tarafa irsal olunmuş olduğundan defter-i mezkura nazaran elyevm Şumnu ordusunda mevcud Asakir-i Mansure'den mâadâ mütehaşşid olan sunuf-ı askeriye on sekiz bin bu

kadar nakde bâliğ ve içünde üç bin şu kadar neferi hasta ve mecruh olarak kusur-u mevcudî on beş bin bu kadar nefer süvari ve piyadeden olduğuna ve güya bunun dahi ancak nısfı mikdarı cenge yarar kabileden idüğine binaen Eğriboz'da olan Asakir-i Mansure'nin iki tertibinin Şumnu ordusuna me'mur kılınması hususları muharrer ve mezkur olub vâkıâ düşmanın ilerüde ne vechle muamele ideceği malum olamadığından Şumnu ordusunda eğerçi asakirden hal-i caiz değil ise de defter-i mezkur bugüne nazaran mevcud olan on beş bin şu kadar neferin nısfı çürük denmiş ise bile yine on bin neferden ziyadesi işe yarar asker olacağı derkar ve bundan başka beher-hal Şumnu ve civar ahâlisinin dahi birkaç bin neferi işe yarar olması melhuz olduğuna göre avn-ü nusret-i ilahe ile Şumnu'da olan asakir-i mevcuda Şumnu muhafazasına derece-i kifayede ve bu aralık düşmanın kuvve-i askeriyesi Varna tarafından berüleri gibi olduğundan mâiyyet-i serdar-ı ekremilerinde asakir-i teksiri derece-i vücubda olarak Şumnu'da tevkifi irade olunan sâlif-üz-zıkr iki tabur Asakir-i Mansure'den fazla diğer bir taburun dahi Şumnu'da tevkifi münasib olmayacağı âşikâr ve mûmâ-ileyh hazretleri elyevm Ordu-yu Hümâyûn Seraskeri olarak sâye-i hüma-vâye-i şâhâne nûfuz ve ifrazı olduğundan hem din hem devlet-i âliyyeye bir nevi hüsn-ü hidmet itmekde ve hem matlub iylediği tabur dahi hasıl olmak mütalaasına mebni ol havâli ahâlisinden ve Şumnu ordusunda mevcud olan sâir ayluklu ve ayluksuz asakirin istekli olanlarından kendü mâiyyetinde olan taburdan başka yedinden olmak üzere diğer bir tabur dahi Asakir-i Mansure-yi Muhammediye'ye tahrir ve bunları müddet-i kâlile zarfında doldurmak şartıyla şimdilik matlub iylediği Asakir-i Mansure taburlarından iki taburdan maada bir tabur dahi ilave olunarak cem'an üç tabur tevkif olunub maada taburların mâiyyet-i zafer-rayet-i serdar-ı ekremilerine irsal ve küşad ideceği tabur tekmil olduğu gibi üç tabur Asakir-i Mansure'den bir taburun mukaddem ki karar üzere yine mâiyyet-i veliyy-ün niamilerine isbal olunmak hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taallukuyla ol babda hatt-ı şerif tacidari tırazende-i sahife-i sudûr olmuş ve mucebince zikr olunan bir taburun dahi Şumnu'da tevkifi beyânında lazım gelen emri ısdar ve tesyar ve müşârün-ileyh Hâlil Rıf'at Paşa hazretleri çend tabur Asakir-i Mansureyi bil-istishab mâiyyet-i asıfanelerine gelmiş müsellemler olduğundan asakir-i merkumenin üç taburunu Şumnu'da tevkif ile maadasını derhal ordu-yu asıfanelerine irsal iylemesi ve tahrir ideceği taburun hân-i teknilinde zikr olunan bir taburun dahi mâiyyet-i samilerine gönderilmesi serasker müşârün-ileyhe iş'ar kılınmış ve suret-i hal müşârün-ileyh Rıfat Paşa hazretlerine dahi bildirilmiş ve firari maddesi içün her-bar geçitler me'murlarına tenbihat-ı lazıme tahrir

ve tesyar olunmakta ise de bu defa dahi iktiza idenlere hitaben müekked ve müşedded evamir-i âliyye tasdir ve sui çakaranemden dahi mekâtib-i tastir ve tesyar olunmuş olub asker taifesi Silistre'ye gitmekden imtina

67

[34a]

itmekde olduğunu serasker-i müşârün-ileyh bendeleri eğerçi iş'ar ise de ahval-i hâliye cihetiyle bu babda küşadın tabur iylemek ve Silistre'yi imdadsız bırakmak münasib ve caiz olmayacağından mukaddem ve muahhar tarafına vâkî olan iş'arat-ı çâkeri vechlesine piyadesi yapub gerek taltifen ve gerek ... her ne vechle olur ise olsun şu Silistre imdadına şimdiden biraz asker irsali çaresini istihsal ve sâlif-üz-zikr defterde Rumili kazaları takımından işe yaramayarak vilayetlerine avdete ruhsat verilmiş olduğu gösterilen ve firari ve bunda olan ve noksan denilen bunca asakirin yerlerine bir taraftan mahallerinden taze ve dinç asker celbi hususunun istihsâline sui behemehâl iylemesi bu defa dahi sui âbidânemden serasker-i müşârün-ileyhe tahrir ve izbar kılınmış ise de hususat-ı merkumenin sui veliniamilerinden dahi te'kidine himem-i seniyye-i serdar-ı ekremileri şâyân buyurulmak babında emr ü ferman.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Vâkıâ iş'ar-ı asafaneleri üzere sevhil ve Balkanlar taraflarının her dürlü takviyet ve istihkâmatı ikmal ve-l-hâsıl Ordu-yu Hümâyûn'un şimdiki olduğu mahal ve mevkiden aher mahale naklinde melhuz olan mahzur ve muhataranın indifâ'-yı sureti kema-yenbagî istihsal buyrulduktan sonra zât-ı vâlâ-yı serdar-ı ekremilerinin Ordu-yu Hümâyûna bil-istishab Şumnu'ya hareket ve azimetleriyle Bi-Avn-i Teâlâ bir taraftan dahi kış geldi denilerek kat'i boş durulmayubda evvel ba evvel Kozluca ve Piravadi taraflarının zabt ve teshiri Varna'ya yaklaşılarak imdad-ı gaybiye ve teshilat-ı hamdaniye ile anın dahi istirdâdı hususlarına himmet ve ikdam buyurulmak suret-i bil-vücut münasib olduğundan şüphe olmayub ancak el-hâletü-hâzihi Varna keyfiyetinden sonra oralarda olan düşman askerinin keyfiyeti ve kemmiyyet ve çekünegi-i hal ve hareketleri malum olmayarak buna dair bir gûne iş'arat-ı seniyyeleri dahi olmayarak fakat müşârün-ileyh Âliş Paşa ve İbrahim Paşa hazeratı birbirini müte'akıb güzide süvari asker ile Piravadi üzerine çıkarıldığı İnşaallah oranında zabt ve teshirine

muvaffakileri me'mûl idüğü iş'ar buyurulmuş ise de El-hâletü hâzihi nasıl olduğu bilinmeyüb eğerçi bu tarafa işitilen bazı rivayete göre güya Mosgovlu ve Edirne'ye on bin kadar ve sâir mahallere dahi birer mikdar asker bırakarak kusur çekmekte ve bu bazı rivayete göre dahi işbu çekilen asker-i makhuru Silistre üzerine sarkmak ve belki Ruscuk ve Niğbolu taraflarına dahi sarkıntılık itmek daiye-i fâsidesinde ve Varna'nın tamir ve istihkâmına çalışmakda olduğu keyfiyatı işidildiğinden ve şu Varna maddesi hasbe-l kader böyle olmuş ise de bu sene düşman-ı makhurun şuraya olan ısrar ve şiddetine nazaran bu kış evvel bahara kadar istediği gibi istihkâm virdikden sonra ilerüde istihlâsı güçleşüb belki atide Şumnu'ya iltifat itmeksizin aşağılara sarkmak ve Varna gibi yerleri dahi berren ve bahren sıkıştırmak daiyesine düşmesi ihtimâline göre şimdiki halde her ne kadar berf ü bârân mevsimleri geliyor ise de şunun imtidadı ilerüde ne mertebe güçlük vireceği âşikâr olduğuna nazaran şu eyyamda acaba latif-i hakla mümkün müyesser olabilübde tabk-ı iş'ar-ı asıfaneleri üzere evvel ba evvel Piravidi ve Kozluca misüllü kal'asız mahallerin istihlâsına olsun himmet ve istihsal muvaffakiyet buyurulsa ve belki akl-ı âlileri keser ise şuna ve buna ve akçe gediğine bakılmayarak Varna istihlâsı tebdiri müyesser olsa ve'l-hasıl Tuna'nın berüsüne geçen düşman askerinin bir hamle-i kaviye ile meh-mâ-emken kahr u istihsalleri emrine muvaffak olunsa işte ol vakît halen ve istikbalen düşman mahzuratı hafifleşüb ol halde Şumnu'ya hareket-i asıfaneleri muhaseni isabet olacağı pey-der-pey olmağla bu takdirce sui emniyelerin vücuda gelmesi Şumnu'ya gelmeksizün hazır berülerde iken mahasin görünüyor yoğsa Bi-Tevfik-i Teâlâ Şumnu'ya teşriflerinden sonra mahvolmak mü'esser olur ol tarafın ahval-i haziresine düşman-ı makhurun hareket-i hâliyesine ve malumat-ı seniyyelerine göre tiz elden tensib kerde-i asıfaneleri tevcihle ise öylece icra buyurulmak münasib olacağı ve bir daha zâhire maddesi vâkıâ düşünülecek şey olub eğerçi şevket-vâye-i hazret-i şâhânede El-hâletü-hâzihi Edirne ve Yanbolu ve Karinâbâd taraflarında müddehir zâhire mevcut ve bunlardan başka Çirmen Sancağı kazalarından Dersaadet'e müretteb zâhireden dahi lede-l iktiza Ordu-yu Serdar-ı Eekremilerine zâhire tahsisi musammim ise de Ordu-yu Hümayûn'un Şumnu'ya nakli takdirinde Balkan'ın ötedenberü olan kazalarında El-hâletü-hâzihi Şumnu ordusuna müretteb zâhire vefa itmemesi ihtimâline nazaran eyyam-ı şitada Balkanın berü yüzündeki mahallerden Şumnu'ya zâhire naklinde acaba üsret olubda bir güne zaruret çekilmesine sebep olur mu olmaz mı burası dahi bir nevi endişe virüb eğerçi Nemçelü tarafından zâhire mübayaaası suret-i iş'ar ve irade buyurulmuş ve bu babda mukaddemce Vidin tarafı

içün denilerek bu tarafda Nemçe elçisine söylenüb ol dahi derhal devleti tarafına yazdığını bildirmiş ise de husule gelüb gelmeyeceğini bilememiş olduğuna nazaran bu husus dahi mülâhazât-ı seniyyelerinin temennisinden add buyurulubda ne vechle re'y-i rezin-i asafâneleri olur ise öylece iktizasına kalkması ve Mevkib-i Hümâyûn-u Şâhânede mevcut eşter ve esteranın ziyadesi savb-ı vâlâ-yı serdar-ı ekremilerine gönderilmek ve istedikleri lağımcı ocağı kethûdası ve kırk elli nefer lağımcı neferatı dahi heman tayin ve izam olunmak üzere me'murilerine tenbih berle sâir iş'aratı seniyyelerinin iktizaları dahi derdest-i icra olub kaldı ki zât-ı vâlâ-ı serdar-ı ekremilerinin Şumnu'ya teşrifleri takdirinde Şumnu askeri atûfetlü Hüseyin Paşa ve Emin Paşa hazretlerinin Ruscuk tarafına i'zamı sureti tensib buyurulmuş ise de balada muharrer olduğu üzere müşârün-ileyh Emin Paşa hazretleri Niğbolu ve kaleler muhafazasına ve Celal Paşa hazretleri dahi Ruscuk canibine me'mur kılınmış olduklarından müşârün-ileyh Emin Paşa yine olvechle Niğbolu'ya gitmesi münasib olub ancak Celal Paşa ile Hüseyin Paşanın Ruscuk'da ictimâ'ında çatallık olacağına nazaran Ruscuk tarafına birisinin terhisıyla diğerrinin terki münasib olacağı derkar ve bu cihetle nezd-i vala-yı asafânelerinde ve Ruscuk tarafında tasavvur buyurdıkları tedabir üzere iş görmekliğe müşârünileyhümadan kangısı müreccehdür mütalaa buyrulub eğer Hüseyin Paşa'nın me'muriyeti mühim ve mürecceh ise o halde müşârün-ileyh Celal Paşa Orduyu Hümâyûn'da kalmak ve eğer Celal Paşa'nın Ruscuk'a gitmesi enseb düşecek ise Hüseyin Paşa hazretleri dahi şimdilik Şumnu'da mâiyyet-i serdar-ı ekremilerinde bulunarak ba'de iktizasına bakılmak şıklarında dahi ne vechle re'y ve tensib-i âlileri buyurulur ise iş'ar buyurulması ve Çirmen Mutasarrıfı Esad Paşa hakkında halen ve istikbalen iş'ar buyurdıkları suret-i tedbir pek münasib olacağından zât-ı âlileri ve-yahûd müşârün-ileyh

68

[34b]

Celal Paşa Şumnu'ya doğru varıncaya kadar durup ba'de tabk-ı tedbir-i âlileri üzere Ahıllı kariyesi tarafına ve bade sırası geldikde tekrar bil-muhabere icabına bakılmak münasib görüldüğü ve El-hâletü hâzihi Misivri Muhafazasında Abdürrahim Paşa hazretleri ve Ahyolu tarafında Hâlil Hamdi Paşa bendeleri ikamet üzere olarak İneada'ya Samavkovcuk nazırı Sâlih Beğ bendelerinin me'muriyetleri mütalaa buyurulmuş ise de mir-i mûmaileyhîn İneada'ya azimeti takdirinde Samakov kârhanesi

maslahatına halel gelmiş mütebâdir hatır ve mir-i mûmâ-ileyh elyevm bulunduğu yerlerde bulundukda gerek kârhane maslahatına ve gerek zîr-i idaresinde olan yerlerden zâhire ve levazımat-ı sâire tedariki maslahatlarında dahi ziyade işe yaramış melhuz ve mukaddemce hâkipay-ı samilerine iş'ar olunduğu vechle Nurullah Paşa hazretleri bu günlerde Dersaâdet'e gelmek üzere olduğundan nezd-i asıfanelerinde münasib görülür ise müşârün-ileyh ve olmadığı halde aher tensib buyuracakları biri me'mur buyurulubda bade Cebehaneci Paşa Emin Ağa kulları dahi bu tarafda hidmet-i mahsusası üzerine celb olunmak suretleri tasavvur olunduğundan bu hususda dahi tekrar re'y-i sami-i asafâneleri iş'ar ve iş'arat buyurulması ve zikir olunan Misivri ve Ahyolu taraflarına ve Balkanlara bu vechle muhafızlar ve asakir-i vafiye tayin ve ikame buyurulmuş ise de El-hâletü hâzihi Varna'dan berude ana muadil bir mahâlin kemal-i takviyet ve istihkâmına bakılmak farîza-ı halden olarak tafsil-i keyfiyyet selef-i veliyy-ün niamileri tarafına tafsilen yazılmış ve müşârün-ileyh Abdürrahim Paşa Hazretlerine dahi tefhim ve bu taraftan Mimar-ı Sabık Abdürrahim efendi bendeleri bu husus için mahsusen tayin ve amele ve keresteye dair levazımat-ı mukteziyyenin sûrat-ı istihzarı maddesi mûmâ-ileyh Sâlih Paşa Beğ bendelerine tastir ve tenbih kılınmış olmağla bu hususların dahi mukteziyyatı hâlin kemâ-hiye ... icra ve istikmâline himmet-i celîle-i asafâneleri derkar kılınması vel-hasıl ordu-yu Hümâyûnun evvel ba evvel ikamet ve hareketi ve Şumnu veyahud balkanın berü yüzünde makar-ı tahsis şıklarında ve gerek berüce bil-istiş'ar kılınan mevadd ve hususatda şimdiki hale göre tekrar re'y ve tensib buyurulacak ve halen ve istikbalen maslahata nafi'görülecek suretler hakkında mutallaât-ı seniyyeleri bilinüb ana göre irade-i keramet-âde-i hazret-i hilafet-penahi saye-zib-i sudûr buyurulmuş karargir olarak icaleten cenâb-ı seniyy'ül menakıb serdar-ı ekremilerine bu vechle tahrir ve istilâm kılınması emr ü ferman hazret-i padişahi buyurulmuş olmağla tahrir ve ifadesine ibtidar kılındığı İnşaallah u Teâlâ malum.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Bu esnada ordu-yu zafer... serdar-ı ekremilerinde asakirin ziyade lüzumu olduğundan Rumili'de bazı mahallerden noksan olan asakirin ikmâli ve ayluklu asker celbi suretinin istihsâline teşebbüs buyurulması idüğü beyânıyla Anadolu'dan biraz işe yarar asker irsal kılınması hususunu emr-i ... tefhim olan ferman-name-i serdar-ı ekremileri me'l âlisi nakş-ı evgen-i sahife-i îkan bende-i müstedimleri olub

mukaddemce Misivri Muhafızı atûfetlü Abdürrahim Paşa hazretleri mâiyyetine gönderilen asakirin bir kıt'a defteri geçende hâkipay-ı devletlerine takdim ve irsal ve bu defa dahi Anadolu'dan müretteb olub mâiyyet-i âlilerine mukaddem ve muahhar gönderilen ve gerek El-hâletü hâzihi gelmek üzere esna-yı rahda olan asakirin iki kıt'a defteri derun-u âriza-yı çakeraneme leffen hâk-i pay-ı âlilerine ba's ve isbal ve ... henüz tevarüd itmeyen askerin dahi bir an akdem gelmeleri için taraf-ı çakeranemden icab idenlere tahrirât irsâliyle isticâl olunmuş olmağla Bimennihi Teâlâ vürudlarında bir dakika tevkif etdirilmeyek pey-der-pey heman mâiyyet-i âlilerine i'zam ve isbal olunacağı İnşaallah u Teâlâ muhat-ı ilmi samileri buyuruldukda emr ü ferman.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrazam Efendimize

Bu defa hame-pirây-ı tazim ve icbal olan ferman-name-i veliyy-ün niamaneleri mefahiminden münfehim olduğu üzere müteallik olan irade-i seniyye-i hazret-i şâhâne mucebince Sivas Vâlisi sabık Mehmed Paşa hazretleri mâiyyet-i serdar-ı ekremilerine me'mur olarak ol babda iktiza iden emr-i âli ısdar ve tesyar ve biran akdem erişmeğe müsâraat iylemiş sui çakeranemden müşârün-ileyh beyân kılınmış idüğü Aydın Sancağından râiciyle mübayaaası bundan akdem tertib olunan beş yüz mehar şütürandan şimdiye kadar vürud edib Ordu-yu Serdar-ı Ekremilerine irsal olunmuş olan şütüranda maadalarının sür'at-i irsali atûfetlü İzmir Muhafızı Hazretlerine müekkiden tahrir ve iş'ar ve Mevkib-i Hümâyûn'dan dahi yüz re's ester ile yirmi otuz mikdarı sâr-bân neferatı irsal ve tesyarı İzzetlü Mir-i Ahur-u Evvel-i Hazret-i Şehriyari Ağa bendelerine havale olunmuş olduğu müteveffa Serfiçeli Mehmed Ağa'nın sahilhanesinde akçe ile mevcut olduğu ihbar olunan sandığın zâhire ihracı hususu derhal izzetlü defterdar efendi bendelerine havale olunmuş ve Ruscuk nüzul emini Mahmud Nedim Beğ bendelerinin akçe istidâ'sına dair hâkipay-ı âlilerine tevarüd idüb irsal buyurulan âriza-yı seniyyeye binaen müteallik olan emr-i hümâyûn-u mülûkane mucebince bu defa dahi mir-i mûmâ-ileyhiden tarafına alel-hesab olarak yüz bin guruş irsal tertib ile kezâlik iktizasının icrası mûmâ-ileyh defterdar efendi bendelerine havale kılınmış olduğu Bimennihi Teâlâ muhat-ı ilmi emr-ü ferman.

Fi 28 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadr-ı Sabık hazretlerinin hazinedarı Yanya'lı Abdüllatif Efendi ordu-yu Hümâyûnda ise bu tarafa ihzar ve müşârün-ileyhîn nezdinde ise keyfiyeti iş'ar iylemeleri dahi sadrazam efendimize yazılmışdır.

Yergöğü Nüzul Emini Mahmud Nedim Beğ

Akçe irsali istidâ'sına dair takdim olunan maruzatın devletlü veliyy-ün niam sadrazam efendimiz taraflarından der-bar-ı merahim karara tesyar olunmuş olub asker-i müsellimin irade-i tayinatlarıyla müzayakadan ve vikayetleri matlub olduğuna binaen teshil-i umur-u me'murun zımnında alel-hesab olarak bu defa tarafına yüz bin guruş i'ta ve irsâli hususuna irade-i aliyye taalluk iderek mucebince meblağ-ı mezbur yüz bin guruş tarafına ba's ve tesbil olunmuş olmağla mukteza-yı memuriyetin üzere asakir-i mütehaşşidinin hüsn-ü iradeleriyle zahmet çekmemeleri hususuna nezd-i makderet iylemek için kaime.

Fi 29 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Serasker Paşa Hazretlerine

Maraş vâlisi atûfetlü Celal Paşa Hazretleri Bimennihi Teâlâ iş bu Pazar günü savb-ı me'muriyete ne vech ve azimeti tasdim itmiş olduğu ihbar ve istiz'an iylemiş ve müşârün-ileyhîn li-ecl-il vedâ' yarın bab-ı âliye gelüb fedane-i mezkur Pazar günü tasdimi vechle hareket ve azimeti istihsân olunmuş ise de bu babda bir güne tensib ve iradeleri var ise ona göre hareket iylemesi müşârün-ileyhe ifade olunmak için keyfiyetin sui muhallasiye iş'arına himem-i behiyyeleri tezkire.

Fi 29 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Der-Kenâr

Defterdar Efendiye

Misivri nüzul emini Ahyolu ve vücuhundan Hacı İsmail Ağa'ya alel-hesab otuz bin guruş i'tası irade olunmağla alel-hesab olarak zikr olunan otuz bin guruşun nüzul emini mûmâileyh tarafına i'ta ve tesbili hususuna mübaderet iyleyesün deyü

Fi 29 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

[35a]

Rumili Vâlisi Hazretlerine

Fırsızlunun biraz asker ile geşt ü güzâr itmekte olan otuz üç pare teknesi Badra ve Rumili kesteli arasına girerek deniz yolunu bütün bütün kesmiş olduğu bundan akdem taraf-ı saâdetlerinden iş'ar olunmuş olduğundan bahisle zikr olunan teknelerden iki kıt'ası gelüb atûfetlü Mora Vâlisi İbrahim Paşa hazretleri tarafından Badra muhafazasına tayin kılınmış olan Hacı Abdullah Ağa ile sohbet iderek birisi orada kalub diğeri avdet itmiş ve bade zikr olunan tekneler Badra Pişgahına gelüb karaya dahi biraz asakir dikerek kalenin teslimi zımnında haber göndermiş olduğundan ne vechle hareket iylemeleri lazım geleceğini havi taraf-ı âlilerine gelen kağıdlara iktizası vechle cevablar yazılmış ise de mûmâ-ileyh Hacı Abdullah Ağa zikr olunan cevabların vüruduna bakmayarak Badra kal'asını teslim itmiş ve ... tanzim olunan mukavele senedi sui samilerine gönderilmiş olduğundan bazı evrak ile maân cümlesi takdim kılındığı ve sened-i mezkurda Mora Kestelinin dahi teslim olunması münderic olmak hasebiyle gavurlar oraya dahi hücum iylemiş olduklarından ve Kesteli mezbura biraz süvari ve piyade ile delil başıları irsal ve tesyar ve kolayı bulunur ise bir mikdar zâhire ve asakir isbâli İnebahtı Muhafızı Mirmirandan İbrahim Paşa bendelerine sui müşirilerinden iş'ar olunduğu beyânıyla çekûnegi keyfiyyet bundan sonra tahrir ve iş'aret buyurulacağı bu defa tevarüd iden tahrirât-ı düstûrileri me'llerinden müstebân ve evrak-ı mezkure-i mersûle mezayaları dahi rehîn-i itlâ' hulu-zışani olub mukaddem devletlü Mısır Vâlisi Hazretlerinin bu tarafa vâkî olan iş'ar-ı fezlekesinde Mora kıl'anın sekiz aylık zehairi virilecek ve ehl-i islam kalelerde olarak ve her birine birer mikdar cihadiye askeri bırakarak mahdumu müşârün-ileyh İbrahim Paşa Hazretlerinin ol vechle Mısır'a azimeti hususuna güya İngiltere amirâliyle söyleşüb karar virdüğü muharrer ise de Modon Muhafızı Mirmirandan Hüseyin Paşa tarafından varid olan tahrirâtta dahi Fırsızlunun Anavarinde asker başbuğu olan ceneral tarafından adamlar irsâliyle kalenin teslimi teklif-i vesaya tarafından dahi İngiliz ve Fransızlunun iki kıt'a kapağı gelerek yine olvechle ısrar ve nihayet karaya asker dikerek ve kal'anın kapularını kırarak asker-i küffar ile beraber ceneral-i mesfûr içerü girmiş ve kendüsü dahi İskenderiye'ye çıkarılmış idüğü muharrer ve mestur ve atûfetlü İzmir muhafızı Hasan Paşa hazretleri tarafından vürud iden tahrirâtta dahi

Modon Kalesi ahâlisinin bir takımı müşârün-ileyh İbrahim Paşa sefinelere irkâben Mısır canibine irsal itmiş ve kendüsü dahi azimet iyledikten sonra Fıransuz ve İngiliz sefineleri gelüb ber-vech-i muharrer Fıransuz askeri karaya çıkarak bil-muhabere kaleyi zabt ve ahali-i merkumeden birazı Mısır tarafına ve bir takımı dahi İzmir canibine gönderilmek üzere karar verilmiş ve iki yüz otuz dört nefer muhacirin İzmir'e gelmiş olduğu münderic ve mezkur olduğuna binaen cümlesi huzur-u faiz olunur hazret-i padişahiye arz ve takdim ile meşmûl lehaza-i cenâb-ı şehînşahi olmuşdur malum-u samileri olduğu üzere mukaddema Balya Badra muhafızı olan Çorum Mutasarrıfı Mirmirandan Ahmed Paşa'nın vefatında liva-yı mezbur İnebahtı Muhafızı mûmâ-ileyh İbrahim Paşaya tevcih ve muhafızlık mezkure-yi me'mur ve tayin kılınması sui âlilerine lede'l iş'ar bazı mütalaaya mebni icra olunmayarak her ne ise müşârün-ileyh Mora Vâlisi İbrahim Paşa Hazretlerinin bıraktığı muhafızlar ve adamlarının isâetleri sebebiyle Mora kıl'ayı bu hale girmiş ise de İnşaaallah'ül muayyen sırası geldikde anın tedbirine bakılacağı derkar olub ancak El-hâletü hâzihi maslahat bu .. gelmiş olduğundan Mora haricinde vâkî İnebahtı ve kesteller ve ... ve belki Atina kalelerine ve mahal-i sâireye dahi canib-i â'dâdan suiskasd ve isaliniz ... olunmak lazım gelür ise pek muzırr olacağına binaen şimdiden bunların muhafaza ve istihkâmlarına müsâraatla şayed düşman tarafından cüzi ve külli bir gûne suikasd vâkî olmak ihtimâli olur ise derhal müdâfaa ve tenkillerine müsaraat olunmak ve icabından ve zât-ı âlileri gayret ve hamiyet ile arasına vüzera-yı azam-ı saltanat-ı seniyyeden olub bil-husus unvan-ı seraskeri ile aktar-ı Rumili'nin Vâli-i Vâlâ-şânı olduklarına binaen kıl'a-yı merkume ve havâlisinin asker ve zâhire ve mühimmat vesâir cihetlerle evvelki hallerinden ziyade takviye ve istihkâmatı vesailinin istihsal ve icra-yı mukassidet-i daiye-i batilesinde olan keferenin müdâfaa ve tenkillerinin esbabının istikmâliyle herhalde şûrur-u a'dâ'dan muhafazası hususuna ikdam-ı tam iylemeleri irade-i ... hazret-i padişahi muktezasından olmak mûlabesesiyle bu babda ve herhalde zât-ı şeriflerinden cümlemizin munzırımız olan measir-i gayret-mendi ve besâletin ibrazına sarf ... ve ihtimam buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 29 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sadrizam Efendimize

Mukaddemce irsâli matlub buyurulmuş olduğuna mebni yüz Kavashane-i Âmire'den yedi yüz otuz altı aded harbelü tûfeng ifraz ve sandıklara vaz' ve iki nefer kavas mübaşeretiyle savb-ı serdar-ı ekremilerine irsal kılınmış olduğu.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Müşârün-ileyh Efendimize

Bu defa ile bir Ahmed başbuğuyla tevarüd iden elli nefer süvari asker bir nefer kavasa terfikan mâiyyet-i velin'amelerine irsalkılınmış olduğu.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Çarhacı Alish Paşaya

Hakk-ı ahak âlilerinde derkar ve tezayüd ve istikrar olan afitab-ı alem-tâb-ı mehasin-i tevcihat-ı hazret-i cihandari ez-ser nev şuledar olarak rütbe-i vâlâ-yı vezâretle Hamid Sancağı ve ordu-yu zafer-bui cenâb-ı şehînşahi çarhacılığı avatıf-ı âlem-şumûl hazret-i mülûkanede uhde-i hamîyyet ahde-i samilerine tevcih ve ihsân buyurulmuş olduğundan ol babda ifa-yı levazım-ı teşekkür güzârı ve mahmidet-i havî emmîle-i pirâ-yı mahlasin olan tahrîrât-ı atûfet-âbât-ı düstûraneleri me'l ve mezayası rehin-i müderreke-i mahlas ve-l iş'ar ve bu suretle icra-yı lazıme-i tahammüde masruf olan himem-i behiyyeleri müstelzim hatt-ı bi-şümâr olduğundan gayr-ı tahrîrât-ı mezkûreleri derhal hâk-i pay-ı ... hazret-i padişahiye dahi arz ile şümûl-nigah âtufet-i iktinah-ı cenâb-ı şehînşahide dar'ül iktidar olmuşdur zât-ı saramet-simat-ı samileri saltanat-ı seniyye-i sermeddiyet-ül kıyâm ve devlet-i âliyye-i ebediyetü'd-devamın ve cevher-i âlem-penahı diyanet ve hamîyyet ve gevher yekta-yı şecaat ile tezyin-i hilkat itmiş ceri' ve cesur ve nasıbe-i hal besâlet ... meşhud ve manzur olduğu vechle Din ü Devlet-i Muhammediye yolunda velinimet-i biminnetimiz olan şevketlü kerametlü kudretlü padişah rû-yı zemin efendimiz hazretlerinin uğur-u hümâyûnlarında ibraz-ı mahasin-ı hidmat-ı celîleye sarf ve sa'y-ı makdur-u vüzera-yı azam sadakat-i ittisamından oldukları haysiyetiyle Hamdenallah-u Teâlâ şimdiye kadar bunları mesalih-i din ü devlet-i âliyyede tevfikân-ı ilahiye zatlarına yaver ve tevcihat-ı kudsiye-yi mülûkane beraber olarak yüz kereden hızlı hizmetler zuhura gelmiş olduğuna ve siz gibi asdika-yı din ü devlet-i âliyye hakkında eltaf-ı bî-gaye ve a'taf-ı bila-nihayenin icrası şâyân-ı

vâlâ-yı nişan-ı hazret-i mülûkane iktizasından idüğüne mebni zikr olunan Hamid Sancağı Ordu-yu Hümâyûn çarhacılığı hatabı cisminden başka geçende Teke Sancağı dahi ilave-i haSene olmak üzere karime-i sahihe-i hazret-i mülûkanede uhde-i seniyyelerine tevcih ve ihsân-ı hümâyûn buyurulmuş ve işbu teşekkür-nameleri henüz inayet la-hakdan haberleri olmaksızın çıkarılmış ve buyurulmakda olan tevcihat-ı seniyye-i şâhâne iktizasınca nice nice inayet ve iltifat-ı mülûkaneye mazhur olacaklarında şübhe olmadığı ve İnşaallah ve İnşaallah ba'de-zin dahi yüz kereden külli hidmetler zuhuru muntazır-ı hazret-i Zıllullahi idüğü bedihi ve bâhir olmağın mukteza-yı dirayet ve hamiyetleri üzere herhalde me'muriyeti düstûrilerinde can-siparane harekete himmet ve ikdam berle nam-ı hamiyet-i ittisam-ı düstûrilerinin ila-ahir'ül aya-yı mezburda ehakk-ı enam olmasına nasb-ı nefis-i ihtimam buyurmaları siyakında mahsus işbu kaime.

Fi 29 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

70

[35b]

Sayda Vâlisine

Der-saâdet lazimesi için Sayda Eyaleti'nden müretteb olan yüz elli bin kile hintanın muahharan vâkî olan iltimas-ı âlilerine mebni elli bin kilesinin tenziliyle kusur yüz bin kilenin irsâline himem-i behiyyeleri derkar buyurulmasına dair meb'us-u sui vâlâları kılınan tahrirât-ı senaverinin ve marüz-zikr tenzil olunan elli bin kile hintaninyerine mümkün ise şair irsâline himmet kılınmasını mütezammın kapu kethûdaları efendi tarafından yazılan mektubun vusulünden bahisle icra-yı irade-i seniyyeye mübaderet üzere olduklarını şâmil ve zikr olunan elli bin kile şairin dahi mukteza-yı gayret ve hamiiyet-i düstûrileri üzere anbar-ı âmireye bil-emn irsâline himem-i seniyyeleri ibzal buyurulacağını müştemil ferestâde-i beka-cuyileri kılınan tahrirât-ı atûfet-âbât-ı düstûrileri reside-i emmale-i agrâz ve tekrim ve me'l ve mezayası nefis-i emken sahife-i ikân-ı muhallas velâ-siyemâ olub bu vechle şair-i mezkûrun bil-emn irsâline teşebbüsleri müstelzim envâ'-ı mahzuziyet olarak derhal tahrirat-ı mezkureleri rikab-ı müstetab-ı cenab-ı mülûkaneye arz ve takdim ile meşmûl lehaza-yı atufet-i ifaza-yı hazret-i şehînşah-ı heft-i iklim olmuş ve bu keyfiyyet nezdi mekârim-i vefr-i cenâb-ı cihandaride dahi sezâ-vâr tahsin buyurulmuşdur zat-i meâli-simât-ı

düstûraneleri devlet-i âliyye ebedüyet'ül kıyam ve saltanat-ı seniyye-i sermeddiyetüd-devamın cevher-i diyanet ve besâlet ve gevher merdi ve hamîyyet ile dizilmek hilkat itmiş vüzera-yı azam rü'yet-i ittisamından olarak doğru ise şimdiye kadar uğur-u din-i mübin ve devlet âliyye-i ebed rehin iradına muvaffak olmuş olmakda oldukları hidmât-ı haSeneleri nezd-i devleti âliyyede malum ve makbul ve İnşaallah u Teâlâ bundan böyle dahi bunca bunca hidmat-ı hasene ve ... meşkureye muvaffakiyetleri hamîyet ... delayetiyle mertebe-i bedahate mevsul olub El-hâletü hâzihi Dersaâdet'de zâhirenin lüzum ve iktzası olarak salifü'l-beyân zâhirenin sür'at-i irsâli lazimedenden ve iktiza-yı irade-i seniyye-i şâhânedenden olmağla mukteza-yı dirayet ve hamîyyet düstûrileri üzere zehair-i merkumenin gönderilen müste'men sefainine tahmiliyle bir gün evvelce irsâli hususuna himem-i behiyyeleri derkar buyurulmak siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Boğaz Muhafızına

Der-saâdet lazımesi için bundan akdem Mısır ve Sayda taraflarından malum'ül mikdar zehair tertib olunarak zikr olunan zehairden yirmi kadar müste'men sefinesine malum ekil zehair tahmil ve Dersaâdet'e tesbil olduğu mukaddemce atûfetlü Mısır ve Sayda Valileri Huzaratı taraflarından inhâ' olunmuş ise de henüz tevarüd gelirinden acaba zikr olunan sefineler Boğaz'a geldiler de müsaid hevaya intizar üzere midirler yoğsa hala gelmediler mi keyfiyyetinin taraf-ı müşirilerinden isti'lâmı lazım gelmiş olmağla zikr olunan sefinelerden boğaza gelüb müsaid hevaya intizaren tevkif idenleri var mıdır yok mudur keyfiyyeti iş'ar ve tahrir ve henüz gelmemiş iseler bundan böyle vürud idüb olvechle müsaid hevaya intizaren tevkif idenleri olur ise pey-der-pey beyân-ı ... himmet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 4? Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Şam Vâlisi Hazretlerine

Avn ü inayet-i hazret-i hayrû-n-nasrın ile ad'û-yı dinimiz olan Mosgovludan ahz ü intikam alınmak niyet-i hayriyesiyle Şark canibi için Şam Eyaleti'nden müretteb bin beş yüz nefer süvari askerin aynen ihracı ve-yahûd bedellerinin celbiyle yerlerine aher asker tedarik ve hidmet-i cihâdiyede istihdamları hususu Erzurum Vâlisi Atûfetlü Sâlih Paşa hazretlerinin rayete ihale olunarak işin gelişine ve musalahın icabına göre

şıkkından kangısı tasvib ve tercih olunur ise selefleri atûfetlû elhac Sâlih Paşa ile bil-muhabere icrası muktezasına himmet iylemesi bundan akdem müşârûn-ileyhe iş'ar olunmuş olduğundan serasker müşârûn-ileyh bu defa varid olan tahrirâtda Şam askerinin havâli-i şarkıyeden işe yaramayacakları ve öyle üç aylık yoldan gelecek askerin beher-hal nısf-ı mikdarı esna-yı rahda firar iyleyeceği vâreste-i kayıd tutun ve bedellerinin celbiyle yerlerine aher asker tedarik ve hidmet-i hayriyede istihdamları isabete makrûn olduğundan beher neferi ikişer yüz ellişer guruşdan icab iden üç yük yetmiş beş bin guruş bedellerinin tahsil ve irsâlini cenâb-ı devletlerine yazmış olduğu muharrer ve mezkûr olub asker-i mezkurenin ol vechle bedele rabtı isabet olarak tabk-ı iş'arı vechle bin beş yüz nefer süvari askerin beheri ikişer yüz ellişer guruşdan icab iden üç yük yetmiş beş bin guruş bedellerinin serian tahsil ve serasker müşârûn-ileyh tarafına tesbiline himmet buyurmaları hususuna irade-i seniyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda hatt-ı hümayûn-u mülûkane-i şeref efza-yı sahife-i sudûr olmağla mantuk-u münifi üzere bedele-yi mezkurenin serian tahsiliyle cenâb-ı müşârûn-ileyhe irsâli hususuna himmet ve keyfiyyeti sui senaveriye iş'ara bezl-i atıfet buyurmaları siyakında kaime.

Fi 24 Rebî-ül-âhir Sene 1244.

Sivas Vâlisi Sabık Mehmed Paşaya

Dünden akdem hasb'el kader Sivas Eyaleti uhde-i müşirilerinden sarf-ı tahvil ile vezâretiniz üzerinizde olarak Kayseriye'ye doğru azimet iylemeleri hususuna İrade-i Seniyye-i Şâhâne taallukıyla keyfiyyet-i savb-ı müşirilerine bildirilmiş olduğundan iktizasının icrasına himmet iyleyecekleri derkar ise de zât-ı saâdet-âbât-ı düstûrileri gayret ve hamiiyet ile muttasıf-ı vüzera-yı azam-ı saltanat-ı seniyyeden olarak eğerçi Ahıska tarafında hasbe-l kader muvaffak olunamamış ise de zaten mecbul oldukları ...(silik) hamiiyet ve besâlet iktizasınca doğrusu hidmât-i seniyyede tab ve tüvan ideceklerinin mahrumiyetle ...(silik) düşman-ı dinimiz olan Mosgovlu gâvurunun Rumili tarafında dahi Şark canibinden ziyade meşhur olan sui hareket ve mâiiyyetine binaen Bi-Avn-i Teâlâ a'dâ'-yı mesfûrenin her tarafda kahr u istisâlleri esbab-ı vesailinden istihsâli lazimeden ve bu cihetle Ordu-yu Hümâyûn nusret-makrûn-u şâhânede asakir-i vefîre ile cesur ve gayur sizin gibi vüzeranın mecburi vacibe olmak mûlabesesiyle cenâb-ı müşirilerinin mâiiyyet-i zafer-abat-ı serdar-ı ekremilerine me'mur olmaları hususu bu defa devletlû veliyy-ün niam-ı sadrazam efendimiz hazretleri tarafından iş'ar olunmuş ve ol vechle mevcut mâiiyyetleri olan asakirden mâadâ

yollarda dahi işe yarar asakir-i vefire tedarikiyle müşârün-ileyh sadrazam efendimizin mâiyyet-i asafânelerine me'muriyetleri hususuna irade-i âliyye-i şâhâne taalluk iderek ol babda şeref-südur-ül vaye-i emr-i âli taraf-ı şeriflerine gönderilmiş olub ancak beyandan müstağni üzere düşman-ı dinimizin Ümmet-i Muhammed aleyhîne mürtekib olduğu ihanet ve mel'aneti icraya

71

[36a]

kelb-i akur gibi an be an çalışmakda olduklarından bi-avn u inayet ... müteal layıkıyla ahz ü sar ve intikam vesailinin istihsal-i ikmâli akdem-i amel ve İnşaallah u Teâlâ zât-ı âlilerinin yüzünüzden din ü devlet-i âliyeye hidmat-ı hasene zuhuru intizarında olduğumuz vâreste-i kayd-ı küllefe-i iş'al olmakdan naşı emr-i âli-i mezkur ile tahrirât hâlisanimiz ne minvalde taraf-ı saâdetlerine vasıl olur ise irade-i seniyye muktezası ve dirayet-i zatiyye-i düstûrane iktizası üzere mâiyyetlerinde mevcut bulunan askerden başka esna-yı rahda dahi mümkün mertebe işe yarar asker ...(silik) ve tedarik ile ... vakti tecviz itmeksizin biran evvel çar-takdan Gelibolu'ya mürur ve seyr-i seri' ile serdar-ı ekremiyye vusule sa'y-ı mevkûr berle herhalde icra-yı mukteza-yı devlet-mendi ve me'muriyetine himmet buyrulmak siyakında kaime.

Fi 24 rebiülahir Sene 1244.

SONUÇ

Osmanlı-Rus ilişkileri 18. ve 19. yüzyılda savaş diplomasisi üzerinden kurulmuş olsa da bu iki devlet arasındaki ilişkilerin aslında İstanbul'un fethinden bile önce dini ve ticari bağlarla kurulduğu görülmektedir. Nitekim 10. yüzyıldan itibaren Ortodoks din adamları İstanbul'dan Rusya'ya giderek burada Ortodoks mezhebinin anlatmaya başlamış, dini bağlarla İstanbul'a bağlanan Rusların Türkler ile ticari ilişkisi ise Azak ve Kefe yollu ticaret ağıyla gerçekleşmiştir. İstanbul'un fethinden sonra ise 15. Yüzyıldan itibaren görünür olmaya başlayan Moskova Knezliği, Karadeniz'e yönelerek Kazan (1552) ve Astarhan'ı almış ve Balkanlara yönünü çevirmiş Osmanlı Devleti'nin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu iki tarihten itibaren iki devlet askeri olarak da karşı karşıya gelmeyi başlamış ve Osmanlı, Rusya ile ilk ciddi diplomatik temasını 1700 İstanbul Antlaşması ile gerçekleştirmiştir. Ardından 18. Yüzyılda bu iki devlet 1711 Prut, 1735-1739 Osmanlı-Rus Avusturya savaşlarında peş peşe karşı karşıya gelmiş ve nihayetinde 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı ile 19. Yüzyıl Osmanlı-Rus Savaşlarının nasıl geçeceğinin çerçevesini de çizmişlerdir. 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı ile birlikte Osmanlı'nın 19. yüzyıl boyunca devam edecek savunma savaşlarının da perdesi aralanmıştır. Bu savaşın sonucu itibariyle bundan sonra Osmanlı'nın karşısında I. Petro'dan itibaren güçlenen bir Rus ordusu bulunmaktaydı. Küçük Kaynarca ile Osmanlı Kırım'ı kaybederek Karadeniz'deki en büyük yenilgisini almış, Ruslar Osmanlı'nın milliyetçilik akımından etkilenen tebaasının koruyuculuğunu üstlenmek için çeşitli yollar aramaya başlamıştır. Nitekim Rusya'nın bu arayışları 1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı'na neden olmuş ve bu savaşın sonucunda Bükreş Antlaşması ile Sırbistan özerkliğe sahip olmuştur. Bunun ardından gelen 1821 Mora İsyanı ile birlikte Ruslar, bunu fırsat bilerek bu isyana müdahil olmuş ve bunun sonucunda bir bahane ile adeta 93 Harbi'nin bir ön gösterimi olacak olan 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nın da önünü açmıştır.

Çalışmamızın konusu da bu noktada 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nın 11 Ekim- 8 Kasım 1828 tarihleri arasındaki Osmanlı'nın Ruslara karşı Tuna ve Kafkas Cephesi'nde aldığı önlemleri içeren tezkire suretlerinin yer aldığı 613 Numaralı Rusya Meselesi Adlı Ayniyat defteridir. Bu defterde Osmanlı'nın Tuna ve Kafkas Cephesi'nde aldığı tedbirler ve savaşın seyri hakkında bilgiler yer almaktadır. Defterde ağırlıklı olarak bahsedilen konular Tuna ve Kafkas Cephesi'nde düşmana karşı savunma yapabilmek için gereken tayinler, cephelere gönderilmesi gereken erzak ve iâşe, savaş

sırasında ya da savaştan sonra firar eden askerler, cephelere gönderilmesi için sancaklardan gönderilen muvazzaf ve gönüllü, askeri birlikler ve esirlerdir. Defter içerisinde iki cephede de düşmana karşı yapılan hazırlıklar ve savaş esnasında meydana gelen gelişmelerinin bir aylık bir süreçte takibi yapılmıştır. Buna göre takip edilen bu bir aylık süreçten savaşın genel seyrinin e olduğuna dair çıkarımlar yapmak mümkün olmaktadır. Buna göre savaş Tuna ve Kafkas Cephesi olmak üzere birbirinden oldukça uzak iki cephede meydana gelmiştir. Ancak defterden anlaşıldığı üzere savaş için gereken önlemler daha çok Tuna Cephesi ağırlıklı gerçekleştirilmiş ve bu açıdan bakıldığında alınan önlemlerin savaşın önemli hatları olan Varna, Şumnu, Silistre ağırlıklı olduğu anlaşılmıştır. Nitekim Varna'nın 11 Ekim tarihindeki düşüşünden itibaren Balkanların sahil şeridi olan Misivri, Ahyolu, Ruscuk, İneada taraflarına Bosna Mutasarrıfı Abdürrahim Paşa, Nuri Paşa, Karaman Valisi Emin Paşa gibi isimlerin atanarak buralarda askerler için tabya, zeminlik inşasına dikkat etmeleri, kalelerin düşmana karşı tahkim edilerek savunulması için görevlendirilmeleri bunun göstergelerindendir. Defterde bu cephelerdeki eksikliklerin giderilmesi için de çeşitli önemler alındığı görülmektedir. Genelde Tuna Cephesi'ndeki mevkilerin herhangi birindeki zahire, mühimmat eksikliği hemen yakındaki bir kazadan temin edilmesi istenmiş, savaş sırasında oluşabilecek bütün ihtiyaçların hızlı ve organize bir şekilde bu giderilmesi için uğraşmıştır. Bunun için kimi zaman devletin serbestiyet verdiği kaza gelirler dahi devlet bünyesine yeniden dahil edilmiş, kimi zaman cephelere savaşmaya giden askerin ulufelerinin de sefer için kullanılması kararlaştırılmıştır.

Tuna Cephesi'nde Varna, Vidin, Şumnu gibi yerlerde başarılar kazanılmışsa da nihayetinde Osmanlı'nın seferberlik ilan ederek derme çatma askerlerden oluşturduğu birlikleri Rus baskısına direnememiş ve bu cephede Ruslar zorla da olsa başarıya ulaşmıştır. Savaş sırasında Osmanlı'da neden düzenli, disiplinli birlikler neden yoktu sorusuna gelinecek olursa bundaki en büyük sebep, 1826 yılında asırlar boyunca devam eden disiplinli asker ordusu olan yeniçerilerin kaldırılması ve onun yerine daha yeni kurulmuş olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun kurulmasıdır. Bu yeni ordu ilk savaş antrenmanını 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı'nda yapmıştır. Bu nedendir ki Osmanlı bu savaşa girmeden açığını kapatmak için Nefir-i Âm ve Evlâd-ı Fâtihân gibi eli silah tutan insanlardan oluşan disiplinli olmayan birlikleri de yeterli miktarda nefer sayısına ulaşmak için kullanmıştır. İran ve Napolyon Savaşları'ndan güçlenerek çıkmış bir Rusya'nın karşısında bu birlikler direnmişlerse de defterde de sık

sık bahsedildiği gibi savaş sırasında firar durumları sıkça yaşanmıştır. Nitekim Sirozi Yusuf Paşa Meselesinde de görülebileceği gibi daha savaş bitmeden Varna düşmüş ve Sirozi Yusuf maiyetindekilerle birlikte Rusya'ya firar etmiştir. Tabi bu meselenin aslı defterde net olarak belirtilmemiş, yetkililer bu askerlerin ya esir olduğu ya da firar ettiklerine dair varsayımlarda bulunmuşlardır. Kafkas Cephesi'nde de seferberlik ilan edilerek neredeyse eli silah tutan herkes cepheye gönderilmiş, haliyle bir savaş tecrübesi olmayan bu disiplinsiz birlikler korkarak çoğu kez firar etmişlerdir. Örneğin defterde Ahıska'nın düşüşünden bahsedilirken firar eden askerlerin ve Mehmet Paşa'nın maiyetindekiler birlikler arasında disiplin sağlayamamasının etkisi büyük olduğu anlaşılmaktadır. Hatta bu nedenledir ki General Paskeviç komutasındaki birliklerin ilerleyişi Kafkas Cephesi'nde daha kolay olmuştur.

Zahire hususunda çekilen sıkıntı da savaşın seyrini etkileyen önemli faktörlerden olmuştur. Varna, Şumnu, Vidin'de zahire konusunda eksiklikleri giderilmesi için devletin büyük çabası görülmektedir. Bu amaçla devlet cephelere ordu birliklerini oluşturmaları ve yönetmesi için seraskerler göndermekle beraber, sıkça nüzul eminleri de yollamış, zahirenin yeterli miktarda karşılandığından emin olmak istemiştir. Genelde zahire ihtiyacının seferiye akçesi, muaceleler ve esamlardan karşılandığı görülmekle beraber, zor durumda bulunan cepheye zahire temini gerçekleştirilemediğinde zaman zaman devletin cephelerde bu ihtiyaçlarının karşılanması için sarraflardan borç almaları için görevlileri teşvik ettiği görülmektedir. Yine savaşta asker temini için defterde bahsedildiği üzere devletin, serbestiyet verdiği Akdağ Madenini olağanüstü koşullar nedeniyle yeniden devlet hazinesine dâhil etmesi gibi acil müdahalelerde bulunduğu görülmektedir. Kısacası bu savaşta bütün cephelerde ve özellikle Kafkas Cephesinde tam anlamıyla bir seferberlik ilan edildiği çıkarımını yapmak mümkündür. Öyle ki sefere giden askerlerin maaşların bile askerlerin ailelerine verilmeyerek savaş masrafları için kullanıldığından bahsedilmişti. Yani savaş için bütün kaynaklar kullanılmış, hızlı ve acil önlemler derhal uygulamaya konulmuştur.

Yine esirler mevzusu da defterde bahsedilen hususlardan bir diğerini oluşturmaktadır. Defterde sayısal olarak tespit edilebilen esirlerin çoğu Varna'dan elde edilmiştir ve elde edilen bu esirler ya Osmanlı Devleti'nin kendi tahsis ettiği yerlere gönderilmiş, ya da Tersane-i Âmire'ye gönderilerek ordu hizmetinde kullanılmışlardır.

Sonuç olarak aslında defterdeki bu bir aylık süreç, savaşı tam neticesiyle göstermemekle beraber savaşın genel seyrini ve Osmanlı Devleti'nin cephelerde askeri yönden aldığı tedbirleri ortaya koyması açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi (COA). (29.04.1244), *Rusya Meselesi* Bâb-ı Âli Evrak Odası (BEO). Ayniyat Defterleri (AYN. d). 613.

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı (2017). *Başbakanlık osmanlı arşivi rehberi*. İstanbul.

Makale ve Kitaplar

Aktaş, N. (1991). Ayniyat defteri. TDV İslam Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ayniyat-defteri>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

Aktepe, M. (2011). 1711 Prut seferi ile ilgili bazı belgeler. *Tarih Dergisi*, (34), 19-54.

Armaoğlu, F. (2013). 19. yüzyıl siyasi tarihi 1789-1914. İstanbul: Timaş Yayınları.

Beydilli, K. (1994). Küçük Kaynarca'dan yıkılışa. E.İhsanoğlu (Ed.), *Osmanlı devleti ve medeniyeti tarihi içinde* (65-135). İstanbul.

Bingöl, S. (2022). Serezli (Sirozî) Yusuf Paşa'nın kriptografisi hakkında notlar. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 67-92. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1130938>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

Bodur, A. (2016). *XIX. yüzyıl başlarından kaldırılışına kadar evlâd-ı fâtihân teşkilatı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Boyacı, N. K. (2019). *1828 – 1829 Osmanlı-Rus savaşı doğu cephesi'nde insan kaynakları seferberliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul:İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çiçek, H. (2021). XVIII.-XIX. yüzyıllar Osmanlı-Rus münasebetlerine dair önemli bir kaynak: 83/1 numaralı ve 1113-1309/1701-1891 tarihli rusya ahidname defteri. *TDA Dergisi*, 127(250), 37-66.

Davison, R.H. (2016). *"Rus becerisi ve Türk aptallığı":küçük kaynarca antlaşmasının Gözden Geçirilmesi Osmanlı-Türk Tarihi 1774–1923 Batı Etkisi*, (Çev: M. Moralı). İstanbul: Alfa Yayınları.

- Efe, A. (2006). Silistre eyaletinde osmanlı-rus savaşları Küçük Kaynarca'dan Berlin'e. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 19(19), 1-36. https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000366. (Erişim tarihi: 19.05.2024).
- Engin, H. (2022). *Tuna savunma hattında bir Osmanlı istihkamı: askeri ve mâli yönleriyle ibrail kalesi'nin organizasyonu (1711-1829)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Faroqhi, S. (2017). *Osmanlı imparatorluğu ve etrafındaki dünya*. (Çev: A. Berktaş). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Gök, F.Y. (2008). *1828–1829 Osmanlı-Rus savaş'ında doğu anadolu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- H. Aksan, V. (2011). *Kurtarılmış bir imparatorluk. Osmanlı harpleri (1700-1870)*. (Çev: G.Ç. Güven). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Halaçoğlu, Y. (1995). Evlâd-ı fâtihân. TDV İslam Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/evlad-i-fatihan>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).
- İnalcık, H. (1948). Osmanlı - Rus Rekabetinin menşei ve Don-Volga kanalı teşebbüsü (1569). *Belleten*, 12(46), 349-402.
- Karanfil, T. (2005). *1828-1829 Osmanlı-rus savaş'ında edirne ve çevresi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçak, Z. (2017). 1787-1792 Osmanlı rus savaşında değişen dengeler ve yaş antlaşması. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 32(2), 459-490.
- Köse, O. (2012). Rusya'nın Karadeniz'le ilk buluşması: İstanbul antlaşması (13 Temmuz 1700). *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(28), 199-220.
- Kurat, A.N. (1970). *Türkie ve Rusya: XVIII. yüzyıl sonundan kurtuluş savaşına kadar Türk-Rus ilişkileri (1798-1919)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kurtaran, U. (2015). Sultan birinci mahmud dönemi Osmanlı-Rus siyasi ilişkileri. *Belleten*, 79(285), 589-610. <https://doi.org/10.37879/belleten.2015.589>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

Kütükoğlu, M.S. (2018). *Osmanlı belgelerinin dili (Diplomatik)*. Ankara:TTK Yayınları.

Mutaf, A. (1996). Osmanlı arşivindeki ayniyat defterleri. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 7(7). https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000161. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

Saygılı, H. (2021). Osmanlı-Rus Kafkas cephesinde Kars savunması (1828-1878). *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 7(1), s.272-296. <https://doi.org/10.21551/jhf.884588>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

Sertoğlu, M. (2021). *Mufasssal osmanlı tarihi (resimli-haritalı)*. c.V. Ankara: TTK Yayınları.

Süreyya, M. (1996). *Sicill-i Osmani*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. (Çev: N. Akbayan). c.5, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Toprak, S. (2011). 1821 Mora isyanı. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 317-328.

Uçarol, R. (2000). *Siyasi tarih (1789-1999)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Yıldız, H. (2022). 1768-1774 Osmanlı-Rus savaşı ortasında Kırım pazarlığı: Fokşan Barış Müzakereleri. *Kadim* (3), 1-30. <https://doi.org/10.54462/kadim.1070241>. (Erişim tarihi: 19.05.2024).

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Vildan ATMACA

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı:

E-Posta :

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2015-2019, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Tarih Öğretmenliği
- 2021- Anadolu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı